

Mihai SPORIȘ

**ROMA
MILENARĂ,
O PROBLEMĂ
ASTĂZI?**

**Editura INTOL PRESS
Râmnicu Vâlcea, 2021**

„Roma este atestată cu înființarea cetății în 21 aprilie, 753 î.Ch. sub primul său rege Romulus. Monarhia de început numără încă șase regi din neamurile aliate: latini, etrusci, sabniți. Tarquinius Superbus din neamul etruscilor, ultimul, este uzurpat printr-o răscoală populară, în 509 î. Ch. când locuitorii cetății Roma- acum să-i numim pe toți: romanii!- instaurează Republica. Aceasta avea Senatul (senex-bătrân!), organul suprem de conducere al statului (cu rolul deciziei!), care își desemna reprezentanții puterii executive în exercitarea administrației, justiției și conducerea militară.” (Roma veche a... Senatului devine cetate a omului - Împărat, scurtă istorie a nașterii Imperiului; pag. 63)

„1337/ Mă tulbură din cale-afară o statuie mică și veche, pe care o consider cel mai frumos monument din lume: Lupa Capitolina. Ea, lupoaica asta sălbătică și flămândă, cu capul ușor întors, pentru prevenirea unei primejdii, cu coastele descărnate și cu țâțele căzute, cu care mătură istoria, nu alăptează doi pui de om, ci însăși omenirea. Lupoaica își schimbă părul dar bronzul nu!” („V Despre romanizare, națiune și alte provocări, cu... Corneliu Vadim Tudor”, pag. 188)

ISBN 978-606-8701-24-0

ROMA MILENARĂ,
O PROBLEMĂ ASTĂZI?

Tehnoredactarea: Simona Maria KIS
Coperta: Leontina CICHIRDAN
Corectura: Rodica MATEI

CIP nr. 07157/15.03.2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SPORIȘ, MIHAI

Roma milenară, o problemă azi? / Mihai Sporiș; cu o pref. de Petre Cichirdan. - Râmnicu Vâlcea: Intol Press, 2021

ISBN 978-606-8701-24-0

I. Cichirdan, Petre (pref.)

821.135.1

Tipărit la KITCOM, Verguleasa, Poganu, Olt, aprilie, 2021, 100 de exemplare, ediția 1.

Copyright © 2020, autorul și Editura Intol Press din cadrul SC Intol SRL, str. Calea lui Traian 169, bl.5, sc.E, ap.3, tel(fax) 0250 736615, tel: 0350 401 254, 0746.029.824 Reg.Comerțului J38/442/ 1993. E-mail: cichirdan@yahoo.com

MIHAI SPORIȘ

ROMA MILENARĂ, O PROBLEMĂ ASTĂZI?

Cu o prefață de Petre Cichirdan

Editura INTOL PRESS, Râmnicu Vâlcea, 2021

PREFAȚA

Cartea de față scrisă de Mihai Sporiș este un studiu, aproape, comandat firesc de către societatea vâlceană (ca să ne referim numai la ea) urmare unui aflux de păreri de ordin istoric, lamentabil, aproape fără rost, cinic, și mai mult decât incomod, frână chiar în calea unei mișcări evolutive în plan cultural. Cum să pui la îndoială latinitatea, romanitatea poporului român care de secole a luptat pentru afirmarea acestora în toate zonele acestei țări și nu numai!?!... Frână în calea celor dedicați progresului, constructivi și de modă veche - clasică și europeană. ...Să nu ne mai considerăm latini, și gena daco romană a poporului român să fie una ireală?! ...Traian a fost un nimeni și Roma la fel?! Cum să te închini unui cuceritor care te-a plimbat în lanțuri pe străzile Romei! Iată ce idei circulau în orașul de sub Capela, de lângă Cozia, din preajma a zeci de castre romane înșirate de-a lungul Oltului! În anul 2017, odată cu apropiata sărbătoare a poporului român: 100 de ani de la crearea României Mari, când ziarul „Cultura vâlceană” a publicat propunerea scriitorului Constantin Zărnescu de a fi montată la Râmnicu Vâlcea o „Lupoaică Capitolină”... Ziarul a propus ca acest monument, de o estetică excepțională, manieră clasică figurativă, să fie ridicat în cartierul Nord, pe Calea lui Traian, pe drumul Sibiului. Propunerea de monument a venit de la Cluj Napoca, de la compatriotul nostru, scriitor de mare valoare, născut în anul 1949 la Lăpușata, județul Vâlcea.

Niciodată nu am fi crezut, până la acea dată, 2017, că un asemenea gest, care să evoce latinitatea și romanitatea noastră, a românilor de la sud de Carpați, poate să provoace atâta adversitate din partea unui segment destul de consistent din populația Râmnicului, dată fiind reprezentarea lui în Forumul

Cultural, parte destul de consistentă din intelectualitate care se autointitulează...dacistă!

Constantin Zărnescu își motiva propunerea prin faptul că este anormal ca Transilvania, parte din România de astăzi, dar și din cea de acum o sută de ani să aibă în jur de 150 de monumente cu „Lupa Capitolină”, iar fosta Țară Românească, Muntenia și Oltenia, să nu aibă decât două monumente cu pruncii Romulus și Remus, sugând la lupoaică. Gestul lui C. Zărnescu era și este unul excepțional, ca la 100 de ani de la Marea Unire care a dus la crearea României Mari să sărbătorim cu toții unirea celor din Oltenia și Muntenia cu românii frați de peste Carpați în acest an, 2018, dar și ca să protestăm asupra faptului că într-o sută de ani nu am reușit să construim această Autostradă pe Culoarul IV - Valea Oltului...proiectată acum o sută de ani! Mai mult, ca reacție la propunerea scriitorului vâlcean și trăitor la Cluj Napoca, și materializată lună de lună timp de trei ani pe prima pagină a „Culturii *vâlcene*”, număr de număr, „daciștii” au ieșit în public cu propunerea ca strada cu pricina, „Calea lui Traian”, să nu se mai cheme așa, ci strada „Decebal”, și pe locul unde noi am propus monumentul cu „Lupa Capitolină” să se monteze statuia lui Decebal (lucru nepermis în monumentalistică căci locul de amplasare face parte din lucrare! și el ne aparține).

Propunerea noastră era ca monumentul amintind de întemeierea Romei, atât de des întâlnit în patria transilvană, soră cu cea olteană și având aproximativ aceeași ctitori, chiar din rândul regilor Ungariei, să fie ridicat în punctul „Podul lui Hozoc”, în intersecție, de unde de sute de ani se zărește foarte bine Biserica din Cetățuie. Fost pod al lui Hozoc, intersecție astăzi, în dreapta, cum privești spre Sibiu, fiind flancat de Cartierul „Traian” iar în stânga, ușor deviat spre sud, de scuarul Arhiepiscopiei, unde tronează bustul lui Traian!! Soclul pe care ar fi

trebuit montată Lupoanca este o imitație a unei coloane (de 5m înălțime) desprinsă din fațada Tribunalului Județean, mărturie a ordinului de arhitectură roman, Compozit, o combinație între ordinile Ionic și Corintic...

*

„Roma este atestată cu înființarea cetății în 21 aprilie, 753 î.Ch. sub primul său rege Romulus. Monarhia de început număra încă șase regi din neamurile aliate: latini, etrusci, sabniți. Tarquinius Superbus din neamul etruscilor, ultimul, este uzurpat printr-o răscoală populară, în 509 î. Ch. când locuitorii cetății Roma - acum să-i numim pe toți: romanii! - instaurează Republica. Aceasta avea Senatul (senex-bătrân!), organul suprem de conducere al statului (cu rolul deciziei!), care își desemna reprezentanții puterii executive în exercitarea administrației, justiției și conducerea militară.” (*Roma veche a... Senatului devine cetate a omului - Împărat, scurtă istorie a nașterii Imperiului*; pag. 63)

Cartea lui Mihai Sporiș, așa cum promisese când constatasem împreună (în trei) cu Constantin Zărnescu, apoi în patru cu Răzvan Theodorescu, și încă mulți alții, imensul eșec (datorat societății vâlcene de astăzi) al unei gândiri pozitive, vine să demonstreze la modul cel mai civilizată, și argumentat, și artistic, dar cu acribie științifică, autorul având și un doctorat acordat de Academia dacistă!, că în România Mare, nici nu poate fi vorba, nu poate fi pusă în discuție o altă origine decât cea daco-romană care se afirmă în perioada sec. II și III d. Ch., când Dacia a fost Provincie Romană și, când, în jurul Transilvaniei și Olteniei trăiau dacii liberi. Istoria omenirii ne consacră ca popor daco-roman, cu Traian sau fără, cu Decebal sau fără! Dacă pe arhitectul Imperiului Roman, Apolodor din Damasc, atât de celebru în lumea antică, nu l-a deranjat să-i urce pe daci cu sabia în mână, până sub împăratul lumii pe Columna acestuia ridicată

în centrul Romei acum 1900 de ani și care dăinuie ne-atinsă de vremuri și astăzi; și o lume întreagă, contemporană, să-i admire pe dacii noștri în curtea Vaticanului, cum oare pot exista acești râmniceni, care se laudă că se trag de la Râm, și să-l blasfemieze pe împăratul Traian care, de sute de ani, există în colindele de Crăciun ale românilor!...Cum pot nega însăși rostul dacilor în vechea Romă, când aceștia, chiar au salvat cu aurul lor Imperiul Roman, făcându-l, da, să dăinuie aproape trei mii de ani, din sec. VII î. Ch. și până în sec. XX d. Ch., prin intermediul imperiului Romano German!...și când mai toți istoricii contemporani, și nu numai, au considerat Columna lui Traian „actul de naștere” al poporului român! Cum poți să-i disociezi pe romani de poporul român când la numai patruzeci de kilometri distanță, sau cincizeci, dar în județul Vâlcea, pe artera ce duce la Sibiu, este montată în 1720 placa de bronz de la Gânga-Câineni de către austriecii care au reîntemeiat drumul romanilor pe Valea Oltului! și pe care scrie că această țară este fosta Dacie, care „acum, în 1720” este provincie a imperiului romano german!! De ce vor ei, acești râmniceni, să coboare în întunericul antic să-și caute origini te miri unde și de când, dacă întreaga Europă de astăzi caută să-și găsească măcar un colț de piatră prin care să demonstreze originea latină și romanitatea sau, măcar, contactul cu acestea... Până și Rusia, în sec. XVI, și-a numit Moscova a treia Romă și, și-a asimilat titlul de Cezar, Țar, până să vină la putere Petru cel Mare și să-și arate sentimentele pro germane... O să citiți cartea lui Mihai Sporiș, cu o imensă plăcere, autorul, reușind prin intermediul artei literare (fără discuții) și istorice! mai mult decât o demonstrație! Citindu-i lunga argumentație care cuprinde, cronologic, întreaga perioadă a celei mai înalte și cuprinzătoare civilizații - culturi a lumii, cea a bătrânului continent, constăți evidenta forță pe care ți-o dă cultura atunci când ea se află la baza oricărei a-

nalize, construcții de orice fel...Sub forma eseului literar autorul reușește un conglomerat, un tot unitar, în care frazele, gândurile, imaginile, interferează atât de bine, artistic și sintetic (!), fără a prejudicia realitatea istorică, din contră, dar stilul adoptat și care nu de puține ori este unul publicistic, atrage forma, argumentul în egală măsură, înspre estetică și știință; chiar înspre muzică, nefiind vorba neapărat de armonie, dar, declarăm cu mâna pe inimă că, la un moment dat, în timp ce ochii minții scrutau imagini din „Iliada” și „Eneida” celebrele opere antice (atât de bine prezentate de autor), în urechi auzeam tonalități din opera „Ifigenia din Taurida” de Christoph Gluck (n. 1714) și lucrarea orchestrală „Muzica Apelor” de G. F. Händel (n. 1685); ambii, compozitori germani... Vă dați seama ce punct nodal pentru cultura noastră, perioadă, iarăși, de glorie, sec. XVII și XVIII, precum cele două secole romane - de întemeiere a creștinismului!...În care imperiile ne înghit, acum cel austriac - și tot pentru două sute de ani (atunci, în timpul romanilor, Transilvania și Oltenia, acum, în timpul austriecilor, Bucovina și Oltenia). Am făcut apel la cele două evenimente culturale cu tentă germană, căci trebuie să se știe că permanent imperiul austriac și forța germană, de-a lungul timpului, au căutat, lor nefiindu-le rușine, să se arate continuatorii celor mai ridicate civilizații omenești, elenă și romană. Este normal ca în această tendință să ne considerăm și noi, românii, limba noastră, apucăturile noastre lumești, ca fiind cele mai apropiate de ale romanilor!...și ale germanilor (mare parte din populația românească având la bază elementul german, datorat sașilor! Și șvabilor, și austriecilor! da, și fiilor lui Israel! ...Cum altfel, dacă în sec. XX, postbelic, țărani români s-au dovedit ași în folosirea șbleru-lui!). Da, ei (austriei și germanii) au căutat și dezvoltat, dar, numai noi, românii, avem de două milenii o Cumnă a puterii nației în Italia, în fața Vaticanului, și tot numai noi,

În cele două secole nodale, ale mileniului II, avem o cultură raportată direct la cea romană și germană, de astă dată unică în lume, plecând din Câmpulung Muscel, prin Curtea de Argeș, Oltenia și mergând înspre Bucovina, ca o potcoavă, într-adevăr, de aur!

Corolar acestor idei să nu-l uităm pe Constantin Zărnescu care ne-a făcut propunerea (mare cât o istorie) de a ridica monumentul „Lupei Capitoline” la Râmnicu Vâlcea și, care, afirma tot aici, la noi, în revista „Povestea vorbei”, în 2006, într-un interviu, „că acolo unde lipsește știința istoricului devine valabilă știința poetului”! Cu alte cuvinte cartea lui Mihai Sporiș se adresează cu deosebită vocație culturală, deopotrivă, celor care se autointitulează la modul cel mai serios: artiști, oameni de știință, și, mai ales, cetățeni ai spațiului unit european.

Petre CICHIRDAN

De ce așa? - ca o atragere a atenției!

Expunem aici, nu o prefațare a mesajului care urmează, pentru că textul însăși dă pe față ideile recoltate din multe locuri, ci imboldul care ne-a pus să scriem și mai ales cum am făcut-o. Preparate din gură-n gură, într-o oralitate fără sfârșit - tocmai de aceea continuitate! - nu vom indica întotdeauna sursa, când ideile asimilate adevăruri sunt demult în fondul comun (topite în anonimatul cu multe straturi și cu sămburii de sămânță care provoacă!), unde și-au pierdut izvorul original.

Încercăm să explicăm, revendicându-ne un anume egoism, maniera în care o facem, nu pentru sublinierea vreunui stil - diferența specifică o face cititorul!-, ci pentru înlesnirea punții cu un alter-ego.

Dacă în câteva rânduri puse după un titlu, ticluit să te ia de mână nu te poți face ascultat/citit de cât mai mulți este vina provocatorului, a autorului care a atentat la atenția cititorului! Iată de ce, deși în mod egoist - partizanat al unor idei care ne-au fost induse! - spunem cu maximă încredințare cum ne-am așezat la scrierea de față, cum ne-am primit impulsul să ne băgăm în chestiunea unei dezbateri plină de contradicții.

Suntem noi, românii de azi urmașii daco-romanilor și vorbitorii unei limbi latine aduse de cuceritori? Cum se raportează, latinizarea la romanizare? Sunt ele concept, ale aceleiași proces?

Ne-am pus întrebările acestea, dar și altele, în legătură cu posibilitatea de-a răspunde la ele, într-un context în care toată lumea vorbește dar nu își ascultă decât propria voce. Cum să asaltezi redevite, cu zidurile prejudecăților și ale conservatorismului bătătorit în anii rostirii și scrierii operelor întemeierii personalității proprii? Poate fi vreo personalitate - impusă de vreun context favorabil! - cu statuia în piața publică, cu ade-

vărul ei „consacrat”, prin sentințele poziției, incontestabilă? Cum să atragi atenția asupra unor păreri contradictorii, în plină dezbatere, dar pe traiectorii care nu se întâlnesc, ba își și evită intersecția? Ei da! Ne-am zis. Să spunem o poveste care mângâie auzul și o ia pe foarte departe și aparent nu are legătură cu chestiunea. De ce așa? Ne-am urmărit propria devenire în iubirea istoriei, de aici și declaratul egoism!

Când eram copii - încă ascultători, avizi de cunoaștere ne fericeau basmele pe care le ascultam cu maximă atenție. Ceva mai serioase erau legendele care, zice-se, aveau un sâmbure de adevăr. Apoi la școală, întru formarea unui sentiment al apartenenței identitare, dar și al unor *frății* suspecte, lecțiile de istorie și de limbă maternă ne dădeau primele „adevăruri”, *sigure*: cele ale manualelor vremii, puse în formarea noastră printr-o programă, emanată de un for înalt și cu alte meniri decât cele ale educației primare. În perioada formării noastre două adevăruri, cel laic și cel religios nu aveau voie să coexiste. Nu încăpeau în aceeași teacă a școlii, deși părinții școliți mai demult ne impuneau și recitățile în genunchi către icoanele, culmea, plasate tot spre... Răsărit. Contactul: cu literatura universală, cu Biblia din casa părinților, a descoperit noul gust al fructului oprit de oficiali. *Alte basme!*, spuneau unii, dar planul ascuns, alegoriile, care lăsaus imaginația copilului să se zbenguie, au deschis poarta spre lărgimea mitologiei, care se pierdea în eroismele epopeelor, dar și în istoria antichității, venind spre modernitate prin literatura și arta universală. Imaginația basmului, canalizată prin subtextul alegoriilor, tălmăcirile scripturilor te transformă, însă, pe neobservate, din deschizătorul fraudulos (vorbeam de fructul oprit!) în cel care intri cu cheile, din ce în ce mai potrivite, în tainele ascunse de vremurile rele; intrarea poate fi doar curiozitate infantilă, fără minima orientare, prealabilă, a vreunui sfătuitor. Dar, în incinta

bibliotecii fiind, *ce?*, și mai ales, cum alegi? Ai cumva, apriori, alfabetul secret necesar citirii?; dacă îl ai, te interesează povestea descoperită?; este aceasta dintre cele ale gustului tău?

Este foarte greu să deprinzi, pe cont propriu, o anume inițiere și atunci apelezi la cei acreditați cu notorietate și expertiză. Ar fi trebuit să fie tot dintre cei oficiali?! Prea se aliniase Academia Română propagandei politice, promovând în rândurile ei nonvalori și excluzând potrivnicii adevărului propagandistic! Au, oare?, toți chemarea și puterea să gândească singuri când sunt în slujba unui adevăr impus? Nu cumva, cei aflați în ilegalitate ca proscriși ai momentului, au mai multă *libertate*? Afli că pe lângă cele oficiale sunt și purtători de chei, interziși, că sunt și căi să ajungi la... Păltiniș, ori pe la intelectualii exilați prin cărțile rare, scăpate focului și cenzurii, dar că sunt și cărți prin biblioteci care spun, în dodii, adevărul. Apoi îți schimbi încet părerea despre basme, mituri, scriptură!

Pot aminti aici că un fost deținut politic ne-a vorbit de I.D. Sârbu cu care a fost în celulă. Mi-a atras atenția asupra lui Lucian Blaga; mi-a adus primele cărți ale lui Eliade și Cioran și mi-a deschis ochii asupra intelectualității române interbelice, băgată cu multă obediență în pușcărie de regimul comunist aservit. Radu Gyr, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Ion Pillat, Vasile Militaru... au completat gustul pentru poezie, direcționat numai către titanul Eminescu (exclus și el din atitudinea de ziarist și din polivalența lui genială!) și către poezia angajată a *realismului socialist*. Tot un... dizident, preotul Dumitru Bălașa – recunoscut cercetător istoric pentru evul mediu!- mi-a atras atenția asupra *problemei daciste*. Această chestiune, de asemenea în disputa dintre *oficiali* și numiții *dacopați*, *dacomani* ne-am propus să o tratăm aici, luată de departe și să o eliberăm de interpretarea pe care au dat-o chiar *ucenicii* părintelui Dumitru Bălașa, observând că parte din ei l-au înțeles într-un

mod deformat, ducându-l în derizoriu, ori nu și-au permis să-l contradică pe mentor, când acesta își pierdea coerența demonstrației, ori cădea în propria-i plasă a partizanatului, ca o sclavie neabolită. (deși acesta ne impusese, clar, să-l contradicem când vom găsi noi dovezi, ori când vom constata defectul de interpretare!). *Adevărul nu trebuie ascuns, iar cei ce nu l-au știut: iertați să fie pentru alte spuse!*, ne îmbărbăta continuu... Dumitru Bălașa.

De obstacole nu poți trece, în mod conștient, decât înțelegându-le cauzalitatea și identificând în timp procesul în desfășurarea lui, ca să ai perspectiva dinamică a lui *Panta Rei* (totul... curge!). Abia atunci observi că ți s-a născut un aparat critic (impus de conștiința câștigată, prin acumulare, de la atâți mentori!). Devii un critic funcțional, luat de curentul procesului studiat. Rămâi în această mișcare purtătoare, cât te menții în barcă, dând din lopețile unei navigații controlate de tine însuși, dar fiind în curgerea lumii căreia îi ești părtaș. Ai acasă *barca*, ori chiar biblioteca mereu înnoită îți este arcă, cu toate cele. Începi să studiezi: faci adnotări, extragi fișe, confrunți părerile contradictorii, identifici partizanii, le investighezi... adevărurile, stai de vorbă cu ei (virtual, ori față în față!), te constăți, inevitabil de multe ori, în greșeală, ori provocat să-ți argumentezi altfel... adevărul descoperit, cu alte probe. În barcă fiind ești atent permanent la maluri (limitele acceptate ale curgerii într-o direcție și într-un sens anume!), dar și la barajele naturale, ori artificiale, care ți se pun de-a curmezișul. Dar, cât trăiește în tine cercetătorul pasionat acesta monitorizează, fără simbrerie, domeniul căruia l s-a dat pe sine, să-i slujească *adevărul*, atunci observi ușor și bărcile care stau ancorate zeci de ani, la aceeași lecție, la același mentor, deși știința a adus atâtea noi dovezi, care ar impune schimbarea poziției. Înțelegem că este greu să-

ți schimbi adevărul doctoral, ori gradul didactic, pe scara valorii instituite formal, atunci când te-ai nutrit din ele o viață. Dar probitatea științifică, invocată întotdeauna, ba chiar instituirea barierelor între specializările tabuu ale științei, nu sunt și azi apărări anacronice ale redutelor, care uită că marile descoperiri vin pe drumuri noi și nebătătorite?

Pentru orice cercetare, suntem de acord, trebuie să ai chemare (vezi: *mulți veniți, puțini chemați!*). Noutatea descoperită nu trebuie ascunsă, până când trece... dincolo, potrivnicul savant, adept al teoriei depășite! Trebuie să ai metoda și tehnologia corespunzătoare pentru a fi eficient și aici dăm tot creditul celor care le au, printr-o inițiere prealabilă. Dar nu putem accepta că cel ce posedă instrumentele, știe să le folosească în găsirea noutății, că poate da enunțul cel nou, fără scânteia unui har anume. Diplomele și titlurile științifice primite au și ele rostul lor: pot confirma faptul inițierii și cunoașterea acumulată de la înaintemergători, și doar, foarte rar, pe viitori *profeți* și pe deschizătorii de drumuri. Aici pledăm pentru valoarea adăugată, de după Botezul, care eliberează certificatul de naștere. Să fim prin urmare atenți la ceea ce aduc drept noutate *sa-vanții*, declarați ca atare și să reevaluăm critic munca lor, după fiecare nouă actualizare.

Revenind la *De ce?*-ul nostru, spunem aceste lucruri pentru a nu fi confundați cu vreun savant în domeniul rezervat istoricilor, de profesie. Ne declarăm aici: *amator/ismul*, tradus prin iubirea pentru istorie. Adunăm de la lumea largă și înapoiem, prin efortul personal, celor pe care îi convingem că am avea *un punct de vedere adăugat* problemelor enunțate. Dincolo de vanitatea omenească, că am avea ceva personal de adăugat acolo unde reluăm ceea ce s-a spus prin alții, ne lăudăm - păcat omenesc, în căutarea stimei de sine! - că încercăm să spunem

cea ce s-a spus, mai altfel, poate mai inteligibil, măbind randamentul unei comunicări scrise.

Nu ascundem aici înrâurirea unor îndemnuri vechi: *Dă! ca să ți se dea (do ut des!* - spunea latinul), stimulând reciprocitatea și simetria formelor. Cine dăruiește, lui își dăruiește! Ori porunca scripturii, privind iubirea părinților, altoită de creștinism cu: *iubește-ți aproapele ca pre tine însuți!* - omul comun din întreaga specie omenească și nu doar din orizontul strâmt al familiei, gintei, neamului (aici cu... naționalismul aferent!).

Scriem, așadar, în cele ce urmează din dorința de a arăta *adevărul* dobândit de la mulțimea oamenilor aleși, care ne-au încredințat, în felul lor, asupra adevărului omenește posibil, în contextul anume și de pe traiectoria pe care au scrutat lumea. Nu vom striga „Evrice!” deși ne-am bucurat atunci când ne-a străfulgerat un gând înnoitor, pe care vrem să-l transmitem.

Am făcut aceste mărturisiri să știe cel ce va citi unde să încadreze autorul. Dacă vrea să adauge ceva în aparatul său critic, pentru vreun doctorat, vreun referat științific... cu pretenții, să afle că, deși am studiat istoria, vreo 55 de ani, nu avem vreo acreditare formală, în cercetarea istoriei. Dixit!

MOTTO

De la legende, la cercetarea istorică!

De la lume adunate.../ cercetate/ asumate/ comentate/ contestate/ surse de inspirație/ admirație/ reflecție/ unele primite lecție .../, le-am primit și m-am sfădit cu ele, uneori le-am cântit „adevărul” și le-am dat răspărul, alteori din minunare și înțeles am rostit în vers, să pot restitui, cu onestitate, păreri iscate, toate să fie lumii, cu dobândă, date!

I

DESPRE ROME, LATINIZARE, ROMANIZARE

Troia- cetate a lumii vechi

(Centrul al lumii se mută în peninsula italic)

Înainte de eternizarea Romei - cetate a Cezarilor și mai apoi a Papilor! - a existat înfloritoarea Troia. Cetatea aceasta multă vreme doar în legenda, fără atestare arheologică, se afla așezată între continente, acolo unde drumurile pe uscat și cele ale mării apropiau oamenii și zeii, acelei lumi trăitoare, a numitei *vârste de aur*; locul era de neocolit și influent în jocul intereselor diferite. *Popoarele mării* (1) invidiau supremația Troiei care se înrudise cu atâtea neamuri terestre. O nouă *ordine mondială*, care să re poziționeze forțele dominante ale *zeilor* puternici, se impunea. Așa s-a ajuns la denunțarea păcii și la celebrul conflict al *grecilor* cu troienii, căruia îi va fi fost *reporter*... Homer, apoi prin vreme atâția alții. Depărtarea milenară de această *antichitate* legendară a ascuns în *mituri* vie-

țuirea oamenilor vechi aflată în devălmășie cu puzderia de zei, mai mici, mai mari, după cum îi arătau puterea lor de intervenție în mersul lumii.

Intrarea în era creștină (de acum două mii de ani!) pe care ne-am asumat-o, în spiritul *culturii occidentale* de azi, drept *era noastră*, ne-a adus o dumerire privind centralizarea puterii olimpicienilor, dar și o actualizare a conflictului troian făcută de istoricii Greciei și ai Romei, acum demult întemeiată. Titus Livius, Plutarh, Herodot ne încredințează când și cum au stat lucrurile într-o istorie dată nouă *adevăr, adevărat!* Ceea ce Homer, Hesiod (2) transmiteau noilor *reporteri* cu limba lor veche - una de poveste, cu încifrări evidente! - trebuia înnoit și pus în acord cu urechea, mai rafinată, a *cetățeanului roman*. Până la scrierea și publicarea *Eneidei*, adevărată *epopee națională* a Romei, scrisă de poetul Vergiliu (Publius Virgilius Maro 70-19 î.Ch.), prin anii 29-19 î.Ch., trecuseră șapte veacuri de la... *Ab urbe condita* și de la publicarea, dispusă de Pisistrate (3), a epopeelor lui Homer. Roma trecuse prin chinurile întemeierii, vreo 333 de ani (3+30+300 = Enea+Alba Longa cu 30 de orașe + amestecul cu populațiile penetrate în peninsula italică, între care etruscii (4)), până la fondarea cetății (753 î.Ch), apoi străbătuse în stătalitatea, din ce în ce mai rafinată, stadiile de *oraș-stat, regat* și experimentase apoi și *res-publicae* (5). Întinderea puterii romane, administrată ca o *republică*, cerea un nou system, o nouă legislație. De vreo sută de ani între personalitățile marcante ale statului, în jocul exercitării puterii, se iscau conflicte dramatice cu consecințele asociate: crime politice, dezordine socială, *război civil*. Criza societății romane care își disipa distructiv energiile interne, cerea o nouă soluție. Există și posibilitatea centralizării puterii într-o mână autoritară, dar aceasta trebuia găsită. Imperiul, care bătea puternic la ușă, își căuta liderul cel mai puternic în stare să inhibe *zeișorii* mai

mici. O conștiința publică trebuia adusă în actualitate. Temeiul acesteia trebuia să legitimeze spiritul eroic al Romei și să consacre, în morala legii pământului, *dreptul primului venit*. Așa am avut șansa să avem primenite epopeile vechilor greci și să primim o nouă viziune, mai elaborată, asupra lumii vechi, în care Roma devenise centrul lumii, succedându-le, de drept, între altele: Troiei, Babilonului, Atenei, Cartaginei, Alexandriei. Invo-cându-se bătrâna Troia/Ilion actul devenea o revanșă firească în spiritul vremii... împotriva celor ce au distrus-o prin înșelăciune (apropos de *darul grecilor!*).

.....

1. *Popoarele mării*: trimiterea la acestea apare în documentele faraonilor Egiptului: Mnerenptah (1224-1204 î. Ch.) și Ramses al III-lea (1184-1153 î.Ch). Documentele cercetate au stabilit pe numele uzuale, Greco-latine următoarele seminții: aheii, daneeni, tirenieni, etrusci, toscani, sichelii, siculii, dardanieni, licieni, sarzii, pulastii (vechii palestinieni!);

2. Hesiod - *Munci și zile; Teogonia* (nașterea zeilor) în cca.700 î.Ch;

3. Pisistrate, tiran al Atenei (561-527 î.Ch)

4. Etruscii: un popor cu o cultură specială, venit în peninsulă pe la 800 î.Ch.; nu se cunoaște locul de unde au migrat, dar îi observăm în documentele egiptene cu mult mai vechi. Latinii prin intermediul lor au luat contact cu Magna Grecia, care colonizase țărmurile și insulele italice, susțin cercetătorii istoriei vechi. (vezi cap. *migrațiile!*). Până la... Republică monarhia romană cunoaște mai mulți regi etrusci!

5. *Res publicae* - din latină: treburi/lucruri publice.

Ideea întemeierii dinspre un ... *descălecător* troian

(Aici terestrului călăreț îi contrapunem marinarul temerar!)

Povestea războiului troian, care a frânt pacea veche și a premers unui nou val de *colonizări* punice și grecești, era bine cunoscută în bazinul Mediteranei, devenită *mare nostrum* pentru Roma. Orice nouă întemeiere de oraș - stat (numai grecii făcuseră peste 150 de colonii - state!) trebuia să se revendice de la

noua realitate. Dus în voia pânzelor *cuvântul* (1) lui Homer (se acreditează ideea unei oralități (2), până la publicarea târzie a epeelor!) se insinua prin acoperirea lui morală în noul temei, evident prin voința zeului dominant al locului. Toți eroii, descălecători cunoscuți, au întemeiat vetre noi, departe de locul părăsit (din Troia, evident, din cauza înfrângerii și distrugerii ei!). Troienii pribegeau cu Enea, din nevoia supraviețuirii în libertate, pentru că învinșii rămași locului cădeau, iremediabil, în sclavie. Tradiția consemnează în legende o mulțime de întemeietor, dintre eroii troieni: oameni cinstiți, eroi adevărați, neînvinși în lupta dreaptă preț de zece ani - dar înșelați, loviți pe la spate precum tâlharii în toiul nopții, de vicleșugul unui dar blestemat! - puteau fi pildele de urmat. Ei, troienii, treceau drept modelele morale ale lumii de atunci în timp ce învingătorii, care distruseseră Troia, vor avea parte de blestemele cunoscute. Pyrus (Neoptolem/fiul lui Ahile) va da chiar numele unei *victorii* (3) nefolositoare. Agamemnon - șeful suprem al învingătorilor! - întors în Micene cade răpus de Aegist. Ulise, și-retenie personificată, ispășește cunoscuta... Odisee. *Per contrario!* Helenus, fiul lui Priam, partajat ca rob de război lui Pyrus, îi supraviețuiește acestuia, îi moștenește regatul și chiar își dobândește soție, ca regină a Epirului, pe Andromaca (soție a eroului troian Hector, devenită soție lui Pyrus ca pradă de război!). Dincolo de alegorie aici s-ar putea descifra o reabilitare a Eladei ahee în noul spirit helenic, tot prin virtutea și morala troiană. Trecând dincolo de Mediterana, prin Bretagne vom fi aflat, tot din substratul legendar, că și pe Loara, în sus, vor fi sosit câteva corăbii troiene să dea culoare unui eroism acestei părți de lume, care se va fi manifestat în istorie. Britus, un nepot de-al lui Enea ar fi la originea britanilor și bretonilor.

Țărmurile peninsulei italiice, precum și ale insulelor învecinate se vor fi umplut de colonii grecești (4). Corăbierii în că-

utarea unor noi baștini urcau și pe fluviile accesibile navigației. Așa aflăm că pe Tibru, în sus, înainte de sosirea lui Enea, sosiseră printre etrusci (5) niște arcadieni, din Peloponesul Greciei.

.....

1. *Logosul* grec, devenit în scriptură esență a dumnezeirii (Ev. Lui Ioan);

2. Oralitatea lui Homer (considerat aed orb) este legată de inexistența alfabetului/scrierii, care, zice-se că nu fusese preluat de ahei de la fenicieni, în vremurile imediate conflictului troian; cultura aheilor este considerată minoră, în raport cu cea preexistentă, pe la 1400 î.Ch. când au „inundat” spațiul culturii cretane - intrat într-o criză căreia nu-l descifrăm contextul (scufundarea Atlantidei?!), cum nici spațiul formării culturii etrusce nu-l cunoaștem;

3. *Victorie a la Pyrus* se mai referă și la un alt Pyrus (vezi romanii vs cartaginezii!);

4. Colonizarea greacă (realizarea Greciei Mari!) începând din sec al VIII-lea î.Ch.; Colonizarea țărmurilor mărilor era un fenomen social - o roire de populații! - din perioada marilor crize: războaie pentru supraviețuire (învinșii fugeau să nu cadă în sclavie și își căutau locuri unde se puteau impune în fața băștinașilor. Se putea crea o reacție de tip domino în care, succesiv, se puneau în mișcare mai multe populații!). Molimele, secetele severe (pentru crescătorilor marilor turme ale stepei), glaciațiunile Nordului puteau pune și ele în mișcare populațiile. Se vor observa, venind dinspre nord mai multe valuri, chiar pentru viitoarea Grecia: ahei, doriene, ionieni. Colonizarea greacă la care ne referim: „Grecia Mare” este dată de dislocarea aheilor de către valul dorian înspre țărmurile Mediteranei (Ioniene!) și ale Mării Negre;

5. *Izvoarele* acreditează ideea că *etruscii* stabiliți în peninsula, înaintea declanșării mării colonizări grecești, vor fi fost puntea dintre greci și cei din Latium. Chiar și epopeea: Eneida, sugerează acest fapt. Ei s-au așezat în centrul Peninsulei însă și Nordul este plin de mărturiile trecerii lor prin istorie (remarcabilă era arta lor, manifestă la construcțiile din piatră!).

Enea, troianul, este trimis în misiune de zeitate protectoare, să găsească „pământul făgăduit” (1). El este alesul, fiind fiul unei zeități influente în Olimp, și ocrotit de *zeii patriei sale, Penații*. Aceștia îl însoțesc, către noul altar hărăzit, să dea continuitate crezului lor și să ocrotească *poporul ales* al troienilor,

plecat în căutarea altui cămin. Drumul lui Enea dintre muri-bunda Troia și *Țara de la Apus*, din Latium, este unul al inițierii viitoarei Rome care și-a început lunga gestație până la ridicarea cetății pe cele șapte coline.

Legendele au circulat în oralitate și au adus prinosul lor de fantezie și emanciparea morală a oamenilor încercați, dar și a zeilor încă mulți, dar din ce în ce mai principiali. Enea intrase în conștiința comună ca eroul legendar fondator, iar literatura, din ce în ce mai fecundă întărea, prin talentul și rațiunea oamenilor învățați, un *adevăr* legendar. Glasurile lui Naevius, Horatiu, Tibul, Propertius, Accius, Cato cel Bătrân, Ennius îl venerau public pe eroul troian, ca *părinte al patriei...* romane. Roma era mărturisită drept fiică a Troiei, de peste timp, iar eroul Enea fusese pus legătură între două lumi, ca două epoci de aur, cu zeitatea supremă schimbată. Troia trăise sub Saturn, iar Roma veche, după o mie de ani, sub Jupiter, va străluci din nou. Drumul eroului pare doar o replică celui al lui Ulise (Ulise rătăcise și el înapoi spre Ithaca, însă ca revenire acasă, acolo unde Penelopa își apăruse cu îndârjire căminul). Enea pleca, de nevoie, de acasă în căutarea altui cămin cu o altă glie de însămânțare (soției sale, Creusa, zeitățile îi interziseseră plecarea!). După Vergiliu, la nici un veac distanță, Apostolul Pavel/Paul, însuși, pune temelia unui altfel de crez (2) Romei, închinătoare la prea mulți zei și chiar Împăratului pământean. O va face tot după o *odisee* pe marea cea mare.

.....

1. *Pământul făgăduit* - este și ținta poporului nomad al vechilor evrei. Iahve, zeu unic, le-a făcut promisiunea considerându-l *popor ales*;

2. *Evanghelia lui Marcu, Faptele Apostolilor, Evanghelia lui Luca*, sunt scrieri făcute în Italia.

Migrațiile italice, premisa viitoareii culturi romane

(Ce spune cercetarea istorică!)

Istoria lumii (1), dar și scriptura creștină (VT), vorbesc despre migrații, și uneori, forțând nota, despre *popoarele migratoare* (2). Mișcările de populații au avut loc în toate timpurile și în toate locurile. Ele s-au produs de nevoie: din voință proprie, ori mânate de o forță majoră. Robirea, cu strămutarea evreilor în Babilon, strămutările forțate de populație prin Siberia, prin Bărăgan s-au făcut fără voia strămutaților și o statistică ne poate arăta dimensiunea fenomenului, după cum spuneam - în timp și spațiu! Fără o dorință prealabilă este părăsirea locului de statornică viețuire când condițiile existențiale se schimbă radical: incendii devastatoare, inundații, frigul extrem, molime, războaie pustiitoare și câte alte vitregii. Să ne amintim legenda *potopului* și de salvarea lui Noe - și a lumii vechi, în celebra Arcă! Eneea părăsește Troia în flăcări, dar mai ales din teama căderii în sclavie. În perioadele istorice apropiate vom observa colonizările de populații și cu sarcini de apărare ale unor frontarii, precum sașii și secuii prin Transilvania, ori angajarea unor ordine călugărești militarizate precum teutonii, ori ioaniții... Acestor mișcări de oameni care se vor permanentiza în anumite locuri, ducând cu ei și averea personală, materială și informală, le adăugăm pe cele ale colonizărilor cu scop comercial în care punctul de plecare, metropola, ține legătura cu noul punct câștigat al unei piețe extinse.

Comerțul cel mai lesnicios este cel pe ape, iar între acestea cel pe mare fiind vizibil în istorie drept cauză a marilor colonizări. Legenda veche a Argonauților ne este aici exemplul potrivit.

Între navigatorii recunoscuți în istorie îi observăm pe cei aflați în locuri prielnice negoțului cum sunt strâmtorile dintre

mări, canalele săpate - special scurtării rutelor comerciale -, pe insularii care au nevoie de legături cu continentele. Istoria veche ni-i leagă pe egipteni de Nil, dar vorbește și de un ocol al Africii, precum și de un mai vechi canal săpat între Mediterana și Marea Roșie. Fenicienii - punii, vor fi colonizat țărmurile mediterane, înființând Cartagina, înaintea Romei (vedem acest fapt în Eneida!), dar vor fi dobândit și instrumentul simplificator al comunicării: alfabetul cu doar 26 de semne, atât de necesar, și-l vor fi dat și celorlalți. Grecii, înainte de-a se fi constituit ca neam al grecilor: minoici, ahei-miceni, ionieni, eolieni, dorienii îi observăm, val după val, constituind viitoarea Grecie Mare pe insulele și țărmurile Mării Mediterane și Pontului Euxin. Au urmat romanii, varegii, turcii, venețienii, genovezii, spaniolii, portughezii, olandezi, englezii etc. Și azi se construiesc vase de navigație. Și azi sunt migrații, de voie, ori de nevoie!

Insistăm asupra unor lucruri generale ca să sugerăm că orice transfer de populație, fie aici vorba de migrații întâmplătoare, ori voite, înseamnă pentru locul de așezare un transfer cultural care rodește dacă acesta are sămânța viguroasă. Un meșteșug nou, eficace, se impune lângă cele găsite dacă locul de așezare este cu o putere mare de asimilare, dată de o cultură superioară. Se va impune întotdeauna, precum în natură, semnul cultural mai puternic, uneori întreaga cultură adusă va fertiliza prielnic înnoirea civilizațională cu un strat al modei care omoară plictisul vechi, doritor de altceva. Când noii veniți au putere de lovire ei pot înlocui puterea omenească a locului, dar nu vor putea să schimbe relieful, clima, nici religia celor pe care i-au supus, cu atât mai puțin limba vorbită a celor maturi, ori a copiilor trecuți de-o anumită vârstă. Procesul marilor schimbări, fără o instituție menită să facă noua transformare culturală, cere un timp lung, niciodată mai puțin de trei generații

(vezi exodul biblic, chiar prin *terra deserta* fiind!). Un exilat într-un mediu de altă cultură, chiar având un rafinament cultural, are nevoie de timp, ne spune acest lucru Ovidius Publius Naso, izolat în Tomis de Octavian Augustus.

Migrațiile timpurii, din Peninsula și insulele Italiei sunt mai sărace în dovezile istorice decât, bunăoară, cele din Peninsula Balcanică, unde în sudul extrem și în insulele egeene s-a format neamul grecesc. Dar marile migrații din cuprinsul Mediteranei au avut aceeași cauzalitate și acest lucru ne-ar permite să transferăm dovezile de unde sunt și pentru demonstrația noastră; în aceeași mare se află și Grecia și Italia. Dinspre același Nord, comun european, au venit migrațiile în peninsule la înrăutățirea vieții (Vremii!). Observăm pantheonul comun al zeilor vechi, pentru cei doi poli civilizaționali: grec și roman, de mai târziu și le vom constata identitatea principiilor personificatoare. Putem încerca să amestecăm, cât de cât cronologic, structurile migratoare și să ne explicăm cum? și din ce?, s-a plămădit *latinitatea* într-un spațiu geografic care îi dă numele: Latium.

Pentru migrațiile vechi dinspre Nordul European, către Sudul peninsulelor, coborând în Mediterana se acreditează anii 1900 î.Ch.- pentru indo-europenii ahei, ocupând extremitatea sudică a Peninsulei Balcanice și parte din insulele vecine. Valul timpuriu al aheilor va cuprinde, treptat, insulele egeene, Peloponesul (unde vor pune bazele centrelor de putere Micene, Sparta). Ei se suprapun peste o cultură superioară - nu ne este clar cum s-a iscat vidul puterii civilizației cretane/minoice! Dar putem avansa ideea unor cataclisme naturale pe care arheologia submarină - în plină cercetare! - le-ar putea desluși în vecinătatea insulei Santorini și să aducă în puzzle piesa lipsă a Atlantidei. (Creta este cucerită în 1400 î.Ch.!) Pentru migrația italicilor avem mențiunea cercetării istorice: migratorii au venit

între 1200 - 1000 î. Ch, corespunzător *migrației doriene* spre Grecia (1250 - 1100 î. Ch.). Întârzierea, defazarea temporală a migrației generale a Nordului, spre Italia și-ar putea găsi explicații în faptul că migrațiile se făceau pe trasee terestre, iar obstacolele Alpilor (Pirineilor, pentru Iberia!) , depărtarea, față de țărmlul opus al apelor întâlnite, nu se comparau, ca dificultate, cu mai permisivii Balcani și foarte strâmta trecătoare a salvării, spre Orient. Credem că migrația Nordului s-a declanșat dintr-o cauză majoră, spre peninsulele sudului Europei, dar drumul, cu întreg avutul spre noua așezare, a durat diferit, după cum piedicile erau diferite. Să ne amintim de expediția militară a lui Hanibal, cartaginezul, încercând să traverseze Alpii dinspre Galia, spre Italia! Pe mare însă, între momentul îmbarcării și cel al acostării timpul este dat de puterea vântului, de brațele care țineau vâslele și de scurtimea drumului, impus de necesitatea supraviețuirii fizice (apă, hrană etc.). Observăm și azi ce au însemnat conflictele militare în Balcani (vezi destrămarea Iugoslaviei și exodul albanez spre Italia), în Nordul Africii (cu mulțimea migranților care își caută salvarea în Sicilia și în sudul Peninsulei Italice!). Observăm că migrația, pe mare, se fixează în zonele de coastă, în locuri prielnice acostărilor și organizărilor portuare. Mai subliniem aici că declanșarea migrațiilor ca urmare a unor mari cataclisme naturale (precum răcierea abruptă a vremii, ca o glaciație!) au o dimensiune teritorială imensă și pune pe drumuri o populație foarte diversă care intră în conflictul supraviețuirii naturale, în mod inevitabil, cu băștinașii sedentari ai locurilor disputate (vezi Exodul biblic și războaiele purtate de evrei spre pământul făgăduit!). În situația unor cataclisme, gen Potop/Atlantida, cei care se salvează aparțin unei culturi majore și poartă cu ei modul practic al unei civilizații superioare celor între care își vor căuta salvarea. Insistăm pe aceste lucruri pentru că venirea etruscilor în Italia

(zice-se, pe la 800 î.Ch.) este observată ca un aport civilizațional dinspre *popoarele mării*, nu se știe însă de unde anume. S-au constatat inscripțiile lor, nedescifrabile, precum, multă vreme, celebrele scrieri cretane (Lineara A și Lineara B!). Etruscii găsiți prin Italia, marinari și ei precum cartaginezii și grecii, sosiți aici în mai multe valuri, cunoșteau scrierea mai dinaintea fenicienilor de la care se consideră că au preluat-o grecii. Insistăm pe substratul etrusc întrucât pe el s-a întemeiat Roma cu toate ingredientele viitoare preluate de la puni, greci și din fondul vechi al italicilor veniți prin migrațiile terestre ale indo-europenilor și pe calea apelor.

.....

1. Ce spune cercetarea istorică despre migrațiile italice? Preluăm din cele consemnate de Imanuel Geist (*Istoria Lumii-Din preistorie până astăzi*; Ed. ALL EDUCATIONAL , București, 2013).

2. Despre migrații, conform I.G: „Către Italia au migrat, în două valuri triburi indo-europene care se vor concentra aici ca italici (1200 - 1000 î.Ch).../ italicii nu au inițiat cucerirea întregului teritoriu al Peninsulei Italice și al marilor insule limitrofe, astfel încât populația mediteraneană originară (liguri, sarzi, siculi, corsicani) s-a păstrat de-a lungul perioadei Antichității. Aproximativ în același timp în care italicii (latini, sabinii, oscii, umbrienii) se stabileau în centrul peninsulei, în nord-estul îndepărtat al Italiei au pătruns – aducând cu ei considerabile diferențe lingvistice - veneții ilirici (de asemenea indo-europeni), mai târziu etruscii (de origine necunoscută, în jurul anului 800 î.Ch), grecii din Magna Graecia și, în cele din urmă (începând din jurul anului 400 î.Ch) au sosit și celții (galii) în câmpia Padului. Grecia Mare cuprindea teritoriul colonial grecesc din sudul Italiei și din Sicilia, începând cu 754 î.Ch...”

Să remarcăm faptul că mai târziu, creditând legendele și impunând adevărul comandat al Eneidei, cetatea Romei este întemeiată (ab urbe condita!) în 753 î.Ch.?! Aflăm tot dinspre cercetătorul invocat: „Etruscii și grecii au fost primii care au răspândit, în felul lor, cultura superioară mediteraneană în teritoriile pe care le stăpâneau în Italia. Din Kyme (Cumae), așezare peste care se va ridica viitorul Neapole, grecii și-au exercitat influența asupra etruscilor, cea mai importantă cale de mediere către latini și alți italici. (adică etruscii, migranți veniți înaintea grecilor, găsiseră numitorul comun al

trăirii între băștinașii italici! s.n!) Prin intermediul grecilor și etruscilor au ajuns romanii, treptat, să cunoască și să adopte tehnicile culturale și structurile mediteraneene: cultivarea pământului, practicarea unor meșteșuguri, arhitectura, construcția de temple, legea fundamentală de existența unei cetăți, tehnica războinică a falangei hoplite, zeii, obiceiurile de cult. Pentru vechi romani, etruscii reprezentau standardul progresului, erau marii lor maestri.”

Să observăm apoi datarea istorică a întemeierii Romei în 650 î.Ch (după modelul etrusc, la periferia sudică a colonizării etrusce!), care este mutată de legendă, în 753 î.Ch., ca o distanțare, orgolioasă, de tezaurul cultural imens al Greciei impregnat în ceea ce devenise Marea Romă, în vremea lui Octavian.

Contextul punerii în scris al Eneidei

(*Scripta manent!* A constatat... latinul)

De ce trebuia scrisă acum epopeea lui Enea? Poetul *Bucolicelor* și al *Georgicelor* părea omul chemat să dea forma coerentă și penetrantă a unei... *scripturi*, ca un certificat de naștere eliberat de, și pentru Cetatea Romei, devenită *buric al pământului* și centrul de iradiere a puterii omenești.

Un apogeu al Republicii Roma fusese atins. *Decrementa*... acestei formule de administrare, pe fondul lărgirii fruntariilor statului roman, își cerea repaosul. Un haos politic și social condusese la marile răscoale ale sclavilor, la războaie civile, vădind procesul autodistrugerii republicii, căruia nici personalitățile lucide ale vremii nu îi găseau soluția. Frații Grachi, Marius, Crassus, Clodius, Lepidus, Pompei, Iulius Cezar, Cicero, Casius, Brutus, Antonius nu reușiseră să-l frâneze, ori să-l orienteze cumva, spre împăcarea dorită. După aproape un veac în care Spartacus răsculase sclavii (73-71 î.Ch), *triumviratele*(1) (60 și 43 î.Ch.) nu se dovediră o soluție; în care Senatul, polarizat, menținea discordia între centrii interioare de putere ai prea în-

tinsei *republici*, în care Pharsala (48 î.Ch) și Actium (31 î.Ch.) arătaseră, odată în plus, oroarea războaielor fratricide, se ivește un om providențial, care întronează ordinea și legalitatea printr-un program de redresare, multi dimensional (economic, social, cultural-spiritual și moral), cumulând *funcțiile de conducere din stat* (2), cu girul omului învingător, care își înțelege forța și are toată autoritatea să o exercite. Era Octavian (din 27 î.Ch. Augustus!), nepotul - continuator al lui Iulius Cezar! - cel care după Actium (31 î.Ch.) recentralizează puterea, în mâinile sale. El cere *epopeea națională*, Eneida, lui Vergiliu, în anul 29 î.Ch. Din ordinul său epopeea se publică, după moartea poetului, în anul, 19 î.Ch. Legende vorbeau despre Enea și fiul acestuia Iulus, cel ce va fi sămânță troiană Gintei Iulia, din care își revendicau strămoșii Iulius Cezar și nepotul său, Iulius Cezar Octavian Augustus. Istoria consemnată, ca profeție pe scutul de aur cu care Enea se prezintă în fața aliaților etrusci, ne vorbește de Actium și despre protecția specială a lui Apollo, venerat de primul împărat al Romei, în Roma Veche, cu zeitățile încă ne-centralizate sub sceptrul unui Dumnezeu unic. Datorăm *Eneidei*, poetului Vergiliu și primului împărat al Romei, Octavian Augustus, dovada întemeierii. *O legendă se impunea, prin ordin, adevăr istoric!* Tradiția va fi lucrat și ea la consacrarea unui *adevăr* al înnobilării și al... *dreptul primului venit...*

.....

1. Conducere colectivă, formată din trei bărbați care era desemnată de Senatul Romei să conducă Republica. Primul triumvirat (60 î.Ch.) a fost format din Cezar, Crasus și Pompei; al doilea (43 î.Ch) din Antonius, Lepidus și Octavian;

2. Tribunicia potestas, imperium proconsulare, care erau mandatate de Senatul Republicii pe durata unui an și fără cumul de prerogative, sunt acum *puteri* cedate voinței unui om care are și prerogativele de forță ale consulatului și pretoriului. În mâna unui om puternic și înțelept aceste atuuri aduc în scena istoriei unul dintre cei mai longevivi împărați: 27 î.Ch. - 14

d.Ch., la cumpăna dintre erele cu înnoirea timpului și întronarea unui nou calendar. Cu el: Iulus Octavian Augustus, începe Imperiul Roman!

Eneida, între reperele unui lung proces al umanității (Cu aceeași eroi, trăind diferit epocile)

Odată finalizată - în peste zece ani de trudă, cât a durat și conflictul troian! - lucrarea aceasta se arată monumentală în structură. Cele 12 cărți puse în simetria părților, cu ce a fost și ce va fi, cu 10.000 de versuri, devin o *scriptură* căreia I se cuvine respectul și asumarea tuturor sentințelor formulate acolo. Reluarea unei istorii scrise déjà (s-a adevărit demult că Troia a existat și că legendele homerice sunt *reportajele* unor evenimente criptate pentru mai târziu!), într-un spirit înnoit, este o reevaluare după o lungă dezbatere și decantare a unui proces, în manifestarea lui continuă în societatea milenară a oamenilor (*Fortuna Imperatrix Mundi... vezi Carmina Burana!*). Să constatăm în literatura umanității teme similare, evenimente și eroii comuni, locurile comune, chiar dacă scena jocului observat și *costumația* eroilor, a zeilor, este alta. Reluate azi, într-o cercetare comparativă, marile opere ne vor releva o continuitate a planurilor, cu diferențele care le dau specificitatea, ca niște borne speciale, pe o traiectorie a timpului și evoluției credințelor, în mentalul oamenilor. Să punem alături: Iliada, Odiseea, Eneida, Biblia (VT și NT), Divina Comedia, Faust II etc., și vom găsi, în timpul care își intersectează mesajele și locul acțiunilor, confruntarea principiilor, umanizarea personajelor, transformarea divinității și apariția legii iubirii, din ce în ce mai puternic semnificate. Multe sunt punțile între cele vechi și cele noi!

Enea este ca un Ianus, între Odiseea și Eneida. Eroul, secundar la Homer, în căutarea salvării proprii, devine eroul salvator

care se pune în slujba poporului său plecat în pribegie, la Vergiliu, ori ca un mântuitor Moise prin deșert, în Vechilul Testament. Enea nu se lasă ademenit de feniciană Didona (este doar întârziat!), precum Ulise de Circe, de Sirene, ci își urmează misiunea primită, fiind smerit în fața divinității supreme, cum va cere romanilor, într-o epistolă, Apostolul neamurilor (Rom. 13.3). Un bifrons, tot ca o punte peste lumi, cu înțelesul a două ipostasuri, este și Ascaniu/Iulus. Născut în Troia, fiul lui Enea devine la maturitate, în Italia, Iulus. Este însemnul persoanei, desemnat să se împământenească în Latium și să dea numele de sânge unei noi ginte. Apoi, să vedem succesiunea în trepte a mesajului acestor opere: Vergiliu ne dă *noul testament* despre căderea cetății Troia; Apostolul Pavel/Paul reia apelul la unitate al neamurilor și le cere ascultare tuturor față de împărății, *care sunt de la Dumnezeu* (Rom. 13-1; 2). Era chiar împăratul Romei omagiat cu un cult special. Apoi Paul/Pavel va fi observat și el iubirea maternă a Venerei pentru fiul Enea, anticipând pe viitoarea Maică a Domnului; Dante, după ce va fi citit și el pe Fericitul Augustin, (v. Cetatea Lui Dumnezeu!), se întoarce la Vergiliu, să-l ia călăuză prin Infern și Purgatoriu. Cât despre J. W Goethe, observând întoarcerea lumii către prea material, face și el un drum cu Faustul său, prin lumea de dincolo. Să nu fi cunoscut neamțul Goethe pe porcarul Faustulus, salvatorul gemenilor Remus și Romulus?!

Între Ulise, coborât în Hades și Faust, trecuseră aproape trei milenii! Să observăm, în legătură cu aceste scrieri, că avem firul care ne spune cum a apărut cetatea Romei. Cum, după clădirea ei din mulțimea neamurilor italice (vezi migrațiile!), locuind atâtă s(t)ătulețe, își primește povestea care să-l dea originea nobilă, să-l ateste principiile unificatoare și imboldul măreției. Cum zeitățile, absorbite din diversitate greacă, sunt supuse romanizării, până la abolirea lor și înscăunarea Lui Dumnezeu.

Cum Roma își va fi câștigat renumele de *cetate divină*. Apoi cetatea cea mare se eternizează în slujba lumii de dincolo, în timp ce Împărăția Romei cu cezari se frânge în atâtea orașe - state. Ne luminăm cum Roma Veche a cezarilor este înnoită cu Roma Nouă a Papilor (Primii episcopi ai Bisericii lui Hristos, stând pe scaunul lui Petru, piatra de întemeiere!), într-o întoarcere pe dos în binomul *regnum-sacerdotiu* (1), când Împăratul își va fi pierdut întâietatea și încoronarea regilor Apusului va fi făcută de Pontifi!

Vergiliu scrie epopeea, *a posteori*, după ce întemeierea Romei fusese împlinită. El o scrie nu pentru aducere aminte, ci să semnifice altfel o realitate a vremii lui, folosind modelul și simbolistica lui Homer, reconotate însă. Distanța în timp este de un mileniu. Scrie cu patosul care angajează dragostea de patrie, tocmai cuprinzătoare și în căutare de liant. Grecia mărilor fusese o risipire într-o puzderie de orașe - state, în timp ce Roma lui Octavian Augustus, după ce le înghițise pe toate, construia viitoarea cetățenie comună. Pavel/Paul este sincron și el acestei forțe centripete. Augustin (filosoful creștinat, autorul... *Cetății lui Dumnezeu!*) (2) dă slavă Romei (Aceasta, drept mulțumire, î!... *fericește!*), tocmai creștinate, și anticipează destinul glorios al *Cetății Lui Dumnezeu* (3). Dante Aligheri (4) vede, cu durere, pierderea unității statale a mărețului imperiu, fărâmițarea lui, dar și creșterea autorității lui Dumnezeu, instituționalizat și el, vorbind prin Sanctitatea sa din Eterna Romă, acum înnoită prin uzurparea puterilor din lumea aceasta. După încă un mileniu poetul florentin rescrie povestea lumii împărțite între aici și dincolo, între adânc și înalt. El dă o viziune acestui Cosmos cu legăturile lui între lumi, într-o noua conceptualizare a Bisericii care a devenit stăpânul discreționar asupra sufletelor. Zeii nu mai există! I-a înghițit timpul, care a uitat și el cum îl mai cheamă în evul prea întunecat și afumat de rugul nestins

de prin piețele publice. Vergiliu devine confident numai pentru cele ce au fost și lumea nu i-a uitat povestea scrisă *a națiunii romane*, acum în suferință. Cercetarea, dincolo de cele dispuse de dumnezeul pământean, sălășluit în Roma Nouă, acum în-seamna damnarea, arderea pe rug și împrizonarea în bolgiile afunde ale Infernului...

.....

1. Formulă care desemnează binomul puterii politice (regnum) și religioase (sacerdotiu). Partea dominantă a acestei dualități exprimă în timp forța instituției asociate, pe scena lumii și caracterul statalității: religioasă, sau laică;

2. Augustin (354-430), gânditor păgân, care s-a creștinat și care mai târziu a fost beatificat ca... Fericitul Augustin, de Biserica romano-catolică. El este autorul unor lucrări de referință: *Dialectica*, *Confesiuni și Cetatea Lui Dumnezeu*;

3. *Civitate Dei*, scrisă de Augustin va inspira pe D. Drăghicescu să scrie *Noua Cetate a Lui Dumnezeu*;

4. Dante Aligheri (1265-1321), scriitor, filozof și om politic florentin - cel mai mare poet al Europei, de limbă italiană, al evului mediu. Este autorul lucrărilor: *La vitta nuova* și *Divina Comedia*.

Călătorim prin Hades, Infern și ladul atâtor lumi (Cu eroii remarcabili ai umanității)

Trecerea între ciclurile cu creștere și descreștere în toate povestirile care vorbesc despre procesele ce au loc în viața societății oamenilor (vezi operele cèlebre ale patrimoniului cultural al umanității, despre... imperii!) constată după apogeu, căderea. Aceasta pare rezultatul conflictului direct între cei doi versanți ai *muntelui* care se confruntă în vârf unde, niciodată, nu este loc pentru doi. Aici contrariile se războiesc, față în față, cu o disipare uriașă a energiilor acumulate. Anticii puneau în

taberele în dispută și zeii, deveniți partizanii cauzelor pentru care erau venerați. În crezul bipolar, într-o alegorie încifrată se înfruntau *teza* cu *antiteza*, răul cu binele și doar... victoria stabilea cui îi revenea atributul; nu se vădea imediat câștigătorul, ci după o vreme. Eroul pleca din lumea aceasta, fie în carul mortuar, fie strivit mai încolo de gloria, prea multă și grea a monumentelor în piatră și bronz, ori a exponatelor din marile muzee, a faptelor supralicitate de istoriile partizane. Rămânea întotdeauna doar ea, istoria, să legitimizeze cauza nouă și să fie suport continuării procesului. Învățătura de minte a unui proces, cu etapa lui consumată, este formulată după o anume decantare, cu evaluarea lucidă a efectelor tocmai resimțite, și o privire înțelegătoare a cauzelor. Parcă ar fi o stare de pace, dacă nu am ști că este un armistițiu vremelnic, cât să-și tragă un suflu nou, în starea de repaus, marile revanșe (dorințe neîmplinite, răzbunările în așteptare, blestemele aruncate și doar uri în potențialitate, oricum imboldul că... *nici așa nu se mai poate!*).

Între ce a fost și ce va urma este un prag. În partea cea mai de jos a căderii se află Infernul. Aici are loc... inferențierea datelor și faptelor care au premers căderea. O adevărată judecată a trecutului, pus în balanță cu viitorul, adică destinul de urmat în ciclicitatea cu întoarcere de sens. Conexiunea între ele este purtătorul ștafetei. În mod obligatoriu un om viu! El dă cuvintele cele noi etapei care îi stă în față. Orfeu, Homer, Hesiod, Vergiliu, Dante, Goethe, Dostoievski (și câți autori de basme, vorbind despre tărâmul celălalt!) și-au coborât *alter-egoul* în Hades, Infern, Iad, în catacombe, în închisori, ori prin Siberii înghețate. Acolo și-au luat netimpul reflecției, au cercetat efectele luptei consumate, s-au dumerit asupra „păcatelor”, au aflat cauzalitățile inaccesibile altfel și posibilitățile de purificare pentru ceea ce s-a arătat ezitare, dilemă, eroare... Au aflat dru-

mul de întoarcere cu planul - misiune de urmat! - care să facă posibilă renașterea, învierea, un nou ciclu al procesului, cu o nouă creștere, uneori rezolvarea momentană a dilemei în cumpănirea alternativelor.

Să ne amintim momentele de cumpănă ale lui Enea, înainte de-a coborî în Infern! Primul este în Troia incendiată, în noaptea fatală, când somnul și întunericul se însoțeau lipsei de priveghere și morții (*era tocmai ceasul când, strecurându-se ca un har al zeilor, începe somnul dintâi al bieților oameni... vezi traducerea Eneidei, de Eugen Lovinescu!**). În somnul cel greu, în visul - coșmar în care doar umbrele veghează, umbra eroului Hector intră în infernul nocturn al minții lui Enea și îi aduce mesajul din lumea cealălaltă: „Fiu al zeiței, spuse, fugi și smulge-te din aceste flăcări; dușmanul a pus mâna pe cetate. Troia se prăbușește din culmea înălțimii ei. Ne-am făcut datoria față de țară și Priam; dacă Troia ar fi putut fi apărată cu brațul, încă demult ar fi fost mântuită de brațul meu. Ea îți încredințează vasele sfinte și Penații ei; ia-l ca tovarăși ursitelor tale și caută-le adăpost pe care să-l înalți odată, măreț, pentru dânșii, după ce vei fi pribegit pe multe mări. Astfel vorbi și chiar cu mâinile lui aduse din altarul tănuț chipul Vestei împodobit cu bentițe și focul cel veșnic...” (id. E. Lovinescu). La început de epopee Enea este vestit și investit de lumea informală care îl veghează.

Căzut sub mrejele fermecătoarei Didona - Regina Cartaginei! -, Enea are momentul de ezitare, între statornicirea aici și *pământul făgăduit*. O nouă luptă, față-n față, între lumea concretă și lumea informală a cerului, sălășluită în mintea și voința personală. Mesagerul cerului - Hermes/Mercur - coboară de pe muntele Atlas (pe care se sprijină cerul!). Stă în cumpănirea aripilor pe vârf, apoi se coboară să reamintească porunca zeilor și datoria asumată: „Ai ajuns să pui temelie înaltei Cartagine; robit de dragostea unei femei, îi ridici acum mândră cetate, ți-

ai uitat de împărăție și ursită. Chiar stăpânul zeilor mă trimite din seninul Olimp, el care cu puterea zeiască rotește cerul și pământul și mi-a poruncit să străbat văzduhul ca să-ți spun aceste cuvinte: Ce ai de gând? Cu ce nădejde îți pierzi vremea în țara Libiei? Dacă nu te înflăcărează măreția sarcinii tale și nu-ți dai nicio trudă pentru Gloria ta, *gândește-te cel puțin la Ascaniu și la nădejdea moștenitorului tău Iulus, căruia îi este sorocită domnia Italiei și pământul roman.../* ...Gândurile l se zbu-
ciumau (lui Enea, după plecarea mesagerului!), când într-o parte când în alta; se chibzuia în fel și chip. După ce stătu în cum-pănă..." (v. Eugen Lovinescu !) se hotărî să își înfrângă senti-
mentul iubirii personale, pentru împlinirea destinului poporu-
lui în pământul făgăduit.

Moartea, ca prag al ciclului vieții materialului însuflețit, este o finalitate a dualității corp/suflet. După această cădere în a-dânc vom constata desfacerea legăturii, niciodată desființarea semnului - dus mai departe de omul în ștafetă (povestitorii și scriitorii de... scripturi!). *Moare doar păcatul*, ar fi spus apos-tolul Pavel/Paul (1), că doar el, păcatul, ține de materialul pe-risabil al lumii oamenilor. Coborâtă în pământ, seminței, plină de lumină veche, i se omoară legătura cu trecutul, adică ceea ce judecata ciclului consumat va fi constatat că este *păcat*. Moare prielnic doar păcatul asumat, nu cel ce nu-și asumă gre-șeala, imposibil de înlăturat prin...scaldă. Sămânța care nu moare la judecata pământului nu va putea să rodească o nouă plantă. Din cele vechi la judecata Infernului va rodi o nouă teză (Hegel); o nouă viață (teza învierii creștine!); un drum al mân-tuirii personale, pentru Ulise; o cale a salvării neamului troian pentru Enea; o soluție a salvării sufletului din robia ... banului pentru Faust; o nouă poziționare a omului în lume, pentru Lu-ther; un nou program al emancipării, celor din rasa sa, pentru Nelson Mandela (2); o mântuire nouă, pentru Raskolnicov (3)...

Infernul este locul adâncirii maxime în absolutul cunoașterii, interzis celor mulți și ignorați, dar permis oamenilor exemplari, dintotdeauna. Să luăm doar pilda Mântuitorului Iisus Hristos! Infernul este punctul de trecere (acel prag - poartă!) între vechi și nou, între ce a fost și ce va fi. De acolo - de pe pragul dintre spațiu/temporalitate și lumea pur informală! - privea, cu cele două fețe, lanus și separa ciclurile anuale. Din perspectiva ciclului vegetal ne este limpede că nu poate începe o nouă rodire, dacă sămânța cea bună, introdusă vie în pământ (nezdrobită, închisă în coaja de mărginire!), de nu va muri, nu va putea să răsară. Chiar ciclul nu va fi înnoitor (adică în continuitatea celui alt!) dacă sămânța nu este din rodul celui imediat încheiat, cu un aport de nou al vieții plantei, ce tocmai s-a uscat.

Credem că noutatea noii cetăți a Romei, înnoind în spirit Troia, este aluatul de eroism pus într-o maternitate nouă, viguroasă și fertilă, ca într-o virginitate care a păstrat energiile încreate gata să erupă *o mare cetățenie multiethnică*, într-un liant cultural și mai ales religios înnoit, într-un nou ciclu al eroismului. Roma va fi devenit, prin procesul coagulării de sine din neamurile aflate în proximitatea din ce în ce mai extinsă (romanizarea care a clădit Roma Veche!), locul din centrul lumii din care a erupt, ca o adevărată lavă fenomenul civilizator, complex, care va marca cultura lumii întregi, în toate timpurile ce au urmat.

Coborârea lui Enea în Infern la sfat cu umbrele trecutului oferă acestuia planul de acțiune pentru împlinirea misiunii primite, și... asumate. Scutul de aur are în el foaia de parcurs ca un act profetic garantat, în care urmarea neabătută a căii este condiția reușitei. Scutul primit este formula noii teze, iar istoria care a urmat ne confirmă ciclicitatea în mersul ei neabătut. Făcând actualizarea legendelor și fiind în cunoștință de cauză,

privind istoria Romei și mai ales dorința comanditarului (Octavian), Vergiliu „anticipează” lucruri... întâmplate. Înainte de moartea sa poetul își exprimase dorința să nu se publice lucrarea tocmai pentru că introdusese în epopée și persoane în viață...

.....

1. Apostolul Neamurilor la naștere, fiind din seminția iudeilor lui Veniamin, s-a numit Saul din Tars, apoi, devenit cetățean roman și-a luat numele de Paul, care în limba slavă devine Pavel;

2. Nelson Mandela a fost președintele de culoare al Republicii Sud Africane, numit după anii grei de închisoare politică impuși de adepții politicii rasiale, de apartheid;

3. Rascolnicov este eroul principal al romanului *Crimă și Pedepsă* scris de F.Dostoievski.

Infernul - locul judecăților și al sentințelor

(Instrumente, legi, măsurători și verdictul)

Infernul înseamnă... judecată! Să încercăm, dacă tot am coborât în substraturi, departe de mâna lungă a interdicției de a cerceta, să observăm ce spune știința despre legitatea unui proces! *Atunci când o forță acționează*, aici aceea care pune roata lumii în mișcare, *ei i se opune o alta, egală și de sens contrar*. În echilibru fiind, cele două forțe creează aparența păcii și a inexistenței lor. În punctul de apogeu - pe vârful muntelui, luat ca model! - dar și în afund, prin supraîncărcarea materia-lă/respectiv descărcarea (descompunerea, topirea, ardere etc.) se rupe echilibrul egalității! Minima diferență, constatată de legea gravitației va da noul sens. De sus, de prea greu... cădem! În josul absolut descompunerea, celor grele, ridică aburii ușori. În plan spiritual descărcarea de păcate aduce înălțarea, precum abaterea de la *cale* ne duce-n prăpastie. În perspectiva gândirii creștine observăm că acțiunea își are le-

giuită, *précis, urma/rea. Ce semeni vei culege! spune scriptura. Logica aici relevă, simultan, două adevăruri:*

1. punem în pământ *viață* și vom recolta, după o vreme, tot *viață*;

2. dintr-o manifestare diversă a semințelor - purtătoare ale unui anume tip de informație, prin cuvântul care le identifică!-, vom culege din aceeași natură a materiei, ori a gândului, informația cultivată. De vom pune grâu, nu vom recolta porumb! Această lege e imuabilă, una a reciprocității, a acțiunii și reacțiunii și ea acționează permanent, fără părtinire. Dacă faci binele, dacă faci răul?, le vei recolta, sigur! Uneori, când terenul este fertil, recolta va fi însutită! *Principiul acțiunii și reacțiunii* (să-l numim, în alte planuri, al reciprocității, al simetriei formelor!) se aplică în Creație, fără alte intervenții! Grija omului, dintotdeauna, ar trebui să fie ca prin voința lui să nu genereze forțele rele (care au și reacțiunile potrivite, uneori multiplicat indefinitely!), prin multa ignoranță și lipsa unei morale! Să spunem același lucru prin *scripta manent*, a Apostolului: „Năpastă și strâmtorare vor veni peste orice suflet omenesc care face răul.../... Slavă, cinste și pace vor veni peste oricine face binele...” (Rom. 2-9; 10). Cauzele, exprimabile prin gândurile puse-n cuvinte, se manifestă prin forțe care necompensate produc acțiunea, lucrarea, pentru realizarea... intenției/operei. În balanța cu bine și rău efectele sunt binefaceri, ori păcate, cu recompense legiuite apriori, în termeni cantitativi. După evaluarea efectelor se primește recompensa legiuită (nici o faptă, fără răsplată!) adică se pune în aplicare: sentința... *judecății*. O învățare de minte, o asumare a unei experiențe, un nou urcuș, o altă viață eliberată de cele grele... devin spirit adăugat.

Urmașii lui Enea vorbesc latina... din Latium

În pământul făgăduinței rodește limba gliei și se transmite spiritul semănătorului! O limbă, fără mama purtătoare, nu se ... exportă!

Epopoea - despre nașterea Romei! - ne spune că troienii au plecat cu douăzeci de corăbii, umplute cu bărbați, femei, copii și bătrâni. Soția eroului Enea, fiica lui Priam, Creusa, este oprită de lunona (Hera, la greci!), zeița protectoare a căminului, să părăsească pământul natal al Troiei. Dar eroul îl are pe Ascaniu semn al natalității pământului troian. Pe drumul către Apus, în Sicilia, este sălășluit Anchise, tatăl eroului, purtătorul semnelor vechimii. Tot aici rămân bătrânii și toate femeile troiene, împreună cu copiii lor. Mai departe, spre Cartagina, merg numai bărbații și copilul Ascaniu. Adică semănătorii unui nou spirit și o sămânță aleasă, având însemn matricea troiană. După întâlnirea cu Didona... Creusa devine uitare, iar semnul ei matern, prin Ascaniu, rămâne rătăcit prin Africa (gaj zeilor, care îl vor fi deturnat pe Enea spre Tibru! / iar Ascaniu, lăsat ca un Moise, poate chiar marelui faraon al Nilului!) . Împământenirea într-un pământ nou, al noilor veniți (de aceea venetici!) înseamnă comunicare și măsurarea forțelor - de toate felurile! - între vechi și nou. În cele ale biologicului, continuitatea neamului pribeag nu putea fi realizată, decât însămânțând ogoarele cele noi. Din maternitatea nouă a Latiumului se vor naște cetățenii viitoarei Rome, vorbind limba mamelor latine, moștenind spiritul înnoit cu eroismul troian. Eneida vorbește despre un pact, între troieni și regele Latinus - vezi Cartea a XII-a! Ca arbitru în confruntarea dintre rutuli și troieni (Turnus vs Enea!), Latinus este de acord cu propunerea troienilor: *dacă vor fi învinși de rutuli, Ascaniu și troienii vor rămâne acolo unde fuseseră tolerați de Evandru* (un arcadian demult stabilit pe Tibru!), *fără a mai su-*

păra pe latini; dacă însă vor învinge, neamul latin și neamul troian se vor uni sub legile și regele latinilor, dar cu preluarea de către latini a cultului Penaților troieni. Victoria lui Enea (cu voința zeilor cei mari!) a adus și unitatea noii familii troiano-latină, prin mariajul lui Enea cu Lavinia, fiica lui Latinus și întemeierea noii case, care poartă însemnul femininului: Cetatea Lavinium. Noul lor venit se va chema Iulus, să le fie romanilor ginta Iulia! Ascaniu, reînvestit erou eponym (Mosen/ fiul lui Enea), va mântui un alt popor, ales dintre cele ale sclavilor faraonului..., va săvârși propriul exod, prin deșertul istoriei și al ... scripturii!

În ceea ce privește *legile pământului*, protocolul va fi respectat ca o garanție că sub acestea, puterea nouă a unității, primenită cu eroism, va unii toate neamurile italiice, găsite *in situ* peninsulei italiice la vremea roirii troiene: etrusci, latini, rutuli, sabini, sabniți, coloniști greci etc. Acest mod de gândire, reflectat de *tratatul* lui Vergiliu, privind moștenirea autentică, este reluat de scriptura pauliană, după aproape un secol în Epistola către Romani: „... moștenitorii sunt cei ce se fac prin credință, pentru ca să fie prin har și pentru ca făgăduința să fie cheazășuită pentru toată sămânța...; nu numai pentru sămânța aceea care este sub Lege (*legea pământului, latină!* s.n), ci și pentru credința* aceea care are sămânța lui Avraam...” (Rom. 4-16) (*prin substituție..., *credința* în *Penații* troieni, ai lui Enea!). Între aceste legi pământestești *limba pământului* era mijlocul esențial al mesajului de... pace și unitate. Locul de nouă așezare își impune graiul celor mulți! Stăpânul venit, prin cucerire, impune limbajul instituțional al puterii statale, ori cel al cultului adus, dacă instituția este Biserica! Legile supreme ale învingătorului real, Enea, erau legile spiritului, în care zeii reprezentau voința și puterea. Aici, cele ale eroului *descălecător*, care își adusese cu el *Penații*. *Penații* (Zeii neamului. Mai târziu,

cu sensul schimbat, ai Națiunilor! (1)) fuseseră salvați din altarul în flăcări al Troiei, pe când marele Rege Priam fusese ucis de Pyrus (Iată un nume care își trage esența de la... foc!). Ca o ștafetă a focului viu, purtat de Enea pretutindeni, în noul altar al Romei, focul va dăinui în noua vatră, câștigată prin împăcarea cu latinii. Ca o garanție a respectării *tratatului*, limba pământului făgăduit și primit își va numi *în grai propriu latin* toate zeitățile cu nume grecești, iar Ascaniu, el însuși, se va lăsa continuat de Iulus să fie sămânță bună unei Ginte Latine, izvorât din Lavinia mărturisitoare a pământului de însămânțare, mare cât toate neamurile, vorbind limba de adâncime, a tuturor afluenților, graiurile neamurilor - numite savant, indo-europene (de ce nu?!, euro-indiene?!).

.....

1.Semnele/simbolurile de consacrare ale Națiunii moderne - după Revoluția Franceză din 1789!- devin prin legea supremă, care este Constituția Statului: drapel, stemă, imn național, zi națională, sigiliu, limba oficială, capitală. Acești *penați* au în ei, ca răsturnare de sens, laicitatea. Omul-cetățean, își cântă iubirea patriei și a neamului său. Dumnezeu rămâne în adorația adepților unei credințe, cu propriile ei însemne. Pentru creștini: crucea, locașul de cult, ritualul religios, un calendar consacrat cu o tradiție specifică. Raportul între cele două feluri de ... *penați* arată situația de moment în binomul *regnum-sacerdotiu*.

Înnoirea spirituală a oamenilor nu se poate face decât... pre limba lor!

La răspândirea unui nou crez, ne spune acest lucru Apostolul Neamurilor (1), trebuie să te adresezi în limba locului. Apostolul, cetățean roman, mai altfel decât cei 12, simbolizând semințiile evreilor, cunoscător al limbilor de mare circulație din întinsul imperiu al Romei, învață pe propovăduitorii credinței creștine, *pre limba lor* (2). Își învața Pavel/Paul „frații”: „... de

ce folos v-aș fie eu dacă aș veni la voi vorbind în alte limbi și dacă cuvântul meu nu v-ar aduce nici descoperire, nici cunoștință, nici prorocire, nici învățătură...?” (1. Cor. 14-6)/ „Tot așa și voi, dacă nu roștiți cu limba o vorbă înțeleasă, cum se va pricepe ce spuneți? Atunci parcă ați vorbi în vânt.” (1.Cor.14-9). Târziu, după secole de bâjbâială, instituția bisericii creștine, temătoare de ereziile inerente, va da liber transpunerii scripturii și în graiurile pământenilor, trăitori ai natalității lor, în limba pământului propriu: aramaică - greacă - latină - gotică - lavonă ș.a.m.d. Apoi la formarea marilor state naționale moderne, acolo unde biserica Romei își impusese farmecele prin latinizarea cultului, se vor ivi limbile autentice, moderne ale pământului: franceza, spaniola, engleza, italiana etc. Pentru Răsărit, cu limba cultului în greacă și slavonă... venirea în modernitatea a românilor va fi fost *creșterea limbii românești* (3) prin scuturarea treptată a celor impuse instituțional.

.....

1.Saul din Tars, iudeu din orientarea politică a fariseilor, devenit cetățean roman și prigonitor al creștinilor la început. După experiența Drumului Damascului, se convertește creștin și devine Pavel/Paul, un propovăduitor decisiv al noii doctrine creștine. Este adeptul creștinării tuturor neamurilor, contrar legii mozaice, și își duce misiunea în Imperiul Roman prin cetățile foarte influente. Ne-a lăsat celebrele sale epistole din corpusul Noului Testament.

2. Se spune că la investirea lor, drept apostoli în ziua cincizecimii, duhul nou coborât cu limbi de foc (și aici este un alt înțeles decât cel propriu!) ucenicii au început să înțeleagă toate limbile oamenilor (adică tâlcul celor spuse de interlocutori că altfel nu puteau să dea îndrumările întru adevăr!);

3. Mesajul lui Ienăchiță Văcărescu, care constata starea anacronică a unei limbi ținută în robie de limbile asupritoare, ale instituțiilor aservite: biserica-slavonă, administrația grecească!

Pauliada-epopeea Apostolului Neamurilor pentru creștinarea Romei

Cum să descifrăm povestea călătoriei lui Paul/Pavel, către Roma, să se supună judecății Cezarului? Pare o epopee home-rică, mult mai apropiată înțelesului de azi, decât repovestirea ei, de către Vergiliu. Sutașul, care supraveghează corabia și pe căzușul Pavel, se cheamă Iuliu, numit stăpân peste ceata... Augusta! Într-o altfel de ștafetă protectorul Iuliu, duce la Roma, *cuvântul cel nou*, care va înlocui, în vremea de peste trei vea-curi, Penații lui Enea. *Cuvântul* lui Paul/Pavel, să poată rodi pentru romanii lui Iulus troianul, peste neamul roman, acum sub autoritatea cezarilor din Ginta Iulia, între care primul împă-rat va fi fost Octavian Iulius Augustus (în linia iulienilor, ginteii romane!), va fi însoțit *de însutirea* (vezi taina semințelor bu-ne!), din legea omenească a puterii... insinuată în structura le-giunilor! (ligii uniunilor, legii uniunii...?!). Protecția lui Iuliu, în drumul pe mare, pe corabie, în stagiul roman, pare de natură divină și de utilitate Romei. „Pavel a rămas doi ani întregi într-o casă pe care o luase cu chirie. Primea pe toți care veneau să-l vadă/propovăduind Împărăția Lui Dumnezeu și învăța pe oa-meni cu toată îndrăzneala și fără nicio piedică, cele privitoare la Domnul Iisus Hristos (F.ap. 28-30;31). *Pax Romana** (1)și su-punerea Împăratului (chipul dumnezeirii pe pământ!) contra-venea doar legii mozaice, nu și venerării împăratului marelui imperiu. Conflictul între lumea de aici și lumea de dincolo, pri-vind supremația dintre vârful puterii, era încă într-un stadiu incipient.

.....

1.*Pacea romană*, sub conducerea unor împărați cu mare personalitate: Augustus, Traian, Hadrian, Antonius Pius, Marcus Aurelius a însemnat ordi-ne legiuită externă, apărată cu legiuni și cea mai lungă perioadă de pace

internă. Pacea romană a permis închegarea Imperiului Roman ca tip nou de uniune juridică, care acorda drepturi cetățenești tuturor locuitorilor liberi, din cuprinsul imperiului prin intermediul legii *Constitutio Antoniniana*, elaborată sub conducerea împăratului Caracalla în 212 d.Ch.

Latium era pământul făgăduinței, consacrat de legendă

Legendele mitologiei grecești vorbesc despre Italia *epocii de aur* ca despre un pământ al abundenței. *Aici fluvii de lapte și nectar străbăteau câmpiile; mierea se scurgea din copacii; zefirul blând parfuma aerul și făcea ca o primăvară eternă să domnească pretutindeni.* În amintirea acestei epoci, când regele din Latium era... Ianus, romanii de mai târziu, sărbătoreau Saturnaliile.

Saturn/Cronos, cândva zeitatea supremă va fi fost uzurpat de fiii săi și obligat să plece în exil; va fi găzduit de Italia cea primitoare, Ianus făcându-l părtaș la tron. Sub domnia lor binefăcătoare, într-un pământ roditor oamenii respectau legile și trăiau în armonie. Starea de pace, că tocmai se încheiase marea răzmeriță din Olimp, făcea din pământul Latium un loc primitor în care era ușor de trăit. Realitatea geografică a peninsulei italice face din aceasta un pământ al salvării pentru toți refugiații scăpați în fuga lor pe mare. Și vremea de azi cu afluxul de refugiați din zonele răscolite de război ale Africii și Asiei, ba chiar și de peste Adriatică, confirmă Italia ca un pământ al salvării.

Enea, în căutarea mântuirii troienilor scăpați din măcel, ta-tonează mai multe locuri. În Tracia, la rudele dinspre Hecuba (fiica regelui trac, Dymas) nu este primit. În Epir, la curtea cumnatului Helenus, nu rămâne; în Delos zeul Apolo îi indică alt pământ; în Sicilia, în Cartagina, zeii nu-l sunt favorabili. Pământul făgăduit era în Latium, unde arcadianul Evandru, care îl cu-

noscuse pe Anchise, parcă îi aștepta fiul. Poziția peninsulei, cu insulele ei apropiate, din interiorul Mediteranei face din acest pământ un loc propice întâlnirii neamurilor diverse și istoria omenirii confirmă neîntrerupta lor mișcare. Nordul Africii, vecinătatea Peninsulei Balcanice, legătura permanentă cu continentul european, centralizează Italia și o face de neocolit mai ales în vremuri potrivnice pentru pribegii căutând *o lume nouă*.

Enea, purtătorul ștafetei troiene, transmite mesajul către destinație.

Eroul troian, bun negociator la Homer, care-l poartă în misiuni diplomatice la greci, înainte de războiul iscat, are calitățile de reprezentare cerute unui purtător de mesaj. Este mandatat să salveze neamul troian de către Hector (emblema eroismului troian!). Creusa, soția, fiică a lui Priam, îi dă în grijă mare pe Ascaniu, pe care îl duce în siguranță să fie continuitate... neamului. Știu mulți unde trebuie să ajungă, adică în pământul făgăduit de mai marii protectori. Apollo, Jupiter, Mercur *se interesează* de pribegia lui, ba se și amestecă să nu greșească direcția... la momentele de intersecție. Este o misiune la care participă toate generațiile: tatăl Anchise, orb, dar înaintemergătorul necesar până la o vreme; copilul Ascaniu, încă la vârsta jocului. Penații și vasele de cult sunt lucrurile de preț ale vizitorului altar. Drumul este lung, cu piedici multe. Ceea ce prin trecerea timpului își schimbă nivelul de reprezentare se pierde pe cale, dar transmite zestrea celorlalți. Anchise își dă povața, din Infern, fiului, care preia atributul înțelepciunii primite. Copiii troieni, după șapte ani de pelegrinări, vor fi devenit tinerii luptători în Latium. Mamele cu acest atribut și copiii abia născuți au reprezentarea zeiască a Venerei și a lui Ascaniu (cât va

purta acest nume!) și pot rămâne în Sicilia, fără să afecteze ștáfeta. Miza acesteia este însămânțarea unui nou spirit umano-divin în Latium. Eroismul troian și focul viu al pământului (sămânța omenească adusă cu semnul virilității!), vor fi ajuns pe malul Tibrului. Enea, diplomatul, se împrietenise cu arcadianul Evandru, sosit mai demult, apoi cu etruscii și va negocia trecerea liniei de sosire cu Latinus. Învinge obstacolul Turnus (regele rutulilor!) și primește premiul cel mare: mireasa Lavinia. Aduce darurile... de nuntă, convenite apriori...: Penații și noul foc, noului cămin sălășluit în orașul Laviniei, el fiind cel venit! Ștáfeta troiană se încheie numai în momentul nașterii noii misiuni. În noua Alba Longa, colonizatoare a 30 de cetăți, începe latinizarea și procesul cultural care se finalizează cu întemeierea Romei (centripet-ranforsarea *centrului* prin aspirație!). Abia după întemeiere, după maturizare și consolidare începe romanizarea! Aceea revărsare a prea plinătății, dincolo de sine, a Romei, cu centrifuga ei civilizatorie, cu apogeul unei străluciri imperiale și forța unor puteri legionare, dar și a sintezei cunoașterii lumii sosită pe toate drumurile spre marea inimă a mării cetăți!

Precum la vechii nomazi evrei, Enea va fi condus pribegia cu cele trei generații, ale neamului troian. Va purta ferm credința alor săi, precum Rahela zeii casei lui Laban (Fc. 31-19) și Moise prin deșert, tablele legii. Nu-i va fi dat, nici lui, precum nici Moise nu se va fi bucurat de așezarea nouă în pământul făgăduit. După însoțirea cu latina Lavinia i se naște Procas (*un rege bun și înțelept**) care să ducă *legea pământului latin* mai departe, conform înțelegerii! Ascaniu își va fi făcut rostul - nul special! - să mântuie din robia Nilului, pe troienii duși acolo, într-o altă travestire (vezi Moise = Moșene/fiul lui Enea, vezi mai jos!). Un Iulus, fiu al lui Enea, de la latina Lavinia, îi va reveni misiunea noii temelii. Pe acesta ginta Iulia îl va purta spre

viitoarea încununare imperială în Roma lui Iulius Cezar și apoi... Augustus! (*Să nu ne minunăm, noi românii mileniului trei creștin, că vechiul oraș roman Apulum se numește azi Alba Iulia – vorbind simultan despre Alba Longa și de Iulus... troian, mai apoi părintele gintei latine Iulia, mai apoi numele lui Cezar și al primului împărat al Romei? Apoi că acest oraș este azi simbolul unității regăsite a unui neam risipit de vreme prin vatra bătrânei Dacii?*) După trei ani, cât a putut transmite moștenirea noului ciclu, Enea se topește ca o umbră, nimeni nu știe unde, că nici legenda nu ne spune... Era în tradiția veche ca proorocii, precum în scriptură Ilie, să fie ridicați la cer, pentru că și-au împlinit misiunea! Cei rămași pe pământ, continuatori ai ștafetei vor începe latinizarea și căutarea locului și noului nume pentru o nouă cetate: Roma.

Latinizarea este procesul cultural, determinat istoric, care ridică Roma, cetate dominantă, între neamurile italice de baștină și cele venite prin migrații și colonizările în valuri, inclusiv dinspre Troia. (din perspectiva legendelor!) Procesul este de durată, în etape, determinat de valurile afluate. Sunt asimilate după potențialul lor de reprezentare (utilitate/noutate) cuvintele aduse de indo-europenii veniți din Nord (iliri, traci, veneti etc.) de etrusci și dinspre populațiile numite generic greci. Priceperea etruscă, scrierea feniciană, marinăria tuturor coloniștilor veniți de pe conturul mediteranean, panteonul, elenismul și graiurile afluate indo-europene, din bazinul lor etno-grafic au fost absorbite, întru devenirea de sine a Romei Imperiale, printr-un adevărat proces al *romanizării* de sine. Fructul acesta va deveni marfă de export, pe mare și pe uscat, așa cum fusese nutrit în acest flux, cu reflux la atingerea apogeului, în balansul tuturor proceselor.

Latinitatea, ca limbaj al comunicării (și cuminecării celor inițiați!), leagă erele eroice peste veacurile în care duhul legendelor și mărturiile arheologice au rămas deasupra și s-au priment cu permanentele înălțări și evaporări de eroism cotidian. De unde și-ar fi putut lua atâta energie *latinitatea* dacă în ea nu s-ar fi concentrat forțele unor cuvinte adunate ca reprezentative de pe un spațiu larg? Reducerea arealului afluenței lingvistice, doar la regiunea Tibrului..., numitul Latium, credem că ar fi o eroare de interpretare. În amalgamul latinizării (proces ce a contribuit la întemeierea Romei și i-a dat aura imperială!) culturile preexistente, prin sincretismul* lor au contribuit cu cele esențiale, fără parti prisuri. Cum să ignori fabuloasa cultură etruscă? Și azi observăm că noile tehnologii preluate de necesitățile vieții, aduc noi cuvinte care înlocuiesc, uneori odată cu obiectul material, scos din folosința curentă, aparentele cuvinte nemuritoare. Cum să nu fi preluat nimic, de la învinsa Cartagina și de la statele elenistice ale fostului imperiu macedonean? Cum să negi tehnologiile: extracției aurului, metalurgiei fierului, a creșterii animalelor, a cultivării pământului din bazinul Dunării, fluviul emblemă al Europei? Cum să nu fi fost atinsă de influența galică, celtică, dacică, scitică? Legendele vedeau acest Nord apropiat peninsulelor italice și balcanice, plin de bogății și înțelepciune!

Au dispărut zeii doar atunci când funcția lor a fost preluată de altcineva! Au rămas însă prin legende, precum cuvintele perimate de nefolosirea lor! Numele lor moștenite le atestă nemurirea în cerul informal! Fiecare nouă Instituție și-a instituit, întru funcționare, funcționarii și chiar... *limbajul de lemn*! Dar când acestea au însemnat un mod de trăire, veacuri de-a rândul, au durat monumente de rezistență în care doar lemnul a putrezit, iar cele esențiale au devenit cremene: cod al lui Hammurabi, piatră Rosetta, Columnă a lui Traian, table de legi,

codexuri, scripturi pentru culte, etc. Să vedem doar cuvintele - aduse de ritualul religios, folosind latina, aramaica, greaca, slavona! - în toate limbile naționale, de mai târziu!; câți dintre credincioșii practicanți, le mai cunosc înțelesul? Un fel de incantații, bolborosite precum *abracadabra!*

Pledăm pentru clarificarea lucrurilor, forțând unele enunțuri, nu pentru a le impune, ci pentru a isca dezbateră în măsură să dea sentința irevocabilă a consensului, că prea suntem divizați între atâtea adevăruri personale!.

Latinizarea este un proces cultural manifest în planul lingvistic, de unde își ia în mod legitim... numele. *Limba - care este rezultatul acestui proces!* - își are propriul mecanism, pe care specialiștii în domeniul lingvisticii, etimologiei, ar trebui să-l descifreze și apoi să-l coreleze multidisciplinar, pentru a evita confuziile reduționiste, într-un proces mai complex, cu multe armonice simultane și în interdependență: *romanizarea!*

Romanizarea este un proces civilizațional cu coordonate proprii (care conține implicit și armonica *latinizare!*), chiar dacă îi folosește fructul: limba latină... - undă purtătoare! - romanizarea este mai mult decât o problemă de comunicare, necesară funcționării puterii instituite. După dobândirea identității de sine, adoptând limba locului - din Latium! - și fortificând-o, romanizarea devine mai mult respirație: refulare spre larg, și amprentare a valorilor Imperiului; instrument politic preocupat de statalitatea Imperiului Romei și de puținii săi *cetățeni*, la început, din numeroasa lui populație, structurată social. Continuitatea viețuirii oamenilor, trăind diversitatea limbilor, graiurilor, credințelor - nu doar a celor protejați de statutul social! - pe un spațiu dat, interpretată numai prin amprenta continuității unei anume puteri politice, este o eroare ușor de constatată în istorie. Întotdeauna după o criză politică a urmat o perioadă de stabilitate și înflorire. Influența valului civilizator,

chiar peste planul lingvistic al locului cucerit, sau doar influențat, este incontestabilă! O anumită mecanică socială* și politică ar putea invoca... legea inerției! Limbile fiind organisme vii, în continuă adaptare, știu însă să-și salveze ființa atunci când țin de maternitate și mult mai greu când instituția care le-a creat dispare și doar lasă în straturi arheologice câteva cioburi să vorbească... cu tăcerea lor.

Noi românii să nu ne mirăm că vorbim încă graiul moșilor noștri. Mumele noastre ne-au dat mamele, care și-au dat fiicele, care dau mereu fiii acestui pământ în care a exista se exprimă cu verbul a fi! Să nu dăm un atu în plus maternității vechi străbunilor noștri când aceasta era apărată de amazoane, iar focul sacru era păzit de vestalele - muieri? Să nu observăm, apelând la statisticile moderne că performanțele *românelor* (așa să numim maternitatea modernă a Patriei!) surclasează patriarhatul impus de dincolo de vatră?

Din acest considerent nu se poate accepta ideea că un ocupant vremelnic (trecător doar câțiva ani!) - și vai! câte migrații nu ne-au inundat în mileniul întunecat!- (orice proces își cere o durată minimă să-și poată da rodul!) își poate impune limba și extinde cetățenia, ca mijloace de supunere, altfel decât prin extincția totală a băștinașilor (să vorbim aici de glia - mamă cu glasul maternității!), ori mușirea lor instantanee, in corpore, în toate ungherele unui spațiu imens, ba și prin peșterile (v. Peștera Muierii!) și codrii nepătrunși (v. cu alt sens: muma pădurii!) care nici azi nu știu că au trecut prin preajmă populații migratoare și veacuri multe! De nevoie se mai iese din Istorie, mai ales atunci când ți se impune una fabricată și impusă propagandistic (vezi Eneida!). Nu se poate nega faptul că un lucru nou, adus de o civilizație superioară se impune (vezi spiritul Greco-Roman!), nu doar prin forța instituțională a noii puteri, ci

prin utilitatea superioară constatată și experimentată până la încredințarea care îl acceptă, preluându-l. Putem conchide că Romanizarea este procesul civilizator făcut printr-o Administrație performantă (eficace și eficientă!), folosind un instrument - limba oficială/limba latină! - performant, care va amprenta cultural și durabil vorbirea celor atinși de ea: Latinizare (nu limba cultă putea supraviețui, în absența instituției administrative!). Latina vulgară - amestec de grai vechi cu altoiul nobil! - a dat caracterul latin al limbilor unde impregnarea s-a făcut prin romanizarea directă (este evidentă prezența Imperiului Roman în: Spania, Portugalia, Franța, România în care s-au impus prin evoluție limbile moderne neo-latine, să dăm un exemplu doar)!

Extincția, ca pustiire, vidare demografică nu este posibilă decât în situația unor cataclisme naturale (Glaciațiuni, secete severe, inundații - precum biblicul potop, molime devastatoare, erupții vulcanice, cutremure de magnitudine înaltă, scufundarea Atlantidei etc.) Cazul românilor, nerecunoscuți ca atare în Transilvania, după 1437 (1), este edificator! Situația Basarabiei, după 1812, supusă rusificării (2), ne arată că procesele de schimbare lingvistică într-un teritoriu dat sunt foarte greoaie și de durată. Sunt importante, în desfășurarea proceselor, *legițile omenești* aduse în societate de Stat, precum și *canoanele* instituției dominante a cultului religios ;acestea, capătă în societate o mare putere pentru că ele dau direcția unui mod practic trăirii și implicit, formei de comunicare, amprentând limbajul cotidian. Cu alte cuvinte, *romanizarea*, pe unde a trecut Imperiul Romei a civilizat lumea. Pe unde au trecut și s-au înstăpânit *efectele Imperiului* - vezi Biserica Creștină (cu toate ramurile ei!) -, credința nouă a mântuirii, nu ar fi apărut în istorie la dimensiunea planetară, fără Roma, și nici continuitatea *civilizației greco-romane* nu s-ar fi menținut! În spațiul nord du-

nărean creștinismul a continuat romanizarea, chiar în absența fostului Imperiu, cu dubla ei ipostază greco-romană (când împreună, când în schismă doctrinară!). În concluzie: *să nu confundăm latinizarea cu romanizarea!* Ele nu se confundă în esența lor, deși le confundăm, observând eticheta informațională care comunică prin limbajul... latin. Latina este un instrument prin care a fost lucrată și exercitată acțiunea romanizării. Între instrumentul - deși cu viață proprie! - și efectul acțiunii lui este o diferență evidentă! Remarcabilă devine lucrarea instrumentului în cultul religios, unde încă supraviețuiește, dar și în limbajul consacrat științei dreptului.

Pentru noi românii clarificarea acestor concepte este de cea mai mare importanță. Ne constatăm latinitatea orientală, dar nu am definit clar raportul între limba națională/română și limba latină. Substratul vechi, indo-european, cum s-a transmis spre latina cultă? și cât a supraviețuit în graiul pământenilor răspândiți pe un areal mult mai larg, decât fruntariile vremelnice ale Romei în Dacia? Apoi, la întâlnirea lor, cum s-au potențat să dea supraviețuirea când, instituțional, statele feudale românești - în fapt elita lor politică și ecleziastică! - erau slavizate și cu biserica grecizată? De ce nu spunem apăsător că romanizarea întregii Europe a continuat prin spiritul greco-roman - împreună, și partajat în dogmă, după schisme? Trebuie subliniat aici că romanizarea, ca proces civilizațional, s-a manifestat și dincolo de granițele, cele mai întinse vreodată, ale Imperiului Roman! Latinizarea, ca nutriție a acestui proces și-a impus cuvintele cheie în limbajul specific justiției (dreptul roman i-a consacrat atâtea expresii!), biologiei și în atâtea formule paremiologice folosite în toată lumea. Limba latină nu mai este limbă a vorbirii curente. Ea a avut destinul altor limbi cu mare greutate în vechime: aramaica, sanscrita, greaca veche, slavona etc.

Pentru spațiul românesc al vechii Dacia o istorie a geopoliticii, exprimată prin hărțile reconstituite, ne arată o Dacie, după retragerea aureliană (3), fără o statalitate marcată explicit. Retragera Romei, pe limesul Dunării, se făcuse pentru apărarea împotriva unei forțe de lovire existente și de luat în seamă. După retragerea Romei spațiul a rămas... cu însămânțarea creștină care a rodit aici fără prigoana lui Dioclețian, a lui Galeriu. Creștinismul a ținut unitatea de credință și comunitară a prozeliților și sub valul migrațiilor din numitul *mileniu întunecat* (aproape lipsă fiind, documentele scrise despre noi!). Ocupațiile tradiționale care susțineau viața au continuat. Sigur - cum spune N. Iorga! - cetățeanul roman s-a retras în dacia dacică, iar puterea dominantă s-a disipat în puterile locale: numitele „romani populari”, „vlahii” sau „țări”, greu de consemnat pe hărțile vremii cu rapidele modificări de hotărnicii datorate dezmembrării imperiului Romei dinspre Apus și a instabilității fruntariilor lui în Răsărit. Aici se poate comenta sentința aruncată în dezbaterile moderne (nu fără o conotație propagandistică în jocul modern al geopoliticii!): „nu suntem urmașii Romei!” Dintr-un început trebuie spus că afirmațiile de tipul: „*cine nu e cu noi, e împotriva noastră!*” sunt imperative ale unui *imediat* pe scena luptei pentru o anumită putere și nu prea servesc stabilirii adevărului unui trecut îndepărtat. Se spune că adevărul căutat este linia de mijloc, aceea care privește cu deschidere și are puterea să vadă ambele maluri ale curgerii istoriei. Se poate spune fără vreo îndoială, că: *suntem urmașii Romei*, când ne vedem cuprinși cultural - spiritual de civilizația greco-romană!; această Romă să o vedem în întinderea ei imperială, care ne-a conținut vremelnic în statalitate, ori ne-a avut sub influența ei uriașă. Vorbind despre portaltoiu, acclimatizat vetrei Daciei nu putem să nu observăm neamul strămoșilor daci, care erau legați de munți. Aici argumentul *pastora-*

lului (cu multe cuvinte reținute de limba română modernă!), luat ca emblemă de un mare filozof modern drept *spațiu miotic*, ne poate fi o susținere. Am putea observa în logica inteligenței tehnologice - mare cucerire a umanității! - că pe un hard anume (să-l numim portaltoi: pelasg, scitic, celtic, trac, geto-dacic etc.) se poate instala un program care să dea o anume funcțiune nouă (cât de performantă era Administrația Romei!...apoi potopul loviturilor date de stăpânii cuceritori și vremelnicele arendășii, ori *gospodăriri* intermediare, pentru alte imperii!). Să remarcăm, în spiritul epocii actuale informatizate, mai multele generații ale hardului și permanentele îmbunătățiri ale softurilor de operare și evident tipul limbajului folosit! Da! Tehnologia este pe urma experienței istoriei!

Suntem din lutul Daciei (ca să vedem și perspectiva genezei!) peste care Zalmoxis, Gebeleizis, zeitățile Greco-Romane, Mithra, Sol Invictus *au suflat* în vechime softul vechi, apoi nouă generație cu legi și legiuni romane ne-a reinstalat suflarea Lui Dumnezeu, când arian, când orthodox, când catholic și mai târziu chiar protestant. Formula tranzitorie a devenirii noastre, ca popor român într-o viitoare România, poate fi cea *daco-romană* care să dea mai apoi atributul *daco-român* pentru că ea exprimă atât pământul dacic cât și aura softului rafinat al Romei. Limbajul, de la care pornesc atâtea contrarii, este al limbii române moderne, care are în sine atâtea cuvinte afluate dinspre toate cele ce au venit spre matca curgerii neamului nostru aflat la răscruci de vânturi și de ape! Cum s-a vorbit în mileniul întunecat, în învălmășeala de roiri de populații cu graiuri diferite, putem doar bănuși, dar vorbirea băștinașilor trebuie să fi rezistat aceluși turn babel, prin forța ei superioară. O forță dominantă a limbii latine, în conturarea multor limbi moderne este arătată de cercetarea specifică. Limba își are propria istorie pe care lingviștii ar trebui să ne-o deslușească, urmărind

În general procesul formării și funcționării limbilor moderne înrudite, din marea lor familie (gintă!), făcând parte și Limba Română. Dacă urmărim evoluția crezului creștin al românilor vom observa azi că în trăirea neamului - și cu alte culori etnice! - se remarcă diferitele afluente creștine: ortodocși, catolici (romano și Greco-catolici), armeni, protestanți (luterani, calvini, evangheliști etc.), dar că, simultan, sunt și alte crezuri, necreștine, acceptate ca oficiale. Sunt astăzi în marea lor diversitate, în folosință curentă, limbaje asociate vieții moderne pe care le învățăm repede ca o condiție a menținerii în curentul cel mare al lumii! Să acceptăm ideea, că în marea ei forță de trăire ființa unui neam/popor a strâns o avere prețioasă din care își nutrește viața. Apoi că am fost împreună cu toți oamenii în această mare curgere și că doar o picătură dinspre oricine putea să dea un colorit întregului. Cum să nu ne fi influențat imensul șuvoi roman și cum să nu fi fost pietrele de neclintit în cele trairnice și pilduitoare pentru ceilalți, ale dacilor? Să vedem ca dominante ale acestui amalgam cu atâtea afluente: matca statornică a Daciei și torentul năvalnic al Romei! Să vedem rodul acelei subtile cununii ca naștere a unei familii primenite, *după vorbă, după port* familia valahă/română, vorbind limba nouă *ca un fagure de miere*: Limba Română!

În marele cimitir al limbilor, *repausate* (răposate în zisa românilor!), strănepoatele lor le mai aprind câte o lumânare și le mai șterg de praf vreun epitaf, încă lizibil. Se ascund în uitare, uneori în scrieri nedescifrabile, precum popoarele de zeități abandonate și ele de nevoia permanentă de altceva, în neostoita noastră căutare...

.....
1.1437 *Unio trium nationum*. Un document care recunoaște în Transilvania „trei națiuni” recepte: ungară, săsească și secuiască. Românii, care reprezentau populația majoritară apar doar ca neam tolerat și fără drepturi

politice. Deși limba de cancelarie și de cult era limba latină, latinitatea graiului băștinașilor nu dădea drepturile... primului venit. Stăpânul politic, preluând confesiunea bisericii romano-catolice (Ungaria - stat apostolic fiind, sub protecție papală!), respinge schismaticii români, creștini ortodocși, rămași de partea cealaltă în disputa greco-romană. Nerecunoașterea românilor devenise o pârghie pentru forțarea convertirii și nu faptul unui vid demografic, într-o *terra deserta*. Colonizările Transilvaniei s-au făcut pentru întărirea „cetății” împotriva valurilor mongolice (tătare) și nu pentru popularea unui teritoriu fără oameni. Conștiința elitei românești, privind latinitatea graiului românilor din Transilvania, Banat, Crișana, Sătmar, Maramureș a generat curentul afirmării națiunii române, inclusiv spre principatele celelalte rămase în sfera de influență a ramurii grecești și cu limbajul canonic slavizat. Stindardul latinității noastre din Occidentul transilvan a fost purtat de elita românească a Ardealului către Orientul din București al Țării Românești (Gh. Lazăr) și către Cernăuții, Iașii, Moldovei, din Răsăritul cu a treia Romă în coastă (Aron Pumnul, Gh. Asachi);

2. Influența Rusiei, după 1700, când dinastia romanovilor își asumă ocrotirea tuturor creștinilor ortodocși aflați sub suzeranitate otomană;

3. Între 271-276 d.Ch. Imperiul Roman, sub presiunea Nordului (goți!) se retrage, la sud de Dunăre, din Dacia... nord-dunăreană (vezi cele 21 hărți de la paginile 108 - 118 care reprezintă veac după veac geo-politica spațiului de formare a Imperiului Roman de la Octavian Augustus...

Venera, Apolo și Marte poartă de grijă neamului roman

(Zeul ocrotitor, principiul dominant în societatea oamenilor, călăuzită de legi!)

Din iubire se nasc toate, în toate timpurile, în toate valurile cu primeniri prin ceruri. Iubind, pe pământeanul Anchise, zeița iubirii, Venus/Venera, naște... în Enea, pe pământeanul ales. Protejat fiind, de o mamă puternică, precum sunt mamele adevărate, eroul troian își asumă misiunea. Ea, Venera, iubitoarea de oameni, îl călăuzește spre împlinirea misiunii sale salvatoare. Se luptă cu zeitățile potrivnice - nu puține, în *parlamentul* Olimpului, măcinat de interese și orgolii. Cum să nu i se

opună Iunona/Hera, orgolioasă (vezi alegerea lui Paris!), și apărătoare a familiei, în căminul așezat, când cineva nesocotește fidelitatea și... părăsește domiciliul? Cum să nu i se opună Minerva/Atena, când înțelepciunea era rezervată celor din ceruri? (Aici se vedește *conflictul între generații*: cele trei zeițe reprezintă trei vârste diferite: Afrodita/Venus este din generația a doua de zei, fiind sora lui Cronos/Saturn, tatăl lui Zeus/Jupiter; Hera/Iunona este soția și sora lui Jupiter/Zeus; Minerva/Atena este fiica, născută din capul lui Zeus!). Dar zeii își mai schimbă părerile, după cum o cer interesele, ba își schimbă și mentalitatea pentru că și ei au un Fatum (1) care-i determină. Stările, din procesualitatea legilor imuabile, se schimbă și determină schimbarea poziției planetelor cu nume de zei; primenesc cerul cu noile chipuri morale ale divinității. Mama, femeie puternică, influențează deciziile puterilor mai mari, se arată o luptătoare pentru izbânda spiritului celui născut din sine. Ea determină pe Vulcan/Hefaistos să facă scutul de aur pentru luminarea drumului, cu înțelesul viitorului. Ea cere Tatălui-Jupiter (În genealogia mitologiei grecești, Afrodita/Venus este fiica lui Uranus și sora lui Cronos, adică mătușă lui Zeus/Jupiter!) armistițiile vremelnice, ba chiar sprijinul, consonant intereselor comune. Ea se anunța în vremurile din urmă ca viitoare Maică (2) unui Domn, întrupat din cer! Venera/Venus este principiul ales al iubirii, chipul frumos al dumnezeirii (că de-un chip cu *tatăl* (3) suntem!) prin care iubirea creștină ia un loc, din ce în ce mai în față, în crezul oamenilor.

.....

1. Fatum/Moira-destinul implacabil (zei/principii)/determinism absolut căruia i se subordonează toți zeii;
2. Maica Domnului își trage atributele creștine nu doar din Venus, ci și din Cibeles/Geea/Gaia;

3. *Tatăl* nostru= Pater→Patrie→Patriotism; fiind în cer, Lui îi adresăm *ruga domnească...*;

Pe pământul oamenilor eroismul era manifest în munca neostoită cu brazdele recoltelor și cu turmele cele multe. Un eroism cotidian - remarcat de sensibilitatea din ce în ce mai cu-noscătoare, în spiritul gândirii stoice (*Munci și zile, De rerum naturae, Carmen secular, Bucolicele, Georgicele, Satirele, Odele, Elegiile romane...*)-, va fi personificat în zeitatea Marte. El, plugarul acesta va fi tras brazda întemeierii Romei și din spiritul lui de semănător se va fi altoit glia latină, să-l nască pe Romulus; neapărat pe el, urmașul după trei veacuri, al lui Enea, fiul Venerii! Să ne mai amintim, din ciclul anterior al zeităților grecești de întâlnirea spiritelor lui Ares/Marte și al Afroditei/Venus ca să-l dea lumii pe ... *tehnologul* (faur) Hefistos/Vucan, să facă toate scuturile vremurilor pentru eroii apărținători: Heracles/Hercule, Ahile, Enea. Eroismul, personificat prin Marte, pus în slujba lărgirii moșiei imperiale, a adus Gloria cetății fondate de spiritul lui, în lumea largă. Marte Gradivul, ne spune epopeea lui Vergiliu, este ocrotitorul ogoarelor getice, el fiind revendicat ca zeu născut prin Tracia (v.carte III). Acest meșteșug al însă-mânțării, în toate ogoarele noi, întinsei moșii, este romanizarea dusă spre toate punctele cardinale ale lumii vechi.

Este o reînsămânțare cu ceea ce Roma adusese către ea de pretutindeni, că toate drumurile terestre și pe ape (ca pe vremuri în Troia!) veneau în acest centru al lumii. În inima aceasta fluxurile prielnice s-au adunat, s-au primenit prin oxigenarea nouă, s-au încărcat cu forță și s-au întors cu legiuni și... legiuni să spună, și să supună voinței Împăratului - legitimată ca fiind de natură divină! - mai apoi a *vorbitorului* cu Împăratul din cer. Un adevărat proces de transfer cultural-lingvistic și fuziune etnică s-a menținut o jumătate de mileniu în marea parte a con-

tinentului european (la început italic, apoi spre toate punctele cardinale... inclusiv pe cursul Dunării!), dar și în nordul Africii, ori al Asiei cu profunzimea persană, atingând India. Creuzet al transformării spirituale, Roma, a pus împreună atâtea culte (să își dispute între ele supremația!), adunate din trei continente. Va fi locul ales pentru centralizarea puterii cezarilor și a papilor, prin războirea lui... Marte. Spiritul *păgân* (1) al lui Marte va fi supraviețuit în Voința pontifilor (2), în cea papală, prin atâtea cruciade (3), războaie cu *păgânii*, cu *schismaticii*, cu *protestanții* (4) cu ereticii presupuși.

.....

1. atributul *păgân/paganus*, pus lui Marte, ocrotitor al ogoarelor, i se potrivește în mod special! Nu numai din perspectivă creștină. În el, *păgânul*, țărănul lipit pământului, uneori legat prin legile aservirii, se vede înjosirea cu care era tratat de orășeanul cu aerele docte, sus-puse, ale cetățeanului ales, cultivat cu cele informale! Deturnarea de la starea primordială-primitivă, adică a primului venit, către primitivul, rămas în ignoranță prin conservatorism, pune eticheta înjosirii în noua ierarhie a statusului social;

2. Pontif - Împăratul Romei care avea prin cumul și atributul *de mare preot*; mai apoi Papa, șeful Bisericii Romane (și a Statului Papal-Vatican!) va fi el Pontiful!;

3. Cruciadele au fost expediții armate organizate de Papa de la Roma cu regii Apusului, către locurile sfinte ale creștinilor din Orientul Apropiat (Ierusalim de ex.). Au fost opt cruciade; 1) 1096-1099; 2) 1147-1149; 3) 1189-1192; 4) 1202-1204; 5) 1217-1221; 6) 1228-1229; 7) 1248-1250; 8) 1270 .

4. După 1517, când Luther face cunoscut *protestul* Nordului, adepții reformării Bisericii Romane se vor numi protestanți (luterani, hughenoți, calvini, anglicani etc.);

Vremea lui Vergiliu (și a primului împărat al Romei: Octavian Augustus!) îmbrăca eroismul în alte haine. Forța brută care împingea înaintea brazdele lumii decăzuse în sclavie și învățase obediența și respectul necondiționat față de stăpân. O anume conștiință asociată stratificării sociale se rafina și ea. Veacurile acumulasera o zestre culturală care genera noile teze și adevă-

rurile vremii. Câștigurile filozofiei (Epicureismul, Stoicismul - în principal, Neoplatonismului *en vogue* pe vremea lui Vergiliu și Octavian Augustus!), ale științei, tehnologiilor (1) și moralei dădeau o altă consistență logicii și o altă maturitate gândului și voinței celor puternici. Strălucitorul Apolo pare să câștige în importanță în Cer, dar mai ales pe pământ. În vremea lui Vergiliu, la începutul Împărăției Romei, zeii își pierduseră din culoarea mistică și fuseseră dezbrăcați de impuritățile morale. Ei erau venerați pentru personificarea unor principii morale și chiar luau, de nevoie, un anume chip.

Roma trecuse prin multe războaie, până a se impune: cetate dominantă. Romulus, regele întemeietor, intrase în legendă și fusese urcat în cer, zeu ocrotitor (Quirinus!). Octavian, deja împărat, centralizase puterea și adusese *pacea* mult dorită. În mod simbolic închisese și porțile templului lui Ianus. Cultura și arta aveau câmp de afirmare și susținători, deveniți referințe. Acel Mecena care va scoate din ascundere pe Horațiu și va fi lângă Vergiliu este pilda de peste veacuri. Strălucirea unei mari cetăți o dădea chipul glorios al Împăratului. Apolo fiind zeul... Soarelui (2) și al artelor el trebuia să așeze în caleașca lui Împăratul Romei, cu atât mai mult cu cât în toate provinciile întinsei împărății Soarele era venerat în diferitele culte. Orientarea politică spre acest zeu dominant și strălucitor - prin înmulțirea templelor dedicate lui Apolo! - era faptul unificării mai multor culte după cum cerea lucrul acesta nevoia de coeziune religioasă a imperiului. Dubla ipostază pe care i-o dădea mitologia: Foebus în cer, și Apolo pe pământ, îl făcea simultan prietenos cu oamenii și strălucitor din înaltul cer. De aici, până la a deveni „Soarele Dreptății” în personificarea lui Iisus, și El întrupat pe pământ, dar coborât Cuvânt din Cer, nu va trece mult timp. Octavian era departe de a fi creștin în vremea în care revoluțio-

narea creștină încă nu avusese loc. Prin anul 14 d. Ch. doctrina mântuirii creștine era doar *in nuce*: viitorul *Mântuitor* era doar un copil... încă nebotezat! Apolo devine unificator crezurilor. El este o zeitate tranzitorie, dinspre Roma Veche a Cezarilor, către *Cetatea Lui Dumnezeu*. Îl aștepta, într-o alianță subtilă, pe persanul *Sol Invictus*! Este ipostaza strălucirii cerești care se va altoi pe persoana Împăratului (vezi cultul venerării acestuia!). Această asumare a puterii de către Împărații Romei, care își impuneau cultul, a dat Imperiului unitatea, atâta cât forța militară le-a permis și cât legile puteau fi aplicate într-o structură socială gestionată moral.

Când va fi intrat în dispută, Cultul Împăratului și cel al Dumnezeului creștin?

Credem că atunci când cumpăna, dintre Apolo și Împărat, va fi înclinat mai mult spre ... pământean! Invocăm aici ca exemplu, doar imensa statuie în bronz a lui Nero, de cca. 40 m înălțime și ferocitatea prigoanei acestuia, împotriva creștinilor, care denunțau cultul împăratului. Din vremea lui Vespasian și până spre Dioclețian (284-305 d. Ch.) balanța anunța declinul Împăratului pământesc și ridicarea Dumnezeului creștinilor, adică apusul strălucirii lui Apolo/Sol Invictus, în împărații Romei și transferarea Soarelui/Apolo, în principiul iubirii creștine, îmbrățișată prin convertire de împărați, după Constantin cel Mare (cu excepția lui Iulian Apostatul!).

Triada (3) noilor zeități (Venus, Marte, Apolo) din timpul lui Augustus este mărturisită și de monumentele Romei. Până la Iulius Cezar, *Capitolul* (avându-și numele de la capul unui etrusc!) fusese centrul cetății în care, în triada dominantă erau: Jupiter/Zeus, încadrat de Iunona și Minerva. Iulius Cezar construise Forumul, pentru că acest centru, inimă a unei cetăți vechi, devenise capitala unui Imperiu autentic, încă nedeclarat ca atare; toate drumurile veneau aici și toate triumfurile eroice

își aveau arcurile gloriei către... *buricul pământului*, din Forum; Apolo diminuase puterea lui Jupiter; Venera se insinua ca *maică* a celor de pe tron și garanție esteticului, iar Marte era o marcă a eroismului cotidian pe ogor și pe câmpul de onoare. Când întinderea Imperiului își va fi atins apogeul, poziția Soarelui, între multele culte acceptate, își va fi câștigat și credința adusă de la părții învinși de Traian (116 d.Ch): Mithraismul, cu *Sol Invictus* (Soarele neînvins!), tocmai să adauge preexistențului Apolo, o nouă virtute.

.....

1. Roma cunoscuse ingeniozitatea marilor realizări ingineresti: apeducte, fântâni arteziene, temple noi, Coloseumul, Pantheonul etc., care au stat modele vremurilor moderne;

2. Apolo și Sol Invictus sunt două zeități, provenite din culturi diferite, venerând soarele și legitimând prin personificare Împăratul pământean, apoi pe cel unic din cerul monoteismului;

3. *triadele* acestea mixte: Jupiter, Iunona, Minerva, apoi Apolo, Marte, Venus scot încet din scenă femeia. Puterii pământene Senatul Romei îi va da *triumviratele*, adică trei bărbați. Se tatonase regional și binomul Cezar-Cleopatra, ori Antonius - Cleopatra, dar procesul centralizator, trecând regresiv din trei, în doi, găsește soluția: Unu. La fel se va fi întâmplat și centralizarea puterii din cer - precum în cer și pe pământ! - un *Pater*, unul singur trebuie să conducă... împărățiile!

Alegoria ascunde simbolurile în peșteră, în pădure

(Vânătorii iscusiți le vor vâna și le vor cerceta măruntaiele, jertfindu-le cunoașterii.)

Titanul Anteu ne sugera înțelepciunea primordială: absorbea puterea regeneratoare, atunci când se atingea de pământul - mamă. Și maternitatea care ne hrănește la sân spune același lucru. Apoi când ne-am hrănit cu cuvinte am rostit înainte parola: mama! Pentru a păstra tainele pântecelor marilor naș-

teri, ori creșterile tănuite, miraculoase, peșterile au devenit maternități. Ascunse vederii erau toate lucrurile prețioase să nu cadă pradă banalizării și pierzaniei lor, prin ignoranță. Țsta trebuie să fie rostul ascunderii comorilor și al blestemului lor, pentru cei nechemați: să le redescoperim. În pădure trăiește lumea inocentă, trăind naturalitatea primordială necoruptă de intervenția profanatoare a oamenilor. În pădure își poate regăsi firea - și ocrotirea zeilor! - cel în căutarea mântuirii personale, ori satisfacerea vreunui exil al penitenței impuse, ori a răzvrătirii față de legile cetății. O statistică prin literatura *legendelor* și prin *scriptură* ne readuce *simbolul* peșterii ca argument multor descifrări. În lumea largă copiii născuți de oameni, izgoniți, părăsiți din voințe potrivnice de la sânul mamei lor apar ca adopții ale unei maternități absolute, care nu ține seama de specie. Zeii, generației a treia (Zeus, Poseidon, Hades) sunt hrăniți în peștera Idei (Creta) de capra Amaltheea; Sita, eroina din e-popeea Ramayana, apare ca un dar al zeilor („cea născută din brazdă”) și este găsită, copilă părăsită pe „câmpul sacru” , de părinții care o adoptă; Paris/Alexandru, eroul troian este abandonat la naștere pe munte și este hrănit de-o ursoaică; Remus și Romulus sunt hrăniți în peșteră de lupoaică; Iisus Hristos, în peștera Bethleemului primește răsuflarea caldă a dobitoacelor de la ieslea de acolo. Legenda își aduce în taina ei un anume animal (*totem* și viitor însemn heraldic!), care ne poate sugera natura spațiului de adopție. În cazul întemeierii Romei nu este nici, leu, elefant, tigru, broască țestoasă, ci un animal al pădurilor dese, specific nordului european. Chiar mama copiilor hrăniți de lupoaică își are în nume pădurea: Rhea Silvia. Există în basmele românești o... mamă a pădurii, uneori mumă, alteori zână bună, cum este sfânta Vineri (Un fel de Venera- creștinată de fantezia populară!). În fiica lui Numitor, strănepoata lui Enea, Vergiliu încifrează deliberat continuitatea spre Romulus, pri-

mul rege al Romei, când aceasta era doar o cetate abia întemeiată, între cele din Latium. Rhea în mitologie era chiar fiica Geei/Cybele și mama lui Jupiter. Cu acest atribut pământean Rhea Silvia, din pământul stăpânit cândva de Ianus și Saturn, se suprapune peste spiritul naturii, preluând indiciul și acoperirea din numele Silvanus/Pann și va da greutate eroului întemeietor. În lupta dintre cei doi frați gemeni: Remus și Romulus, aflăm că în războiera lor miza a fost impunerea unui semn specific de diferențiere cultural-civilizațională. Cum să se așeze viitoarea cetate?: pe o înălțime protejată natural după obiceiul *etrusc* (1), ori în vecinătatea unei ape care să permită navigația, după modelul fenicienilor, grecilor, troienilor? Numărătoarea vulturilor, ca o tragere la sorți a... soartei celor doi frați, ne vorbește despre polarizarea partizanilor care îi susțineau, aici ca persoane juridice, adică în numele unor ginte/triburi/obârșii etnice/cetății etc. Aici s-ar putea extinde interpretarea numărului vulturilor, în numărul viitoarelor *acvile - legiuni* (2), aflate în balanța puterii opozanților.

Mama celor doi trebuia să aibă toate atuurile pentru a legitima eroul întemeietor. Rhea Silvia era continuatoarea lui Numitor în Alba Longa. A fost fecioară, atestată de calitatea de *vestală*, protectoare a *focului viu*, în tradiția moștenită de la strămoșii ei și adusă în Latium, odată cu Penații. Fecioară fiind, zeul Marte (protectorul ogoarelor și spirit al virilității) îi însămânțează sămânța nobilă și adaptată locului. Mama fiind Silvia, spiritul pădurii trebuia să hrănească noii născuți.

Între spiritul naturii și al cetății oamenilor s-au aflat intermediarii, de cele mai multe ori păstorii, cu multele lor specializări în marea diversitate a animalelor crescute. Însemnul, prorocit pentru găsirea pământului făgăduit, era o scroafă cu treizeci de purcei. Așa s-au așezat troienii și au colonizat treizeci de cetăți în Alba Longa, în jurul cetății Lavinia, devenită centru și

loc sacru. Faustulus, crescător de porci, este cel care îi salvează pe pruncii izgoniți de uzurpatorul Numenius, le supraveghează alăptarea lupoaicei și îi crește până la maturitate. Să vedem în alegoria aceasta, prin elementele de faună și îndeletnicire, o amprentă a Nordului? Să ne amintim că în Odiseea, Ulise, revenind după război în Ithaca (azi Corfu!) este întâmpinat de porcarul lui care îl hrănește cu purcei de lapte, acesta neavând voie să se atingă de animalele mari, care trebuiau sacrificate pentru mesele pețitorilor... Penelopei! Prezența lupului (nu... leu, tigru, hienă, șacal, maimuță etc.), adoptat ca simbol european de heraldică, să nu ne indice faptul că viitoarea Romă și-a supt energiile vitale, anticipând viitoarea sa inundație ca un reflux la atâtea obârșii primordiale? Să observăm, în trecere cuvântul *Vatră* din limbajul comun traco-ilir (româno-albanez de azi!) și eroismul apărătoarei celor virgine (să-i spunem Vestală!) din spațiul carpatic... dominat și el de simbolul Lupului/Lupoaicei! Ținutul Olteniei de sub munte, din spațiul Daciei căzut vremelnic sub Roma (la aproape nouă veacuri după legendara ei întemeiere și un mileniu de la nașterea pruncilor Remus și Romulus!), chiar poartă alintul de Ținutul Lupului, în care Vâlcea este un nume!

.....

1. Legenda, fiind repovestită... la cerere, după multe veacuri, de Vergiliu, trage din condei spuză pe *adevărul* latin. În realitatea dovedită de istorici cetatea Romei s-a născut etruscă, dovedită ca atare de regii etrusci pe care i-a avut. Chiar abolirea monarhiei de început și trecerea la Republică este legată de uzurparea din 509 î. Ch. a lui Tarquinius Superbus, regele etrusc!

2. Acvila - un fel de vultur, era simbolul puterii adoptat de armata romană. Să-l numim un fel de Penat, laic; peste vreme apare și în simbolurile moderne ale românilor chiar în stema actuală. Începutul adoptării este când în stemele Țării Românești i se pune crucea în cioc, nu corbului tradițional, ci... vulturului/acvilă, să dea mai clar sensul latinității noastre, însă complicând descifrarea substratului: de unde și cum ne-am transmis graiul?

Roma veche a... Senatului devine cetate a omului - Împărat, scurtă istorie a nașterii Imperiului

Roma este atestată cu înființarea cetății în 21 aprilie, 753 î. Ch. sub primul său rege Romulus. Monarhia de început număra încă șase regi din neamurile aliate: latini, etrusci, sabniți. Tarquinius Superbus din neamul etruscilor, ultimul, este uzurpat printr-o răscoală populară, în 509 î. Ch. când locuitorii cetății Roma - acum să-i numim pe toți: romanii! - instaurează Republica. Aceasta avea Senatul (senex-bătrân!), organul suprem de conducere al statului (cu rolul deciziei!), care își desemna reprezentanții puterii executive în exercitarea administrației, justiției și conducerea militară. Războaiele de cucerire vor fi întins imperiul în trei continente, greu de cuprins administrativ, în mod unitar. Decizia Senatului va fi delegat atunci reprezentanți regionali și provinciali dintre membrii săi. (unii au devenit... mai egali decât alții!). Consulii, tribunii, triumviri, intrând în dispute, au pus în conflict regiunile, provinciile, legiunile - adică interesele divergente dintre cei aleși de Senat. Bătrânul Senat își trăia o dublă îmbătrânire. Cineva trebuia să-i ia *bastonul* și să-l facă sceptru al unității. Marea diversitate cultural-spirituală cerea o mână forte și o nouă legitate umano-divină să gestioneze starea socială, foarte structurată între oamenii liberi (unii legitimați cetățeni!) și mulțimea sclavilor, aduși de războaie, ori din decăderea fiscală. În diversitatea cultelor religioase, slujite de mulțimea templelor, Împăratul trebuia să-și impună autoritatea. Un început îl făcuseră legendele cu Romulus/Qurinus, apoi cu Cezar cărora le fuseseră adoptate cultele. Panteonul vechi fusese creditat - pe vremea căderii republicii și ivirea imperiului - cu altă reprezentare a puterilor

pentru adorația pământenilor (v. mai sus!). După 27 î.Ch., când Octavian devine Augustus, cultul venerării împăratului începe să se impună. Nu doar Senatul - rămas instituție validă! - își pierde puterea reală, pe care o avusese pe vremea Republicii, ci chiar zeitățile dominante. Lui Ianus, cel care fusese un stăpân legendar în Latium (unde îi va fi găzduit exilul lui Saturn/ Cronos!), Octavian îi închide templul ca semn al instaurării păcii în imperiu (Pax Romana!). În raportul *regnum-sacerdotiu* împăratul deține înțâietatea, iar Imperiul atinge maxima lui înflorire și întindere teritorială (v. Traian 98-117 d. Ch). Perioada de înflorire și apogeul imperiului este considerată cea dintre Augustus (27 î. Ch.) și Commodus (180-192 d.Ch.) Procesul creșterii și descreșterii împărăției cu regii, Senat și împărații, la Roma începe (legendar!) cu Romulus în 753 î.Ch., se legitimează (aici pe bază de documente certe!) cu Augustus (27 î.Ch.) și se încheie cu Romulus Augustulus (476 d.Ch.). În perioada aceasta putem vorbi de Roma Veche, din care se vor fi desprins alte Rome*, cu numele lor diferit, dar recunoscând romanizarea ca proces civilizațional. Roma veche, ca să rămână *eternă* se va fi transformat într-o Romă Nouă cu binomul puterii schimbat în... sacerdotiu - regnum!

.....

1.Roma - este veche și nouă, apoi prin schimbarea centrului de putere Imperiul,...roman fiind, și-a luat alte orașe drept Rome, în înțelesul centrului de comandă: Constantinopol, Trever, Antiohia, Salonic, Ravena, Milano. Când centrul politic și-a asumat și puterea centrului religios Romele au fost puse în ordinea devenirii: prima Romă este cea desemnată de scriptură pe mormântul lui Petru, tocmai de aceea o Romă eternă. A doua este Constantinopolul - orașul lui Constantin , cel care va fi scos creștinismul... din temniță (ne referim strict la Imperiul Roman, întrucât dincolo de fruntariile imperiului, conciliile/sinoadele creștine organizate sub autoritatea împăratului nu vor avea putere!/
vezi biserica armeană (oficială înainte de Niceea,

prin 300 d.Ch!), nestoriană, iacobită etc., de dincolo de autoritatea administrativă romană) Împăratul Constantin, din rațiuni politice, va fi dat libertatea bisericii creștine și o coeziune gândirii dogmatice creștine, prin clarificările de-a împreună a divergențelor de ... citire a scripturii. Biserica aceasta, înstructurată instituțional, în legalitate, își va fi făcut... pui acolo unde în Imperiul Roman își va fi înființat patriarhii (Antiohia, Ierusalim, Alexandria...). A treia Romă, una eliberată din autoritatea sultanilor, adică după 1453, este Moscova Țaratului Rusc.

Descreșterea... Romei Vechi

(Roma Nouă își adună oștenii de prin catacombe pentru o nouă *ordo mundi*)

Toate sunt până la o vreme! De prea efort oboseala înclină cumpăna! Jocul diversității, în logica lui ascunsă, aducea înnoptarea apoi o nouă zi. Credința într-un singur Dumnezeu, *împăratului* îi venea ca o mănășă. Îi întărea autoritatea cultului propriu și puterea personală, în marele imperiu. Toleranța față de toate cultele și față de cuvântul creștin, inclusiv a prozelitismului, în rândul cetățenilor și sclavilor Romei, își pot găsi în interesul exercitării practice a puterii, o explicație. Apoi chiar prigoana elinilor, și ei păgâni, împotriva creștinilor era o formă mascată împotriva asupririi romane, care impunea cultul împăratului. Evreii, cu legea mosaică se vor fi lăsat greu convinși să adopte creștinismul pentru toate neamurile, adică să legitimizeze universalitatea noii credințe. Abia Sinodul/Conciliu apostolicilor din 49-50 d.Ch. de la Ierusalim, împacă parțial lucrurile (cu multe divergențe, încă!) și începe misionarismul epistolar, printre elini. Radicalizarea evreilor în raport cu stăpânirea romană duce la conflictul doctrinar în plan spiritual, mai apoi la distrugerea politică a statului lor, în 70-73 d.Ch. (Masada!).

În anii 37-41 d. Ch. între iudei și romani, în plan religios, fusese un conflict deschis pe tema pretențiilor lui Caligula de-a fi

venerat asemenea unei divinități. Conflictele în Imperiul Roman între grecii-unui elenism elevat; iudeii - împărțiți între legea mosaică și creștinismul incipient; și romani - în scenă cu venerarea împăratului! - devin evidente în marile centre culturale ale imperiului: Ierusalim, Alexandria, Atena, Salonic, Corint, Efes Roma, Antiohia, Damasc.

Împărații Romei se radicalizează împotriva concurenței unui nou Împărat din Cer (care își aduna din ce în ce mai mulți prozeliți, plini de zel și gata de orice sacrificiu! - Iisus Hristos, cel crucificat la Ierusalim, în 30 d.Ch.). Prigoana împotriva creștinilor, proveniți dinspre toate structurile societății imperiului, atinge o recrudescență maximă pe vremea lui Nero (54-68 d. Ch), care-i învinovățește de-a fi incendiat Roma, apoi până la Dioclețian (1), rămâne la cote înalte. Se adoptă pedeapsa cu moarte pentru cei dovediți creștini. Dar filosofia stoică (2) va fi pregătit câteva secole înainte... capacitatea de-a răbda, aici pentru mântuirea de dincolo. Amintim despre acest sistem de gândire pentru că promotorul roman al acesteia, filosoful Seneca (4 î.Ch-65 d.Ch.), va fi căzut și el din porunca lui Nero. Cât timp Imperiul este în extindere și avuția materială a Romei nu este în suferință, Împăratul, mai mereu pe front și instruit în ale cugetărilor înalte (vezi. Marc Aureliu, Iulian Apostatul), rămâne suveranul absolut. El se identifică puterii supreme și el o reprezintă. El este încă dumnezeul terestru, cu rolul de Pontif, dar asediat de Dumnezeu din cer, cu din ce în ce mai mulți oșteni mobilizați, deși aflați în ilegalitatea Imperiului, asumându-și modelul și mărturia (3) întemeietorului, cu beneficiul vieții de apoi!

.....

1. Dioclețian (ultimul împărat roman cu origine iliră din mamă tracă), în timpul său s-a dat Edictul împotriva creștinilor, în 303 d.Ch. El împarte Imperiul între tetrarhi și înființează capitala părții nordice a Imperiului în

orașul german Teverus, partea sudică, rămânând să fie condusă de la Roma;

2. Filosofia stoică, apare la Atena pe la cca.300 î.Ch. Promova apropierea de natură și o morală a virtuții, cu atitudine bărbătească în raport cu vicisitudinile vieții. Acceptarea evidenței, răbdarea, erau recomandate ca remedii împotriva durerii și a nefericirii. Filosofia aceasta recomanda iubirea față de orice ființă și dădea o împăcare contrariilor: bine-rău, viață-moarte. Între adepții târzii sunt Seneca, Epitect, Marc Aureliu;

3. *Martor*, în grecește = martir.

Imperiul Roman este în ofensivă cât își extinde fruntariile. La atingerea întinderii maxime încearcă menținerea vastului teritoriu aducător de impozite, taxe de protecție și resurse materiale și umane. Menținerea apoi se face cu costuri care depășesc veniturile și încep să clatine stabilitatea. Numai armata imensă - angajată cu mercenari și din vecinătate! - mărise foarte mult povara imperiului. Slăbirea beneficiilor, luxul opulenței și căderea standardului moral, promovat de stoici și de adepții epicureismului au condus către criza internă și începutul declinului. După ce Traian (98-117 d. Ch) va fi cucerit Dacia (106 d. Ch.), Mesopotamia (116 d.Ch.), Hadrian (117-138 d. Ch) începe o politică de consolidare defensivă și de întărire a fruntariilor (vezi zidul din Britania, castrele transalutane din Dacia, de exemplu!). Pe Marc Aureliu îl găsim, apărând eroic limesul dunărean, la Vidobona (Viena de azi!) unde și moare prin 180 d. Ch. Criza începe să bată la ușă. O politică excesiv dictatorială nu va da rezultatele așteptate. Caligula, Nero, Domițian nu vor fi reușit să rezolve nemulțumirile Romei aflată în crize dinastice și recesiuni economice. Nici Commodus (180-192 d.Ch), venind dinspre marea opulență nu-l face față și cade asasinat din cauza atitudinii sale despotice în interiorul Imperiului. De acum pierderile de... „viteză” ale Imperiului sunt evidente și ele anunță reculul. Lupta dintre creștinii, din ce în ce mai mulți și îm-

părații, cu propriul cult propagat în Imperiu, se ascute și slăbește din interior coeziunea. Centrele de putere locală își dispută supremațiile. Generalii cu susținerea propriilor legiuni pot accede la sceptrul imperial și competiția devine sursă de tensiuni și permanente crize politice. Slăbiciunea internă se observă și dinspre exteriorul pregătit pentru asediul Imperiului. Între 235-284 d.Ch. la tronul Romei se perindă 22 de împărați „soldați” (Augustus a condus, ca împărat 41 de ani, iar ca triumvir 16 ani, începând cu 43 î.Ch., adică 57 de ani, comparativ cu cei 22 de împărați din perioada declinului care împreună au condus imperiul doar 49 de ani!!!). În această perioadă Aurelian (270-275 d. Ch.) retrage imperiul din Dacia, transformând Dunărea în linie de apărare. Imperiul se restrânge teritorial. Se retrage spre interior și își caută alte formule de administrare. Dioclețian (284-305) își duce conducerea unitară în... *tetrarhie*, împărțind, administrativ, Imperiul, între Apus și Răsărit, cu doi Augusti și doi Cezari, deschizând conflictul viitor pentru supremație. Imperiul trebuia să-și afle alt liant al coeziunii interioare. Propaganda creștină se amplifică și creează alte așteptări. Apar și alți formatori de opinie, pe lângă biserica creștină, din ce în ce mai consolidată instituțional, precum Lactanțiu, iar neoptolemismul se pliază cu cele vechi pe noile interpretări dogmatice (vezi Plotin, Iosefus Flavius, Augustin etc.). Din dualitatea Greco-Romană, garant al civilizației romane, cele două componente încearcă individualizarea și induc o tensiune internă, din ce în ce mai vizibilă în timp. Se înmulțesc martirii (în greacă martir = martor/ preluat de creștinism cu sensul de martor la răstignirea lui Iisus și mărturisitor prin propria faptă a unui eveniment istoric... mântuitor!). Se va umple calendarul creștin cu martirii căzuți (1) în această luptă cu Împărații Romei, încercând să salveze Roma Veche. Din istoria vieților lor aflăm des-

pre această ciocnire dintre dumnezeul pământean și Noul Dumnezeu din cer!

.....

1. O statistică a victimelor căzute în confruntarea cu creștinii, de-a lungul veacurilor, surclasează net numărul martirilor creștini. Războaiele religioase iscate de creștini ne stau mărturie. Cruciadele, Inchiziția, Reconquista, Colonizarea modernă..., de asemenea.

In hoc signo vinces!

(Și Împărăția Lui Dumnezeu, pe pământ, a început să crească...)

Se anunțau cele două ramuri (ne referim numai la cele provenind din Imperiul Roman, știind că Orientul va fi avut și Biserica creștină denunțată ca eretică de conciliile bisericii... Romeilor (catolică și ortodoxă!)), față-n față: binomul regnum - sacerdotiu vs. sacerdotiu - regnum. Răsăritul: moștenește, până în 1453 - Imperiul Roman de Răsărit/numit și Bizanț, după grecizare - ramura creștin ortodoxă; cucerit fiind de turcii, adepți ai islamului, confesiunea creștin-ortodoxă este tolerată (v. Millet (1)) de Sultanul de altă credință, atât în teritoriul ocupat, cât și în statele căzute sub protecția vasalității feudale. Ceea ce fusese romanizat, în cult (trecerea la cultul oficial!) prin puterea de convertire a Bizanțului grecizat - statele slavilor din Est și din Balcani! - va perpetua crezul creștin-ortodox și după Marea Schismă (2). În întreg arealul acesta dominantă din dualitatea: putere politică - putere religioasă, a aparținut șefului Statului: Împărat/Sultan, Țar, Domnitor, Rege, Cneaz, - influența acestora, impunând Patriarhul, ori Mitropolitul locului! Puterea instituției bisericii, fiind în poziția a doua, prioritatea stăpânului pământean față de *reprezentantul puterii cerești* (3) conserva Roma Veche, din vremea lui Augustus. Din perspectiva conso-

lidării unui alt mare centru de putere politică, orașul lui Constantin - împăratul care reface unitatea Imperiului Roman - numitul Constantinopol, va fi considerat Noua Romă. De aici, prin neobservarea continuității raportului de putere dintre stat și biserică, folosirea atributelor de *nou* și *vechi*, fără precizarea planului de referință, poate conduce la mari confuzii.

Constantinopolul a devenit o Nouă Romă (politică!), pe locul vechii colonii grecești, Bizanț, nu departe de vechiul centru de putere al lumii vechi, Troia. Pentru că simultan, la data consacării Constantinopolului, drept nouă capitală a Imperiului Roman (330 d.Ch.) - readunat din cele patru puncte cardinale! - , Roma cealaltă, părăsită de nevoie acum, exista încă, însă își slăbea vizibil atributele vechi de *centru al lumii politice*. Ceea ce cândva îi dădea forța de concentrare centripetă acum se manifesta în sensul inversat, al asediului, pentru risipirea ei, în regula verificată a istoriei - cu Cetatea care roiește, precum un roi de albine, să-și salveze noua familie într-un stup nou. Acest proces al continuității puterii politice legitimează vechimea Romei Vechi în noul oraș considerat o Nouă Romă... Veche. Spiritul nemuritor al eroismului omenesc este același și el aici argumentează atributul de Romă Veche, pentru vechea Troie, vechiul Bizanț, în înnoitul oraș al lui Constantin, ales să-l fie capitală nouă, cu duhul cerului înnoit!

Podul, ca o punte între nou și vechi își are locul și timpul său. Dioclețian în intenția reformării necesare, împărțind imperiul îl va fi pus pe năsălie, să-l ducă la groapă doi împărați și doi cezari. Apusul și Răsăritul, Nordul și Sudul vor fi rup coeziunea imperiului! Numai Dumnezeu, aflat... *în detenție* putea să dea izbânda! Constantin cel Mare (fiul lui Constantius Chlorus), lămurit de Lactanțiu, privind puterea nevăzută a ostașilor Lui Dumnezeu, îl va înfrunța pe Maxențiu, chiar la Roma, pe Podul Milvius, obținând victoria sub semnul crucii pe stindar-

dele de luptă. Roma își va fi pus atunci, la suprafață, primul însemn al noii puteri creștine. Dumnezeu din cer și creștinii din catacombe își încep marșul suprateran, iar odele, rugăciunile cuvenite își vor fi schimba sensul. Ceea ce se însămânțase sub pământul Romei, osemintele atâtor martiri, răsăreau acum cu rodul lor cel nou. Înviau din morți, în duh, toți martirii, după ce toți împărații de până la Constantin îi răstigneau în piețele publice (să ne amintim din vremurile apuse de craniul etruscului Oliu care va fi consacrat singur... Capitoliul!). Roma Veche a cezarilor pierduse déjà războiul, cu Roma Nouă a creștinilor, care tocmai se năștea. Se revendica drept cetate sfântă pe moaștele atâtor martiri creștini, sălășluite prin orașul subteran al catacombelor. Acest nou atribut se punea alături de cele ale locurilor sfinte din Orientul nașterii și al patimilor Mântuitorului. Ca argument adăugat, pentru legitimizarea întâietății, Apostolul Petru, mandatat să... *pască oile* Domnului și să fie piatra de temelie, va fi fost martirizat și ... însămânțat la Roma. Aici instituția bisericii îl va fi făcut *primul între părinții* fondatori. Dreptul primului venit operează și în acest caz! Roma Veche a cezarilor se mută politic la Constantinopol, iar aici, în cetatea Romei, părăsită de Împărați se va ridica Roma Nouă, Cetatea pământeană a Lui Dumnezeu. În vremea lui Constantin cel Mare este doar începutul creșterii Romei, ca nou centru religios.

Procesul de afirmare instituțională, la vedere, a creștinismului acum are susținere politică. Întâietatea politică a Romei se pierde, în folosul Constantinopolului, dar se câștigă întâietatea poziției de centru dominant al Creștinismului, în plină emergență. Centrul puterii politice se va perpetua, atât pentru Imperiul Roman de Răsărit, cât și pentru Imperiul Otoman sub numele de Istanbul (Țarigrad - orașul țarilor, pe limba slavilor!).

Din împărțirea administrativă a Imperiului între tetrarhi s-a născut conflictul dintre Constantin cel Mare și Maxențiu și mai apoi edictul de la Mediolanum (Milano) din 313 d.Ch., privind scoaterea din ilegalitate a creștinilor.

.....

1. Millet - toleranța religioasă față de supușii Sultanului în Imperiul Otoman; statutul de comunitate Millet este inspirat de sistemul folosit de perși în antichitate. Ca millet, sau națiune, o credință, uneori vreo tradiție teologică, era recunoscută ca o comunitate având legi și tribunale proprii (vezi azi, pentru comunitatea rromă, existența staborului și obiceiurile rituale vechi, ca de exemplu curbanul...), guvernate de propriile lor structuri acreditate (un fel de subsidiaritate pentru puterile de rang inferior!). Creștinii ortodocși din Imperiul Otoman au devenit Rum Millet - națiune română - sub un Patriarh, conducător atât religios cât și civil, numit etnarh, sistem care a rezistat până în anii 1920.

2. Marea Schismă. Ruperea doctrinară, din 1054, dintre Răsărit și Apus. Roma, în opoziție cu celelalte patru Patriarhi de la Constantinopol (devenită centrul de comandă al Răsăritului!), Alexandria, Ierusalim, Antiohia. Divergența majoră este cea legată de problema *filioque* - adică în legătură cu purcederea Sf. Duh în interiorul Treimii de-o ființare. (vezi dezvoltarea care va urma!);

3. *Reprezentantul puterii cerești*: ca *pontif* este împăratul Imperiului Roman care își susține și înlătură episcopii potrivnici, după caz. Înainte de *marea schismă*, Patriarhul Romei – Papa, își arogă rolul de *pontif* și în virtutea acestui fapt, în Apus, chiar încoronează regii și împărații Europei (vor apărea și *statele apostolice*, cum vor fi fost Ungaria și Polonia!)/ În fapt primul mare eveniment este încoronarea la Roma, de Crăciun-25 decembrie 800, a lui Carol cel Mare, întemeietorul Sf. Imperiu romano-german, de către Papa. În raportul dintre cele două puteri, vioara întâi este Biserica... pentru o mie de ani!

Creștinismul își învinge adversarii și cucerește lumea

(Lumea fiind diferită, percepe...mântuirea și pe

Mântuitor, diferit)

Procesul ridicării creștinismului la rang de religie universală, început din anul 30 d. Ch., anticipat însă de profeții/proorocii e-vrei și de gândirea elinilor, are un drum lung și anevoios. Remarcasem, în alt context, că *fără suportul Imperiului Roman creștinismul nu ar fi putut să-și impună doctrina*. Aici teologii creștini vor spune că *la Dumnezeu este posibil orice* - nu-l contrazicem! - dar într-o demonstrație cu logica proceselor pe care o susținem, pentru că le vedem gestionate de legi imuabile, trebuie remarcată succesiunea evenimentelor istorice care susțin demonstrația.

Recunoașterea cultului creștin, alături de celelalte culte a fost pentru Constantin cel Mare un fapt de strategie (1) în lupta dusă cu adversarii săi. Faptul creștinării sale doar pe patul de moarte este o dovadă. Organizarea Sinodului din 325 de la Niceea este o mărturie că și în sânul noii religii apăruseră ramificațiile inerente. Chiar anatemitizat episcopul Arie, din Alexandria Egiptului își va păstra adeptii, din ce în ce mai mulți în lumea goșilor de la nord de Dunăre. Instituția bisericii creștine își va începe propria luptă cu celelalte culte, considerate păgâne (în fapt cu politeismul venerării zeilor!), dar și cele interne pentru combaterea ereziilor date de interpretarea diferită a scripturii. Faptul convertirii treptate a Împăraților Bizanțului va consolida instituțional Biserica Creștină în interiorul imperiului. Menținerea unității Imperiului, și impunerea creștinismului drept cult oficial va fi însemnat câștigarea redutei și demolarea abuzivă a tot ceea ce însemna concurență. Două procese ale exercitării puterii (laice și religioase!) se aflau în contracurent.

Interzicerea celorlalte culte și declararea creștinismului ca religie oficială va însemna o cădere accelerată a unității politice și ruperea marelui Imperiu. Expresia atribuită împăratului filosof, Iulian Apostatul (361-363): *M-ai învins Nazarinene!*, observa corect...*decrementa*. Să ne amintim câteva din aceste evenimente care au influențat, major, istoria omenirii.

*Persecuțiile creștinilor luaseră sfârșit în Apus prin 306, în Răsărit prin 311. Prin Edictul de la Milano, din 313, împăratul legaliza creștinismul, dându-i cea mai mare putere între celelalte religii. Putea să fi fost inspirat de Armenia unde, din 301, devenise religie de stat. În plan politic Constantin folosea valențele noii religii pentru o unificare internă - după experiența nereușită a celor patru formule de tetrarhii! - care îi servea și ca instrument pentru legitimarea propriei stăpâniri *uzurpatoare* (vezi mecanismul înlăturării rivalilor din formula colectivă de conducere a imperiului!), și obținerea exclusivității domniei din 324. El are inspirația organizării marelui Sinod de la Niceea, din 325, cu episcopii din întreg Imperiul (318 de sfinți părinți!) să impună universalitatea modelului teocratic creștin și să fondeze un acord de conlucrare între puterile spirituale și cele lumești (mundane). Pentru vremea aceea Constantin acționa, în mod explicit pentru sine, ca împărat sacralizat creștin (instituția Bisericii chiar îl va canoniza, mai târziu!), dar și pentru *biserica romană imperială*, acum unită, vremelnic însă, în marile Imperiu!

Conciliul/sinodul de la Niceea, din 325, numit *ecumenic* (atotbisericesc*, prin participarea a 318 ierarhi înalți!), consacră Crezul (sinteză a dogmei creștine, adevărată profesiune de credință!), condamna pe Arie și dădea Bisericii Creștine cinci Patriarhii: Alexandria, Antiohia, Constantinopol, Roma și Ierusalim. Un fel de *pentarhie creștină* în care dominantă rămânea Roma,

În timp ce puterea politică a Împărăției era la Constantinopol, unde se afla Pontiful (împăratul Imperiului!). O adevărată provocare pentru Roma, unde se afla ca patriarh succesorul Apostolului Petru (Primus inter pares!). Contestat la Niceea, arianismul este declarat, la Conciliul/Sinodul de la Rimini, 359, religie oficială a Imperiului. Moartea lui Constantin cel Mare, din 337, declanșase o mare criză în imperiu cu efecte și în Biserica Creștină. Apostazierea filozofului Iulian va fi avut efectul divizării profesionale între Răsăritul arianic și Apusul orthodox din anul imediat următor morții împăratului Iulian, 364. Din anul 366, istoria consemnează primul Papă la Roma, în persoana episcopului Damasus I (366 - 384). Venirea la tronul Imperiului Roman, din 330, cu capitala la Constantinopol, a unui împărat creștin, Teodosiu I (379 - 395) determină apogeul bisericii creștine, dar și scindarea imperiului, la sfârșitul domniei acestuia, ca moștenire lăsată fiilor. Va fi o divizare definitivă care va avea drept urmare dispariția Imperiului Roman de Apus, în 476, de pe scena politică a lumii. Lupta aprigă internă, în bătălia religioasă, în care erau antrenați și împărații a aruncat Imperiul în crize, cu repercursiuni în slăbirea puterii de apărare statală și declanșarea valurilor de atacuri ale migratorilor de la fruntarii. *Isprăvile* (1) împăraților de la Constantinopol - că doar ei vor conta pe scena politică, vor decide ruptura erelor istoriei, pe cea dintre religie și știință, și mai ales ruptura binomului Greco-Roman și a creștinismului, în cele două ramuri neconciliate doctrinar.

.....

1. *Isprăvile*/ În 381, Conciliul/Sinodul de la Constantinopol, decide că Ortodoxia este singura formă legală de creștinism în întreg Imperiu, după ce, în 379, Teodosiu decretase revenirea la Ortodoxie. În 391, Teodosiu I dă *edictul* prin care în Imperiu sunt interzise toate cultele păgâne. Pe cale de consecință, în 392, sunt interzise Jocurile Olimpice pentru faptul că erau dedicate lui Zeus... păgânul! După 12 veacuri, cu cele 293 de ediții erau trimise în uitare (până la sfârșitul veacului al XIX-lea!). Zelosul episcop or-

thodox Teofil, al Alexandriei, face și el isprava incendierii celebrei Biblioteci din Alexandria, adevărată cetate a științei antice. Apoi un alt creștin zelos, împăratul Iustinian (527-565) desființează Academia de la Atena, unde se predaseră... filosofiiile *păgâne*. Pune și el pe năsălie întreaga antichitate și deschide poarta evului întunecat, cu știința pusă la index. Biblioteca din Alexandria (Egipt), fondată în 288 î.Ch. de Ptolemeu I era o adevărată academie a științelor și deținea la înființare 400.000 de volume; apoi, în timpul lui Iulius Cezar, zestrea era de 700.000 de volume. În timp, această *ispravă* s-a încercat a fi deturnată către alți făptuitori (către Iulius Cezar - mare iubitor de cultură, în vremea conflictului cu Pompei; între 250-350 , în vremea conflictului deschis între elini și creștini... ca *ispravă* creștină, împotriva grecilor neconvertiți; în vremea cuceririi arabe, pe la 650 în cărucia arabilor - când arabii au fost o adevărată curea de transmisie a culturii antice spre întunericul, în plină zi, al Europei ?!). Variantele cu făptașii creștini sunt cele mai probabile și confirmate și de alte evenimente care probează lupta fățișă împotriva științei care ... venea de la Satana/Diavol!

**atobisericesc* - formularea este vădit abuzivă. În afara imperiului exista la momentul convocării sinodului de Împăratul Constantin o biserică creștină, care nu se supunea imperiului și care va dăinui în paralel cu ceea ce am numi Biserica moștenită de la Imperiul Roman cu cele două ramificații mari, post schismă. Nu poate fi ignorată o Biserică creștină cu...

Roma, centrul unei lumi înnoite de creștini

(Apostolul Petru se suie pe Columna lui Traian, flamură veșniciei creștine, asumată glorios)

Noua sursă de lumină aprinsă la Roma a atras noile duhuri ca fluturii de lampă. Din acest centru de iradiere vor fi plecat făcliiile înspre marile centre culturale ale Imperiului. Din Roma creștinată se vor fi născut alte Rome ale coloniștilor și funcționarilor imperiali, care „vorbeau”, obligatoriu, cuvântul oficial al Împăratului. Ba, însuși împăratul, apoi auguștii și cezarii celor patru tetrarhii, își vor fi împodobit Romele lor, personale, prin noile capitale imperiale, cum făceau și marii stăpâni, prin marile provincii romane. Toate celelalte „Rome” își vor fi păstrat

numele lor vechi, ori vor fi adoptat pe cel al împăratului întemeietor: Constantinopol, Adrianopol, Alexandria, Antiohia, Sarmizegetusa Ulpia Traiana, Damasc, Ierusalim etc.

Când centrul puterii politice își începea roirea, urmărind deplasarea împăratului-soldat (1), puterea militară a legiunilor ne spunea unde era capitala. Presiunea migratorilor, de la hotarele prea întinse ale Imperiului, a generat *tetrarhiile* cu multiplicarea centrelor de putere și scindarea unității interne, apoi tratarea Imperiului ca pe o moșie personală, numai bună de împărțit urmașilor a contribuit decisiv la disoluție. Cât timp creștinii erau în ilegalitate puterea lor era disipată prin provinciile romane (2), după cum episcopii locali reușiseră să convertească. Noul Testament ne edifică, din vremea lui Traian (3) - când Imperiul își atinsese apogeul! - ce făcuseră apostolii și pe unde își trimiseseră epistolele. La momentul Edictului de la Milano și mai ales după confirmarea, din 325 a sinodului nicenian, cei 318 sfinți părinți chemați să decidă doctrinar ne arată tot atâtea centre de putere religioasă locală. Voința Împăratului era însă legea supremă! În 325 capitala Imperiului, reunit în 324 sub autoritatea unică a lui Constantin cel Mare, era Roma. Testamentul Mântuitorului îl pusese piatră de temelie pe Petru, chiar la Roma. El era primul instituit: cap al Bisericii celei noi. Acum, în 325..., democrația sinodală consacră Roma centrul de comandă al tuturor celor patru patriarhii, făcând-o Patriarhie Ecumenică. Dar Împăratul Constantin, după cinci ani, în 330, mută centrul politic al Imperiului, la Constantinopol. Roma înnoită, creștină se distanțează de mâna Pontifului care o mântuise de catacombe și îi permisesese organizarea internă. În Roma, primul episcop, între episcopii creștini, începe treptat să preia rolul de Pontif, departe de mâna puterii împăraților care își stabilesc mereu alte reședințe (Ravena, Milano etc.). Să considerăm această Romă, drept Roma Nouă! Este, și în planul le-

gendei, o înnoire! Să ne reamintim că centrul vechi al Romei Vechi, numitul Capitoliu își trage numele de la *capul lui Olio*, acel prezicător etrusc căruia i se va fi găsit craniul pe locul fi-xării centrului vechi.

Învingătorul își marchează întotdeauna Victoria! Cum să-și mai sărbătorească triumfurile marilor cuceriri, consulii republicani, mai apoi Augustii Împărați, în limitatul Capitoliu? Au decis să înființeze Forumuri și toate arterele importante spre aceste locuri de expunere a trofeelor să își aibe porți ale triumfului în celebrele Arce de Triumf. Nu era suficientă trecerea și atunci au înălțat, precum văzuseră Iulius Cezar, Antonius, prin Egipt: obeliscuri, coloane cu învingătorul pus foarte sus pe soclu. Fi-ecare Împărat a edificat, spre eternizarea sa în cetate, un monument să-l nemurească. Cea mai mare lărgime a Imperiului Romei i-o datorăm lui Traian. El scosese Roma din criză, cucerind bogatul regat al Daciei lui Decebal și împinsese granițele orientale, dincolo de Tigru și Eufrat. El reprezenta apogeul atins vreodată de Imperiu și acestui fapt trebuia să i se dea dovada în Forumul său din Roma. Așa s-au ridicat mai multe monumente, care au dispărut în timp, dar și Columna lui Traian (4) care poartă pe ea istoria veche a Daciei cu desfășurarea celor două războaie crâncene. De la înălțimea celor 33 de metrii aeriene ai Columnei, Traian, considerat unul dintre cei mai virtuoși generali - numit *cel drept* de imnul național al României moderne! - privea, și era privit, cu respect de Roma Veche (Antică!). Schimbarea pozițiilor și natura puterilor, în ceea înseamnă Pontificatul, adică transferul dinspre laic spre sacru, a determinat schimbarea de pe *columnă* a însemnului de putere absolută. Traian a fost dat jos (5) și înlocuit de Apostolul Petru, când a-cesta devenise, cu acte în regulă ..., primul între părinți, și cu un Testament/Scriptură inatacabil! Columna învingătorului Traian, mărturisind istoria Daciei, a devenit catargul

cel înalt al lui Petru, căruia i se va construi, nu fără marile căr-
teli ale Nordului european, impunătoarea catedrală *San Pietro*,
să mărturisească puterea universală a Bisericii Romei.

.....

1. Împărații-soldăți: Nerva, Traian, Hadrian, Marc Aureliu etc.
2. Provinciile romane/în perioada reformării Imperiului, de către Dioclețian.
3. Traian/ În perioada sa și din ordinul său este exilat Apostolul Ioan, în Patmos. Acum scriptura Noului Testament - ca program/doctrină!- este încă în lucru, privind către Evanghelia și Apocalipsa aflate abia în faptul scrierii.
4. Columna lui Traian este un document în piatră, făcut sub coordonarea lui Apolodor din Damasc, în 113 d.Ch. S-a realizat după indicațiile lui Traian. Pe spirala povestirii sunt 123 de episoade cu 2500 de persoane între care Traian apare de 60 de ori, iar Decebal de 8 ori. Este un monument foarte important pentru istoria antichității întrucât scrierile: Traian, (De bello dacico), Criton (Getica), Florus (poem, dedicat lui Traian), Dio Cassius (capi-
tolele dedicate cuceririi Daciei) au dispărut, ori sunt prin arhive necunos-
cute, iar alți istorici ai Romei nu au atins perioada traiană: Suetonius își în-
cheie cronică sa cu Domițian, iar Historia Augusta (Istoria Împăraților...) în-
cepe ... cu Hadrian;
5. Monumentele Romei păgâne, rămase în ruină în perioada maximei e-
mergențe creștine, erau chiar obstacole noii glorii. Perioada *renașterii* aduce
o privire îngăduitoare față de antichitate. Să ne amintim de Michelangelo și
de Capela Sixtină și de adaptarea artei, în plină înnoire, recuperând valorile
vechi! Între 1587 - 1590 papii Romei: Sixtus al V-lea și Paul al III-lea scot din
ruine Columna și din ordinul lor pe pedestal este pus Sfântul Petru.

Treimea lui Dumnezeu...

(Un *triumvirat* în împărăția creștină!)

Imperiul Romei, înainte de-a se naște a cunoscut conduce-
rea colectivă a Republicii, exercitată de trei bărbați, persona-
lități puternice. Finalitatea triumviratelor Romei vorbește des-
pre o luptă în trei care se termină prin impunerea vremelnică,
prin războire în doi, cu victoria celui mai puternic: unul, care

reface unitatea. Va fi fost încercat de două ori acest mecanism al tranziției dinspre democrația celor mulți (senatori!) către autocrația unui singur Împărat. În lumea informală a cerului, colcăind de zei, vom fi observat, în valul doi al Olimpului împărțirea între trei mari zei, toți bărbați, a Universului: Zeus/Jupiter, Poseidon/Neptun, Hades/Pluto. Femeile se ocupau mai mult... cu casa, de când *patriarhatul* făcea legea. Apoi, au venit cârtirile emancipatei Rome, care se uita cu alți ochi la femei. Ce frumos ne vorbește Vergiliu: de Didona, de Venera, de Lavinia-care îl ia în casa ei, din Latium pe... Enea! - apoi, cum preamărește legenda pe Rhea Silvia, ori epopeea indiană pe Sita. Să uităm că-n era veche, matriarhală, Cybele va fi dat puterea lui Saturn/Cronos și nu primului născut, Titan? Că în disputa târzie dintre fiica lui Zeus, Atena și marele zeu... *triumvir*, Poseidon va câștiga odrasla și cu dreptul impunerii numelui Atenei? Să uităm de farmecele frumoasei Cleopatra, ajunsă regină prin Egipt și adulterul fatal al lui Cezar, ori sinuciderea lui Antonius pentru aceeași femeie fatală? Romanii, mai puțin misogini, au băgat în triada zeităților la modă, după cum am spus mai sus (vezi alt capitol!), treptat două femei (Minerva și Juno, alături de Jupiter), apoi numai una (Venera/Venus, alături de Apollo și Marte). Procesul de excludere al femeii din *triadă* (binențeles, aici nu triumvirat!) devine evident și în lumea de sub cer, unde Nero chiar își ucide mama... Creștinii, cu mitul păcatului Evei vor fi scos și ei din socoteala împărțirii puterii, femeia, până la reabilitarea târzie, datorată mamei lui Constantin cel Mare. Dar modelul trimviratului puterii este preluat și de Roma creștinată, să fie întregului acestei religii, mărul dicordiei, de data aceasta nu între celebrele zeițe, încăierate de Paris, ci între cele trei ființe, bărbați puternici, toate ale conceptului de Dumnezeu. Mai încercase filozofia greacă să vadă firea lumii în cele trei stări, comparabile ipostasurilor dumnezeirii: *in potenția*, *în actu*

și *in opera*. Roma care a preluat întregul panteon grec și întreaga lui filosofie mai observase, prin monoteismul evreilor, dumnezeul unic și a creat - necesarmente! - unitatea cerului cu pământul atâtor divinități și culte. Lucrurile, atât de subtile și greu de surprins de înțelegerea celor mulți cereau să fie coborâte din înalt, scoase din prea adânc și date pâine, de toate zilele, oamenilor ca mijloc de trăire pe înțelesul lor, tributar simțirii și celor concrete. Cum să pricepi cuvântul, fie el și *logos*, altfel decât personificat în ceva pipăibil, exemplar în model, făptuitor și răbdător virtuos, precum toți stoicii? Cum să promovezi o pace socială între rău și bine, altfel decât dând *adevărul lui... după*, când toate se vor inversa și își vor schimba sensul? Iată cum Împăratul (spune Paul/Pavel... *că este de la Dumnezeu!*) devine Pater/Părinte/Patriarh/Papă și lui trebuie să-i dăm ascultare, fără rezervă (Vezi N.T). *Precum în cer așa și pe pământ*, sintetizează rugăciunea domnească, Tatăl Nostru, această stare de fapt. Fiul este din Tatăl, din Voința, din Duhul Lui și prin Puterea Lui. Istoria Fiului cu venirea pe pământ, ca un Mesia, ne este dată prin Noul Testament, nu doar mărturie, ci document palpabil pentru moștenirea creștină viitoare. Dar ca în orice conducere colectivă și în Treimea creștină au apărut tensiunile, dintre ipostasuri. Acestea vor diviza în curente, secte, interpretarea troiței - a *conceptului treimii, ca o ființare nedespărțită!* Despărțirea majoră va fi cea consemnată de Marea Schismă, din 1054, când Creștinătatea se va împărți între Răsăritul - Ortodox și Apusul - Catolic. Schisma între Orient și Occident, ca între două puncte cardinale, este și azi foarte dificil de conciliat. În fapt, nu creștinii practicanți au problemele, ci doctrinarii în interpretarea lor, aflați pe poziții instituționale diferite, cu interese lumești... diferite!

Structura treimică, a unității funcționale a Lui Dumnezeu ne sugerează un Dumnezeu-Tatăl, făcătorul cerului și al pământului

tului care este un prezent continuu (Cel Ce este!), din perspectiva cu timp și spațiu, dar și dincolo de timpul facerii... în potență (noi vedem potența cu atributele energo-informaționale!). Dumnezeirea aceasta dincolo de lumea zidită (cu timp și spațiu!) nu își expunea componenta întrupării în Fiu, pentru că nu căpătaseră întruchiparea cele materiale din Haosul primordial. Dumnezeirea conține - în sine! - Fiul pentru orizontul zidit și cu toată simțirea de sine a lumii manifestă. Acesta se naște o-dată cu timpul! Să credem ca pură întâmplare că între nașterea lui Iisus Hristos și începutul erei noi creștine, în reformarea puzderiei de calendare, este o simplă potrivire arbitrară și nu un fapt cu semnificație teologică? Fiul este din lumea cu simțuri și mărturia cu Toma Necredinciosul, din parabola NT, ne spune acest lucru. Procesul nașterii și al morții, din lumea aceasta de dincoace, presupune existența perpetuă a Fiului din Treimea creștină, cu dovada urmelor piroaielor răstignirii, păstrate și după faptul învierii; după trecerea prin necesara moarte a seminței nezdrobite.

Între trecerile, cu aparenta desființare, către reînființările noi trebuia să stea neapărat continuitatea personificată și ea. Duhul Sfânt în chip de *porumb* va fi semnul ștafetei peste genuni de timp și netimp. Porumbelul cu ramura lui deasupra apelor potopului care a dus la extincție o lume veche este sfârșit și început pentru patriarhul Noe! Porumbelul, Duh Sfânt, coboară deasupra apei curgătoare a Iordanului să se boteze prin ante-mergătorul venit din lumea veche (Ioan Botezătorul), omul cel nou: Fiul lui Dumnezeu - Iisus Hristos, începătorul lumii creștine înnoite. Fără primenire în duh, se trăiește în duhul bătrân care încă nu s-a suit la cer pentru actualizarea de la Tatăl. Vedem aici, în Fiul prin care se întrupează *cuvântul* și devine Om, asemenea nouă, un purtător al duhului lui Dumnezeu! Vedem în Iisus după botezul din Iordan, omul care acu-

mulează experiența trăirii, cu bune și rele, un receptacol care adaugă duhului inițial informație proaspătă încă nedecantată și neseperată. Mesager este Fiul (lui Domnul Zeu, mai bătrân, mesajele i le transmitea Hermes/Mercur!) care se înalță la cer cu Duhul întregit din cele trăite în lumea cu timp și spațiu.

În simbolul Credinței, consacrat ca dogmă în cele două sinoade: Niceea 325 și Constantinopol 381 se spune că... Duhul de la Tatăl purcede! Cum să se accepte, peste timp ideea că Fiul - poate chiar Papa însuși, *devenit infailibil*, nu poate da propriile edicte, acum în plenitudinea atributului Pontifului! Așa s-a interpretat dogma că Duhul Sfânt poate purcede și de la Fiul. Așa a apărut conflictul doctrinar numit: problema Filioque.

Revenind la calendarul creștin constatăm că după Înălțarea la cer a lui Iisus Hristos, după patruzeci de zile (atât durează o quarantină!) acolo are loc o judecată a tronului ceresc, care timp de zece zile, până la cincizecime... pregătește Duhul cel nou să se coboare de Rusalii. De data aceasta purtătorul este nevăzut. Putem să vedem principiul împrăvăririlor, al soarelui și al lui Marte, venind războinic, precum un sf. Gheorghe, ori lucrarea Proserpinei - fiica Demetrei/ apoi sf. Dumitru! - eliberată din infernul negrului pământ răscolit acum de brazde, ori al *Învierii*, frumos văzută de poetul nostru filozof, Lucian Blaga: „orice sămânță înalță de pe un mormânt o piatră!”

Din sânul noii întemeieri doctrinare apare dualitatea care își dispută Duhul: Tată și Fiul. Pare și aici vechiul conflict între generații. Dumnezeuia este unică, dar funcționează în treimea nedespărțită! Pe pământ au grijă oamenii să-și dispute interesele, invocând argumentele precum doi avocați, fiecare pleddând pentru cel ce îl plătește. Privind dinspre un punct de vedere, lucrurile se vor vedea diferit pentru că expunerea lor la lumină este diferită. Cu atât mai mult diferă, cu cât Orientul se luminează de la Răsărit (timp marcat și orientare spațială!), iar

Occidentul, mult după, către Apusul... soarelui. Este un adevăr de necontestat că lumina își are intensități maxime, diferite, în rotirea soarelui, de dimineața până seara, peste vreo patru fusuri orare (acum peste tot globul, creștinismul cu toate ramurile lui, fiind religia unei planete, are simultan zi și noapte / lumină și întuneric!).

Care ar fi funcționalitatea interioară a treimii împărțite și cum este ea percepută, în Est și în Vest?

Perspectiva geometrică euclidiană (să nu uităm că geometria antică era regina științelor!) spune că trei puncte necoliniare (adică nu toate pe o linie dreaptă!) determină stabilitatea unui plan. Ortodocșii, mai greci decât catolicii...romani, nu investesc două puncte cu aceeași putere. La ei punctele sunt necoliniare și susțin stabil planul. Biserica Romană a papilor, dând aceleași atribute Tatălui și Fiului, lasă planului doar două puncte de susținere și un echilibru instabil, dar o axă de rotație care să miște permanent planul.

Scoatem din ascundere câteva semnificări posibile ale unor Treimii care să exprime continuitate, permanență într-un proces care pare o mare roată în continua ei rotație, precum spune știința despre Univers:

- trei generații: Tatăl-Duh, ca un bunic (moș) plecat dincolo de ființă, dar prezent aici prin sfințenie, înțelepciunea predată și moștenirea lăsată; Tatăl, care susține viața familiei în plină trăire; Fiul cel în creștere, în acumulări de timp, să le ia locul la rotațiile următoare:

- timpul curgător (Pantha Rei) cu stările: trecut, prezent, viitor;

- trei puteri: a ști, a putea, a vrea;

- trei stări/ipostaze: Potențialitate (sămânța, oul - cu acu - mulare închisă într-un contur formal al esenței energo-informaționale; energie necreată și duhul informației!); lucrare (pune-

rea energiei și informației în viață, și întreținerea permanentă a suflului, cu motorul în funcțiune!); opera, este lucrul terminat, aflat în contemplație, uneori în judecata care constată binele și perfectul, relative..., vezi lupta iconoclastă în jurul faptului că duhul cel viu animă încă opera!).

În alegoria sacralizată și personalizată, să poată fi pricepută de mintea oamenilor, trăind concretul: Dumnezeu - Duhul din cer, ca un Bunic, cum fuseseră ridicați toți eroii legendelor, după meritele lor, putea să ne rămână sfătuitor și îndrumător vieții noastre, fără posibilitatea de a-l vedea, dar ținut în amintire prin ritual. El este sfânt pentru că a trecut... dincolo de ființare, devenind nemuritor, precum Duhul/Spiritul, în definierea sa. El s-a ascuns ca și zeii, însă aceștia mai demult!

Tatăl în viață, de lângă noi, cu putere asupra noastră, nutrește pe pământ firea: cu Porunca/Ordin, cu Puterea sceptorului și cu lucrarea puterii sale (biruri, armate, dezvoltare economică etc.). Este la vedere, deși întruchipează pe cel nevăzut, din Cer (v. Tatăl nostru!). Ca reprezentant hirotonit, părintele - popă, intermediind Cerul, prin orice preot de la țară poartă odăjdii împărătești, precum Împăratul Bizanțului! El și-a luat sarcina, instituțional, să poarte mesajul divin și să talmăcească scriptura, să hrănească cu pâinea spirituală oamenii credincioși. Oamenii, toți oamenii, ca Fiii Lui Dumnezeu, primesc tainele și hrana spirituală la soroace anume, urmărind creșterea lor și roata în mersul lumii.

Răsăritul, rămas sub Patriarhii supuși Împăratului va spune: Duhul Sfânt vine numai de la Tatăl Ceresc și el un Împărat! Așa trebuie să rămână! Dixit Orientul... grecizat! Se păstra în spirit Roma Veche, când încă revoluționarea creștină nu atinsese apogeul.

Atrăgeam atenția mai sus că diferența de interpretare dintre Est și Vest vine din poziționarea diferită. Aici spunem, că nu

doar în spațiu, ci mai ales în timp: *nu poți bea de două ori, aceeași apă, dintr-un râu curgător*, cum spuneau anticii. Procesul care antrenează cele trei ipostaze concomitente, ca trei oscilații simultane, dar defazate, aflate în prezentul continuu (dumnezeirea este ceea ce este!) are loc de dinainte de timp, în vreme, și dincolo de ea, pe o Cale anume (numită îndeobște Adevăr - incontestabil, ca orice legitate implacabilă!), este trăirea ca o rostogolire numită într-un cuvânt: Viață. Cuvântul acesta are în sine întregul (ce subtile sunt cuvintele unor limbi care știu mai multe decât noi despre ele!). El, cuvântul *viață* spune despre viul lui a fi-ființă, despre faptul lui a avea-O și despre firul, precum cel al Ariadnei, prin întortocheatul labirint cretan. Un fel de-a spune *vi(după)ăț!* Sau în expresia românească a direcției : *o ții... ață!*

În fiecare dintre cele trei stări, luate în parte, observăm în faze diferite pe celelalte două. Știm din curgerea generațiilor că fiul devine la sorocul maturității tatăl grijilor, apoi când trece dincolo, pe moșul care ne-a lăsat moștenirea.

Întru fiu semnul energo-informațional al bunicului se însă-mânțează prin lucrătorul tată în glia maternității. Privită static procesualitatea aceasta ne spune că Duhul Sfânt (al bunicului!) vine prin Tatăl. Fiul, plantă în creștere, verde, fără rod copt nu poate transmite semnul semințelor mai departe. Stop! *În spiritul naturii observate, precum stoicii, vom spune că Duhul vine numai de la Tatăl*. O spuneau la răsăritului Soarelui Dreptății creștinii ortodocși și o vor susține până la *calendele grecești*, cei din Orientul creștin.

Din perspectivă dinamică, deși fructul necopt nu poate produce sămânță roditoare, sentința Răsăritului este valabilă numai pentru o durată de timp scurtă. Apusul vede ipostaza fructului necopt încă, în posibilitatea lui de-a face-o la un soroc viitor, pentru că faptul coacerii este în lucrare, este acolo: Tată, lu-

crând în Fiu devenirea. El există *in nuce* și genetica l-ar confirma și prin alte metode. S-ar putea spune aici, într-un partizanat cu Orientul, că fiul în stadiul necoacerii are în sine duhul bunicului - vezi *eugenia*, care vorbește de transmiterea până la 40 de ani a caracterelor generației bunicului, recomandând căsătoria bărbaților greci după 40 de ani! - transmis prin tatăl cel viu, nu i-a putut adăuga nimic nou (informaticienii ar vorbi aici doar de instalarea softurilor de bază ale funcționării generale!), cu alte cuvinte Fiul ar transmite dinspre sine, nu duhul propriu, ci cel tocmai instalat. Așa pare, în spiritul Orientului creștin-ortodox!

Argumentul istoric și modul de personificare al Fiului, în persoana Lui Iisus Hristos, în ipostaza Omului matur ne oferă planul istoric ca bază a adevărului dogmatic al Apusului. Iată alt punct de vedere!

Iisus, preluase duhul vechi al *Înaintemergătorului* la Botezul în Iordan. Acestuia (Duhului!) îi va fi adăugat experiența vieții pământene, înregistrată de ucenici și apostoli în Scriptura Noului Testament. Acest Fiu al Lui Dumnezeu, nu a transmis numai ceea ce spusese prorocii veterotestamentari, ci pildele acțiunilor proprii, culminând cu propria răstignire și înviere. De la el se vorbește despre o nouă lege a iubirii, despre o nouă eră, despre un nou mod de-a trăi comuniunea cu oamenii pe pământ și lumea informală a cerului. Iată aici cum Fiul, Cuvânt întrupat fiind (DUH), îl transmite prin Tatăl din cer, *dar se transmite și pe sine, model cristic exemplar, cu urmele piroaielor răstignirii pe cruce și învățătură nouă*: este posibilă viața de apoi și acest fapt fusese demonstrat simțurilor oamenilor, trăind naturalitatea. Iată că Duhul se poate transmite și de la Fiul! Dixit Occidentul!

Făcând bilanțul vom observa cele două *adevăruri* (?) în divergență. Punctele de vedere diferite ale Estului orthodox și ale

Vestului catholic au împărțit lumea creștină în legătură cu *fili-oque*, cu *infailibilitatea papală*... dogmatic și... Doamne!, pentru câte interese materiale. O luptă, nu doar cu martirii creștini, dar și cu atâta prăpăd de omenire în contrapunerea armată, ori în amendarea neascultării de ierarhia instituției Bisericii va fi însângerat milenile.

II

ALTFEL DESPRE ROMELE LUI DUMITRU BĂLAȘA

Au trecut anii de la plecarea în lumea de dincolo a preotului cercetător Dumitru Bălașa (1911 - 2002). Ne lăsase la despărțire povește și multă slovă scrisă - cu bună și cuprinzătoare asis-tare bibliografică, pentru temeiul adevărului științific. Duhul convingerilor sale, tunet peste marea-ne prea liniștită, ne-a intrat vibrație în proprii neuroni și ne-a pus la treaba cu propriile osteniri să ne dumirim prin mintea proprie, să nu dăm tributuri ignoranței, ori manipulărilor venite din voințe și scopuri înrobitoare. Eram în preajmă „ucenici” cu aplecare asupra realității, aparținând unor cercuri de cuprindere diferite. Preoți - slujitori angajați binomului putere politică - putere a credinței; oameni formați pentru construcția „omului nou”, adică propa-gandiști - cu state în instituțiile plătite de statul socialist, în slujba realismului colorat doctrinar; lucrători în sistemul informativ al statului - pentru tabuurile de comportament impus, inclusiv libertății cuvântului!; căutători prin istoria (ne-convinși de istoria scrisă părtinitor!) angajați cu simbrerie pe calea unor adevăruri ... dispuse, ori pe cont propriu, cu cântirile *ab initio* din cauza unor falsuri evidente, ori a unor lucruri apriori cunoscute, dar neasumate oficial; vânători de glorie ieftină și cu ochii ațintiți asupra averii de cunoaștere a celui ce urma să plece; apoi, foarte mulți antrenați de șuvoiul revărsat de părintele, o mare personalitate și un har autentic. Fiecare dintre aceștia îl urmam pe mentor pentru o anume așteptare. Machiavelli spunea că *scopul scuză mijloacele* și această sentință se verifică și în cazul nostru. Cei din tagma preoțească

vedeau, în părintele ales ... învățător, un ierarh cu trecere în ierarhia bisericii (slujitor pe la Mitropolia Olteniei), cunoscător al urcușului într-o instituție în care ierarhia este... sfântă și fiecare treaptă presupune recomandări certe și susținere înaltă. Oamenii securității, fiind în perioada de tranziție și cu așteptări de *stânga-mprejur* oricând, nu își părăseau posturile demult ocupate. Propagandiștii știau și ei juca aria cameleonului că pe cea a calomniei celor sfinte o jucaseră vreo jumătate de secol, iar acum în așteptarea năpârlirii trebuiau să temporizeze vreo instituire abruptă, înainte de propria re poziționare, ba dedându-se și la bășcălia dusului în derizoriu a celor serioase. Istoricii chemați de obligația de serviciu și cei chemați din pasiunea pentru cunoaștere s-au lansat într-o adevărată războire pe teme aduse în discuție - acum fără interdicțiile majore de altă dată! - de preotul cercetător și animat de curajul său, nicipând înfrânt de potrivnici. În această „războire” mulți s-au a fișat purtători de cuvânt, fără acreditarea părintelui, răstăl-măcindu-i spusele, scrisese, tocmai pe propriul interes, alții însă, cu recunoașterea scrisă a părintelui, ori mărturisită public, i-au dus ideile mai departe așa cum i-a îndemnat, adică respectând spiritul critic și nevoia de actualizare permanentă, cu fiecare certificare, ori infirmare a celor anterior impuse.

Această afluență diversă de interese - poate chiar una naturală a fluturilor noptateci către lumină! - întâmplată prielnic după 1989, cunoscută fiind schimbarea de macaz, criza sistemului socio-politic românesc cu lungă, lentă și interminabilă tranziție și-a arătat în vreme scopurile ascunse, dar a vădit și evoluția dezbaterii asupra istoriei neamului nostru, cu teme ei de maximă sensibilitate, aduse cu formulări îndrăznețe în prim plan de Dumitru Bălașa. *Ipotezele neelucidate trebuie ținute în viață*, spunea cu toată forța preotul cercetător! *Nu avem voie, chiar false fiind la prima vedere, să nu le analizăm*

până la lămurirea definitivă! Au fost nenumărate evenimentele publice în care s-au dezbătut foarte aprins chestiunile istorice de mare interes public: congrese (vezi pe cele de dacologie – considerate necanonice, și doar manifestări ale liberei asocieri, fără recunoașterea științifică oficială, din partea instituțiilor statului cu acreditare!), colocvii, simpozioane, mese rotunde, lansări de carte, comemorări, aniversări și în care preotul cercetător, cu expertiza incontestabilă a marelui specialist slavist, amuțea asistența prin tăria vocii și forța argumentelor unui enciclopedist de talia lui Hasdeu, ori a lui N. Iorga. Aparatele critice foarte diverse, apartenența prin formare profesională de școli diferite, tributul plătit unor teorii însăsmânțate demult, vor fi deslușit diferit înțeleșurile celor auzite, ori citite. În cunoscuta dispută - în scenă demult! - dintre *latiniști* și *daciști* se va fi ridicat mai mult praful și pulberea demolării, decât limpezirea, confirmând faptul cu... prea mulți veniții și prea puținii cei chemați, să valorifice corect moștenirea - impresionantă! - lăsată de părintele cercetător.

În cele ce urmează vom arăta poziționarea pr. Dumitru Bălașa în atât de diversa problematică a relaționării Romei cu Dacia, dar și a martorilor activi la dezbateră angajată, pe care au dus-o uneori în derizoriu, cu deservicii imense, atât cercetătorului, cât și istoriei noastre. Vom conceptualiza cu ajutorul lui Dumitru Bălașa: Roma Veche și Roma Nouă.

Dumitru Bălașa a iubit Roma. A iubit prima Romă pe care o numea Roma Veche. I-a documentat apariția pe scena lumii vechi (antice), raportându-se la izvoare, între care epopeea întemeierii ei, Eneida, comandată de Octavian Augustus lui Vergilius. Cercetătorul observă că la întemeierea acestui mare centru al puterii antice, Roma, o convergență a valorilor cultural-spirituale, adunase ca într-un creuzet toată simțirea indo-europeană, incluzând și spațiul trăirii noastre din spațiul bazinului

dunărean, consemnat milenii de-a rândul ca Dacie, indiferent cum vor fi fost numiți de-a lungul timpului locuitorii acestei baștini statornice. Ba atribuie acestui spațiu al viețuirii o limbă de substrat comună (pre-babiloneană am numi-o, din perspectiva ramificării limbilor și înmulțirii populației!) din care se va fi nutrit și Roma Veche cu primul sălaș al puterii ei imperiale în Latium! *Din Iberia, până-n Siberia , din Nordul cu ghețuri, până pusturile Nubiene...* obișnuia să precizeze, Dumitru Bălașa acest areal lingvistic al începutului! Fiind, simbolic vorbind, fiii lupului european, puteam să avem limba maternă a lupoacei, din care nu întâmplător va fi supt și Romulus să dea nume Romei, și faptului civilizator al romanizării, în care *latinia* ar fi existat *in nuce*, înainte de revărsarea puterii de lovire a... *legionarilor* Vechii Rome. Cum au evoluat limbile, *organisme vii în permanentă transformare* (obișnuia să ne atragă atenția!) se vor pronunța lingviștii, dar observa că instituționalizarea cu alegerea limbii de lucru poate aduce deosebiri și o abundență de cuvinte din marea lărgime a imensului imperiu, *cu rafinarea limbajului elitelor societății, cum se întâmplă și azi copiii! Dar să știți că prin cotloane, în afara cadrului instituțional veți găsi graiuri arhaice, cu regionalisme încă în circulație și câte alte lucruri care vorbesc de substraturi, pentru că încă nu au fost acoperite de noile cuverturi ale înnoirii!*

Dumitru Bălașa va fi căutat cetățile acestei puteri vechi și pe teritoriul carpato-danubian. (vezi lucrarea dedicată!). Târziu, mult după schisma bisericii creștine (1054), adică după potopirea migrațiilor identifică prin Moldova (din afara fostelor granițe cunoscute ale Marelui Imperiu Roman!) o ...Romă Veche, fără a considera-o centru al puterii politice imperiale, ci un focar radiant, mai departe spre stepele răsăritene, al Creștinismului constantinopolitan, instituit prin împăratul care a reunit imperiul cel vechi, Constantin cel Mare și care a dat feno-

menul istoric al multiplicării Romelor Vechi, din Răsăritul creștin ortodox, și după marea schismă!

Pentru ideea dăinuirii celor vechi *Roma Veche* este un argument al continuității, fără întrerupere, a crezului neamului nostru dar și al felului de viață pe care îl impune natura locului, cum se vedește și azi cu referire la ocupațiile tradiționale atestate arheologic ca multimilenare. Ducerea în derizoriu a ideii nu servește istoriografiei, cu atât mai mult cu cât forța ortodoxiei românești (ocultată de istoriografia atee în analizele fenomenului, lămurind cauzalitățile!) s-a arătat stavilă la Dunăre teribilului tăvălug al Islamului și zăgaz, post schismă, la două regate apostolice puternice.

Roma veche a lui Dumitru Bălașa (dincolo de unele ipoteze fără acoperire în documente incontestabile și corect descifrate!) este o succesiune de centre de putere prin secole, a Puterii latini - graiul substratului cu maternitatea lui puternică, venind dinspre Roma: regat, republică, către Imperiul cel larg, creștinat. Apoi, la scindarea marelui Imperiu Roman, Roma Veche - creștin-ortodoxă! - își va duce traiul în Răsărit, mutându-și centrele de putere politică, din calea islamului ori, trăind în compromis cu acesta (plătind tributuri!) pentru a menține centrele de iradiere a credinței creștin ortodoxe. Pentru Roma Nouă, a Apusului cu centre politice imperiale, obediente Păpălității, Dumitru Bălașa este un vehement acuzator (vezi Marele Atentat al Apusului!), cu un evident partizanat și derapaj afectiv, de la adevărul științific.

La separarea bisericilor surori, mărturisind pe Cristos, când ierarhii cei mari de la Roma (de acum Roma Nouă!) și cel de la Constantinopol s-au excomunicat, în rândul oamenilor ascultători cuvântul ierarhilor din vecinătate era legea, ei nefiind cunoscători de carte. Erau condamnați la ascultarea necondiționată și la o ieșire din istorie, cât predica și/sau, instituția poli-

tică nu își făceau vorbirea pe înțelesul lor. Iată motivul pentru care, judecând Roma Nouă a Apusului (politico-religioasă!) *nu vom împărtăși vehemența părintelui mentor, ci vom găsi în Roma Nouă, cu toate necazurile pricinuite neamului românesc din Transilvania, faptul revenirii în istorie și regăsirea filonului lingvistic pierdut prin slavizare și grecizare excesivă* (în exteriorul arcului carpatic), ori înăbușit în Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, prin nerecunoașterea dreptului la o elită românească, în măsură să conducă lupta de emancipare a neamului, sincron celorlalte neamuri din vatra noastră milenară. Și mai adăugăm că a treia Romă, moscovită, din succesiunea Romei Vechi ale Răsăritului, erijată în protectoarea tuturor ortodocșilor ne va fi considerat frați vitregi, tocmai din momentul nefericitei Uniații, care în timp (în ciuda opoziției creștin ortodocșilor) va fi însemnat un ajutor dumnezeiesc în regăsirea de sine a neamului, în căutarea izvorului său lingvistic, al maternității originare.

Ideea Romei Vechi tratată cu aplecare de istoriografia oficială poate da argumente solide continuității substratului cu toate cele esențiale: limbă, credință, tradiții, îndeletniciri ș.a (în atenția atâtor alte direcții de cercetare științifică!). Bucuria părintelui cercetător se vădea întotdeauna când rememora lista împăraților Romei cu origine iliro-traco-getică, argumentând prin diversitatea etnică a vârfului puterii Romei prezența interioară a dacilor și respectul de care se bucurau. Remarcabile erau trimiterile la: Columna lui Traian, Arcul de triumf al lui Galeriu de la Salonic, ori la cel al lui Constantin, de la Roma și insistența cu care ne pune pe drumuri să le vedem cu ochii noștri, să le pipăim și să ne încredințăm că portul dacilor dăltuit în piatră este același cu cel din portul național, încă prin lăzile de zestre și strălucind la sărbători. Acest arc peste vreme, spre *conceptul* de Romă Veche, a fost susținut nu ca pe o excentri-

citade, ci pentru înțelegerea care coboară în simplitate. Roma Veche a lui Dumitru Bălașa nu era doar capitala cu amprentă etnică reductibilă, la o gintă din Latium (acolo unde va fi roit din Troia partea noastră de lume să-și salveze credința - penajii!), *era chiar locul unei lărgimi de lume cu un fel anume de-a vieții rafinat*, din toate cele aduse pe *toate drumurile* care mergeau acolo. Apoi pe aceleași vene, devenite artere funcționale toate mărginirile se oxigenau, se nutreau și replicau Roma Veche ca locuri întărite pentru legiunile de la hotare, și de statornicie pentru veteranii care altoiau cu diversitatea cetățeniei romane substratul maternității, ca sigur martor lingvistic.

Roma Veche, adăpostită în substratul trăirii în afara istoriei, dar și în dogma ortodoxiei creștine răsăritene (răbdătoare, contemplativă și *ascultătoare tuturor împărățiilor* - după îndemnul apostolului Paul!), pentru ieșirea noastră din istoria mileniului întunecat și după somnul impus de turco-crație, ori de unio-trium-nationum, *este un concept pentru cercetarea istorică propus de părintele cercetător cu multă inspirație*. În această funcționalitate a imperiului s-au găsit plaiurile Daciei și după separare Răsăritului, de Apus, numai că falia despărțitoare chiar prin trupul Daciei - pe lanțul Carpaților, a menținut rânduiala pentru Transilvania, sub o Roma, ca o altă Romă, căzută fiind sub năvala Nordului și devenită Roma Nouă. Din acest nou buric al pământului Papa (uzurpând pe Cezarul: Pontifex Maximus!) încorona împărății și regii aserviți ai Europei Apusului, în răstimpul unui mileniu, umplut ochi (800 - 1804!). Roma Veche a Răsăritului, grecizată pe la 600 (și de aceea Bizanț, apoi *Bizanț după Bizanț!*), divorțată din latinie (tocmai substrat lingvistic și pământurilor Daciei/*vezi torna, torna fratre!*) ne va fi schimbat centrul de comandă la Constantinopol/Istanbul. Țările noastre (slavizarea făcuse deja din Cezar pe Czarul/Țar stăpân să... *domnească țările* noastre!): Moldova și Valahia își schimbaseră

direcțiile drumurilor, care acum duceau la Țarigrad (numitul și Constantinopol, apoi Istanbul!). Iată o stare de fapt, cu înstrăinarea lingvistică a instituțiilor de putere în spațiul marcat de toate hărțile cu numele Dacia, în care substratul vechi, integral respira Roma Veche, *ab initio* vorbindu-și graiul pământului, întru latinia începutului de lume, toată creștinată prin altoirea nemuririi dacice și a monoteismului solar, vechi, în rânduiala doctrinară fundamentată în Răsărit. Apoi deodată, la schismă (1054), ierarhiile conducătoare politico-religioase sfâșie Dacia și o scot din prim planul istoriei! În Transilvania, prin ierarhiile puterii politico-religioase, amputând elita proprie a pământurilor și impunând centrul de comandă Roma Nouă (acolo unde erau capitalele politice și religioase - Roma, Avignon, Viena, Praga, Budapesta etc.), instituțiile vorbesc, toate, latina elevată și școlită de cancelarie, iar toleranții pământeni... latina de acasă ... *daco-română* (ar fi spus D.B!). În partea rămasă Răsăritului rânduiala veche din biserică se păstra, deși cancelariile vor fi îmbrățișat greaca, medo-bulgara, sârba..., depărtându-se de latinia poporului trăitor - și el în afara istoriei! În Dacia întregă doar substratul vibra aceeași limbă, dar într-o retragere din istoria cu puteri politice și religioase în permanent conflict de interese.(Cum putea să supraviețuiască, fără instituirii reglementate formal, acest substrat lingvistic? Răspunsul ni-l poate da o altă limbă, păstrată multe veacuri de starea de jos: cea a robilor țigani, chiar pe teritoriul Daciei/ limba țigănească este și acum la fel de vie, ca acum șase veacuri, fără să fi fost susținută instituțional!)

Falia trasată de *schismă* va fi pus cele două Rome în conflict și acesta cu implicații majore asupra destinului trăitorilor în cândva Dacia Felix. Acestui război declarat, între bisericile creștine surori, Dumitru Bălașa îi va fi dedicat cercetări speciale. Roma Veche în conflict cu Roma Nouă își au o importantă cro-

nică a evenimentelor în care Biserica, devenită un important actor politic, joacă un rol major, depășindu-și misia divină (vezi cruciadele Apusului, războaiele religioase ale Europei, compromisurile patriarhilor răsăriteni cu puterea laică a sultanilor, țarilor, domnitorilor!).

În acest război total, părintele cercetător identifică corect taberele, intuiește cauzalitatea, uneori și consecințele asupra trăitorilor urmași, dintr-o continuitate niciodată întreruptă, a daco-românilor. Constată că acest conflict și azi este în scenă și antagonizează, mult mai subtil, taberele. Invocă chiar o soluție pentru reușita unui ecumenism al împăcării: mărturisirea publică a greșelilor pentru împăcarea creștină. (a și solicitat în scris Papalității să prezinte scuze pentru toate ororile *Marelui Atentat al Apusului* asupra... ortodoxiei! Papa Ioan Paul al-II-lea, în istorica vizită de la București, 10 Mai 1999, a făcut acest lucru..., deschizând larg poarta împăcării!). Părintele Bălașa era însă partizan cinului bisericii ortodoxe, care-l conținea. Avea și propria orientare politică care angaja afectiv și patriotismul ardent, potențat de marea mișcare națională interbelică/în spiritul tuturor naționalismelor europene. Dincolo de cercul propriei sale rotații, prin orizontul său posibil de cuprins, se pare că au fost orbite mai largi cărora nu le-a intuit fenomenul și legitatea. Azi se recreditează în spațiul realității, aparentele povești cu zeitățile mitologiei. Se acceptă că există o putere planetară cu o voință care determină întregul scenei geopolitice a lumii. În această nouă cheie cu puteri globale, regionale, privind într-o deslușită legitate devenirea noastră modernă, încercăm să vedem altfel ceea ce primise etichetare de rău absolut, cu ochii care văd, paradoxal, un destin favorabil.

În alianța puterilor laice și religioase, dintotdeauna, stările de jos - smeritul popor ignorant! - era în robia instituționalizată a amândurora. Împăratul/Sultanul era reprezentantul lui Dum-

nezeu/Alah pe pământ, iar biserica slujitoare asigura ascultarea, propovăduind mântuirea cu...răsplata în lumea de dincolo. La fel în Apus, ca și în Răsărit, cu observația că raportul interior în binomul puterilor era diferit! Papa... încorona regii în Apus, până în vremea *revoluției franceze* (vezi Napoleon!); în Răsăritul, căzut în 1453 sub islam, patriarhii își plăteau scaunul Sultanului și depindeau de daniile domnilor țărilor creștine (state în protectorat otoman, cum au fost și țările române!). Iluminismul, proces continental european, va fi provocat o re-așezare a stărilor neamurilor, începând cu Franța și cuprinzând încet zona de influență a Romei Noi, conciliată după războiul de treizeci de ani cu Nordul protestant. Chingile interioare ale imperiilor se slăbesc și fundamentul social cunoaște o altă așezare. Procesul este defazat între Vestul pragmatic și cu atâtea Universități și Răsăritul conservator, cu o slabă dezvoltare a orașelor și deci a unei noi structuri sociale. În acest context, al transformării societății europene, Dacia sfâșiată trăia concomitența celor două puncte cardinale, trăind diferit partajările! Este firească iluminarea mai rapidă a Transilvaniei, Banatului și apoi a Bucovinei, fiind cuprinse mai repede de spiritul iluminismului. Iar talpa țării, greul pământului, cu propria... *mecanică socială*, va fi primit lumina întârziat, de la aceea elită ridicată în vreme, din rândul ei, și cu conștiința misiunii slujirii neamului. Cum să vedem în acest context agresivitatea convertirii religioase la confesiunea dominantă în binomul puterii politice (aici vorbim și de calvinism, înainte de Uniație!) și să blamăm pe cei ce s-au dezis de ortodoxia tradițională a românilor majoritari? Dar să remarcăm faptul că Roma Veche își lăsase un cap de pod, în noua latinie a cultului, când își va spune greco-catolicism! Apoi că hulita Uniație, de la 1698, ca act politic denunțat de biserica ortodoxă, a asigurat ridicarea unei elite ecleziastice românești și ne va fi arătat limba sub-

stratului, una din marea limbă străveche latină (o spusese și pe vremea lui Gabriel Bethlem, silezianul Martin Opitz - vezi începutul sec. al XVII-lea!). Cum să hulești Școala Ardeleană, curentul latinist al lui T. Cipariu (de mai târziu!), conștiința că Mica Romă/Blajul, vorbea de o Roma Veche, invocată în discursurile de la Alba Iulia, în acea zi *a zilelor*, 1 decembrie, 1918? Cum să nu se observe jocul de interese între bisericile surori, simultan în același teritoriu, și în luptă pentru enoriași? Apoi, cum se uită că unitatea face puterea și că în marile momente, ca reușite pagini de istorie românească, cele două biserici au fost împreună, poziționându-se corect, în mersul lumii, chiar cu împărății străine deasupra?! Cum să uiți că emanciparea românească trebuia să lupte cu propria biserică grecizată și rezistentă împotriva grafiei latine, împotriva unei autocefalii? Cum să nu auzi glasul marelui Hasdeu - nu doar mare istoric, ci și rafinat politician, când pune întrebarea lumii geopolitice a vremii lui (în nici un caz disputei de acasă, cum s-a deturnat înțelepciunea lui diplomatică!): *pierit-au dacii?* Întrebarea lui era adresată unei Europe care își retrasa frontierele și autoriza noi stălități suverane - vezi Berlin 1878! Se pune o întrebare în legătură cu un spațiu pe care toată cartografia modernă cunoscută consemna numele unui teritoriu al ge-ografiei, locuit de oameni cu aceleași caracteristici! De aici dezarmanta întrebare, de-o forță nebănuită: „Pierit-au dacii?”. *Istoria Critică* a lui Hasdeu, premiată la vremea ei, se arăta în slujba consolidării unei stălități puse pe baze moderne, altfel toată istoriografia nu poate sluji niciunei continuități, nici nu poate lumina mersul înainte prin vâltorile firești ale... *schimbărilor climatice* din politica globală (vezi hărțile p. 108-118).

Da părinte D. Bălașa!, a fost mare *atentatul apusului*, cum decisivă fusese cândva revărsarea civilizatoare a Romei Vechi, asupra locurilor noastre. Să ne amintim în trecere de câteva

nume, ale perioadei moderne (fără a uita și contribuția pă-mânturilor noastre pentru emanciparea timpurie a Vestului - vezi Ioan Casian, de ex). Inochentie Micu (1692-1768) înnobilat, ridicat mare ierarh și exilat la Roma, mai apoi descălecările cu lumină nouă la București, a lui Gheorghe Lazăr și a lui Gh. Asachi la Iași. Organizarea Adunării de la Blaj, cu încuviințarea împăratului (vezi și legenda ... *bunului împărat!*) unde Andrei Șaguna și Ioan Lemeni au reprezentat vârfurile celor două biserici; organizarea Marii Adunări de la Alba Iulia, unde Iuliu Hossu și Miron Cristea au fost împreună. Da părinte! și când s-au prăvălit peste noi *frații* vitregi, în chip de „eliberatori” tot împreună ați fost (aici vă includ prin Aiudul... locuit o vreme!) în temniță alături greco-catolici și ortodocși. Să nu uităm aici să-i pomenim, din nou, pe Iuliu Hossu, Iuliu Maniu (ce nume!, amintind de Ginta Iulia care va fi dat pe Iuliu Cezar, ori pe Octavian Augustus, nici ei uitând că se trag din strămoșul plecat Ascaniu*(?!), din Troia și sosit Iulus în Latium, să însămânțeze *latinia*, în jurul căreia am ridicat redutele confruntărilor!), Gh. I. Brătianu - istoricul și câte alte mii de intelectuali, tocmai pentru risipirea unei elite înjghebată atât de greu, cu atâta devotament pentru muma Dacia nemuritoare și spiritul ei altoit, primit mereu, și după fiecare urgie, în situația blestemată, să o luăm de la capăt, pentru că avem *un dar* de-a strica tot ceea ce am ridicat cu trudă la un moment dat! (vezi analiza critică pe care ne-o permitem la „Roma Veche - cronică ortodoxă daco-română”, Ed. Buna Vestire, Rm. Vâlcea, 1999! Ca un studiu de caz, privind abuzarea adevărului istoric, din dorința ... punerii la punct, cu orice preț, a unor istoricii care nu împărtășesc oricum, părerile, interpretările noastre!).

Da părinte! Crezul în Roma Veche l-a avut Avram Iancu, crăișorul munților care și-a organizat războiul cu potrivnicii în... legiuni. La fel se vor fi organizat moșii, chemați de Amos Frâncu

să se poată aplica rezoluția *marii uniri*! Acum știm de ce anumite cuvinte, scoase din istorie abrupt, fără judecată, au servit internaționalismului roșu pentru ciclicitatea remarcată a blestemului de-a lua-o mereu de la capăt, în căutarea adevărului.

Știindu-se că în unitatea de gând și acțiune stă orice putere, nu cumva întreținerea frontului între tabere servește cuiva? Nu cumva împăcarea surorilor creștine, declaratul ecumenism, tatonat prin secole pentru supraviețuirea Bizanțului, apoi ca formule de alianță împotriva altor agregări confesionale eretice, nu își cere clarificarea mijloacelor de apropiere? Ai avansat părinte, într-un pasaj al celor scrise, chiar ideea împăcării tuturor oamenilor indiferent cum își numesc dumnezeirea supremă! Ai intuit risipirea globală a oamenilor și nevoia urgentă a unui numitor comun, despovărat de prea multă și stufoasă vorbărie. Cum să ne apropiem, când încă ne reproșăm multe și nu ne observăm ceea ce avem comun și nici ceea ce ne diferențiază, când am putea folosi, întru unitate, complementari-tatea benefică? O biserică vie, trăitoare, ca organism social viu ar trebui să acționeze în timp real! Te întrebai părinte, la o reuniune publică, unde deplângeai situația grupului Ilașcu (întemnițat în Transnistria!), unde sunt ierarhii bisericii că nu fusese văzut vreunul, cu funcția comunicării instituționale, pe acolo?! Sunt mesaje publice direcționate către capul instituției la care nu primim răspunsuri! Nu observăm preocuparea pentru cano-nizări oportune, măcar în contrapondere cu secularizarea agresivă. Cunoști îngrijorarea noastră, pe care ai împărtășit-o, privind consacrarea marilor voievozi ai neamului, cum au făcut-o alți frați întru ortodoxie de prin vecinătăți. Trăim în contemplația pasivă și avem dificultăți în a ne sincroniza activismului, ca o cerință necesară la mersul de azi al lumii și mama noastră Biserica nu își înțelege misia cea mare în slujirea ei, pentru Acel Dumnezeu (Tatăl al nostru și din firea noastră!), mereu la tim-

pul prezent, mereu pe Cale și mereu în Adevărul cel mare al lumii.

Pe acest front al apărării celor identitare - cu rădăcini și înfloriri polenizate de zburătoare venite de departe! - uneori cu schimbarea alianțelor combatanților, după cum suflau vânturile Zeului Eol, mânat de Zeul mai mare, Dumitru Bălașa s-a arătat oștean în legiunile Romei Vechi, apoi apărător dac, prin posade neștiute împotriva cruciaților papistași; preot cu crucea în mână în oștirea ortodoxiei și, nu în cele din urmă, istoric - cercetător, punând preț pe studiul izvoarelor în netăgăduită a-bordare științifică. S-a alăturat într-un fir al continuității numelui Hașdeu, contestatului Nicolae Desușianu, în vădită contradicție cu N. Iorga - pentru incitarea acestuia, publică, și radicalizarea curentului legionarismului și a fost, în totală contradicție cu Crivățul roșu al Comunismului pentru care a pățimit în temniță, dar alături de caracterele mari ale chinuitei noastre patrii daco-române, între care nu îl uităm pe istoricul Gh.I. Brătianu. Romele lui Dumitru Bălașa sunt ipostaze ale unui proces istoric deslușit, după posibilitățile vremii, dar sunt și mărturisiri de dragoste ale unui om puternic *ancorat în rădăcina noastră, nemuritoare, daco-română* (un leit motiv al invocației sale, ca o liturghie de fiecare zi!) și mereu cu respirația duhului zalmo-xian, atot îndumnezeit, să ne trăim firea demult însământată în glia Mamei Dochia.

Cum să negi azi Latinitatea, celor esențiale ale întemeierilor noastre (vorbim aici și de reducta târzie a statului modern România!), inclusiv Roma Veche a părintelui Bălașa? Cum să negi (tabula rasa!) altoiul civilizator roman din Dacia, când el a polenizat întreg pământul, înnobilând trăirea, dincolo de mărginirile împărăției politice? Cum să nu observi că, mai statornică în transformare, geografia, și-a luat numele durabil al Daciei, pe toate hărțile cartografiei savante, ba chiar imperiile se temeau

de tocmiri politice gen „Dacia Mare” și se războiau pentru salvarea propriilor hotare?

Suntem ceea ce suntem și ne marcăm patria strigându-i numele! Acestui fapt Dumitru Bălașa s-a făcut pe sine învățător unor *ucenici*, cărora le-a dat îndemnul: să lupte pentru adevăr (cel omenește posibil!), cercetând neconținut, și iar cercetând, pentru că nimic nu stă pe loc în continua primenire a lumii și veacurilor! Să vedem lumea cu ochii larg deschiși și să o vădim în mersul ei, rostindu-i adevărul cu buna credință, fără ascunzișuri, ori încalcând *poruncile* îndrituite, adevărurile supreme ale bătrânelelor scripturi. Să nu facem din lupta noastră o rețută personală, ori angajată unor interese partizane, potrivnice celor care ne-au întemeiat și ne-au dat firea. Să slujim permanent firii îndătinată de un popor hărăzit nemuririi, așa cum va fi grăit demult Zalmoxis, poate Zarathustra!

.....

*Ascaniu - fiul/prunc, al lui Enea troianul, care în *exodul* său, cu cele douăzeci de corăbii (cum remarcă *Eneida!*), spre Latium este ... pierdut în drumul către Latium. Continuatorul troienilor în Latium este doar spiritul eroic patern și ... penații. Locul lui Ascaniu (cel cu mama troiană!) este luat de Iulus din mama italică Lavinia! Lui Ascaniu i se dedică un alt destin istoric... pentru rostul altei roiri întemeietoare: el devine fiul găsit, în apele Nilului, al unui faraon - de aceea Moise/Mosen (fiul lui Enea, în egipteana veche - vezi I. N. Mateescu, *Rădăcini Istorice*, Ed. „Cetate” Deva), să împlinească exodul poporului evreu spre un pământ al făgăduinței. De remarcat sincronicitatea legendei/epopee, cu scriptura, într-un context causal care bulversase geo-politica antică, post troiană și va fi declanșat atâtea roiri de neamuri, într-o căutare a echilibrelor politico-sociale... În parcursul epopeii Ascaniu dispăre după momentul cartaginez al întâlnirii cu Didona, adică pe pământ african.

*

Hărțile care urmează ilustrează situația geo-politică a unui spațiu care atinge trei continente și pe care a apărut imperiul Romei (colorat cu roșu).

Ele surprind modificările din veac în veac, începând cu Octavian Augustus și până în sec. XX, când a apărut România întregită în vatra Daciei milenare...

Harta reprezentând Imperiul Roman (roșu) în timpul lui Octavian Augustus

Hărțile din veac în veac până în sec. XX

Altfel despre „adevărurile” contradictorii ale lui Dumitru Bălașa (Cârțește...ucenicul!)

Anul 1999 se anunța o pregătire a începutului unui nou mileniu. România cu zece ani în urmă schimbase un macaz al istoriei și încă nu se dumirea asupra mecanicului locomotivei, garniturii trenului și mai ales asupra mersului... Îi era clar cine i-a fost acarul. Acesta nu voia să recunoască că tot un impiegat cu caschetă roșie îi comandase operația sângeroasă a schimbării... Lucrurile păreau că se așează. Făcusem cereri prin Apus să ne afiliem unei uniuni albastre, unei noi alianțe militare și acum așteptam sorocul prielnic. Cu doar trei ani în urmă un nou mecanic preluase locomotiva trenului românesc și acesta se lupta cu serviciile școlite mai demult în geologia puterii. Acesta ar fi contextul în care și puterea bisericii își căuta și ea noua actualizare. Puterea țărănistă, cu pilonii ei transilvani greco-catolici, încerca să îndrepte, cu discriminare pozitivă, nedreptățile majoritarilor ortodocși, asupra celor ce veneau din tradiția *uniației*... Ba, pentru stoparea escaladei unui conflict major și pentru îmbunarea Europei care ne ținea la ușă, se pregătise vizita Papei de la Roma, Ioan Paul al II-lea. Biserica Ortodoxă Română, trecută și ea prin noaptea contestărilor ierarhilor (precum economia cu foștii directori de întreprinderi!) se liniștise, iar Patriarhul Teoctist - în tradiția simfoniei puterii bisericii cu cea a statului! - lansează invitația suveranului pontif să facă vizita istorică, pentru împăcarea bisericilor surori după veacuri de schismă și atâtea lupte fratricide. Întâlnirea va avea loc în 10 Mai, 1999 la București.

Acesta a fost contextul, absolut întâmplător(!) când apar cărțile lui Dumitru Bălașa: „Marele atentat al Apusului...” și „Roma Veche - Cronică ortodoxă daco-română”. Aparițiile sus-

ținute material și editorial veneau cu punctul de vedere reactiv al unor militanți creștini ortodocși, fervenți susținători al unor idei inoculate ca tabuuri dogmatice, de neconciliat, în fixitatea lor. Răstălmăcirile, cunoașterea superficială sunt ușor de pus în evidență printr-o critică documentată.

Cărticica „Roma veche - cronica ortodoxă daco-română” apare în mai 1999, la Rm Vâlcea cu recomandarea pr. Nicolae State - Burluși, șeful editurii „Buna Vestire” a Episcopiei Râmnicului. Editura subliniază, atenționându-ne: „își face o datorie de onoare... (și ne dă)... cea mai frumoasă veste: Roma veche și Romanii Vechi sunt încă în Dacoromânia de astăzi”. Citirea textului, tradus din slavonă, cu altă aplecare asupra înțelesului ascuns, va fi fost făcută de istorici reputați chiar într-o perioadă (1959) când... *frații* din Răsăritul comunist își găseau alibiurile, în vechile cronici, pentru justificarea supunerii noastre. Grigore Tocilescu, mult mai devreme, observând și analiza critică a cronicii moldo-slave (De aici este preluată anexa manuscrisă și traducerea, de către Dumitru Bălașa, pe care acesta o interpretează în cartea sa, din 1999!) va fi remarcat între cercetătorii de demult pe: Cantemir, Bonfiniu, Fotino. Gheorghe Brătianu, încă din 1945, făcuse trimitere *la Cronică (cu expertiză incontestabilă, să nu poată fi etichetat ca... ignorant!) în „Tradiția istorică...”,* în legătură cu descălecatul eroilor eponimi: Roman (în Moldova) și Vlahata (în Muntenia). Chiar P.P. Panaitescu (cel care publică Cronică moldo-rusă, preluată de la Ioan Bogdan, în 1959 - de fapt Cap. al XIII-lea al letopisețului rusesc: Voskresenskaia Letopis) scria că (cităm chiar din *Comentariul* lui D. Bălașa, conținut de cartea în discuție!): „Importanța acestui letopiseț al Moldovei este redusă, deoarece este mult prescurtat față de celelalte cronici moldovenești...”. Și totuși...! De unde insistența de-a impune o ipoteză prin reinterpretarea cronicii *moldo-ruse*, ba chiar împodobită, abrupt, cu un nou titlu: Cronică

ortodoxă dacică?! Qui prodest? Ce să înțelegem din această nevinovată substituție: moldo-rusă = cronică ortodoxă dacică? Nu putem crede că un întemnițat la Aiud, fie el și ortodox - ca toți pravoslavnicii, să ateste *frăția* noastră daco-rusă! Jocul cu vorbele devine periculos, iar contaminarea ucenicilor poate fi fără întoarcere.

Cronica moldo-rusă, în slavonă, păstrată în manuscris în șapte exemplare la Petersburg și Moscova și trei copii în microfilme la Academia Română, este o anexă la un letopiseț cuprinzător al Rusiei. În ceea ce ne privește, rezumatul preluat din vreo cronică mai veche, dar pierdută (D.B. dă vina pe cruciații cruciadei a IV-a - 1204! /?!), vorbește despre o perioadă cuprinsă între întemeierea Moldovei și moartea lui Ștefan cel Mare (1504). Avem succesiunea domnilor la tronul Moldovei și contextul geopolitic al vremii în care rolul bisericii creștine poate fi citit și evaluat, acum cu mai multă rigoare - cunoașterea conflictului între bisericile creștine, fiind mai bine descifrat și documentat. Fără a înțelege determinanta principală în cauzalitatea unui proces al puterilor omenești, nu putem obiectiva poziționarea cercetătorului (cercetările sunt mai vechi, cu cca. 50 de ani, decât faptul publicării - la 87 de ani, cu ocazia unui anume prilej!), aflat într-o altă stare de luptă, radical schimbată, în câmpul de confruntare contemporan. Redăm spusa cercetătorului - preot: „Am cunoscut Cronica... Știam că Roma Veche din Dacoromânia fusese comentată de foarte mulți, dar dacă „marii noștri istorici” (ghilimelele lui D.B) nu au luat în seamă această importantă consemnare, nu am avut curajul să înfrunt pe Tocilescu, pe Pârvan, pe Iorga, pe Giurescu etc. Aveam douăzeci și ceva de ani. De abia după ce m-am convins de orizontul strâmt în care s-au desfășurat „profesorii” (ghilimelele aparțin lui D.B.!) am reluat punctele cardinale și am precizat

erorile din istoria universală și națională care prejudiciau continuitatea și l-am înaintat Academiei” (ce anume? s.n).

Analiza noastră asupra cărții, ivită într-un anume context, a semnalat ceea ce credem că poate lucra unitatea noastră actuală: continuitatea substratului cu maternitatea limbii și rezistența noastră, în cele însămânțate dintru început, pentru relaționarea cu Creatorul. Acolo unde interpretarea devine abuzivă și nu vrea să observe (nu poate denunța angajamentul, ori jurământul de credință asumat prin canoane!) (1), nicio ipoteză nu poate să se susțină, decât ca opinie personală pe care nu avem voie să o impunem cu forța. Cum să incriminezi *Inchiziția* (2) altora - în fapt o instituție de cercetare a respectării canoanelor și a impunerii unei anume linii dogmatice, fără a observa că o lege promulгатă de-o putere instituită își are și aparatul de impunere! Cum să nu observi *caterisirile* abuzive ale instituției supreme a Ortodoxiei? Cum să uiți condamnările la spânzurătoare, dispuse de Ștefan Cantacuzino, unor călugărițe nevinovate, ori asasinarea, din rațiuni politice, a lui Antim Ivireanul? (să dăm câteva exemple, întâmplătoare, din partea neprihănitei noastre instituții... cercetătoare a respectării canoanelor!). În mersul vremurilor a fi... *politic corect* se conjuga cu alt rafinement juridic, cu altă tehnică a probatorului (Doar azi trupul nu mai trebuie torturat! Înainte era considerat, apriori vinovat, purtând stigmatul adamic, și putea fi dat focului pentru salvarea sufletului, ca o purificare... eficientă!) și mai ales, pe altă determinare a interesului social-politic major.

Stilistic, un mesaj sentențios impune concluzii, deși acestora li se atribuie greutatea ipotezelor aflate sub probabilitate. Să exemplificăm pentru a nu cădea în păcatul manipulării: „Este într-adevăr, rezumatul unei Cronici Ortodoxe dacice, pierdută sau distrusă de Inchiziția papală, între 891 și 1330. Oricum, ea reproduce esențialul, de care istoriografia trebuie să țină cont.

Nevalorificarea ei a fost o mare pagubă pentru cultura și Istoria Universală”. Să observăm că Inchiziția, este confirmată istoric ca instituție prin sec al XII-lea (în sudul Franței ca formă de luptă împotriva catarilor/bogumilii!), pregnant agresivă în Iberia (Spania și Portugalia, cu imperii coloniale, care impuneau catolicismul pe planetă, folosind forța politico-religioasă!), mai apoi după schismă, în lupta împotriva schismaticilor, și mai ales - după căderea Constantinopolului, în confruntarea cu ortodoxia Răsăritului, care își crease propriul centru de putere la... Petersburg, Moscova (fără ciudata mixtură otomano-ortodoxă remanentă în patriarhiile rămase în imperiul islamizat!).

Insistența asupra cuvântului *dacic* (cronica ortodoxă daci-că!), tocmai pentru a susține continuitatea, dar supralicitând Roma din Moldova, ca cetate mai veche decât Roma italică, este o exagerare care vrea să răstoarne întreaga istorie a lumii! Să reamintim contextul cronicii care a iscat interpretarea și să constatăm eroarea de poziționare spațio - temporară. În reșezarea lumii creștinate, după Galeriu (311 - edictul de la Salonic) și Constantin cel Mare (Milano 313 și Niceea 325) lumea îmbrățișează creștinismul cu ramurile lui (arianismul/maniheist siriac va supraviețui neglijat (3) prin Asia, și neobservat în istoriile creștine, partizane...), ariană și ortodoxă în plină luptă pentru întâietatea, care se va tranșa prin sinoade/ concilii/ cruciade/ războaie, în mai multe etape (Marea schismă, Protestul, Uniația etc.). Cronica în discuție surprinde în povestirile recuperate și duse în legendă, perioada în care teritoriul fostei Dacii își avea în formare statalitățile regionale, în jurul *majores terres* și a migratorilor cu putere de lovire. Mongolii se prăvăleau dinspre răsărit în confruntare cu Cumanii care luaseră în stăpânire câmpiile. Regatul Ungar, luat sub ocrotire de papalitate, încerca să-și întărească limesurile și influența *in terra deserta* (ca lipsă a unei puteri politice opozabile, comparabile, ca ordin

de mărime!). Au loc colonizări înspre fruntarile cuprinse deja. Colonizarea impune și noua orientare religioasă. Cnezii și voievozii pământeni își au legea proprie, jux valahica, în *romaniile populare* (vlahiile lor!) - după spusa lui N. Iorga. Iată o deslușire a numelui dat de cronică, băștinașilor: *romanii vechi*. La impunerea unei credințe înnoite, cei care se vor converti vor fi *romani noi*, cei care vor să rămână în legea lor (de aceea schismatici!), rămân *romani vechi*. La marea invazie tătară din 1241, dar și mai înainte, aflăm că toți pământenii: *noi* și *vechi* se vor fi luptat împreună împotriva păgânilor. Interesul, devoalat de scrisoarea dintre papa de la Roma și regele ungar Vladisav/ Ladislau cel sfânt (1077-1095), la care se face trimitere în cronică, este evident. În aceea perioadă dușmanii rășăriteni erau Cumanii care ocupau stepele ruse și încă nu se va fi produs confruntarea de la Kalga (1223), cu mongolii. Neam păgân, necreștinat încă (vor trece mai apoi la catolicism sub presiunea mongolă, căutând protecția regatului de la Apus - istoricii spun că această re poziționare a cumenilor a declanșat marea invazie mongolă, din 1241!). Pe acest limes noul regat ungar și ocrotit de papă își consolidează statalitatea. Peste Carpații, pornind dinspre cercul interior transilvan, încep colonizările politico religioase. Acesta poate fi un prilej favorabil descălecărilor și răspândirii unei noi credințe... Așa trebuie citită legenda descălecărilor eponimi Roman și Vlahata - cunoscută și de alte izvoare. Să menționăm (de la Gh. Brătianu!) că în 1247 (anul celebrei Diplome Ioanite, atât de superficial descărcată... de realitatea istorică!), călugărul franciscan Giovanni de Piano del Carpini în drumul său de înapoiere de la curtea hanului tătar întâlnea doi duci cu numele Roman și Olaha (voievozi români din Muntenia și Valahia!). Să observăm că în această perioadă, voievodatele românești erau sub dependență/protecție regală, ungurească - după cum reiese din diploma ioanită menționată!

Din vremea lui Ladislau cel Sfânt, Cronica reține informația că acesta, pe râul Tisa, a avut o confruntare cu *tătarii* (4) (?! Poate Cumanii, fiind în perioada 1077-1095!) și la această luptă au participat pământenii: vechii creștini ortodocși de rit bizantin, și cei trecuți la latinia catolică. După victorie cei în legea pământului, neconvertiți au cerut regelui Ladislau loc de așezare... dincoace de munte (unde se refugiaseră din calea năvălitorilor stepei!) și acesta le-a dat drept de așezare în Maramureș și Transilvania. Pare firească roirea la locurile de baștină când Moldova va fi fost întărită, pentru a se putea opune păgânilor (necreștinii care vor fi fost!). Așa putem explica descălcările, înapoi la pământul baștinii, ca o reîntoarcere din... *exilul babilonean*. Ipoteza se poate extinde și pentru Vlahata... Negru Vodă tot printr-un Câmp...lung!, spre alte muscele!

Realitatea Moldovei, înainte de descălecatul maramureșeanului Dragoș, ne spune că pe râul Moldova se afla un târg, Baia (5), cu o importantă colonie de sași și că la început de secol treisprezece (1200 și ceva), acolo exista o comunitate catolică (6) (de romani noi!). Atunci când se produce descălecatul lui Dragoș, 1359, pe valea Moldovei, vânând bourul, să-i pună capul în stemă, târgul era demult acolo. Suntem de acord că noii veniți, romani vechi, erau puși la fruntarile regatului întocmai cu înțelegerea dintre papalitate și regalitatea ungurească suverană. Loc de primă capitală în care romanii vechi și cei noi apărau fruntarile regatului de la Apus și... Noua Romă (din punct de vedere al orientării creștine, post schismă!). Marca (7) aceasta, spațiu tampon de apărare a regatului suveran, își cucerește autonomia prin Bogdan, venit tot din Maramureș care își alege capitala în partea nordică (țara de sus a Moldovei!). Autonomia Moldovei înseamnă și re poziționarea legii pământului de tradiție religioasă... bizantină. Dar geopolitica în întinsul Daciei cu statalități noi, după descălcare, lasă deschisă alegerea

credinței. Coloniștii sași, veniți la est de Carpați (vezi și toponimul Piatra Neamț!) și cei ce vor fi adoptat catolicismul, încă își construiesc lăcașe de cult. La Baia, în 1410, Alexandru cel Bun (vezi căsătoria cu Ringala) ridică o biserică ce își are și azi ruinele în peisaj. Baia iese din istoria cea mare, în 1467, când Matei Corvin este înfrânt de Ștefan cel Mare (12.000 de oșteni căzuți în luptă!). Romanul, orașul de la confluența Moldovei cu Siretul își ia numele de la Roman I (fiul Mușatei) și este o întemeiere târzie (1392), atunci când Statul Moldova, întărit, își putea permite un târg mai puțin expus lovirilor potrivnicilor. Localizarea aici a unei Rome, înaintea Romei italice este o exagerare vădită. Chiar dacă arheologia atestă vechea cultură Cucuteni, că în vecinătate sunt semnalate cetăți dacice, simpla asociere a numelui, aceluși erou eponim venind dinspre Făgăraș (cu Veneția... să încurce cercetătorii!), târgul Roman intră târziu în istoria neamului. Atracția lui, în jocul speculațiilor târzii, i se datorează nu atât Romei - *caput mundi!* - cât înrudirii cu numele fabuloasei dinastii (tocmai ruse!) a Romanovilor.

Să remarcăm faptul că Baia a rămas capitală - prima capitală! - cât statul Moldova (de sus și de jos!) își ferea centrul puterii sale și avea nevoie de protecția naturală și a vreunui stat vecin, mai puternic. Apoi capitalele se vor muta succesiv la Siret, Suceava, Iași... Romanul apare mai târziu în peisaj ca punct de intersecție al negustorilor, favorizat de intersecția drumurilor comerțului. Romanul ține de Moldova de jos, cândva administrată de un voievod... al ei (vezi Cronica de la Novgorod!, despre implicarea bolohovenilor, alături de cumani, împotriva mongolilor în 1223!). Din punctul de vedere al statorniciei locuitorilor acestui relief să remarcăm specificitatea îndeletnicirii și arealul trans național al huțulilor, care sunt ca vână de stâncă prin Carpații din Moldova, Ucraina, Slovacia, Polonia, peste tot

cu aceeași tenacitate a viețuirii, dar cu graiul cultural-spiritual al statalității căreia îi aparțin.

Nu putem fi de acord că se supralicitează diferențele, uneori căscând prăpastia rupturilor viitoare. În formularea diferențelor doctrinare din vremea marilor confruntări Cronica face următoarea încadrare - des citată de cercetător, parcă actualizând o sentință definitivă: „Și după despărțirea de legea lui Hristos, latinii și-au întemeiat cetatea nouă și au numit-o Roma Nouă (sau Noul Rîmă)”. Pentru cititorul de azi, fără o avizare corectă, privind diferențele doctrinare între catolici și ortodocși, o neclarificare a noțiunilor poate induce ideea că cei despărțiți de Hristos, catolicii, sunt necreștini. În ceea ce privește această acuzație a Cronicii, făcută de ortodocșii slavi, este bine să spunem că Biserica Catolică dă prerogative superioare Fiului în treimea de-o ființă. Problema acestei supraacreditări este evidentă în acel *Filioque* care desparte doctinar ... surorile!

Privind motivația scrierii unor file de istorie, pe înțelesul oamenilor, când asaltul informațional, cu atâtea inutilități, face concurență unor lucruri bine de știut, suntem într-un acord perfect. Ce ne facem, însă, când ceea ce adăugăm de fapt demolează fundamentele existențiale, câștigate cu greu pentru lumea *Olimpului*, cu ... puterea? Se remarcă faptul că sunt istorii scrise să devină temeieri juridice la masa celor ce impun hărțile, după anume confruntări. Scopul scuză mijloacele și atunci falsurile, credibilizate prin forța care le poate impune, devin acte valabile. Așa își pune cercetătorul D.B întrebarea (credem inutilă, privind necesitatea ei acum!): dacă „avem o glorioasă gintă, Ginta Dacoromână, de ce nu am valorificat-o?!”. Răspundem! Am valorificat o alta, a noastră desigur și ea, cu însemnele de noblețe acceptate de lumea întregă: Ginta Latină! Toată lumea ne vede o *insulă de latinitate într-o mare slavă!* Cui i-ar folosi să negăm acum, după o luptă a emancipării, dusă

cu atâtea sacrificii, tocmai înnobilarea civilizatoarei Roma, asupra rădăcinilor noastre cu atestări multimilenare? Așa..., că ni s-a năzărit că pământul Daciei, cu atâtea stratificări culturale, ar fi numai geto-dacic?! Știm că pe la noi, pe aici s-au prelinș hrănitore atâtea efluvii cultural - spirituale și că dominante ne-au fost: amprenta aceasta a latinității graiului și credința - cultivată odată cu era cea nouă, dar care fără Imperiul Romei, nu s-ar fi impus, să ne fie ancoră între atâtea șiroiri barbare. Nu, Părinte! Avem o Gintă Latină pe care o respectăm, fără a ne uita toți strămoși care au fost portaltoiu viguros al puterii dăinuiri, în pământul care-i are prin maternitate: priință tuturor semințelor nobile!

Să nu dăm gratuit apă la morile potrivnicilor! Să căutăm împăcare cu semenul nostru omul, în cazul nostru: din sângele neamului cu ginta divizată între cei vechi și cei noi, ba împărțiți, abuziv, între cei *în legea* și cei *fără legea* lui Hristos. Să luptăm prin toate mijloacele să eliminăm ceea ce ne desparte, acceptându-ne diferențele. Să nu ne lăsăm ademeniți de redutele partizane care numai rostul întregului nu îl slujesc. Adevărul suprem, absolut, adică Dumnezeuul atotcuprinzător, atotștiutor nu se află la noi, și nici a-L vedea în omni-cuprinderea Lui, nu ne este cu puțință. Să fim îngăduitori cu cei de bună credință, dar intransigenți cu cele vădit mincinoase, ori în slujba aservirii celor străine, de firea îndătinată. Fiecare să-și strige adevărul personal în care crede și i se închină. Am scris cu deplina mea convingere ce anume mi-a inspirat „Starâi Râmî” și cele complete, ca interpretare istorică și lansate public la un moment cu impact, ca un protest subtil, față de vizita papei la București, în 1999... Încă o dată ne întrebăm: qui prodest?!

.....

1. Canoane - legi adoptate de instituțiile de putere acreditate (concilii, sinoade etc.) care impuneau comportamentul social al oamenilor, după cum în binomul sacru - profan Biserica impunea regula; pentru ierarhii bisericii

acestea aveau o multiplă determinare prin efectul inițierii și jurământului de credință;

2. Inchiziție - numele îi vine de la ... inchiere/inquisition = cercetare/a cerceta, cu referire la respectarea canoanelor. Ca instituție a fost înființată în 1478 în Spania într-un context al confruntării cu maurii și evreii și al radicalizării catolicismului. Instituțiile ei sunt abolite abia în secolul al XIX-lea. Cercetarea privind respectarea canoanelor este instituționalizată în continuare prin Curia Romană (1908) care devine, pentru forma de azi: Congregația Sacră Supremă a Sfântului Scaun ... pentru Doctrina Credinței; Numele îi este asociat cu atrocitățile arderilor pe rug, din istoria ei sângeroasă, alături de războaiele religioase, cruciade și prozelitismul agresiv, inclusiv împotriva creștinilor nealiniați liniei dogmatice a Romei papale;

3. Creștinismul - in integrum, presupune nu doar curente principale supravieuitoare prin Imperiul Roman, ci și ramurile denunțate ca schismatice (vezi ca exemplu Niceea 325!), care vor trăi simultan cu ortodoxia, catolicismul, protestantismul (din Europa); vezi „Istoria pierdută a creștinismului” de Philip Jenkins;

4. Tătari - cronica, valorificând filonul oralității, îi consideră în mod generic tătari pe toți păgânii: uzi, pecenegi, cumani etc., până la așezarea acestora în răsăritul stepelor, ca Hoarda de aur și la frecvențele lor invazii pustiitoare, înspre vest (reținute de tradiția populară în atâtea expresii curente și azi în vorbirea comună!);

5. Baia - este prima capitală stabilă a Moldovei, după „descălecatul” lui Dragoș Vodă, din 1359. Situată pe râul Moldova (aproape de Fălticeni, Ceahlău, Călimani), cu atestare urbană mai veche (într-un document din 1339, Baia trece drept „cel mai mare oraș la est de Carpați” (documentul fiind emis dinspre regatul ungar!). „În veacurile XIV-XVI, Baia nu a fost doar prima cetate de scaun a Moldovei ci și un foarte important centru religios. În secolul al XIII-lea, misionarii dominicani au ridicat aici o biserică, iar în 1337 e amintită într-un document și o biserică franciscană construită de sașii săraci exilați la Baia” (am citat pe Dr. Ing. Ioan Mateescu, vezi Convergențe, Ed. „Cetate” Deva, 2015, p.12). Locul este atestat arheologic cu locuire precucuteni și își are legenda descălecării printr-o vânătoare rituală. Iese din istoria politică a Moldovei după confruntarea dintre Matei Corvin și Ștefan cel Mare din 1467! Istoria acestui loc poate da înțelesul apariției statului independent Moldova pe harta lumii înnoite.

- Baia a fost reședința unei episcopii catolice desființată (?!), după lupta din 14-15 decembrie 1467;

- Baia este atestată și în Italia, drept curte împărătească romană în vecinătatea orașului Neapoli (noul polis, în spusa coloniștilor greci!);

Baia - este un simbol al întemeierii țării Moldova. Numele inițial al așezării a fost Molda sau Moldova, orașul fiind numit și Moldavia, Civitas Moldaviensis, Stadt Molde ori Stadt Mulde. Pe sigiliul de la Baia este gravată identitatea primordială: „Sigilium Capitalis Civitatis Moldaviae Terrae Moldaviensis, altfel spus: Sigiliul orașului Moldavia, capitala Țării Moldovenești – adică un... *ab urbe condita*, dacă invocăm legenda întemeierii Romei;

6. Comunitatea catolică (din Moldova) - (v. Op. Cit, din I. N. Mateescu, p.19) „În zona Carpaților de Curbură, înainte de-a fi distrus episcopatul Milcoviei (Cumanilor) de către tătari în 1241, Papa Grigore IX, în scrisoarea din 14.XI.1234 afirma: „În Episcopatul Cumanilor se află niște popoare care se numesc valahi (valati), care deși se numesc creștini, totuși având rituri și obiceiuri diferite, săvârșesc fapte potrivnice acestui nume. Căci nesocotind Biserica Romană, nu primesc tainele Bisericii de la venerabilul nostru frate Episcopul Cumanilor, care e în fruntea diecezei de acolo, ci de la oarecari falși episcopi care ar ține de ritul grecilor. Și unii din regatul Ungariei, atât unguri cât și teutoni și alți credincioși trec la credința lor” (Conflict explicit între *romanii noi și romanii vechi*, pentru atragerea prozelitilor - s.n);

7. marca - teritoriu tampon, între marile puteri ale geopoliticii vremii, aflate în conflict permanent; din cronicile descălecării Moldovei, dinspre Grigore Ureche și Miron Costin aflăm: „în zilele lui Laslău craiul unguresc (Ludovic cel Mare, de Anjou, 1342-1384 s.n), care cu ajutorul românilor i-a scos pe tătari din Moldova, gonindu-i peste Nistru...”. Facem precizarea că tătarii erau în Moldova de la marea lor invazie din 1241 și de aici făceau dese incursiuni spre vest prin trecătorile Carpaților. După retragerea lor peste Nistru, pentru ca aceștia să nu se mai întoarcă și să prade iar Transilvania, regele ungar l-a instalat pe Dragoș, ca marchiz (germ.Markgraf, fr. Marquis) la conducerea înființatei *mărci* a Moldovei. Reședința s-a stabilit la Baia cu obiectivul principal de-a apăra trecătorile munților împotriva năvălirilor tătare spre regatul apostolic al Ungariei.

Vorbe verzi de iederă... îmbracă momentul/monumentul!

(Despre ediția a 15-a a evenimentului comemorativ dedicat pr.
Dumitru Bălașa)

După trecerea la cele veșnice preotul cercetător și-a primit din partea discipolilor apropiați evenimentele, anuale, organizate în/ori în preajma datei nașterii sale, din 1 august (1911), într-un loc cu posibilități personale (la casele lor - vezi Marinescu/Sutești, vezi Panu și Prală/Râul Vadului), ori în parteneriat cu instituțiile care făceau din eveniment, unul de utilitate publică. Putem aminti aici Salina de la Ocnele Mari/biserica Sf. Varvara și Biblioteca Municipală din Drăgășani, organizări și cu sprijinul ANCE (Cultul Eroilor!). Susținătorul material principal a fost în primii șapte ani ing. Dumitru Panu Misăilescu/Dumitru „fratele” (dar și după, prin asociațiile fondate - vezi preocuparea pentru reînființarea obștilor de moșneni și continuitatea ce-lor de lângă el, în finalizarea celor începute). Acesta a fost se-condat pentru organizare de pr. Nicolae State Burluși (parteneri în asociația „Pro Vita”), editor de publicații la Episcopia Râmnicului și un „Badea Cârțan” modern, prin obiceiul de-a duce celor în nevoie... „carte de pomană”, inclusiv departe de fruntariile țării. Evenimentele aveau în cuprindere întotdeauna: parastasul, evocarea tip simpozion (tematic, cu lucrări prezentate), colocviu, masă rotundă și agapa finală unde cei mobilizați din țara întregă continuau... dezbaterile, ținând vie memoria părintelui. Ar fi interesantă cunoașterea cum au evoluat aceste evenimente în ultimii ani, urmărind cine a participat, cu ce mesaj a venit și mai ales, cât s-a omagiat personalitatea celui plecat, și cât s-a folosit acest eveniment pentru alte scopuri, profitându-se de audiența în creștere, cu un public țintă special. Acesta este motivul consemnărilor de față, aici fiind prima cro-

nică din șirul evenimentelor la care voi fi participat, ca o datorie de plătit celui ce îmi va fi fost mentor și susținător al multor evenimente personale (lansări de carte, expoziții, găzduirea în revista „Dochiana”, participări la congrese, etc.).

Zi de vară frumoasă în Vâlcea, marți, 30 iulie 2019. La Arhiepiscopia Râmnicului de câțiva ani și-a găsit locul evenimentul comemorativ organizat în memoria lui Dumitru Bălașa. *Locul cel mai potrivit*, sublinia și acum pr. Ion Marinescu (care reproșa evenimentului de pe valea Oltului de la Căineni - Râul Vadului, mai din urmă, că *l-a dus pe părinte la... nebuni*, în legătură cu apropierea locației de aceea a unor oameni în suferință!, ori că *l-am dus din nou la ocnă* - deși îl cinsteam cu titlul de *academician al Academiei* (informale!) *de sub Pământ!*), este aici la Arhiepiscopie pentru un fost ierarh al bisericii noastre, unul cu notorietate și mare influență pentru cei din preajmă. Evenimentul, anunțat public din vreme, era asumat și de Arhiepiscopie cu încadrarea lui fericită în tematica omagierilor anului 2019, angajată de Patriarhia BOR, pentru *preoții cărturari de la sate*. În obișnuința ultimelor ediții alături de Dumitru Bălașa se comemora și cel mai apropiat „ucenic”- Dumitru „fratele”, trecut și el la Domnul, în urmă cu opt ani. Anul acesta lor li s-a adăugat și Patriarhul Teoctist!

Ora 11.00, fix! Mulțime de oameni, veniți de departe (București, Craiova, Tg. Jiu, Slobozia, Drăgășani, Horezu, Călimănești, Alba Iulia și din Râmnic, cu toate împrejurimile lui) a umplut mica bisericuță din incinta complexului Arhiepiscopiei Râmnicului, ba a contemplat și din exterior murii albiți în care fostele sibile și filosofii, prinși ca-ntr-o horă sub streșini, fuseseră demult absorbiți de vreme. Bisericuța, trecută prin fericite lucrări de reabilitare, arată impecabil, în integralitate. Sfinții din interior par oameni vi, aidoma celor ce cu lumânări în mână participă cu bătăile lor de inimi - aduse clopote de cinstire pen-

tru cei pentru care sunt, azi, aici. Un sobor impresionant din preoți tineri și vârstnici, condus de preotul, consilier eparhial, Nicolae Moga (și cu o contribuție angajată în asociația Cultul Eroilor!) a oficiat parastasul celor trei.

Continuăm evenimentul omagial în sala din complexul Arhi-episcopiei, dedicată „Episcopului Iosif”, conform programului editat. Prima surpriză: moderator nu mai este preotul (ucenic și el!) Al. Stănciulescu - Bârda, din Mehedinți, ci generalul Chelaru (cu o contribuție specială în evenimentele de la Târgu Mureș, din martie 1990, aflăm... *ca din întâmplare*, și la acest moment comemorativ!) . Nu mai sunt prezenți cei ce altădată dădeau consistență evenimentului (și ei foști apropiați ai părintelui Bălașa): Dinică Ciobotea și Toma Rădulescu de la Craiova, Zeno- vie Cârlugea, de la Târgu Jiu - vor fi sosit însă brâncușologii: Ion Mocioi, Moise Bojincă (constatăm aceste absențe în legătură cu niște angajamente pe care le luaserăm cu ani în urmă și acum nu puteam proba dacă au fost... vorbe de clacă, ori iubire manifestă, prin fapte! (să recuperăm, în pagini scrise și editate de noi, pe ... Dumitru Bălașa!). Onorează manifestarea, cu consecvența tuturor edițiilor, Geo Stroe, să transmită mesajul „Academiei Daco Române”, și o va fi făcut și aici, în aceeași modalitate, chiar dacă multe prorociri anterioare nu se vor fi a- deverit și timpul prognozat era mult depășit. Mesajul transmis de ierarhul instituției gazdă, I.P.S. Varsanufie, prin Nicolae Mo- ga merită o subliniere specială. A fost scurt, lămuritor și cel mai adecvat evenimentului. Contextul clar precizat și reliefaarea per- sonalității lui Dumitru Bălașa, epurată, scuturată de amănun- tele pro domo ale celorlalți - care încercau să se arate pe ei în- șiși (uneori propria asociație cu obiectivul ei asumat!), folosind acest suport informal, ca pe un pedestal al unor noi monu- mente! - s-a arătat altfel, decât spusele multor vorbitori, dis-

tanțându-se de rătăcirile, cu intenție, ale unor participanți direcți la dezbateri, asupra cărora vom reveni, mai încolo! În aceeași notă a patriotismului angajat, care nu acceptă scoaterea din istorie a unor eroi ai neamului, a fost și Tudor Nedelcea, reluând nu demult spusele de la Mânăstirea Bistrița (Costești-Vâlcea), cu ocazia sărbătoririi octogenarului Veniamin Micle. Atitudinea sa, precum tăria neîmpăcării față de ascunderea adevărului incomod, aducea în fața asistenței pe Dumitru Bălașa, confirmând o continuitate a luptei, la care s-a arătat solidar, prin intervenția sa, Ion Măldărescu!

A fost chemat din sală un filolog strălucit, Mihai Vinereanu să ne vorbească, cum o mai făcuse și în alte locuri (inclusiv la Congresul de la Buzău, al Fundației „Origini”, unde mulți dintre cei ai prezidiului și din sală, fuseseră prezenți!): *despre... nelatinitatea limbii române și aberațiile Academiei Române*, când susține linia oficială a latinității noastre. Au curs apoi invectivele, din multe direcții, nu doar la adresa Academiei, ci și a noului ei Președinte, Ioan Aurel Pop. S-au făcut comentarii privind geo-politica lumii, în care România era condusă, aservită fiind, din diverse și oculte centre de putere. Credem, că pe acest teren alunecos, moderatorul a încercat să tempereze intervențiile unor persoane necuprinse în program, să nu degenereze evenimentul, spre lucruri incontolabile!

Evenimentul a avut parte și de o carte dedicată pr. Nicolae State Burluși, o carte cu chipul preotului, ucenic și el lui Dumitru Bălașa, pe coperta I. O va fi lăudat consăteanul, Gheorghe Deaconu (Piatra-Arges) un erudit om de cultură, insistând asupra personalității omului devenit septuagenar, iar noi fericiții posesori ai darului primit am cunoscut, prin slovele și multe imagini, altfel pe părintele Nicolae State Burluși - supra-numitul „Badea Cârțan”. Acum sub, *scripta manent* (după obiceiul împământenit prin Vâlcea, să se dedice personalităților,

uneori doar cu notorietatea supraexpunerii publice, cărți-omagiul!), ca aducere la zi a altei omagieri (fusesem chemați pentru Dumitru Bălașa!), iconicul imaginii, o să-l vorbească, preamărindu-l, pe cel trecând pe lângă o nouă bornă de timp! Iertare părinte! Nu am contribuit cu niciun text. Îmi cunoașteți *prețuirea* și punctul de vedere, privind statuile oamenilor în viață, și mai ales, despre supraexpunerea iederii pe monumentele, din ce în ce mai ascunse! Remarcăm aici adunarea multor oameni, venind dinspre Forum, Seniori, Cultul Eroilor, Societatea Culturală „Anton Pann”, Fundația „Antim Ivireanul”, dar și o mai nouă asocieră craioveană, zalmoxiană, prezentă și în prezidiul evenimentului, să-și expună programul... Au fost de toate pentru toți! Fiecare a plecat cu ceva de acolo, fie și numai cu cele anterioare evenimentului și cele oferite la agapă, aici incluzând discuțiile meselor rotunde, cum s-a reorganizat sala pentru alte ... cuminecări, după dizolvarea prezidiului.

III

ROMA, FASCINAȚIE ETERNĂ!

„Eram tineri pe străzile Romei” își mărturisea un gând Alexandru Balaci (1) (1916-2002), la despărțirea de prietenul său, poetul Cicerone Theodorescu (1911-1974), când acesta pleca în eternitate. Numitorul comun al celor doi? Roma, văzută cu nesațul unor tineri în spirit, cercetând cu minunare comori ascunse. Aici au deprins însușind, nu doar cu ochii minții, lecția unei istorii de trei ori milenară, întineriți prin contaminare de tinerețea unei Rome în plina ei adolescență... cândva, pipăind cu pașii, adulmecând respirația pinilor bătrâni, colbul atâtor

drumuri vechi și, privind înmărmuririle momentelor cu atâți eroi mitologici, livrești, în carnea de piatră și de bronz... Ce căutau cu intenție declarată la Roma? Ne-o spune criticul exersat: „la Roma, copleșită de istorie și de artă, pot fi găsite cheile istoriei omului...”! Ne și explică, tocmai pentru a dibui procesualitatea devenirii acestui loc special, cu unicitate evidentă: „Aici se amalgamează, în mari creuzete, frumusețea alternantă a erelor. În marmurele ei se înscriu peren semnele civilizației suprapuse...”.

Roma are o atracție specială și multe drumuri care o caută. Nu întotdeauna înlănțuitele robiri ale luptelor, ori poate ale ademinerilor care subjugau iremediabil și determinau călătoriile, mânau oamenii aici pentru regăsirea de sine și a celor ale neamului lor. Remarcabile au rămas drumurile lui Badea Gheorghe Cârțan (2) plecat spre Roma doar să se convingă, cu ochii lui, că pe acolo s-a ridicat o columnă (3), din ordinul și pentru gloria lui Traian (4) (cel adoptat în vreme ca moș nou, întemeietor: *Bădica Traian!*), cu răbojul săpat în piatră al istoriei vechi, al neamului său. Tot aici duminirea te putea elibera din constrângerile unor canoane, de prejudecățile demult aluvionate în cale de grelele tempeste, altfel greu explicabile. Prin această cetate eternă - pentru mulți Civita Dei! - unde sălășluiesc momentele împietrite cu taina lor, au trecut, lăsându-ne urmele lor marile figuri ale umanității: Paul din Tars, Augustin, Dante, Montaigne, Goethe și câte altele. În această Roma/*Caput mundi* (capitala lumii) și-a potrivit Cronos ceasul erelor, iar bătrânul rege din Latiumul vârstei de aur, Ianus, va fi fixat pragul între înainte și înapoi, privindu-le simultan, să fie imbold revenirilor în timpul înghețat al momentelor, de aceea memorabile, ale Romei. Pentru neamul românesc, în căutarea izvoarelor, primii mesageri cunoscuți de prin secolul al XV-lea erau continuați de *latinistii* Institutului *De Propagande Fide*, apoi cei ai *Academia di*

Roma. În strictă determinare, cu cele apriori cunoscute, un drum la Roma te poate elibera, ori constrânge și mai mult. Specialistul, demult încătușat de rigorile domeniului slujit, va dori să te ia prizonier și va supralicita domeniul său de definiție/dominație. Te va ademini cu cătușe de aur, de argint..., cărora marele angajament al inimii, plină de afecțiune și sensibilă declarațiilor de dragoste, va ceda ușor. Să amintim în trecere pe marele ierarh, Inochentie Micu (1692-1768) exilat, la modul propriu, de Maria Tereza, pe la Roma, pentru o veșnicire seculară, după care va fi adus în locul ctitorit de el, în mai... *mica Romă* a Blajului (19 Oct. 1977!). Chiar dacă moda, instituită profetic de *fericitul* Augustin făcuse din Roma, nu doar cetatea eternă a Cezarilor, ci și cetatea lui Dumnezeu... pământeanul, s-a adevărit în vreme că și Romele se înmulțesc, fac și pui mai mici! Cum să vedem descinderea sanctității sale Papa Francisc, la Blaj, în 2019, altfel decât ca pe o recunoaștere că... *Cetatea Lui Dumnezeu* se află acolo unde locuiesc fiii Lui, indiferent de culoarea politică a religiei creștine. Sigur că și aici specializarea dogmatică (non/ecumenică!) se arată în pielea proprie și cu încoronări strict rezervate! Dintre istoricii români - ai unor domenii de cercetare diferite! - care au trecut prin Roma, să nu uităm să-i amintim pe Vasile Pârvan (1882-1927) (5), George Călinescu, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Dan Hăulică, Florea Firan etc. Insistăm pe specificul abordării adevărului de către specialiștii care nu își iau libertatea sentinței fără un aparat critic dens și fără acreditarea metodei de sinteză în formularea concluziei proprii (ca o valoare adăugată!), tocmai pentru a-i despărți, stilistic, de scriitori și poeți!

Scriitorii, poeții - peregrini cu sine! - fără încorsetări canonice ferme, venind la Roma, cum pot ei vedea, însoțiți - irațional! - de-o muză inspiratoare, o lume de straturi cu strălucire și aceasta, doar vibrândă prin semnele numai de ei văzute? Ne-

am pus această întrebare, deși aveam răspunsurile celor invocați mai sus, dar acestea veneau din alte veacuri, cu altă inspirație a aerului lor. Ne-am oprit la doi autori, aproape contemporanii noștri: poetul Cicerone Theodorescu (1908-1974) (6) și scriitorul Constantin Zărnescu (n. 1949).

.....

1. Alexandru Balaci-academician (filosof, critic literar, istoric); specialist atestat doctoral în neoclasicismul italian (1943); director al Bibliotecii române din Roma (al Academiei di Romania!) 1981-1990 și conducător agreat în alte instituții naționale pentru orientarea sa politică angajată (membru al PCR și al forurilor lui superioare!);

2. Badea Cârțan - Gheorghe Cârțan născut în Cârțișoara (Țara Făgărașului) în 24 ianuarie, 1849. Învață să citească la 16 ani. Cioban o viață, foarte citit apoi, este pătruns de conștiința latinității neamului său și devine un militant al unității românilor încă despărțiți. Devine o personalitate publică respectată în regatul românilor și temută de autoritățile austro-ungare care administrau Transilvania. Este luat sub protecția Ligii culturale, unde este susținut de marii oameni ai vremii: V.A. Urechia, Grigore Tocilescu... Are călătoriile sale remarcabile prin lumea mare: Roma, Paris, Ierusalim ș.a. Duce în mod clandestin carte la frații din Transilvania și este întemnițat în 1895 de autoritățile ungurești. După o jumătate de an, la intervenția regelui României, Carol I, la Franz Iosif, este eliberat. Moare în 7 august 1911 și este înhumat la Sinaia. Drumul său la Roma (unde a stat o lună de zile și a vizitat-o pe îndelete!) a născut legenda cu dacul coborât de pe columnă... Este un simbol al conștiinței latinității noastre asumat de dacul care nu neagă altoiul Romei!;

3. Columna lui Traian - Monumentul cel mai reprezentativ din vremea împăratului Traian, construit pentru a marca victoria Romei asupra Daciei, după cele trei războaie (Bello dacico). Comandat de împărat și ridicat de Apolodor din Damasc, cel căruia i se atribuie și podul de peste Dunăre de la Drobeta/Turnu Severin, monumentul este mărturia durabilă a istoriei pămintului nostru, atins de valul romanizării... și un motiv special de-a vedea Roma întru deplină convingere;

4. Nerva Traian-Nerva Traianus Marcus Ulpius s-a născut în 18 sept. 53 d. Ch. în Spania lângă Sevilla (Baetica). General roman („împărat soldat”) înfiat de Nerva îi succede acestuia la tron în anul 98 d. Ch. Poartă aureola celui mai drept împărat, victorios împotriva germanilor (Germanicus), împo-

triva dacilor (Dacicus) și a parților (Parthicus). Își fidelizează legiunile unui imperiu la apogeu, apoi în 99, întră triumfal și foarte popular în Roma care îi consacră titlul de Optimus (cel mai bun!), celui ce încă nu cucerise Dacia și Parthia. Moare în 117 și este urmat la tronul imperiului de Hadrian (117-138);

5. Vasile Pârvan-academician (istoric, arheolog, epigrafist); a ctitorit în 1921, cu scop formativ pentru cercetătorii români *Academia di Romania* de la Roma; a studiat substraturile istoriei vetrei noastre în cronologia istoriei; a lăsat lucrarea de referință *Getica*, căreia i-ar fi urmat și lucrările despre romanizare, apoi despre asimilarea migrației primilor slavi, dacă nu trecea prea repede în eternitate. Formator de specialiști, apreciat și de Gr. Tocilescu, Dimitrie Onciu, Nicolae Iorga, dă o direcție clară cercetării istorice pe linia cercetării oficiale consacrată în Europa (i se spunea „micul Mommsen” după numele istoricului, Cristian Theodor Mommsen, laureat Nobel, pentru că a scris memorabila lucrare: „Istoria Romană”). În susținerea romanizării avansează ideea sa conform căreia fundamentală în continuitatea ființării vieții sociale într-un spațiu este amprenta culturală și spirituală, fără a neglija nici influența celorlalte componente subsidiare. El sesizează o romanitate rurală puternică (după spusa lui Iorga... ca retragere a cetățeanului roman în *dava* dacică, *să poată impune sigiliul unei culturi majore, într-un strat suport fertil*, adăugăm și noi sublinierea!). Privind romanizarea, proces atât de controversat între *partizanii... din istorie*, V.P. este explicit când spune: „romanii au prins rădăcini prin ocupațiile agricole și au format o comunitate puternică... (...) Bărbatul e, înainte de orice fiul Femeii!” Consonant ideilor istoricului găsim și poetul, iar poemele sale vorbesc despre altoiul bărbaților Romei peste glia Daciei, Femeia-amazoană!

6. Cicerone Theodorescu - poet prolific interbelic și apoi, pregnant după 1964, un inspirat susținător al romanității noastre. În perioada 1971-1972 se află la Roma unde documentează perioada împăratului... Traian. Nu reușește să publice cercetarea ...versificată, însă postum, cu titlul ales „De Bello Dacico” apare cartea îngrijită de Coralia Theodorescu: „De Bello dacico”, la editura „Cartea Românească”, București, 1989, ca o adevărată *epopee* - scrișă în poeme cu nume sugestive! (numită de noi *Traianiada!*).

Scriitorul Constantin Zărnescu antrenat în disputa istoricilor, în plină desfășurare pe câmpul de bătălie daco-roman, încearcă

să dea credit științific celor canonice, adică acreditării oficiale. (apelând și la romanul, care are valoarea lui adăugată în liantul ficțiunii și face din arida poveste a specialiștilor, una mai inteligibilă celor mulți și prea divizați de... *avocații* cauzelor, și ei *specialiști* în... divergență!). Constantin Zărnescu este încredințat, după o asiduă cercetare, asupra *sorgintei* noastre *latine*, în care Roma este o mărturie vie, iar limba română de azi o dovadă incontestabilă a latinității ei, de foarte mulți (necanonic!) contestată. Scriitorul merge de șapte ori la Roma. Se documentează, vede, pipăie, cercetează mitologia, istoria scrisă deja, privește spre scrierile istoricilor de acasă și de aiurea, compară, cântărește, dar își pune și gândul său iscat de atâta zbatere referențială. Ficțiunea sa este vedere dincolo de orizontul cartezian și este rodul unei scânteieri, venită din masa critică, acel inefabil adus inspirație de muză, poate înger păzitor, poate daimon socratic. Este o călăuză pentru propria noastră descifrare, ca un Vergiliu informal pentru... divinul Dante și minunata lui Poveste.

Să încercăm aici să atragem atenția asupra lucrării sale „ROMA sorgintei noastre” editura NAPOCA STAR, Cluj, 2018 (cu un subtitlu lămuritor: „roman nonconvențional, oral (audio) vizual). Să ne *fascinăm*, împărtășindu-ne cu impresiile unei călăuze experimentate și demult devotate neamului nostru - cu trăirea enigmatică prin cronicile prea zgârcite, parcă în smerenia firii pământului care nu se laudă pre sine și se lasă doar pe seama divinității...

Romanul este deconspirat prin mai multe motto-uri inspirate. Unul dintre ele, ales din Miguel de Cervantes (Don Quijote... partea a II-a) legitimează inspirația poetică a scriitorului în a zugrăvi credibil adevărul simțit: „... poetul epic descrie mintea cea mai strălucită a lui Ulise și cutezanța lui Ahile; mărinimia lui Alexandru cel Mare și vitejia lui Cezar; dreptatea și îngăduința

împăratului Traian!”. Un alt motto arată motivul principal al drumurilor la Roma și scopul romanului său. *Aforismul 189* (anul 1932), atribuit lui Constantin Brâncuși, poate fi o sentință credibilizată de un geniu românesc, iar pentru Constantin Zărnescu, ipoteza de lucru căreia îi va dedica romanul - demonstrație: „În Arborele Latin, noi, Românii, am fost fructul care s-a copt ceva mai târziu!... Însă, aici la hotarul celor două lumi - Orientul și Occidentul, unde suntem noi așezați - avem un mare destin...”.

De ce ne-am oprit la acest scriitor? În tot ceea ce scrisese până la acest roman se arătase un asiduu cercetător, cunoscător al mitologiei, al istoriei lumii în mersul ei, urmând o legitate anume; spirit rezonant cu cei de-o fire și lut; un apărător al valorilor proprii de legitimare: Dacie eternă (*invincta*, în continuitatea ei de *Lupoaică*, hrănindu-și puii... alungați din istorie, departe de modele puterilor recepte și ocazionalelor „imperii ocrotitoare”!); graiului latin dat moștenire poporului romanizat; *statului modern*, edificat pe demonstrația... *dreptului primului venit* dinspre incontestabila putere a Romei! Tenace și neostoită lupta lui, pentru emanciparea a tot ceea ce este românesc, se arătau cărțile sale dedicate proverbelor românilor (vezi reeditările, din Iuliu Zane!), aforismelor lui Brâncuși (în opt ediții!), reabilitarea Voievodului Vlad Țepeș și cartea dedicată marelui eveniment de la 1918, *Ziua Zilelor*; să amintim doar pe cele care slujesc și tema noastră dedicată Romei.

Cartea în preambulul... „Jurnal 2011”, te ia de mână, că doar vorbeam de necesara însoțire! Zile de căutare și satisfacții intelectuale prin siturile arheologice, prin mitologia fascinantă a Romei oraș - stat, cetate peste cetăți, apoi chiar *caput mundi*. Timp gospodărit, numărând: veacurile, anii, zilele, orele, clipele... Răgazuri cu zor, pe cele șapte coline în care clipa - moment și dovada locului marcat: monument, te obligă să stai de vorbă

pentru cunoaștere/recunoaștere și înprospătarea celor demult știute, însă, de cele mai multe ori, pentru ineditul care ajută altfel dumerirea. Zeități, personalități, cu miturile și istoria lor - povestite de atâția alți călători! - ne ațin calea. Sunt gata să ne facă purtători de cuvânt să le ținem memoria vie spre faima lor și a cetății eterne. Dialogul scriitorului (prin care cercetăm timpurile și locul!), căutându-se pe sine, căutând obârșiile atât de înnegurate ale neamului său, este și sporirea noastră de cunoaștere. Procesul identificării pare în spiritul *naturalității*, recomandate de Constantin Brâncuși: găsești izvorul... prin băltirea cea mare, o iei în susul curgerii (contracurent... ca o întoarcere în istorie!), să îi afli izvorărea. Pe dacii *columnei* nu îi poți afla decât în Dacia lor, dacă fizionomiile și portul lor mai împodobesc izvorul! Nici lui Decebal...*cel harnic* (nu avutul Daciei a ademenit Roma, să iasă din criza sa?), aflat de opt ori pe *columnă* - adică, veșnicind aici cu spiritul în istoria lumii cu învingătorii și cu învinșii, la fel de respectați! - nu îi știm izvorărea aici, ci prin Banatul de peste Dunărea... cazanelor, unde strănepoții i-au pus chipul în piatră, să privească peste fluviu *Tabula Traiani*! Despre izvorul lui Traian... *cel drept* (așa îl consemnează istoria tuturor, dar și *columna* care îi onorează pe învinși!), care se va fi smerit (prin voința papilor, s-a lăsat dat jos de pe *columnă*, să-i recunoască apostolului... supremația!) știm că a fost un duh călător. Născut în vestul extrem al Hispaniei/Baetica, plecat în eternitate de prin Orient..., în centrul Daciei își va fi construit orașul să-i poarte numele: Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Iată cum *columna*, și nu doar ea, păstrează cele venite în plutirea victoriilor, ca sinteză a celor aluvionate cantitativ și ne poate da calea gândului (singurul care poate sluji lui Ianus!), să refacem matca curgerii celor doi părinți întemeietori ai neamului românesc: Decebal și Traian. La Roma, acolo unde se vărsau toate afluențele și unde duceau toate drumurile, aluvio-

narea este maximă. Aici mileniile au decantat, dar au și ascuns sub straturile mai noi, fostele albi, după cum hidrologia puterilor omenești a schimbat curgerile, când în viituri excepționale, când secate, ori îndiguite special cu rosturi noi. Spiritul locului știm că nu poate fi ascuns definitiv. Din mic, din foarte mic, holistica reconstituie, din particulă întregul. Oameni înzestrați, cu chemare să știe: citi, asculta, privi și apoi să refacă din cioburi de informații o realitate ascunsă, pot să readucă mai multora lumea veche cu chipul ei, dar mai important: spiritul viețuirii vechi în cauzalitatea de atunci. Credem că putem dobândi adevărul celor ascunse - după cum bine știe *limba română*, în spusa ei! - numai *în cunoștință de cauză!*

Se adeverește în „jurnalul” scriitorului că Roma își are în nume gloria și modelul unei puteri formidabile. Toți interlocutorii - din dialogurile virtuale! - știu despre multele Romele care s-au ivit și s-au recunoscut continuatoare legitime, că numele acesta înnobilează și conferă putere. În ceea ce privește personalitatea împăratului Traian și rolul său în destinul viitorului Popor Român, concluzia este clar formulată: „gloriosul nostru Părinte mitic și politic Traian”! Prin marile muzee obiectele ocrotite și riguros explicate întregesc realitatea unei cetăți cu atâtea straturi arheologice scoase simultan la vedere. Ca o enciclopedie, cu de toate, informațiile te copleșesc și când ai senzația de sufocare și de impas al descifrării, se ivește o concluzie lămuritoare, ori o trimitere către o sursă clarificatoare incontestabilă. Emoția și bucuria te cuprind imediat când părerile tale despre lucruri și fapte se aseamănă cu cele ale autorului, ori ale altor referenți. Lucrarea este de o mare densitate doctorală și dacă informația nu și-ar arăta sursa, chiar în textul curgător, ai avea credința unei teze cu toată rigoarea procedurilor de acreditare științifică. Este însă mai mult decât ceva arid și cu rezervare numai inițiaților, adică cu adresare limitată :

este un roman, ca un *aide memoire* necesar în căutarea amintitului izvor al românilor, cu râuri curgătoare prin *Dacia invicta*, cu munți, dealuri, câmpii și cu un cer în care zeii se schimbă și dau poruncile geopoliticii, cerând ascultarea totală, numai din.... *caput mundi!*

Mult ușurată ne este călătoria prin Roma (când însoțitorul nostru a fost de șapte ori!), unde scriitorul a stat de vorbă - pentru noi desigur! - cu atâția călători iluștri, unde a cercetat biblioteci, muzee și s-a documentat, apriori consemnărilor, privind concluziile specialiștilor asupra celor în dezbatere. Cum să nu amintim aici, pe laureatul premiului Nobel în istorie, Christian Mommsen, pentru „Istoria Romană”, cu autoritatea unui arbitru neutru! Despre multe lucruri interesante precum: Columna, Tropaeum Traiani, Lupa Capitolină etc., vom vorbi în alt context.

Poetul Cicerone Theodorescu stă altfel de vorbă cu muza, după ce a văzut, va fi cercetat și se va fi minunat întrebător. Postum i se va alege, inspirat, titlul unui volum de poeme: *De bello dacico* (1) (să recupereze altfel o scriere istorică veche, declarată pierdută!), în care nu impune sentințe auctoriale, ci se arată în libertatea versului: trăire poetică - sugerată de gândul rezonant și rostuită cu încifrare, că taine îi par toate cele din substraturi, cele tăcute în expresii vorbitoare de prin piețe, forumuri, catacombe, palate, muzee etc. Am stat de vorbă cu poemele poetului. Am intrat în întregul volumului ca într-un labirint cu fir călăuză. Întregul vorbește de veșnica frământare - ce lucru frumos resbelul! Se confruntă oamenii din taberele conjuncturale. Imperii, neamuri, religii, culturi... Scripturi, epopei, legende, mituri, artefacte nemuritoare, limbile neamurilor ne sunt toate la îndemână! Cine le poate cuprinde pe toate

dintr-o privire fugară? Îi revine poetului misiunea să spună mult în cuvinte cheie, potrivite înțelegerii, printr-un har inefabil.

De Bello Dacico, editura Cartea Românească, 1989, este o astfel de istorie. Una sublimată să poată fi citită, actualizată, prin substituție uneori, frământarea omenească, dintotdeauna. O simplă înlocuire a perioadei, a actorilor, în ascunsul labirint milenar ne arată legitatea secretă, imuabilă. Vom încerca în dialogul nostru virtual cu duhul poetului, prin câteva răstălmăciri (tocmai folosind substituția!) să arătăm că poemul dus în esențial, prin metaforă, în generalizare prin sincretism, deși privește către vremurile apuse, el trăiește timpul viu, continuu repetabil. Ne-am minunat, citind cap - coadă volumul, altfel subtilitatea labirintului cu intrânduri, sistematizând inspirat mesajul, ne-ar fi lipsit de bucuria întregului. Trebuie mers până la capăt, întotdeauna!, să poți îmbrățișa circumferința! Am recitat, mai altfel, istoria veche și am constatat că poetul dă răspunsuri unor probleme din agenda specialiștilor: romanizare, continuitate, latinizare, formarea poporului român etc. O face fără a impune sentințe, fără a provoca schisme iremediabile. A înțeles ceea ce poezii lumii (vezi marea poezie persană!) știu din vremea de demult - în care ei erau marii sfetnici ai puternicilor lumii! - că lucrurile complicate se pot spune armonios să fie multora de învățătură. Ne permitem, în acest dialog cu poemele poetului, sublinieri speciale, câteva parodieri (în textul original vom substitui doar câteva cuvinte, uneori versul... de-a întregul, cu efecte de translație în spațio-temporalitate, tocmai pentru a arăta că istoria se repetă). Facem acest lucru, observând că și Roma se va fi travestit în multe alte Rome, mai noi, mai vechi, mai mari, mai mici și că demult spiritul roman și latinia nu sunt în patrimoniul cultural - spiritual rezervat numai cuiva anume, ci ele aparțin UMANITĂȚII care ne conține, dincolo de enclavele naționale, lingvistice, confesionale. Vom su-

blinia prin versul poetului năravuri omenești, proprii tuturor oamenilor, nu doar românilor, cum va fi constatat Dumitru Drăghicescu, și el călător cu rosturi omenești prin marea Romă.

.....

1. *De Bello dacico*-despre războiul dacic, a fost o lucrare care cuprindea, ca un jurnal, însemnările împăratului Traian, referitoare la războaiele duse împotriva dacilor. Titlul este inspirat de lucrarea *De bello gallico* a lui Caius Iulius Caesar. Lucrarea lui Traian, menționată în alte scrieri, este din păcate de negăsit în întregul ei. Lucrarea ar fi fost foarte importantă pentru scrierea istoriei poporului nostru și a vetrei lui de formare și ar fi ușurat arheologiei și reevaluării informațiilor păstrate de monumentele supraviețuitoare (Columnă, Tropaeum Traiani, Tabula Traiani, Sarmizegetusa Ulpia Traiana, etc.).

Roma este cuvântul care fascinează

De la ... *ab urbe condita*, demult, a apărut cuvântul. Ne-o spune legenda. Apoi acesta s-a arătat: regat, republică, ba... chiar imperiu. Nu știm cum l-a grăit vreun Zarathustra, vreun Zalmoxis, dar știm că etruscii l-au acreditat de la greci: *logos*, scriindu-l cu semnele punice, să devină *nomen* prin Latium. Apoi că un apostol poliglot le va fi scris multora *epistole*, tocmai de la Roma, să încredințeze neamurile Imperiului Romei (ce cuprindere are, în sine, acest cuvânt - nume!), că... toate *împărățiile sunt de la Dumnezeu!* Da, spune un *loan*: *și Dumnezeu era cuvântul!* Dar cuvântul își are și el procesul maturizării cu ipostasurile necesare. Nu putea împărăți Cezar, decât trecut prin moartea adusă de... *filius Brutus*, să-i fie nepotului Octavian *întâietatea* (de aceea *Augustus!*), *întregirea puterii consacrată prin porunca/ordin*, de apostolul tuturor neamurilor și trecută în... *monitorul oficial*; niciodată abrogat din scriptura, lăsată testament aplicabil, erei noi. Cuvântul, porunca/voință a împăratului, scris în scriptură rămâne veacurilor testament înnoitor vremii și oamenilor. Așa, cuvântul/nomen s-a făcut Cezar

- Pontifex Maximus și sanctitate atotcuprinzătoare, dumnezeind universul omenesc. Fascinant, cosmic altar acest buric al pământului, loc al întâlnirii puterii cerești cu cea pământească! *Hic et nunc!* (perpetuu la Cel Ce este!), se dă legea tuturor neamurilor. Roma/Caput mundi era, și într-un plan anume (spiritual!) este, locul poruncii care pleca pe toate drumurile să țină în ascultarea lui Jupiter zeitățile pământene vasale, mai apoi în ascultarea cea nouă, de când cu schimbarea împărăției și prin ceruri. Cum toate veneau din cerul puterii și supunerea era în pravilă, toți prinșii între năvoadele cu limesuri largi întinse de legiuni, respectau legea Romei.

Când dorința cea mare de împărăție a lumii cunoscute îi era refuzată, Roma - de acum Dumnezeul puterilor! - punea de un nou răzbel să propovăduiască legea sa, cu... legiunile. Ce confruntare va fi fost și prin ceruri, și mai înainte, când știm că nici *titanii* nu au putut ține piept unui Domn Zeus! Peștele cel mare, inexorabil, îl înghite pe cel mic, uneori doar prin excepție, poate doar în parabole și proverbe: David îl învinge pe Goliath, ori *buturuga mică răstoarnă carul mare*. Asta dacă desconsiderăm energia ascunsă în mic, în acel grăunte de nisip, care, precum un vulcan nebănuț, erupe din lăuntruri tănuite altfel de puteri, când sorocul acumulării le pune-n cauză. N-a fost să fie pe vremea lui Iulius Cezar confruntarea Romei cu Dacia lui Burebista! Nici *Respublicae* nu devenise ... Imperiu, nici resursele de putere nu prisoseau. Strălucirea imperiului va fi avut nevoie de aurul dacic mai târziu, cu atât mai mult cu cât Roma trebuia să lumineze o lărgime imensă.

De Bello Dacico i-a fost Romei o cronică eroică a cuceririi Daciei. Istoria consemnează trei mari confruntări de-a lungul a trei împărați: Domițian (81-96), Nerva (96-98) și Traian (98-117). Acestei ciocniri esențiale daco-romane viața, din arealul bazinu-

lui inferior al Dunării, îi datorează o nouă amprentare - altoiul unei civilizații, impregnată durabil!

Este ușor de explicat de ce niște conștiințe înalte se caută pe sine, urcând spre izvoarele începutului. Apoi, să-și strige descoperirea celorlalți, pe puțința lor de-a pricepe. Locul de unde te-ai plămădit îl ai în propria-ți carne și ușor te încredințezi cu maternitatea Daciei. Mai greu ne acomodăm cu *softul* duhului, rafinat în atâtea generații și cu *licențiere*, nu știm în ce context causal. Iată de ce trebuie să acceptăm însoțirea lămuritoare prin invocatul labirint. Sfatul primit, să urmărim marcajul, este însă insuficient, fiind uneori impus din interes și vădit ocolitor tainelor incomode. Trebuie la un moment dat, pe acest drum marcat, să ducem cu forțe proprii lupta cu *minotaurul* și să-l învingem, că altfel el ne va scrie eșecul și va înstăpâni adevărul, care nu-i al nostru. Așa am dus lupta, până la ultimul rând al ultimului poem, cu cartea lui Cicerone Theodorescu. Concluziei lui - după propria confruntare cu istoria, călăuzit de medicul lui Traian (*Getica* lui Criton), dus de proprii pași prin Roma, cu ochii scrutând răbojul cuvintelor altora!- ne permitem să o adăugăm pe a noastră în ceea ce înseamnă modalitatea de structurare a cărții.

Martor, intermediat de martori acreditați, poetul reconstituie din frânturi poetice marea confruntare dintre dacii și romanii care ne curg, într-o devălmășie roșie, viața rost(u)ită să poată povesti că și noi suntem urmașii celor ce-au fost atunci potrivnici! Cum să privești altfel, decât cu detașare și fără parti prisuri, când, acum, te recunoști în ambele tabere? Vorbind de războire, poetul este neutru, observator obiectiv, deși cu afecțiunea întregă. Identifică personajele principale și le aduce în prim planul poemelor cu vocile și portretele lor: Decebal și Traian (personalități întemeietoare de neam românesc, preluate de simbolistica modernă și oficială, într-o aură paternalistă: *pă-*

rinți de seamă - unul harnic, celălalt drept!). În vecinătatea celor mari, însoțitorii apropiați sunt purtători de cuvânt: Criton, arcașul dac (de la acesta avem cinsprezece povestiri, adevărate cronică într-un jurnal al războaielor!), Diegis, decurioni, centurioni ș.a. Războiul terestru își are și în ceruri confruntarea zeiască, iar în poeme, victoria-n lupta de jos pare aidoma celei din ceruri. Cinstire au eroii ce-au luptat lupta cea mare și nemurirea și-au apropiat ! Adică despre cei plecați numai de bine! Așa vede poetul împăcarea post-belum, când află în peisajul aproape bimilenar de la Roma și Adamclisi cele două sigilii ale Romei: *Columna lui Traian* și *Tropaeum Traiani* (1). Acestea și alte locuri, cu însemne durabile, sunt martori muți, ori vorbitori prin răbojul latin salvat de cronică în marmură, ori teaurizată în scripturile care așteaptă inițiații... Povestea se încheagă cu logica procesului: doi potrivnici se pregătesc, se confruntă decisiv. Urmarea este consecința cunoscută: învingătorul cucerește pământul învinsului și îi aduce acestuia legea proprie, precum cândva Eneas aducea viitoarei Roma penanții Troiei, să le fie înnoire credinței latinilor, tocmai înnobilați cu duhul primit de la...zei! Pământul roditor, tocmai de aceea râvnit și apărat eroid, primește sâmanța cea nouă din care, generații după generații, se vor fi ivit valuri de alți oameni. Vor învăța povestea auzită și o vor spune și ei altora, cu mândrie, uneori cu sensibilitatea poetului...

.....

1. Tropaeum Traiani - ridicat din ordinul împăratului Traian între 106-109 în memoria celor 3800 de eroi/soldați romani, căzuți în 102 (în primul său război împotriva dacilor!); s-au păstrat numele celor căzuți. În 1882 Grigore Tocilescu - la 4 ani de la revenirea Dobrogei de sub Imperiul Otoman, regatului România!- încep săpăturile arheologice la Adamclisi. Monumentul este reconstruit în 1977, ca celebrare a centenarului de la cucerirea independenței de stat a României; Monumentul, prin dimensiunile lui vorbește despre marea înclăstare daco-romană pe pământul dobrogean, demult căzut sub romani (...) și amploarea confruntării prin marile jertfe consem-

nate...; Poetul (C.Th) îl consideră, alături de Columnă, un adevărat sigiliu al Romei, impregnat Daciei (*rotundul sigiliu*, după spusa poetului!).

La poarta de intrare în labirintul poetului cuvintele mai înaintașilor ne amintesc de cel care va fi dus Roma la apogeu, tocmai prin războaiele cu dacii: Traian. Inscripția o alege (cea care va fi clădit cetatea poemelor, să se înscrie pe firul călăuzitor și să poată da marea poveste - subtilă epopee în poeme!), cu atâtea povești interioare: Cornelia C. Theodorescu. Din Tacit (Istorie, I) reține astfel apogeul Romei, tocmai în vremea de după cucerirea Daciei: „...Împărăția lui Traian, subiect mai îmbelșugat și mai fără primejdie, căci aveam rara fericire de-a trăi, o vreme în care e îngăduit să gândești ce vrei și să spui ce gândești...” Inspirată este și alegerea din scrierea lui Montesquieu (scrisă după un mileniu și jumătate, într-o limbă neo-latină, intrată pe făgașul expresiei sale moderne: limba franceză!): „... Traian...princele plus accompli dont l'histoire ait jamais parle . Ce fut un bonheur d'être ne sous son regne; il n'y en eut point de si heureux ni de si glorieux pour le peuple romain. Grand homme d'etat, grad capitain (s.n) ayant un coeur bon qui le portait au bien, un esprit eclaire qui lui montrait le meilleur, une ame noble, grande, belle; avec tutes les vertus n'etant extreme sur aucune; enfin l'homme le plus propre a honorer la nature humaine et a représenter le divin” (d. Considerații asupra cauzelor măririi Romanilor și a decadenței lor /cap.XV). Scrisă în plină perioada a iluminismului caracterizarea aceasta o înserăm tocmai pentru a lumina pe detractorii acestui părinte întemeietor al nostru (vezi partizanii anacronici ai unui dacism pur, care văd în Traian pe *jefuitorul* Daciei și neagă total marea operă civilizatoare a... *romanizării!*). Apoi să nu uităm că marel istoric al românilor - și el trecut prin Roma! - Vasile Pârvan, îi va fi adus un omagiu special împăratului Traian (Închinare Împăratului Traian, la XVIII veacuri de la moarte!) când își salută

muza patroană: „De n-ai fi tu, Clio, ca râmele în noroi, așa ne-am târî, în întunericul unei singure vieți...”.

Am pășit apoi în labirint. Primul poem/sonet ne lămurește asupra călătoriei pe care o începem: „Călătorie prin Marmură”. Ne-am amintit, instantaneu, că plăsmuisem niște eseuri, prin 1997, sub titlul „Amprente în marmura istoriei” și de aici un imbold în plus. Și eu, *în orele flămânde de-ntrebare*, după spusa poetului, am ajuns la concluzia lui, privind ... călătoria în timpul de demult. Rezumăm cu versurile lui, printr-un catren, sonetul: Pe *nava*, iar, a timpului ucis (poate o arcă în plutire, așteptând sfârșitul deluviului!)/ Milenii de răspunsuri s-au închis/ Dar poți scruta în vremuri, ca prin sită/ să scoți din marmuri, din ceața împietrită, rostul cel nou, noua-ți ursită?!

Apoi poetul ne încurajează să desigilăm, cele ferecate de ignoranță, în sonetul „Tropaem Traiani”. Rezumăm și noi aici: Pământul dacic continuă s-arate/ Rotund sigiliu al Daciei romane/ Temei solemn, Europei soarte/ și patriei - gliei eterne!

Apoi atragerea atenției că rădăcinile susțin portaltoiurile ce se potrivesc plaiurilor, cu maternități perene și doar în așteptare unor altoiuri spre înnobilare (vezi cântul subteran din „Orga subterană”). Dăm sinteza noastră catrenată a sonetului: „Acolo rădăcina, vie, încă neromană/ E Dacia fierbine, vibrândă a război/ Deasupra-i tulpina să primească-n rană/ Victorios, potirul, latinului altoi!”

Apoi „Arcașul”, cel cu 15 povestiri ale așezărilor în rosturi vechi ale dacilor, se arată metaforă, precum *râul*, *ramul* altui poet genial. Ilustrăm cu o rezumare a doar trei distihuri: Lujer, floare,rază/ Toate săgetează...; dealurile toate/ Arcuri duc în spate...; Arcul iar stă punte / Între cer și munte...

Apoi poemele descriu tihna Daciei preromane, viața în așezarea ei ca o armonie a cerului zalmoxian cu pământeni. Aflăm despre regi, obiceiuri și credință. Titlurile sunt sugestive: Ma-

ma, Zalmoxis, Regii (în rememorarea vocii lui Decebal!), Femeia Dacă, Legământul. Totul surprinde substratul cultural pe care se va suprapune - vorbeam de un altoi civilizațional! - cultura imperiului aflat în creștere la limesul Dunării.

În „Cugetările lui Diegis”, poetul nostru anticipează, profetic, printr-un înțelept dac (fratele lui Decebal și al tuturor dacilor... stră, străbunii noștri!), mersul inevitabil al societății înstăpânite peste resurse și cu putere de apărare limitată de prea divizata unitate a întregului. Rezumăm sonetul să surprindem luciditatea evaluării și perspectiva profetică: „Grecii din Pont negoțul ne-nvățară/ Romanii gloriei ne-ar aduce-n țară/ Le suntem ucenici, dar nu pe viață/ Răul află la cei buni, și binele din rău se-nvăță!

Apoi... blestemul aurului, care se vede și noaptea - aprinse focuri peste comori! - va isca marele război! În fapt trei încercări vor fi dat peste vâlvele adâncului să fie Roma în sărbătoare și Dacia să-și schimbe așezarea în istorie! În tabăra romană poetul, ca într-un întrând, ne acomodează cu creșterea Romei până către pornirea noianului, peste al Danubiul hotar. În sonetul „Ca tine, Cezar...” suntem lămuriiți, privind rostul scrierii inspiratoare „De Bello dacico”... pierdută, poate ascunsă de potrivnici! Încerc - ca tine, Cezar - semn fierbinte,/ spectacol tragic, scenă și culise,/ De Bello dacico s-aducă-aminte/ Ecoul viu al faptelor ucise... Să remarcăm aici, prin spusa poetului, ingerința genului dramatic, cum pare subordonată desfășurarea tematică a volumul: cu scene, acte, eroi, prin arena - labirint; apoi chiar ghesul pe care ni l-a provocat să intrăm în dialog cu ideile lui, uneori - se va vedea mai încolo, chiar răstălmăcindu-l!

În sonetul „Memento”, amintind de înfrângerea lui Domițian și a generalului său Cornelius Fuscus, orgoliul unei Rome pregătește marea confruntare:

„Roma ni-i scumpă! Vom porni!/ Bătând, curând un ceas de judecată/ Pe daci, romanii vor lovi/ Cum Decebal pe ...Domițian, odată!”

În sonetul „Temeiurile Romei” am găsit tema îndrăgită a preotului cercetător Dumitru Bălașa, despre care am vorbit în altă parte, care în argumentația sa niciodată nu uita pe Eneas și descălecarea lui marină în Latium.

Roma încearcă, în alte praguri de geneze/ Noi orizonturi a deschide/ Are putere, poate să cuteze/ Peste Danubiu, alte... Eneide! Apoi „Scrutinul” și „Plecarea” „Adriatica” și „Portus Salonitanus” apare itinerarul războiului din anul 101, spre Dacia încă „invincta”.

Și - taină legiunile porniră/ iar marea gâfâind abia respiră/ De-ar fi și steaua noastră să dea-n scapăt/ vom ști să ducem totul pân la capăt. Rezumăm aici voința și puterea unei Rome aflată la apogeul ei.

O scenă intercalată, ca o privire prin îngrijorata Dacie, „vocea lui Decebal” știe că „Rădăcina”/ poporul de rând, în credința lui, hrănindu-se din adânc, trece prin ierni, rădăcina fiind nemuritoare!

Apoi vorbesc în alternanță: „Getica... lui Criton”, De Bello dacico, *vocea* lui Decebal, *arcașul*. Fac o cronică a celor două războaie câștigate de Traian și ne lămuresc asupra consecințelor care vor marca veacurile și plaiurile dacice. Fiecare intervenție/poem, slujește scena confruntării dramatice, dă consistență unui adevăr istoric bănuțit, uneori adus de izvoare scrise, alteori plăsmuit de inspirația poetică. Portretele, nu puține, de prin muzee, de pe Columnă, din metopele de la Adamclisi vădesc chipurile vechi și îndârjirea eroică, resemnarea și durerea celor căzuți. Locurile multelor înclăștări sunt amintite, unele generic, precum nenumăratele „posade” din Carpați. Ilustrăm, prin doar câteva citate, sugestia... posadelor, aceea împotri-

vire a muntelui, *râului, ramului*, ca un sacrificiu asumat la ... trecători, atât de caracteristic istoriei pământului Daciei, și ea... eternă: „De-a curmezișul/ trunchiuri de-a rândul/ Pune dezlănțuitului hău” (*Rădăcina*); „Singurătatea dacă/ Vuind la trecători...” (*Un cerb*); „Oriunde-apar/ masive/ strâmtorile stâncoase...” (*Vârtejuri subterane*); „E Dacia:/ În drumul imperiului și-a-ține/ Pândind/ Să ne surprindă/ Colțosu-i bolovan...” sau „...Sunt tartori/ Zvârlind spre noi cu munții/ Cu stâncile măciuci...” (*Infernul*); „Ne hărțuie cu sete ne-ntreruptă/ Ne-aruncă stânci din vârfuri, cataracte...” (*Elanuri*).

Roma este surprinzătoare, fascinantă. Ea vorbește tuturor pe puterea ei de cuprindere. Tânărului la vârsta eroismului năvalnic, frumusețile cu înfloriri abia îmbobocite, îi fac cu ochiul. Celui trecut prin grele cazne, prins de strânsorile vieții, cetatea îi pare o temniță. Cel dedat slujirii zeului modern, aici îi află tronul, ori poate doar... ambasada dumnezeirii pe pământ. Filozofii, artiștii caută resorturile cugetărilor vechi și mecanismele punerii lor *in opera*. Ca să fie *imitatio cristi*, pentru o nouă *imago mundi*, aici, pe temelia pietrei vechi, va fi fost mutat Ierusalimul și tot aici, oficiul poștal pentru transmiterea tuturor *epistolelor* de încredințare și justificare a Imperiului. Tot de aici se va proclama înnoirea timpului, tocmai odată cu primul împărat, să fie ev nou. Dar poți pleca spre Roma, cu atâtea planuri de înțeles suprapuse, fără să ai, apriori, cu tine, ochii minții? Poți oare vorbi cu zeitățile păgâne fără să-ți fi impropriat mitologia?, să descifrezi în artă marea abundență de mesaje, din milenii, fără să-l fi cunoscut pe intermediarul J. J. Winckelmann, ori pe un contemporan ca D. Hăulică (v. *Nostalgia sintezei*)? În ceea ce privește scripturile, - cu morala lor legiuită... drept roman! - pot fi ele citite fără a fi cunoscut mai înainte pe Horațiu, Ovidiu, Vergiliu, Cicero, Seneca...? și de-a împreună cu aceștia, pe toți anticii greci, nu mai puțin celebri? Poate fi Ro-

ma cunoscută fără însemnele puternicilor cezari, fiecare pe numele și cu mărturia lui, monumentală?

Dintr-o altă perspectivă, volumul poetului Cicero(ne) Theodorescu ni se arată o cuprinzătoare sinteză în care planurile invocate mai sus se armonizează să ne poată fi, nu doar bucurie estetică ci și cunoaștere, răspunsuri la întrebările firești, atât de greu de lămurit de fiecare specialist în parte. Pe toți aceștia poetul nostru i-a împrietenit cu sine și ni-i pune să se explice simultan. Încercăm să surprindem pasaje care îi exprimă pe aceștia în volumul de poeme.

Istoricul comun, vorbind despre ... traci și plaiurile lor, nu uită niciodată să-l invoce pe Herodot: „Acolo unde iarna pământu-ncărunțește/.../ cum spune Herodot...” (v. *Către Ulpius Traianus Augustus*). Legenda Romei și mitologia asimilată de la greci ne este evidentă în multe locuri: „Suspină stinsă/Casa lui Romulus, bunică/ și altaru-i trist,/ Al zeilor Iari.../.../ lumina fără tine/ a templului Cibelei/.../ Rugatu-ne-am lui Joe/ La templu-n Capitoliu/ Și-atâtea lacrimi caste /Junonei s-au rugat.” (v. *Către Ulpius Traianus Augustus*)/ .../ Doar pavăza Minervei sclipitoare./ Când Marte-ți lasă-n mâini o lance spartă.../.../ Ahile pe Patrocle să-l răzbune... (v. *Longinus*).

În mersul timpului istoria este o ... poveste pentru a putea privi înainte, citind urmele care au făcut drumul, poteca... cunoscută cale! Când în „Dacia invincta”, la un soroc anume, sunt puse-n pământul brăzdat de ... plugul lui Marte, semințe de aur, oare recolta viitoare nu va înflori o Dacie de aur? Oare astfel ea, Dacia, nu rămâne în puterea ei germinatoare, de-a pururi invincta? Frumos, poetic, peste veacuri poemul „Dacia invicta” explică fireasca contopire a semințișului cu glia. Rezumăm și noi, altfel, sonetul la doar quadriga celor patru... ver-

suri: „Invincta rânduială străbună/Maternă seculară-nverșunare/
Rodi îmbrățișarea bună/ Cu ce-a fost bun din fiecare!”.

Din așa părinți de seamă, vădiți în fabule cu Lupi (dacici) și cu Vulturi (poate acvile romane!) s-or naște-n veci pui de... eroi. Și cât de prezentă este disiparea de energie a înțeleștării, fără temerea plecării în nemurire! Să nu ne fulgere gândul la *lupa capitolină*, care a hrănit gemenii? și la vulturii, numărați de Romulus, să fie de întemeiere unei noi așezări a omenirii, din toate hotarele, în altă zodie? În cartea noastră, ca o altfel de *Eneidă/Traianiadă*, carpato-danubiană, eroii reîntemeietori, *semințele de aur*, sunt Traian și Decebal. Ei sunt eroii principali și pecetea genetică, reactualizată în era nouă, a neamului nostru. Portretele lor, nemurite de Columnă, își au și în poeme aducearea aminte, vădindu-i, deși în adversitate după legile omeniești de atunci, eroii pozitivi. Firescul luptei din natură ne-ar spune aici că semnul dominant îl impune învingătorul!

Portretului, ca o biografie, oferită de Tacit lui Traian, ori prezentării lui Montesquieu, poetul nostru (C.Th) adaugă o concluzie a epopeii acestuia (numita de noi *Traianiada!*): „Tribun ales la Roma a treisprezecea oară/ A cincea oară consul, părinte ilustru al patriei,/ Își spune Traian mânia-amară/ și-i aspru în mânie / Germanicul August/.../ curând/ Cetăți și castre și valuri de-apărare/ Și-o singură putere:/ A legilor umane/ Păstrator neschimbat - în brazde schimbătoare/ Semințele de aur/ Ideile romane”.

Pentru Decebal, rugămintea surori sale, cerând cu luciditate pacea, ne oferă alternativa ca o hotărâre a maternității: „Strigă-n mine-o lupoaică flămândă/.../ Tu, stejar/ Prea măritul meu rege,/ Drag îmi ești,/ Prea iubitul meu frate/ Știu că inima ta înțelege/ Suferințele toate/.../ Chibzuiește,/ Măritul meu rege,/ Cere pace... ”.

Urmarea firească: contopirea daco-romană cu însămânțarea *ideilor romane* este surprinsă în... „Dacia invincta” (acel pământ care asimilează, să rodească nemurirea/continuitate a viețuirii!). Poetul înțelege subtilitatea confruntării culturilor/civilizației, cunoscând, *in situ*, marele creuzet al Romei: „Păzindu-și rânduiala ei străbună/ De-asediul semințiilor barbare,/ *Sunt Dacia invicta* vrea să spună/ Materna-i seculară-nverșunare/ .../ Rămâne rădăcina răbdătoare/ Intactă sub înghețuri și furtună/ Și-n spatele imperiului de-o doare/ De când voia și Cezar s-o supună...”

Pledând, pentru ideea romanizării dacilor cucerțiți, poetul exemplifică și cu alte împrumuturi culturale, cum Roma însăși va fi fost o afluență din care își va nutri, edifica și rafina, marele ei spirit. O face pentru cei ce încă nu înțeleg procesul, în legitatea lui generală și nu se pot încredința, încă, de permanenta înnoire a lumii cu altoiurile de soi, atunci când un relief statornic este propice aclimatizărilor. „Și-a grecilor cugetătoare vreme/ Și limpezile mării roci de rouă,/ Le apără cu sprintene trireme/ Puternica latină vreme nouă...” (vezi *X. Viminacium*), ori: „În daci e numai îndârjirea trează./ Nu văd, dezlănțuindu-se ca lavă,/ că temelie sunt, iar arhitrava/ Va fi a Romei strălucită vază...”, cu continuarea care anticipează iminența: „Și arborii-n cădere au gemut:/ - Stăpâni dacă-s romanii, dacii robii-s! (vezi. XII. „*Inde Berzobim...Processimus*”)

Sămânța îndărătnică și răzvrătită (să-și elibereze, precum Spartacus, viața împrizonată!)/ Își are fericita ei ursită/ Să țină rânduielele romane... Ne amintește, această idee, de îndârjirea lui Eneas să salveze penații Troiei, ca să le reînsămânțeze spiritul, după incinerarea cetății! Facem această asociere pentru a atrage atenția asupra migrației centrelor de putere, după cum se vădește acest lucru și Romei! Mai mereu, vocea pământului (în poeme revine des ... vocea lui Decebal!), rodind substratul

se opune... veneticilor și generează, post factum, nostalgiile (vezi. XVI *Despre libertate*): „... Dar Istrul diabolicelor toane/ Izvoare, ginți și albi răsculate/ Te-ar vrea necată-n temniți tuliene/ Latină armonie, libertate!.../.../ Febrilă, noduroasă, nemăcare/ Un urlet de cenuși și jar e,/ E-a triburilor - libertatea lor.”

Împins de la spate este... viitorul. Fiecare poet își lasă gândurile în rânduile poeme să slujească viitorului. Legiuni de foști luptători pentru triumful cugetului se pun în serviciul ultimului venit, tocmai pentru puterea de-a împinge gândul spre noi ere ce stau să-și primească sorocul peste grădinile cu anotimpuri. Poetul nostru, și el ieșit din curgere, a pus în arca plutindă a ideilor - acolo unde nemuritoare sunt doar câte-o pereche din fiecare! - cuvintele sale cu fuziunea întâmplată: dacoroman = român; Dacia/ Dacii/ Romanii/ Valahii/ Principate/ Țării Române = România. A dat pecețile cu înnobilare, să ateste în peisajul cu o curgere mai lentă/uneori împietrită, înnoirea. Sigiliile, pe care nu le desfăci decât îndrituit cu puteri speciale, au în ele adevărul și numele, care strigat fiind, ne atestă prin preajmă. Ce sigilii inspirate și greu falsificabile, ne sunt Columna lui Traian și Tropaem Traiani! Chiar dat jos de pe columnă, Traian și înlocuit cu Apostolul Petru... *sigiliul* acesta (după considerația poetului!) îi strigă numele... lui Traian și Daciei, pe care o preamărește peste veacuri. La fel trofeul victoriei de la Adamclisi, îi poartă numele, celui născut în Hispania Baetica. Câte alte locuri nu și-au luat nume, de la acest mare Cezar al Romei, să strălucească din aura lui? Masa lui Traian, Calea lui Traian, Brazda lui Traian, Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Tabula Traiana etc. Toate acestea își găsesc, contextual, o prezență în poemele care pun în păstrare ideile cu aceste cuvinte/nomen să poată fi strigate la fiecare citire.

Vorbind despre precuvântători să remarcăm, versificat, câteva surse ale poetului cu care suntem în dialog. În afara curgerii toate duhurile pot sta la taifas în ubicuitatea dominatoare, prin omniprezență...

„Au nu l-a sfătuit Aristotel, pare-mi-se/ Pe acel Alexandru, făptuitor de vise?”

„De ce-ar mai da papirusuri Egiptul/ De n-am vedea, cu ochii minții, manuscriptul?”

„De Bello dacico aduce iar aminte/ despre Traian, și cele dinainte!”

„De Roma, de penați și fondatori: troienii/ Vergiliu, lui Octavian, îi profeții... milenii!”

„În mituri, epopei și teatru antic/ Homer, Eschil, Sofocle... sunt panteon gigantic!”

„Tullius Cicero, ilustru orator/ El, Cicerone, poetul călător!/ Sau întâlnit, la Roma -n gând/ Aievea... parcă, de curând!”

...

Legende, povești, ce par doar întâmplări,/ Letopisețe, pisanii și descălecări/ temeieri toate cu început neclar/ Par poartă-n labirint, ca piatră de hotar./ Hotar la orizontul mai larg, dar mărginit./ Întru... ? Necunoscut!, afară? Infinit!

Multe, din cele necunoscute, nu ne sunt posibile din lipsa unei inițieri prealabile. Altele sunt oferite fără cheia descifrării la dispoziție. Poți oare?, da totul pe față?, dacă vremurile sunt potrivnice? Dar totuși, poți spune! Când adevărului nu i se îngăduie rostirea se pot folosi cheile potrivite și disponibile să ocolești cele potrivnice, punându-le sub încifrări. Și vremurile au nevoie de sorocul prielnic al mărturiei, în așteptarea mântuirii! Știm, intuitiv, că o comoară însușită nemeritat este purtătoare de blestem! Mai știm că secretul deconspirat al unei cauze poate fi și trădare. Subtilitatea poetică își are și fabula la dispoziție, alegoria, uneori sugestia, vag aluzivă pentru o reali-

tate incomodă, niciodată recunoscută de cei în cauză. Sub masca romanizării și a războaielor daco-romane, folosind generalitatea fenomenului istoric, poemele lui Cicerone Theodorescu au și cheia anti-comunistă în plină dominație a imperiului sovietic. Redăm mai jos, prin câteva răstălmăciri, posibilul mesaj ascuns, dar strigat precum cel, cândva, regelui Midas.

Să observăm că... romanizarea Daciei a continuat și în timpurile moderne, venind dinspre Roma cea nouă, identificată acum Moscovei. Cezarul/Caesar... devenise Țar, ca apoi imperiul lui să-și schimbe zeitatea... Răstălmăcim aici (VIII. *Singidunum*): „Asalt de Crivăț, muscălit în coaste/ Mormânt lichid de leșuri și epave/ Umplu pământul dacic cu năpaste/ Canale-aiude, ocne, periprave/ Clepsidre nămolose cu sânge în șiroaie/ Cărau și timp, prea leneș, în bejenii/ Plecau de-a valma-n lungi convoaie/ Pe căi de ducă... oamenii - vedenii!

Apoi, după poemul „Amintiri și vedenii” vom... rescrie O... Romă străveche se re-înnoi: „De copil știu această poveste/Petrecută în Roma străveche/ Mai prefecută, nedreaptă, nu este/ Niciuna din Rome-pereche/ Ca Roma din stepa muscală./ N-au romanovii pereche/ Când roșu-le Crivăț năvală!

La potopirile-n valuri oamenii așezați se scapă... ridicându-se-n munți! De mare bravură au fost și partizanii care au luptat în munți, împotrivindu-se invaziei comuniste. Ei ne-au inspirat ... răstălmăcirea: „Pe cununile munților/Vântul (vântul!)/Și cu sângele nostru să bată,/ Înălțați/ Către zeu legământul:/ „prizonieri, niciodată!” Ei, doar ei, „bandiți ai poporului” au salvat demnitatea românească, urmând îndemnul și nu s-au predat niciodată. O vor fi făcut în divizii, iudele, care îi vor fi vânat ca pe fiarele sălbatice pe lupii dacici, nemuritorii din munți - daci autentici (niciodată aceștia romanizați dinspre ... Răsărit!)

Romanizarea... Răsăritului

Roma este cuvântul care civilizează... acolo unde poruncile ei erau... *dura lex!* Când prerogativa poruncii se va fi mutat într-o Romă nouă, precum Moscova, romanizarea se va fi rostogolit dinspre Răsărit, precum Crivățul. Romanizarea aceasta dinspre Roma stepelor, pregnant după 1700, s-ar numi *muscalizare*, după numele țarigradului de stepă: Moscova (în limbaj peiorativ, desigur, altfel spus: rusificare!, iar la schimbarea macazului? Sovietizare, de-a dreptul!). Să fim atenți și la mimetismul simbolului religios al Romei creștine. Scaunul primului episcop creștin (primul între toți părinții!), a fost cel al lui Petru, la Roma, mandatat de Iisus întemeietorul religiei creștine. Petru I, din dinastia... romanovilor își face și el Petrogradul propriu (în spusa nemțească Petersburg!). Iată cum un nou Petru apare ca un...nou mesia și emancipează o nouă și tot mai cuprinzătoare împărăție. Ceea ce a urmat - dincolo de posibila ficțiune a *testamentului* acestuia! - este o creștere a împărăției prin veacuri și a influenței continue, în câmpul cultural - spiritual! Iată cum un nou Petru, la ridicarea unui nou mare imperiu, consacră pe modelul cultural - spiritual al Romei, o nouă Romă. Iată cum romanizarea, voință și pohtă a împăraților/țari ai Răsăritului va venii pe aripile Crivățului, când cu roiul călăreților, al lăcustelor, când cu puhoiul roșu al flamurilor, însemnate cu seceri și cio-cane.

Cezar, Terra, Țară, Țar

Țară. Acest cuvânt își are epopeea proprie. Terra ar fi întregul... pământului, chiar așa alergând prin univers, planeta noastră albastră. Țara ar fi o părticică din întregul cel mare, o bucată, mai mare, mai mică, cu nume propriu spre a le știi pe fie-

care și puse-n hărți cu marcajele mereu mișcătoare, după bătaia vânturilor de oameni. Dacă *terra* are un Tată, din cerul puterii, pe numele lui latinesc Pater, terra asta, ca pământ ocrotit se mai numește și *patrie*, iar cei care au conștiința apartenenței la această mamă care îi hrănește, se numesc *patrioți*. Dragostea aceasta, îndatorată, pentru o mamă adorată s-ar numi *patriotism*. Plecarea din țara ta este deșărare, ca o răătăcire impusă, ori asumată precum cea a fiului risipitor (risipitor de sine: limbă, credință - adică a legăturilor durabile și inefabile cu edenul obârșiei cu tainele ei întemeietoare și tocmai... risipite!). Cel sosit, de aiurea, a fortiori, rămâne neadaptat multă vreme cu statutul celui venit (venetic!) și în așteptarea „vizei”, „cetățeniei”, în exercițiul stagiului care dă dreptul statornicirii (precum veteranul, după lunga slujire în legiunii; precum ucenicul, apoi calfa, tânjind după desăvârșirea căutată etc.). Noua țară, cu duhul ei, te ia la sânul ei, după ce se încredințează că inima ei bate în cel înfiat. Organismul social cere empatia întregului corp social. Organismul formal/statal cere angajamentul formal al respectării canoanelor formale, instituite. Rar, dar caz fericit, când cele informale cu cele formale merg în același tact. Iată în ce constă dificultatea procesului civilizator, la impactul culturilor și civilizațiilor, adică impunerea semnelor cultural-spirituale ale statului învingător, după confruntarea puterilor de lovire.

Când o bucată din terra se afla în devenirea imperiului, tatăl din cerul puterii, părintele ideii de imperiu (adversar al Republicii/vezi Roma, ante Octavian Augustus!) s-a numit Cezar! (Caesar/Csazar). Nu întâmplător acest nume, preluat de la un om care nu a fost Împărat Romei, va fi asimilat prerogativelor viitoare ale tuturor împăraților, proprii Imperiului Roman, cât și a altora care vor fi asimilat modelul. Numele propriu devine de utilitate publică, desemnând funcțiunea cu atribuțiunile ei. Pă-

rinte fiind, cezarul, El preia și autoritatea cerească a lui Pontifex Maximus de stăpân politico-religios, asupra pământurilor de sub aceeași chingă dumnezeiască. Oamenii pământului - legați ombilical de pământ! - țărani, vor fi într-o vecie legați de gîla mamei și în porunca tatălui, legitimată canonic. Cezarul conduce imperiul din orașul întemeiat de el. Așa va fi făcut unificatorul Constantin cel Mare, când va fi consacrat Constantin/opol, Hadrian cu Adrian/opol, mai apoi Petru I (cum precizăm mai sus!), cu Petrograd/Petersburg, până la răsturnarea romanovilor și a roșurilor împărăției, devenită uniune comunistă, ca Leningrad (să exemplificăm și mimetismul românesc din vremea romanizării/sovietice, cu Orașul Stalin, ori cu orașele: Gh. Gheorghiu Dej, Dr. Petru Groza!).

Țării, și ei în logica monarhiilor, trimișii Lui Dumnezeu pe pământ, sunt răsturnați din tron în 1917, iar programul - manifest, al revoluției comuniste, îl exilează pe Dumnezeu în afara puterii politice. Din 1917 romanizarea, ca politică imperială politico-religioasă, își pierde atributul sacralității. Țării sunt înlocuiți de șefii de Partid (asumați în numele unui proletariat planetar ca exponent în lupta de clasă, în care celelalte componente ale structurii sociale nu au un rol în doctrină - la modul teoretic, întrucât nici muncitorimea, în mod real, nu are vreun beneficiu!, adevărind utopia sistemului, în planul realității). Pentru români, popor de sorginte latină, romanizarea sovietică, începe după 1945, ca un compromis al geo-politicii mondiale, căruia i-am plătit polițele după cel de-al II-lea război mondial și nefericita/fericită insurecție din 1944, fără acord prealabil și armistițiu recunoscut!

Răstălmăciri, inspirate din poemele lui Cicerone Theodorescu

Secera și ciocanul

(După „Lanuri sub seceră” - vocea lui Decebal!)

Sub zeul stăpân... se ivi, la aman,
Un Thor-proletar cu nelipsitu-i ciocan
Și nouă porunca de la Leviathan:
„Cu seceră-n mână, orice țăran!”

Profeție

(După „Vuiet”-vocea lui Decebal)

Viscole roșii, pârjoluri funeste
Vei plăti toate aceste;
Purpura, porunci îți va impune,
Cât încă „Scânteia”, cu vraja-i, n-apune!

Geopolitică

(După LVII. Culorile)

Și Crivățul vine-n purpuri călare.
Această mare roșie, cine s-o treacă?
Nu știe nimeni în ce așteptare
Zei din ceruri, albastru` o să-l placă?!

Obs:

N-a fost chip, o lungă vreme
Pe scena cu cortina trasă.
Culori se confruntau în steme,
Prin Europa!-n necomună casă.

Blestemul

(LIX. Cerbul de jertfă)

Blestem lui Churchill vom aduce
C-a stat la târg nerod cu Stalin`.
În vremuri tulburi și năuce
Adus-a-n țară doar venin!

Cerb înjunghiat pământul trudnic
Cu seceri și ciocane-n flamuri
Robeau roboata dacii, silnic:
Rumâni și alte multe neamuri.

Securitate

(După „Lacrimi”- a opta poveste a arcașului)

Tăișul securii? Nu uită!, E lege!
Poruncile Marelui Rege!
Și ale următorului, se-nțelege,
Când altul din... *cer* se alege!

Roirea... puterii

(XXXIV. Sanctuarul)

„Aleșii,/Nu mai suie/ La zeul lor/
Să-i ceară și fulgere și sfat”.
Forumu-i* de-acuma Kremlin
Și toții, mai noii, lui i se-nchin!

.....
*CONGRESUL (vezi cotitura din 1964 a Bucureștiului!)

Memento

(Scrutin)

Sucită-i calea gândului spre faptă.
La adversarul puterii-i o altă
Voință-a schimbării, înnoire și chin.
Poporul săracul e sub destin!
Azi lupta necesară-i/prima lege!
Dar după rodul vieții ne alege
Posteritatea! - ultimul scrutin.

Obs. Adăugăm ceea ce, demult, se cunoaște: „ urma, mereu, o
adulmecă turma, doar însă când noul păstor mai cunoaște...
calea! Da! Lupta-i viața însăși...

Ne-om bate fără preget și-ntr-o zi
Pedeapsa aroganței i-om întoarce
Torrentul agresiv l-om împlânzi:
Vacarmul va mai ști... și-o pace!

Politichie

(Răstălmăcire după „Rădăcini”)

Se-ncaieră în trântă/ Politicienii:/ Viesparul mărunț!/ Aprigi vâji-
e-n sus/ și se-ncântă/ Lângă ceruri că sunt-/ Ei se văd înfloriri
totale/ loruși, ca venite din vânt/ Odele - imnuri, chiar osanale/
N-au temeri de iernile reci./ Euforicii? Au vara în veci!
Rădăcini cu tăpile goale/ Veșnicești în iarnă,/ Doar tu: Poporul
de rând! Tu îi răsfeți! Tu îi Hrănești! Tu îi înalți! Rădăcină le ești
și celor pieritoare în iarnă, bolind/ Cu primăvara stare-a pândă/

Să iasă din visu-nfloririi, dormind/ O nouă stare de luptă, vara :
cuptor cu dobândă!

Lașitatea perenă

Doar lașii
Se-nchid în trădare.
Datoriei? Nimic nu-i răspund!
Fug de onoare,
Se feresc de vâltoare,
Tac, ca pești, la fund.

Râmele, șerpii
Cu sângele rece
Se târă prin hrube, mișei.
De lume? deloc nu le pasă!
Să cadă-n ceilalți o năpastă!
În meandre șirete, ascunși în noroi
Ei! Fi-vor orbirii: eroi!

Obs. Lașii de ocazie alungă furnicile harnice și albinele departe
de casă!

Bejenie

Pleacă de-acasă, hemoragic românii
Caută aerul mai proaspăt din Sud,
Acasă uscați li-s plămânii,
Prea scuiă în sân la ce-aud.

Pe drumuri de ducă la Roma, Paris, ori Madrid
Trudesc pe coclauri bejenii cumplite

Goniți de lichele, crescute-n partid
Să meargă la... produs! Să existe!

Ne asumăm, prin dialogul cu gândul poetului din „Bello daci-co”, o ștafetă peste generații, inspirată de profetica voce a lui Decebal (LXII. Vocea)

„-Sunt capul celui care nu se închină,
Tu vezi cu ochii, Eu cu ochii știu!”/.../
Din umbra mea ieși-vei tu-n lumină!
Prin mine-aici, trăi-vei mai târziu!

Roma, romanizare, latinitatea românilor, temeuri ale Statului Român modern

Modernitatea organizării statelor, în lunga evoluție politico-socială a umanității este, în perspectiva timpului, o chestiune recentă. Se poate vorbi despre o așezare în modernitate după *revoluția franceză*, din 1789, când se va fi experimentat *prima republică* franceză, cu atributul reaşezării între puterile statului și a... poporului (baza ignorantă și asuprită!). Renașterea antichității republicane, greco-romane, acum își va fi aflat începutul. Secolul al XIX-lea va însemna pentru continentul european tranziția spre reîntronarea dreptului popoarelor/ neamuri/ națiuni și regăsirea dreptului de autoadministrare, pe cont propriu, în afara imperiilor suzerane. Popoarele - să le numim alfa! - dominante în hegemonia imperiilor nu își doreau emanciparea națională dar, în mod sigur, își doreau câștigarea drepturilor sociale, în prea rigida și discriminatorie ierarhie a claselor sociale. Pentru poporul român risipit în structuri de putere im-

periale, cu drepturi subsidiare limitate, ori nerecunoscute (vezi cazul Transilvaniei, până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea -...) o poziționare în acest proces de emancipare generală a națiunilor ne-a găsit într-o stare foarte precară. Amprenta unui feudalism întârziat era evidentă. Principatele românești: Muntenia (Valahia) și Moldova, deși sub protecția *capitulațiilor*, convenite cu Imperiul Otoman, fuseseră ciuntite chiar de puterea suzerană (vezi raialele Giurgiu și Brăila!), cedarea Bucovinei, în 1775, Imperiului Habsburgic și a Basarabiei în 1812, Țaratului Rus. Situația Transilvaniei - sub regalitatea ungară, până în 1541; sub turci, cu statutul vasalității; apoi sub habsburgi, până în 1867; în final sub dualitatea austro-ungară, până în 1918! - deși cu poporul majoritar, dar cu elita amputată și nerecunoașterea ca națiune receptă, din 1437, se arăta de un tragism revolut și o discriminare evidentă. Neamul în întregul teritoriilor locuite își ține firea prin seva unei limbi puternice (deși strâmtorată, lipsită fiind de mijloacele formale de emancipare!). Sub aspectul crezului religios, cele zece porunci țineau moralitatea societății, iar creștinismul, împărțășit de la început, nu se putea înlocui ușor, după ce obiceiurile care dădeau sens vieții intraseră în tradiția atât de puternic împletită cu ritul creștin. Credința i-a făcut docili, ascultători, răbdători și închinători la toți: împărații/ sultani/ domnitori/ voievozi, pentru că *biserica* , printr-un apostol le predicase că *toate împărățiile sunt de la Dumnezeu!* Și ce respect purtau ardelenii *bunului împărat* de la Viena, cu toată prigoana catolicizării și înăbușirile brutale ale revoltelor legitime, specifice vremurilor, nu numai pe la noi, ci peste tot unde starea socială de jos... cârtea împotriva așezări nedrepte a societății care cerea de urgență reșezarea!

Suficiența... autorității

Am fost prezenți la un eveniment ceremonial, anual, dedicat nașterii pr. Dumitru Bălașa. S-au adunat la Arhiepiscopia vâlceană, în 2019, foarte mulți daciști din țară, mulți veniți fiind, după congresul anual, dedicat rădăcinilor vechi, de Fundația „Origini” de la Buzău... Cu prilejul întâlnirii vâlcene s-au rostit câteva sentințe. Acestea, luate fiind din percepția vulgului european - care asociază, printr-o confuzie semantică: rromii cu românii și pe aceștia, care... *de la Râm/Roma se trag!*, cu robii romanii, sclavii imperiului. Uite așa, euroscepticii noștri vor fi găsit o susținere inoportună cleветirii ignoranței fudule de aiurea, evident neîmpăcată cu sorginea noastră romană și beneficiul latiniei imperiului. Roma, locul robirilor de demult, putea fi stigmatul modern al țigăniei românești, ușor de lipit etichetă, din cauza etniei globale a gipsilor, gitanilor, țiganilor etc. – apatrizi, robi atâtea veacurile pe coclaurile lumii, nu doar prin... România! Un adevăr al robirii țiganilor de către puterea politică și cea bisericească, preț de cinci veacuri în țările românilor, va fi fost rostit chiar anul acesta, 2019, cu ocazia vizitei la Blaj, de Papa Francisc! În legătură cu robirea dacilor, duși în sclavie de Roma (nu neapărat la Roma, ci unde imperiul avea nevoie de ... forța vie, luată în stăpânire!), facem aici o precizare.

Ne-am amintit de numele unui toponim: Robești, căruia Dumitru Bălașa îi va fi scris povestea și despre care un specialist își va fi dat și el, ex-catedra, superficial, părerea. Am găsit un corespondent între vorbele de clacă spuse cu autoritate, în două momente diferite, în contexte cauzale diferite, dar în prezența multor oameni care pot da credit... autorității formale, declarate!

Despre satul Robești, aflat la egală distanță între Râmnic și Sibiu, pe defileul Oltului, preotul cercetător ne spune, că din

cauza condițiilor naturale prielnice, aici au organizat romanii, cuceritori ai Daciei, tabăra prizonierilor daci, înainte de-a fi duși pe drumul robilor... în sclavia Romei. Aflat într-un autocar cu studenți, pe post de ghid, un fost director al Muzeului Țării Crișurilor, trecând prin acest Robești - interpretând denumirea, spunea: „iată un sat populat de țiganii, puși de domnitori să cu-leagă din pietrișul pâraielor de munte firicelele de aur!” Confuzia, de mai multe ori evidentă! Furat de denumirile din vecinătate ale așezărilor cu rudari (Băiaș, Boșoara etc.), nu știa că acel Robești, bun de adunat mulțimi (cum și-au făcut și Buzeștii tabăra lor, în drum spre Șelimbăr, în 1599!) era, și este un sat de moșneni, de când este cunoscut de catagrafii și în care vecinicii nu și-au putut găsi așezare. Apoi confuzia regretabilă a unui specialist în etnografie, care confundă coloniștii rudari, cu țiganii, uitând că rudarii au o limbă proprie - chiar limba română! - de sorginte latină (cu o sonoritate bănățeană!) și că ocupația lor atestă, deasemenea, *rudăria* (minerit, în limba vecinilor sârbi!). Ce vor fi învățat studenții de la un specialist? Ce vor fi înțeleș participanții, de bună credință, de la evenimentul organizat la Arhiepiscopie, când se va fi pus în cârca Romei, stigmatul aruncat de superficialitatea specialiștilor? Un gând ne-a trecut atunci prin minte: unui pietroi greu, aruncat în adânc îi trebuiesc zece înțelepți să-l scoată la lumină!

Am fost la Arhiepiscopie, din respect pentru memoria lui Dumitru Bălașa. Am fost în autocarul în care s-au făcut dezinformările... calificate. (Am fost și la Oradea, să scot din confuzie... specialistul!). Sunt, din moși-strămoși, moșnean din Robești și declar pe proprie răspundere că nu sunt țigan, iar latina îmi este din graiul matern! Nu o fac, dintr-un orgoliu rasial - străină îmi este xenofobia și desconsiderarea fratelui meu, omul! - ci din spiritul adevărului și al desolidarizării - de cele spu-

se acolo, unde nu am putut să intervin, în asumarea unui spirit civic .

Romanizare/sovietizare la cerere, albăstrire (pamflet)

În jocul naiv al copilăriei exersam geo-politica lumii, jucând în deplină nevinovăție: „țările”. Așa cred că s-a întâmplat când marile puteri s-au pus pe bâza mondială și ne-au impus jocul, prea trist ca să fi fost serios, slujindu-se de poruncile celor cu putere și naivitatea prea feciorelnicei monarhii române.

„Țară, țară! Vrem ostași!” Vor fi strigat de dincoace, din țara în care au fost însămânțate semințele roșii, cei doriți de mai putere. „Pe cine?, pe cine?”, le-au răspuns amatorii de grabnică... *înfrățire*. „Să vină... coloana a V-a!”; să vină diviziile: „Tudor Vladimirescu”, „Horia, Cloșca și Crișan”, că ăstora le-am inoculat deja lecția supunerii și au jurat pe ea...!” Așa a strigat și Iliciul, contemporan de-al nostru, prin 1989, dar el se jură acum cu mâna pe Biblie (că oricum la el nu contează!), că n-a făcut-o decât în glumă, deși pe telefonul roșu... De ce n-au revenit înapoi, în țara lor, oamenii mari și lucizi aflați în marele război? Ei nu se mai jucau demult de-a țările, prea serioasă le fusese experiența de la Cotul Donului, iar acum „frații de ocazie” îi trimiteau la răcoarea Siberiei, de-a împreună cu exilatul Dumnezeu. Răcoare totală, pentru majoritatea dusă la roboată, că se făcuse cald rău pe la noi și pământul se poJORÂSE de atâta pârjoală roșie, cu atâta combustie dată de români, măcelului mondial.

„Țară, țară vrem ostași... mai roșii!” Și aceștia au venit, i-am primit cu osanale și le-am dedicat o mare sărbătoare națională... să țină minte veacul: marea insurecție de la 23 august.

Le-am deschis, nu numai porțile, dar le-am dat tot ce ne-au rugat frățeste. „Davai ceas!” L-am dat cu timp cu tot, preț de-o jumătate de veac! I-am chemat doar, nu-i așa? și aceștia au venit și s-a procopsit patria română vreme lungă, să ne ajungă până la os, de atâta dragoste și stors. Îmbrățișarea a fost atât de intimă că greu s-au mai dat duși pe la casele lor. Chiar când au plecat și-au lăsat niște comisari - oameni de comitet (local, central...), că doar erau din familii acum, uneori, prin idilele *e-liberării* (de noi înșine!), la modul propriu! Avea țara asta solicitată un sân încăpător foarte, din Carpați până-n Pacific! Și mai avea o poftă de suveniruri marea uniune, că nu îi ajungea doar acontarea unui... amărât de tezaur, luat demult broșă pe pieptul ei prea barosan. Ba, a mai fost și un soi de cumetrie, de tip sov-rom, în care ne făceam daruri reciproce: noi le dam și ei ne luau! Uneori, în marea lor dărnicie, până prin 1964, ei ne dădeau cu mare generozitate poruncile ...

„Țară!, țară!... Nu te-ai sufocat de atâta tandrețe sufocantă?” S-au întrebat cei care se rușinaseră de pre slugărnice frățească! Erau pe acasă când și-au pus, mai pe șest, întrebarea, și pentru că tocmai plecaseră trupele fraților în permisie pe la rudele lor, aproape uitate în întinsa lor patrie proletară, au hotărât că, după 20 de ani, se poate scrie alta filă de dragoste, acum doar... ca între verii din lagărul cu soare și sateliți.

Uite așa țara, fostă populară, acum din ce în ce mai socialistă, își căuta majoratul cu altă identitate! A început să-și cânte noua cântare a noii sale credințe, acum obligatoriu proletară, descoperindu-și și obârșiile pe care nu le puteau revendica imperiile concurente în istorie. Daciada, desigur epopee întemeietoare de neam cu rădăcini, putea scrie cu energie revărsată acum alt suflu eroic, de care neamul avea nevoie, fiind realmente, în mare nevoie. Părea această Daciadă o subtilă revenire la o deviză liberală: „prin noi înșine!”, mascată rebusist să

nu se observe disidența în CAER și în Tratatul frățesc: d'aci a-dă!, chiar cu riscul izolării - pe vremea lichidării marilor datorii externe.

Grea este reconversia, după doar douăzeci de ani, când carantina traversării deșertului are nevoie de mai multe generații! Cum să revii la ceea ce a fost? când însăsmânțarea se făcuse cu temeinicie și pe Dumnezeu, bimilenarul, îl exilasera noii doctrinari, și pe El, la mii de Km, iar slujitorilor Lui li se impusesse discreția, tocmai condiție a propriei lor supraviețuiri?

Să ne amintim, cu luciditate, să nu cădem în plasa struțo-cămilei binomului puterii, care îl face pe Dumnezeu complice, la circul puterii din logica lui Machiavelli. Romanovii, de la Petru I, ne-au muscalizat romanizarea veche, apoi prin 1812 ne-au înghițit din țara basarabă să o aibă mai la piept. Se legitimau și cu dreptul divin dat de Dumnezeu... împărățiilor, care sunt de la Dumnezeu. (Dixit!, apostolul neamurilor, în celebrele epistole, expediate de la Roma!). În 1917, dumnezeul proletarilor nu mai recunoaște pe Cel din ceruri. Rusia nu se mai revendică din puterea cerească, iar România (din 1918... întregită!) este încă monarhie, cu rege și încă Dumnezeuul bătrân.

În tatonării, între cele două mari măceluri mondiale, „țările” își trimit peșitorii să se poată încuscri, la soroc. Ce avans irezistibil mai apoi „Ordinul Victoriei”, medalia oferită unui monarh - copil și ușor de ademenit abdicării! Ce ofrandă! Să-l dai *fedeleș*, să devină criminal de război, pe mareșalul propriei tale oștiri, ca apoi să deschizi fără luptă (fără armistițiu!) poarta cetății și să întinzi mâinile să-ți se pună cătușele, pentru vreo douăzeci de ani!

La sfârșit de mileniu doi, când sabia a rămas doar în recuzita paradelor, și doar rar ca baionetă în luptele corp la corp, am fi putut cârți dacă am fi avut ... *căpitanii* noștri! Ce poem frumos: „Dan căpitan de plai!”, vorbindu-ne despre un alt asalt al Răsă-

ritului! A fost stârpită din fașă - interzicându-se cuvintele cheie! - amintirea eroismului legiunilor romane, al legiunilor lui Avram Iancu, al legiunilor moțești aduse din Apuseni de Amos Frâncu, în 1918. Orice pomenire a cuvântului *legionar*, trebuia imediat amendată! Orice licărire a vreunei scânteii de eliberare doctrinară trebuia stinsă imediat! Biată elită românească, într-o țară prea tânără, cu copiii în jocul patriotismului naiv, n-ai avut nicio șansă!

„Țară!, țară!, vrem marxști!”. Nu! Greșim când ne folosim de numele acestui filosof și profet al umanității, invocat de utopicii Lenin și Stalin, mai apoi de o propagandă proletară... Reformulăm!

„Țară!, țară!, vrem noi propagandiști!”. În vidul creat de temnițe, de canalele hemoragice ale sevei de conștiință românească autentică, s-au ivit noile „divizii” cu patrioții „realismului socialist”, dar și cele ale serviciilor: „ochiul, timpanul și pulanul”, să acționeze... pionerește, încă din fașă pe poziție: „gata întotdeauna!”, apoi în elanul tineresc al (sc/uteciștilor!). În perioada ascunderii cuvintelor incomode, de sorginte romană, ne-am dacizat să nu pomenim prea des despre legionarii Romei. Ne-am dus direct la Burebista, încă necuprins de puterea Republicii Roma. Istoriografia s-a scris cu multă fereală să nu se amintească cumva despre înăbușirile primelor republici bolșevice de către oștenii romani/români, prin 1918/1919. Cum să vorbești despre trăirismul identitar al nației române, când internaționalismul proletar devenise cauză a unui globalism de clasă? Mucles! Despre compromisul marilor puteri, despre bolșevizarea forțată! Eram încredințați că suntem un stat liber, independent, când toată planeta ne arăta: „stat satelit sovietic”, cu evidentă poziționare, până în amintitul 1964!

Romanizarea dinspre Roma a treia, mutată de romaniovi la Moscova - via Petrograd, cu Petru... apostolul, cu tot! - să o nu-

mim muscalizare creștin - ortodoxă și protectorat, împotriva Romei apusene a Sf. Imperiu romano-german. Romanizarea dinspre Răsăritul sovietizat, să o numim sovietizare și să o constatăm, după 1944 și până prin 1989 (încă pregnantă prin 1996, salvată de un... *front* al inerției mentale!).

Prin 1989 plictisul general și poruncile venite din eter au prins din nou strigare: „Țară! țară!... vrem afară! Dumnezeu?... din exilare! Dictatorii?... de la putere! Omagiile, cărțile și carnețele roșii să fie scoase și puse la zid, ori împrășcate cu foc, să li se piardă urma, pe loc! Să înceapă o nouă Roman(izare) cu orient-(expres) spre vest! Ba! Să rămână *neîntinare*, spre soare răsare, cu vaste parade, la nevoie... chiar mineriade! Dar se îmbolnăvi și estul și atunci ne-am înșeninat și am început să cerem, senatorial, dreptul la mai albastru! În valuri sosiră apoi... Atlanticul cu puterea și Uniunea albastră cu mierea. Constantă ne-a rămas doar romanizarea noastră perenă cu toate culorile ei schimbătoare... Fie acum, dă Doamne! potrivirea culorii căutate, de atâta amar de vreme, a României noastre pe planeta glob... albastru!

Columna*

(Triumf de epopee și antologie dacă)

Monumentul, care încununează gloria supunerii Daciei, după *De Bello dacico*, o adevărată *Traianiadă*, este primit în 113, în mijlocul cetății eterne, prin voia cezarului. Poetul** cuprinde contextul și atmosfera: „...Și oameni și-anotimpul/ Exultă-n vasta vrajă a forului traian/ În mijlocul cetății/ A coborât Olimpul .../.../ E voia-mpărătească/ Mulțimile să-și scalde/ Privirile și pașii-n magnificul decor./ ... (vezi LVII. Finalul epopeii!)

O construcție durabilă își poartă timpu-n piatră și temelia zidită în liantul viu de sânge și ciment. Invocăm concluzia noas-

tră inspirată de poemele lui C.Th (vezi sonetul: LXXXVIII. Em-
plecton și Paramentum!)

*Rămânem prin ciment roman/ Stânci neclintite-n câmpuri dace/
Că sânge-n râuri nu a curs în van/ Murmur latin, milenii, mai în-
coace!*

E bine să nu se uite, că *demonul ruinii se bucură flă-
mând****, că mai sunt clevetitori și mincinoși, prin preajmă, ca-
re mânjesc: „... spațiul frumuseții, /Intensele sinteze,/ Labori-
osul har.” Îndemnul, adus intact din vechime de poet, ne sună
poruncă: „Mai umblă/ Ignoranții nepedepsiți prin lume:/Știința,
arta,/Nu le lăsați pe mâna lor...!!!” Columna traiană este (su-
perbă concluzie!): „Antologie dacă/ În care învingătorul/ Îngă-
duie elogiului daltei/ Să-l îndrumi/ Spre gloria anonimă a în-
vinșilor,/.../ Nu-l umilește pe cel mâhnit și-nfrânt./ Bravura nu-i
condamnă/ Restriștea nu-i insultă./.../”. Dacii din marmură: ...
„Sunt dreapta ripost-a disperării,...” iar Dacia însăși e... „Dacia
invincta/ Acest matern profil” !

Erupția verticalei, o torță care să pâlpâie nesfârșirea me-
moriei, este un continuum, o candelă aprinsă în ochii celor ce-o
privesc și se minunează, primind mai apoi îndemnul cercetării,
pe o spirală ce urcă spre boltă, poate o scară cu trepte, poate
cu romburi... Dăinuie ceea ce are viață în sine. Columna, răboj
al epopeii, are suflul vital al eroismului și tenacitatea martirică
a credinței. Admirabilă sinteza poetică, descifrând romanizarea.
În spirală, spre înaltul, pe care se va fi suit apostolul când a
preluat plenar cheile împărăției Lui Dumnezeu, putem urca fie-
care, luându-ne însoțirea potrivită. Iată ce ne-a spus în finalul
finalului (v.Finalul epopeii!) poetul, precum Vergiliu, lui Dante:
„Cadențe, respirații, lăuntrice torente/ Sculptează/ Către ce-
ruri/ Un fluviu - artezian;/ Dramatice - adevăruri, confesii,/ Tes-
tamente,/ Salvați, căzuți/ Același eroic chip uman/ Columna/

Nu-i festinul victoriei brutale/ Cu „miles gloriosus”,/Cu epicu-
rieni.../ Ea murmură /Ecouri/ Dintr-un „supremum vale”/ Scan-
dându-și epopeea-n dactili marmoreeni.”

.....

*Columna lui Traian, ridicată la Roma să vorbească lumii despre cucerirea
Daciei;

**Cicerone Theodorescu a dedicat un volum de poeme lui Traian (*părinte*
al patriei noastre, alături de Decebal - după cum îi constată imnul națio-
nal!), pe care postum, cu numele *De Bello Dacico*, îl vom primi în dar cu
subtila lui mărturie istorică;

***Chateaubriand - poetul francez care a inspirat romantismului *tema*
ruinelor, autorul unei... *cercetări literare*, asupra antichității (v. *Martirii*).

Catrene... izvorâte din sonetele poetului Cicerone Theodorescu

Păstorul din veac

(LXXXVII. Focul stânilor)*

Al supraviețuirii duh flămând
Rămâne-n munți cu chipul nins.
Greul pământului vibrând,
El! Focul stânilor nestins.

Concluzie

(d. CIII. De vorbă cu Apollodor)

Torente prin istorii treacă!
Alte deluvii încă vin,
Dar întâmplata epopee dacă:
E-n firea ta, cu grai latin!

Columna

(CIV. Columna)

Perenă frumusețe, martor drept
Ce timpului tiran nu se prosternă
Nebunilor memento înțelept
Urmașilor parabolă paternă.

Piatra de hotar

(LXXXIX. Zidarii)

Piatră de hotar. Romanilor: victorie, altar
O inimă cioplită aspru, dar și caldă
Ca lacrima împietrită pe șiroitul far
Cu dacii-n nemuriri, topindu-se-n cascadă!

Leagănul

(LXXXV. Leagăn)

În lutul moale, semne, pași, crâmpieie
Mă dumiresc complice, când niște ochi arunc:
Sanda romană și-opincă de femeie,
Leagănat, pe prisp-afară, îmi găngure un prunc!

Acasa... veteranului

(LXXXIV. Veteranul)

Războaie fără număr în zecile de ani
Primesc binecuvântare lui... acasă!
Legionarii-n Dacii: veterani,
Țărani ai brazdei și la coasă!

Paradox

(Citat nemodificat! - Rânduiala)

Când Cezar n-avu drept să se mândrească
Cu titlul de împărat, toți împărații
Cu numele de Cezar se mândriră!

Virtute

(LXVIII. Virtuți)

Din orice stea pândesc cu-n ochi ciclopii
Cu fruntea către timpii necuprinși
În sclavii înțelepți – vorbesc Esopii
Virtute e să ierți pe cei învinși!

Traian vs. Nero

(LXX. Nec ego Nero)

Eu nu sunt Nero, crimele să-mi cânt
Și cerc de flăcări Romei eu să pun zelos,
În plaiul dacic, făcut-am legământ,
Pământul cucerit, va înflori frumos!

Trofeul

(XCI. Trofeul)

Grecească și romană rânduială
Trofeul către ceruri izbucnit
Să pară un colos de fală
Rotund pe glie, lance-n infinit!

.....
*În paranteză este trecut numele poemului, esențializat în... catrenul, cu numele dat de noi. Cifrele romane arată locul din ansamblul volumului „De Bello Dacico”/ Cicerone Theodorescu - apărut la editura Cartea Românească, București, 1989, cu a-cest nume pus de îngrijitoarea textului acestei ediții postume: Coralia C. Theodorescu.

„Columna lui Traian”, 113 d.Ch., Forul Roman, arh. Apolodor din Damasc, foto wiki-2021

„Columna lui Traian”, detaliu - războiul daco-roman 106, foto wiki-2021

„Decebal”, Orșova, piatră, 2004, sculptor Florin Cotarcea, ctitor Iosif Constantin Drăgan (DECEBALUS REX - DRAGAN FECIT)

Constantin Brâncuși - „Coloana Infinită”, Tg Jiu, 1938
foto Mihai Sporiș, 2013

Detaliu fațadă Tribunal Vâlcea, 1906, cu coloane romane -
ordinul arhitectonic Compozit

Bustul lui Traian, travertin, 1984, scuarul Arhiepiscopiei, sculp-
tor: Wagner

Lupa Capitolină, la Râmnicu Vâlcea!

(O propunere public desconsiderată de puterea locală!)

Anul 2018 îl trăim, încercând bilanțul unui veac, de la un eveniment astral al istoriei mult încercatului nostru popor. În 1918, după marile suferințe ale unui război mondial în care românii au dat tributul de sânge, o mare adunare plebiscitară va fi hotărât, la 1 Decembrie, unirea Transilvaniei (Banat, Crisana, Sătmăr, Maramureș, Ardeal) cu Regatul România, după ce pe 27 martie 1918, Basarabia - într-un context geopolitic favora-

bil! - revenea la trupul țării. În legătură cu acest eveniment, foarte important pentru marea unire, bilanțul ocazionat de Arhiepiscopia Râmnicului, în 7 martie, 2018, ne-a prilejuit multe luminări ale lungului proces istoric care va fi încununat marea unire.

Am primit inspiratul cuvânt, adresat acolo de Arhiepiscopul Dr. Varsanufie (prin moderatorul evenimentului, dr. Ștefan Zăvărnă!), sinteză a unui proces istoric care scotea în evidență temeiurile coeziunii unui popor risipit prin imperii potrivnice: *credința* adevărată primită de la apostolii întemeietori ai creștinismului: Andrei și Filip, de-a împreună cu *limba moștenită din strămoși*. Simpozionul, dedicat revenirii Basarabiei la trupul țării, a fost onorat de istorici de mare prestigiu. Istoricul Ioan Scurtu ne-a luminat asupra procesului istoric și a evoluției scenei geo-politice, pornind de la revoluția franceză (1789). A insistat asupra revoluției europene, din 1848, când s-a născut un *program politic de regăsire națională* (în spiritul secolului naționaliștilor!). *Mica Unire* (1859), războiul de independență, pacea de la Berlin (1878) - momente cu efecte fericite, căpătau logica și înțelesul pentru dumerirea nespecialistului. Ce anume a determinat marile puteri să identifice un popor, la mult disputata Dunăre de jos? *Insula de latinitate, într-o mare slavă*, își găsisese afirmarea unei identități minunate, în interesul mării Franțe, care ne va fi adoptat soră în aceeași *gintă latină*. Marca acestei identități - întru nobila latinitate! - a fost bine demonstrată de oamenii de cultură ai vremii, cultivați prin marile centre culturale europene (*tinerii noștri la Paris învață!*), dar și de reputeate personalități franceze, - care vor fi pus umărul alături de intelectualii români! - Jules Michelet, Elias Regnault, Jean Alexandre Vaillant, Edgar Quinet etc.

Idea latinității* se va fi pus în conflict cu idea dacistă, care revendicând hotarele vetrei mari a Daciei, pune sub semnul

îndoielii cucerirea romană a întregului și impunerea, *ex-abrupto*, a unei limbi noi. Acest curent avansează teoria unei latinități mai vechi decât cucerirea romană, uneori faptul că limba dacică ar fi inspirat limba celor veniți din Latium. Nu se pun de acord asupra unui fond comun (substratul indo-european!) care va fi lucrat temeinic la evoluția unor ramuri lingvistice crescute în condiții de... sol și vremuri diferite, ba chiar folosind noi tehnologii de... însămânțare - creștere, rapid insinuate ca nouitate, prin colosala forță de impunere! (vezi hărțile Europei politice, în cele două milenii creștine - din veac, în veac!). Două ideii, cu adevărul lor nedescifrat, acționau contradictoriu pentru împlinirea *programului*.

Limba noastră, latinitate vie, este graiul românilor de la Nistru până la Tisa, lucru incontestabil și pe vremea lui Dimitrie Cantemir, cel care ne dădea... *Descriptio Moldaviae*. Vatra cea mare, întru și între imperii potrivnice, nu putea să se reîntregească decât prin slăbirea imperiilor și creșterea conștiinței de neam și a voinței de autodeterminare. Să nu ne erodăm, prin propria noastră ceartă internă, *coloanele identitare*: latinitate și fruntarii (exprimate, peren, prin simbolurile acceptate ca mărci identitare!), ar fi putut fi un îndemn la coeziune a celor despărțiți de atâtea păreri contrare, unele abil cultivate de interesele vremurilor potrivnice. Acum, iar și iară, simbolurile puse vederii în monumentele publice, pot fi numitorul comun, în care unitatea necesară să lucreze mai binele neamului românesc, atât de dezbinat.

Am luat drept pretext *Simpozionul*, unde s-au spus lucruri foarte interesante, bazate pe documente, tocmai pentru a face apelul la împăcarea, în Râmnic, a două curente radicale: dacismul, care este supărat pe cuceritorul roman (inclusiv pe cuceritorul Traian!) și asumarea oficială a latinității, dar care, nu își ia răgazul să convingă pe contestatarii unei istorii (să-l recu-

noaştem nepriceperea scrierii, uneori în registrul impus propagandistic de stăpânii vremelnici - vezi azi corectitudinea politică în care numai puterea înscăunată are dreptate!) numai pentru a nu fi de acord cu „dacomani”! Tranşarea disputei, fără argumentele necesare, de pe poziţii apriori neegale (vezi desconsiderarea oficială a „Congreselor de Dacologie”) nu poate găsi împăcarea...

În Râmnicu Vâlcea există Calea lui Traian, care se continuă pe Valea Oltului (pe acolo pe unde romanii îşi făcuseră drum apărât de castre: Transalutanus!). Există şi monumentul cu împăratul Traian în faţa Arhiepiscopiei. Pe această cale s-a propus ridicarea unui monument, simbol al latinităţii noastre: Lupa Capitolină. Să se ridice în anul CENTENAR, să fie de bun augur veacurilor viitoare.

Există şi strada Decebal care se intersectează cu strada Republicii şi acolo se poate ridica un monument... pentru lupul dacic (Burebista, Decebal etc.).

Dacă am observa (speculativ, desigur!) că Vâlcea-Vulcus, este un toponim legat de lup (v. Ţinutul Lupului), punerea împreună în acelaşi oraş, în acelaşi timp, a lupului dacic (apărător, se spune, a nouă hotare!), cu *lupa capitolină* - care mamă fiind, ne dă limba! - am da semnul de împăcare între cele două: hotarelor neamului cu strămoşii, şi a limbii dată de mamă! Există la poalele cetăţii Devei statuia lui Decebal care are pe soclu basorelieful cu... lupa capitolină, semnul că cele două nu se exclud şi împreună sunt o... cetate a unităţii!

Am folosit prilejul simpozionului şi am adresat domnului istoric Ioan Scurtu, în prezenţa tuturor referenţilor, dar şi a multor forumişti locali prezenţi, întrebarea: dacă este oportună ridicarea unui monument dedicat Lupei Capitoline? Răspunsul a venit instantaneu: *este o idee bună!* Credem că o dezbatere publică, un concurs de proiecte, o colecţie publică, pot fi angaja-

te, pentru ca decizia celor îndrituiți să o ia să aibă susținere, iar noi vâlcenii, să dăm orașului, în anul centenar, două simboluri care să ne înnobileze!

În vacarmul în care toți vorbesc și nimeni nu ascultă rostul aceluia eveniment - organizat că dădea bine unei agende care vorbea în pustiu despre marele centenar - nu și-a aflat noima! Se strigase, la locul potrivit, în fața unor oameni cu discernământ și spirit civic (în sala de festivități a Arhiepiscopiei Râmnicului fuseseră prezenți: ierarhi ai bisericii, academicieni și exponenții reprezentativi ai Forumului Cultural al Râmnicului!), dar apelul nostru nu a stârnit niciun ecou! Constatarea o facem în 2020, deși în tot acest timp în revista lunară „Cultura vâlceană” mesajul s-a reluat, număr de număr, fără ca apelul să primească un răspuns. Nu s-a organizat nicio dezbatere publică când posibilitățile de - a afla opinia celor mulți sunt acum aproape în timp real, grație informatizării rețelelor de comunicare. Revenim cu propunerea, după alegerile locale din 2020, având speranța că noii decidenți vor cântări altfel propunerea noastră și vor întreprinde consultarea publică necesară că doar s-a clamat că *vox populi* le este rațiunea existențială supremă, ca reprezentanți ai poporului. (1 oct.2020)

1. „Lupa Capitolină” la Timișoara, foto wiki - 2021. 2. „Statuia lui Decebal”, 1937, Deva, cu „Lupa Capitolină” în bazorelief, sculptor Radu Moga, foto Mihai Sporiș

Propunere de monument cu „Lupoanca Capitolină” la Râmnicu Vâlcea (2017) publicată timp de trei ani în *Cultura vâlceană*

Garda pretoriană și cercul vicios (Pamflet!)

Strămoșii noștri - cum s-or fi numit ei! - au jucat hora atestată de arheologie pe la ... Frumușica. Preistoria a tezaurizat-o și a transmis-o, strat după strat și azi o vedem rotindu-se, când euforia cuprinde comunitatea, la momente speciale, într-o magnetizare care aliniază totul pe liniile de forță. Nu demult un important om de cultură, observând forța de manifestare i-a zis *hora stacato*, un fel de... *tot pe loc, pe loc!* Acest obicei al manifestării unității de-a împreună era o expresie a virtuozității și a bucuriei de-a viețui. De la o vreme, însă, au apărut vătafii care ne-au impus când și cum să cântăm, chiar fără pornirea naturală care nemurise obiceiul. Cercul acesta solar, de empatie și socializare firească, a fost transformat într-un artificiu al imaginii, cu orice preț, chiar dacă virtutea era viciată și starea reală a trăirii era ascunsă cu abilitate, pentru un anume scop, necunoscut celor manipulați. Jocul de sub o lăntuire seamănă cu cel al ursului pus să joace sub comanda vătafului care-i cântă: *joacă ursule mai bine, că-ți dau pâine cu... mășline!* (aici putem ve-

dea dărnicia vătafilor care chiar au dat pâine, ulei, zahăr și alte atenții să se poată juca bine urna de vot!). Puterea ursului este mare, dar condiționată fiindu-i supraviețuirea joacă și de nevoie, pentru că lui i-a fost ascunsă spusa poetului cu: *de ce uitați că-n voi e număr și putere?!* (atât de important fiind *numărul* în jocul cu ursul puterii!).

Garda este paza pretoriului, acel loc unde sălășluiește *dumnezeul puterii*! Romanii îl identificase pe acesta lui *pontifex maximus*, adică Impăratului/Cezar, înainte de întronarea, cu acte în regulă, a lui Dumnezeu, prin reprezentanții Lui: regi, patriarhi, mitropoliți, papi, cardinali; mai nou președinți (de țară, ori de județ/baroni locali!). Armatele de pază, ale acestora, sub jurământ fiind, asigurau garda permanentă, în toate domeniile de exercitare a puterii pământești. Garda murea, conform cu jurământul depus și nu se preda niciodată (mai apoi s-a găsit „șopârla”: niciodată să nu spui niciodată!). Dar acest lucru se petrecea când credința era autentică și fidelitatea era o datorie sfântă, de onoare și oamenii nu voiau să-și piardă sufletul, precum trădătorul Iuda, luat ca model al disprețului absolut. La un moment dat, ca și în ceruri, sfinții cei mari, tânjind după tronul suprem l-au uzurpat pe Uranus, pe Cronos, ba s-au revoluționat și împotriva lui Zeus, fără să reușească definitiv. Ce nu au reușit atunci, prin readaptare doctrinară vor fi reușit creștinii din catacombe, să altoiască triumviratele Romei cu spiritul înnoit al Domnului Zeu, cel mai mare, într-un imperiu imens. Mai târziu laicii luminați vor fi separat puterile troiței, și le vor declara autonome, unele față de altele... dar, iscând conflictul care la noi și-a câștigat o baladă nemuritoare. Așa e când se iau cuvintele Lui Dumnezeu în deșertul de dincolo de gura de rai. Dar asta este o mitologie teoretică cu doar un sâmbure de adevăr și acesta bine ascuns, uneori cu sutele de ani prin seifuri, arhive, să nu se smintească lumea. Ca să devină

nemuritoare, ea, garda pretoriană (cu acest nume le vedem pe toate din câmpul realității!), își asumă prin forță și călcarea jurământului: călcarea cu moarte a celei căreia trebuia să i se dea sacrificiu. Iată întoarcerea pe dos! Una radicală: sluga devine rege, iar regele este dat morții! Garda veche își alege din sine un dumnezeu pământean. Om cu nume, dintre oamenii (re)numiți ai gărzii, numita nomenclatură! Puci, lovitură de stat, „revoluție” în travesti... nu contează! Garda pretoriană să trăiască bine, că păstrarea binelui propriu a împins-o la răzvrătire și la încălcarea jurămintelor către fostul dumnezeu. Regele a murit! Trăiască regele!, ba chiar și președintele că la noi, la români, nu contează dacă sunt amândoi legitimi, ba chiar și împărații și regii romilor, că este loc pentru toți în statul nostru național și original, foarte!

Să nu teoretizăm prea mult, că tot am făcut trimitere la spațiul mioritic. Privesc spre patria noastră, târziu apărută pe harta lumii, cu propriul Patriarh (marcă a recunoașterii explicite, Miron Cristea, abia prin 1925!). Fusesem văzuți demult drept „grădină a Maicii Domnului”, dar una sălășluită în vasalitate, de peste o jumătate de mileniu, sub padișahul aflat la Stambulul lui Alah și a ambasadorului creștin la curtea sa, de regulă un patriarh grec. Cu capul plecat să nu ne taie capul, otomanul ocrotitor; cu capul plecat, ascunși prin istoria Apusului, să nu ne tragă pe roată nesupunerea, împăratul Europei; să nu ne trimită în infern, sanctitatea sa de la Roma, pentru îndrăzneala schismei. Gărzi pretoriene peste tot, în toate vremurile! Unde ne era elita, acel duh al identității și garant al nemuririi duhului? În scena vieții, desigur!, făcând jocul dumnezeirii pământene și strigând: supunere!, smerenie!, Doamne ferește! Împotrivire, chiar dacă viețile ne erau curmate, fără prea multă judecată! Viața de apoi, insinuată scop al vieții de dincoace, predicată prin altarele altei gărzi pretoriene, părea singura mântuire posibilă pentru

turma dusă la păscut, mulsă sistematic, tunsă până la despuiere și trimisă în gura lupilor cei mari, în războaie care nu erau ale ei. Da!, elitele noastre își îndeplineau cu sârg jurămintele și doar arar cârteau și atunci pedepsele erau capitale. E plină istoria scrisă - uneori supralicitând eroismul episodic și mai mereu martiriul non-acțiunii, deși lipsa sfinților români din calendare/sinaxare arată mai mult sărăcia unei nedrepte recuperări a martirajului unui neam chinuit, parcă blestemat! Am avut desigur o elită care s-a închinat în grecește, în slavonă, ba a și scris până târziu pe ziduri istoria evreilor, cu slove de împrumut și în graiul necunoscut! Dar au existat, într-o lume ascunsă, paralelă (că tot se poartă azi, propagandistic, stafia „statului paralel”!), duhurile identitare, de aceea nepieritoare: limba maternității ancestrale, vorbită de la sânul mamelor; știința viețuirii impusă de relieful inconfundabil cu turme, grâne, eleștee, modelarea lutului, mineritul sării și al celor aurifere etc.; au existat sihaștrii prin chiliile ascunse prin peșteri, care nu dădeau socoteală celor oficiale. Au existat și oameni cu șansa să își împroprieze duhurile identității, asaltate de atâtea eresuri aduse de pășăreturile migratoare și să dumirească și prin munca lor, într-o oralitate binecuvântată, apoi să însămânțeze mai multora crezul patriei și neamului, care se legaseră cu veșnicia lui acasă! Târziu, într-o afluență consistentă, din răsădirea acestora, au recuperat creșterea limbii strămoșești și a patriei cinstire!

Se făcuse dimineată în evul mediu răsăritean și un moșnean va fi văzut la Padeș urgia *tagmei jefuitoarelor* (și asta o liotă, ca o gardă, pusă pe propria propășire, că despre poporul - națiune istoria încă nu se pronunțase!) și va isca revolta pandurilor! Alții vor fi denunțat ierarhia bisericească grecizată excesiv și vor fi dorit mitropolit român, apoi chiar ocrotitorul otoman va fi renunțat la fanarioții din Valahia și Moldova, puși cu un veac în urmă să pedepsească niște ierarhii politice, trădate în

regula rotirii puterilor, prin interesul re poziționării gărzii pretoriene, să-și pună în scaunul gospodarului, propriile beiza-dele (cazul Brâncoveanu - Cantacuzinii, este edificator și în ma-rea dispută greco-română, tranșată, nu fără resentimente, în a-nul când ne-am dobândit propriul Patriarh!). În această băltire, o mlaștină a stagnării, în care dialectica nu poate opera, contrariile fiind foarte dezechilibrate și lupta inegală, revoluționările sunt încercări sortite apriori eșecului, dar rămân fapte pe care experiența de viață a mulțimii le reține și le înțelege în logica lor, cu... vremea. Totul pare o rotire în jurul cozii, într-un cerc al stagnării, un îngheț istoric al mentalului, un reflex de mult învățat, dincolo de cel al conservării, un adevărat cerc vicios înlemnit, mai larg, în fixatele rădăcini vorbindu-ne veacurile, cu atâtea gărzi în paza ordinii convenite de dumnezeirile, rotindu-și dinastiile pământene, uneori întreite imperii, umbrindu-ne dinspre toate punctele cardinale. În marele vortex al omenirii, generator de tornade locale - cum va fi anno domini 1848! - mulțimea este cuprinsă de amețală, uită de consemnul spiritului de conservare și își permite strigătul atâtor dureri, ba încearcă să dezarmeze garda pretoriană și să deconspire falsa elită care ar fi, vezi Doamne!, călăuza înnoirii și a mântuirii, încă din viața aceasta.

În acel 1848, elita înnoirii, pătrunsă de marele curent al națiunilor a dat semnalul... deșteptării din somnul cel de moarte! I-a adunat pe oamenii de-un neam și un crez să se trezească și să creadă în mântuirea din propriul pământ. Iași, Islaz, Blaj, Troianul Vâlciei, bastionul moșesc al Apusenilor, sub îndrumarea unor tribuni, care vor suferi cu toții exilul și prigoana gărzii pretoriene, după încercarea lor fără reușită, vor fi căutat mântuirea, fără izbânda imediată, nefiind acum sorocul! Dar zorii se arătau prin evul nostru întunecat și prin mlaștina noastră feudală, în care starea de rumânie, adică supușenie fără crâcnire,

era ca o viitoare emblemă de statalitate la consfințirea Statului Român, încă neizbăvit din protectoratul, oferit unui câine ținut în cușca milenară a imperiilor care ne târcoleau mereu, mereu într-o pustiitoare frăție creștină, venind dinspre răsărit și apus, și o asumată suzeranitate de veacuri a Sultanului, în complicitate cu patriarhul ecumenic, cărora le vom fi închinat atâtea...

La 1848, în vădită clandestinitate s-a strigat: *Deșteaptă-te române!* După 1990, acum în spiritul noii *constituții*, regulă de funcționare a noii gărzii, de fapt aceeași nomenclatură, cu costumația schimbată, *Deșteaptă-te române!*, este un strigăt care exprimă adevărul trist în care băltim încă! Se confirmă, iată!, după aproape trei decenii că atunci, când cu evenimentele din 1989, eram în noaptea minții și că acum suntem în aceeași stare nefericită, clamând încă *deșteptarea. Gura păcătoșului*, fără să vrea, *adevărul grăiește*, spune înțeleptul anonim!

Să vedem ce am făcut cu izbăvitorii noștri în trecutul nu prea îndepărtat! Pe Alexandru Ioan Cuza, cel cu unirea recunoscută a principatelor, l-am trimis în exil! Pe Carol I, înainte de-a ne cucerii independența de stat - după Berlin, 1878! - l-am atenționat cu revoluția de la Ploiești, din 1870, apoi după 1947, noua gardă pretoriană a vrut grijă să-l scoată din paginile de istorie, cu toți urmașii lui (Ferdinand, Regina Maria, Carol al II-lea și Mihai!), prigoana continuând și după 1989, prin interdicția impusă abdicatului Mihai, când acesta a vrut să-și vadă țara eliberată de cele rele (oare așa să se fi întâmplat în acel decembrie însângerat de terorismul, niciodată identificat, decât ca o re poziționare a gărzii pretoriene, care își împușcase dumnezeul căruia îi jurase credință?). *Dinastia* Brătienilor, stigmatizată ca burghezo-moșierească, trecută în uitare. Marii ierarhi ai bisericilor, elită a redeșteptării nației (umăr la umăr la Blaj, în 1848, la Alba Iulia în 1918!), băgați în temnițele ateismului, izvorât în răsăritul revoluționat, prin crime împotriva u-

manităţii (de care este suspectă şi revoluţionarea, de aceeaşi inspiraţie, de la Bucureşti, inclusiv celebrele mineriade, ca învrăjbiiri barbare ale oamenilor nevinovaţi şi intoxicaţi cu minciunile manipularilor, ca şi azi!). Cum să-l ocultezi pe Iuliu Maniu, cel care a preîntâmpinat în 1918 revoluţia bolşevică de la Viena, pe cea din 1919 de la Budapesta?...pe el, cel care a organizat Marea Adunare Naţională, de la Alba Iulia şi a trudit pentru impunerea administraţiei româneşti, în mult pătimita Transilvanie? Cum să uiţi că venea pe linia de sânge a lui Simion Bărnuţiu, tribunul de la Blaj, a memorandistului Iuliu Coroianu (redactorul, din 1894, a Memorandumului!) că a slujit ţara şi a dat mai departe pe seniorul Coposu?, apoi să-i mulţumeşti pentru aceste servicii cu... temniţa de la Sighet?, iar la centenarul, din 2018, să uiţi? - câtă imbecilitate! - să-i pui o coroană la monumentul de la Alba Iulia, tocmai lui, unul dintre organizatorii măreţului eveniment! Nu pot să nu spun aici, că am fost oripilat, citind în 2019 cartea primită de la un om, zice-se de cultură, şi să observ că un emul, fals partizan al doctrinei creştin-ortodoxiei, să-l considere pe acest imens patriot, mare duşman al naţiei române, într-o carte cu vădit spirit propagandist şi anti-ecumenic, nemaivorbind aici de poziţionarea în izolaţionismul care ne face buricul pământului, de capul nostru, în lumea asta mare, care culmea ne-a afirmat ca naţie, ne-a sprijinit în regăsirea unităţii teritoriale şi încă ne veghează o pace în lumea asta atât de belicoasă! Există, da, o gardă pretoriană care îşi face misia intoxicării, în mod permanent, slujind nu lui Dumnezeu, invocat ostentativ, ci lui Mefisto, abilul drăcuşor care ştie să cumpere conştiinţele, să dea somniferele şi să ne ţină în somnul secular al noapţii minţii.

Vorbeam de Constituţia, legea legilor, pentru funcţionarea statului român. Am participat la referendum şi am votat-o cu ochii închişi, fiindcă nu mă deşteptasem, după cum, chiar ea,

consacră simbolul Imnului Național! Documentul se revendică de la „revoluția română” din 1989! Eveniment contestat, cu proces pe rol de aproape 30 de ani, pentru crime împotriva umanității! Miile de morți tineri nu și-au primit ... dezvelirea adevărului pentru care au fost împușcați! Mai binele promis s-a adeverit un drum spre un infern, pavat cu marile promisiuni și ademenirile otrăvite. Se tânguia Eminescu, pe la *Timpul*... lui, că pier păsărețurile din cauza drumurilor de fier care se insinuau, tot prin corupție și atunci, în peisajul României. Îi spunem peste timp, să fie liniștit în nemurirea lui că acum pier căile ferate și s-au înmulțit păsările puse pe pradă. Să-i spună și colegului, Conu Iancu, care se vedea spartanul Leonida, în luptă cu reacțiunea, că și azi scrisorile ticluite, încă se folosesc la alegeri, că listele vin de la centru, că pe ele intră *catindații* care și-au plătit biletul de intrare, indiferent de partidul din scena ca un teatru de comedie. Apoi, că înscenările cu procese împotriva potrivnicilor, sunt năpaste la ordinea zilei, cu soluții contradictorii pe treptele puterii judecătorești cu partizanatele, și ele etajate. Cât mai sus fiind așezați inchișitorii șefi, membri hiperpolitizați ai Curții Constituționale, un fel de vârf al gărzii pretoriene. Să-i spună lui Slavici să stea departe de București, că peste tot acum sunt și baroni locali care își văd de moara lor cu... noroc!

Constituția cea nouă făcută noaptea, de o constituentă grabită, să repună în drepturi garda pretoriană, se croia printr-un CPUN și un FSN (nu lămurim acronimele, care exprimă tranziția dinspre foștii partizani, către noii politicieni, care și-au ars identitatea politică veche și au renăscut fenicși autosalvării lor, de fapt a gărzii pretoriene, neputând fi oprți de... *agresivul* punct 8, al unei scrieri de pe la Timișoara!). Ce a urmat apoi? Ceea ce se cunoaște demult! Președintele a fost împușcat, altul trebuie să-i ia locul... demo(ni)cratic! Hai la lupta cea mare, încă pe

viață și pe moartea unora..., incozoni! *Nu trebuie nimic întinat, grăit-a Zarathustra! Rob cu rob să ne unim!* și să alegem, în duminica orbului, *pe repede înainte* (să folosim și noi această expresie, care își are acum o viață a ei, impusă de discursurile imbecile!), înainte de trezirea din anestezia exuberanței de circ și de pomenile din visteria fostului (lăsată fără datorii și cu ceva în plus, nu prin băncile străine, cum s-a mințit cu nerușinare!), așa ca o creștinească pomană, pentru cel declarat bolnav apriori, de moarte și totuși judecat (ca pe o concesie creștinească!), ca pentru o execuție exersată și cu alții prin istoria noastră generoasă în astfel de evenimente: Decebal, Vlad Țepeș, Bogdan al II-lea, Vlad al III-lea, Radu de la Afumați, Ioan Vodă, Alexandru Lăpușneanu, Ștefan Tomșa, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu, Grigore Ghica, Horia, Tudor Vladimirescu, Barbu Catargiu, I.Gh.Duca, N. Iorga, I. Antonescu, Lucrețiu Pătrășcanu, Gheorghiu Dej, și toți legionarii, ierarhii greco-catolici, intelectualii incozoni, exterminați prin temnițele feudalismului întunecat al românilor de aripa dură a permanentei gărzi pretoriene, care întâi execută și abia apoi somează (Câte condamnări fără judecată!). Ce bine sunt hrăniți câinii de pază se vădește și azi în soldele de fidelitate date foștilor torționari și prin drepturile salariale, speciale!, ale celor ce împart dreptatea într-o societate coruptă și cu legi fabricate de nechemății fără vreo expertiză, decât cu apartenența la gașca de partid, remarcați în lipirea afișelor de consacrare a îndobitocirii turmei, ținută în adormire! Toți aceștia au aruncat blestemul anomiei instituționale și nesiguranța zilei de mâine. Au declanșat hemoragia, fără precedent, o forței vitale către alte țărături îndepărtate.

Elita care slujise un realism impus de o frăție roșie, după ce veștejise prin temnițe verdea și culorile potrivnicilor doctrinari, se va fi dat din nou peste cap, într-o expectativă clarificatoare asupra puterii dominante. Aservirea, cu angajament nou, a de-

venit evidentă prin *tribunii* deveniți șefi de partide. Apoi prin limitarea numărului formațiunilor politice credibile au început, printr-o migrație browniană polarizările, precum fluturii pe lămpile mai marilor. Cei cu nume au fost, imediat angajați, ca vectori exersați ai noii propagande. Pentru baza de susținere s-au pus în mișcare mașinile de fabricat diplome academice, *doctorate* strălucite. Cu frecvență limitată, la distanță, chiar *la fără frecvență*, mereu cu masterate și specializări blitz, întotdeauna cu susținere politică, cancerul *personalităților* a otrăvit societatea post-revoluționată. O debilizare vădită, o anemie s-a instalat peste lumea, încă euforică. Ca ciupercile după ploaie au apărut, sub patronajul unor nume sonore, marile centre de smintire a scării valorice. Orice neica nimeni, pe bază de buletin și cu banii în mână, devenea licențiatul... umplut de tradiționalul respect. Banii cheltuiți, pentru accesul în paradis, uneori pentru serviciile în contrapartidă și pentru tovărășia la marea revoluționare sângeroasă, își aveau sursa din investiția noi gărzi. Pentru stăpânirea... puterilor, nu conta prețul! Legi speciale autorizau fabricanții de documente, ca să arunce în aer adevărul despre proprietate. Parafe, cumpărate la colțul străzii, dădeau formelor schiloade, puterea lucrului judecat, cu sentințe definitive cumpărate la tarabă. Că despre judecată, după dreapta judecată publică, văzută la televizor, nu putea fi vorba! Cine are puterea taie și spânzură și își fabrică cele necesare susținerii cauzei! Aceeași execuție, fără somație, același cerc vicios! Dreptatea este pentru cei mari, ne atenționa fabulistul.

Birocrația, adică puterea birourilor repopulate de clienții politici, că de competențe nu mai poate fi vorba, a uitat de profesiunea de credință. Partidul dominant, e-n toate cele ce sunt! Dacă cumva se schimbă culoarea dominantă, toți fac pasul, ca-meleonic, în noua tabără! Între ei, șefii incompetenți, în mod obligatoriu străini de procesele primite în responsabilitate. Toți

primeau solda partizanatului, că ei, lupii cei mari, corbi ale celor în descompunere, aveau meritul... *algoritmului!* Despre separarea puterilor troiței? *Să fim clari! Noi suntem noul ... Dumnezeu, care are toate puterile! Pe noi ne-a ales electoratul* adormit și momit cu pomenile - ca niște droguri așteptate! - după surle și trâmbițe, strigând raiul... În fapt infernul, care vine, vine, calcă totul în picioare și apoi, mereu, nu dă nimeni socoteală, dintre autorii cauzelor! Același cerc, adevărat blestem, se rotește implacabil între iluziile stârnite și plata credulității a prea adormitei noastre stări de veghe!

Între rarele excepții de oameni responsabili, de caracter, o masă de imbecili și răufăcători, cu minciunile lor trâmbițate adevăruri, a populat *casa poporului*, ca să slujească imbecilitatea partizană și relele, prin legi strâmbe și în vădită contradicție cu nevoia celor ce i-au trimis acolo să doarmă pe multe parale... O structură depersonalizată în care votul, deși secret, trebuie văzut să nu se abată persoana de la regula gârzii de partid. Pentru controlul votului, a conștiinței persoanei, uneori se iese din sală! Halal libertate de expresie a voinței celor pe care îi reprezintă!

Dihonia istorică între „a părea” - acum imaginea cosmetizată, cu orice preț! - și „a fi” - autentic, în adevărul exprimat fără posibilitatea deturnării sensului! - ne-a obligat să trăim cu cele două stări simultane... dilema căii de urmat, ca o echilibristică pe o punte foarte îngustă. Mizeria, în principal morală, s-a ascuns sub preșul unei minciuni imense cât țara. Surâsul iliescian, chipul auster al geologului înarmat până-n dinți (cel din primul val, nu cel învins de garda pretoriană, pe vremea țigaretelor!), șarmul poliglot și școlit pe-afară al telegenicului fără gât (profetul dezindustrializării pentru recolta fierului vechi, că despre pariul cu agricultura era prea devreme, când revendiările pentru reconstituirea proprietăților depășiseră de două

ori suprafața țării! Va veni un... lup să o facă, *in integrum!*), telegenia, maestrului TVR-ist, în dirijarea forțelor anti-teroriste, autoritatea regizorală și impecabila interpretare a rolurilor ne-au hipnotizat până la paralizie. Unii s-au făcut mereu că lucrează, alții au pus în scenă eroismul revoluționarilor, iar regizorul s-a arătat demn de teatrul românesc: piesa pusă în scenă atunci ne-a marcat existența, precum regizorul Pericle, după ce a învins Perșii prin Atena - pe scena Odeonului. Cu mintea dusă la cele închipuite, nu la *teroriștii* de negăsit de prin Bucureștiul asediat, și a celor din restul țării! Garda... pusă în altă lumină trebuia să renască în travesti, salvatoare. Despre disidentul poet, jucând rolul nemuncii atunci, se știe că și-a primit altă cetate și bucătărește cu mai multă pricepere, rafinamente culinare, pentru noua elită a gărzii... Trăim cu obsesia profeției născute pe la Dămăroaia, a unui care slujise multe cauze și care ne va fi ratat termenul sorocit precum Dumas-fiul, cu ai lui, după douăzeci de ani, că noi am depășit cu încă zece sorocul și încă ne afundăm sub mlaștina în care băltim somnul nostru românesc, fără vreo intenție a trezirii din atâtea orăcăieli batraciene, cu care ne-am obișnuit!

Viciul lui a părea altceva, în ochii celor mulți lăsați în semi-libertate să pască ce li se năzare, s-a insinuat ca o molimă prin erupțiile campaniilor electorale: adevărate carnavaluri, cu măști și paiate, dar mai ales teatre de păpuși în care cei legați cu sfori erau viețuitoarele, precum ursul invocat, jucând, a câta oară jocul pe furate, momit cu zahăr, ulei și câte altele, necesare sub-zistenței.

O revoluție care nu schimbă radical starea de fapt este o acțiune eșuată, dar poate fi o lecție învățată pentru o schimbare mai lentă (interminabila noastră tranziție!), cu condiția să știm direcția și sensul spre limanul căutat, înainte ca privilegiile vechi să-și pună picioarele înainte și să ne oprească din drumul

lumii, implacabila curgere a tuturor! Să ne opunem odată, pentru numele Dumnezeului Cel adevărat, acestui cerc vicios și să-l obligăm să dea o nouă spiralare spre mai binele lui de sus! Să luăm aminte la spusa lui Seneca care ne atenționează că de nu știm ținta, de prea adormire!, niciun vânt în pânze, nu ne este favorabil. Să ne depășim treapta fiziologică, baza scării lui Maslow, pe care se susțin etajele superioare ale piramidei ierarhice, și să punem mintea trează la treabă, lăsându-i stomacului somnolența fermentației cu rodul lui de flatulențe politicianiste și urât mirositoare! Deșteaptă-te române!

Parcul Zăvoi din Râmnicu Vâlcea, unde pe 29 iulie 1848 s-a intonat pentru prima oară imnul „Deșteaptă-te române”

Câmpia Libertății din Blaj, județul Alba

Palatul Parlamentului din București, construit între 1984 și 1996 (foto wiki-2021)

Catedrala Reîntregirii Neamului din Alba Iulia. Aici, în 15 oct. 1922 au fost încoronați regele Ferdinand I și regina Maria

Catedrala Mântuirii Neamului, București, 2020, foto wiki 2020

IV

DUMITRU DRĂGHICESCU...ÎN SLUJBA NAȚIEI

Dumitru Drăghicescu s-a născut la 4 mai 1875 în localitatea Zăvoieni/Vâlcea (azi localitatea Măciuca!). Este absolvent al Liceului „Carol I”, din Craiova. Urmează la București, Facultatea de drept și, simultan, cursurile de filosofie. Își susține, în 1901, examenul de licență cu subiectul: „Influența lui Kant asupra lui Auguste Comte”. Își continuă studiile la Paris (1901-1904, la Școala de Înalte Studii Morale și Sociale, cât și la „College de France”), încununându-le cu un doctorat în sociologie, la Sorbona, susținut în 17 mai 1904, cu teza: „Du role de l'individu dans le determinisme social” (sub conducerea sociologului fran

-cez Em. Durkheim). Între 1905-1910 este conferențiar la catedra de sociologie a Universității din București. Din perioada aceasta avem cercetarea privind „Psihologia Poporului Român”. Odată cu intrarea României în război, alături de Antanta, între 1916 - 1918 se află în misiuni la Paris, pentru a informa, competenți și pe înțeleșul lumii, despre chestiunea românească, în promovarea dreptului la autodeterminare.

Este trimis cu însărcinare importantă, de Ionel Brătianu, la propunerea prietenului din studenție I.G.Duca, în 1917, să se adauge grupului celor 12 profesori, mandatați să convingă *puterile aliante* că (după ocuparea unei părți din țară, a capitalei, și a nefericitului armistițiu - v.Buștea!) România rămâne un aliat fidel cauzei. Contribuția lui Drăghicescu, foarte cunoscut în mediul parizian (15 ani de permanență și relaționare cu elita franceză!) este majoră, după cum o va remarca mai târziu I.G.Duca, considerând prezența lui D. Drăghicescu... *mai importantă*, decât a celor... doisprezece profesori, *laolaltă*.

Spirit cu inițiativă, manifest timpuriu (vezi asociația și revista „România Rurală”, cu cele 50 de numere, apărute prin 1898, în țară!), în vremea studenției pariziene (alături de alt student oltean, Nicolae Titulescu) realizează asocierea studenților din cursul inferior al Dunării în asociația „Union des pays danubiens”. În misiunea sa pariziană constată că, fără o organizare prealabilă, nu se poate contracara lobbyul antiromânesc, foarte agresiv și... sociologul din sine, cunoscător al mecanismelor sociale, trece imediat la acțiune. Improvizează un *comitet*, similar celorlalte națiuni oprimate din fostul imperiu austro-ungar: „Comitetul transilvănean” (sub conducerea lui Traian Vuia), cu un organ de presă - revista *La Transylvanie*! Se înființează un bi-rou de presă permanent (pe lângă legația română din Paris) pentru reacții, în timp real, la problemele media geo-politice în dezbatere publică. În *birou* sunt mandatați (de guvernul de la

București!), ca vectori credibili, personalități cu notorietate în mediul francez: geograful Emm. de Martonne, poeta Elena Văcărescu și sociologul (exponent al neo-liberalismului!) Dumitru Drăghicescu. Pentru concertarea eforturilor tuturor națiunilor asupra din fostul imperiu, la inițiativa lui Dumitru Drăghicescu „comitetele” națiunilor se vor întruni în, Congresul Naționalităților de la Roma, din 9 - 12 Aprilie 1918. La Congres delegația română (implicit a...comitetului transilvan - care, imediat, din 30 aprilie include și Bucovina!) este formată din Dumitru Drăghicescu (doctorat la Sorbona - liberal!), dr. Nicolae Lupu (mai târziu în partidul țărănesc, al lui Iuliu Maniu!), Simion Mândrescu (ardelean, specialist în litere și filosofie, cu doctorat la Berlin!), Gh. G. Mironescu (moldovean, cu studii în: drept, litere și filosofie, cu doctorat în drept la Paris/ adept al Antantei... la intrarea în războiul reîntregirii!) peste timp, membru de onoare al Academiei.

Dezbaterile *congresului*, în spiritul principiilor lui Woodrow Wilson, unde delegațiile și-au expus argumentele și revendicările, bazate pe adevărul nedistorsionat, de propaganda imperială austro-ungară, au atras atenția viitorilor decidenți. După *congres*, George Clemenceau, invită delegația *Comitetului transilvan* la o întâlnire oficială (cu toate cele trei comitete... naționale!), decisivă asupra consecințelor viitoarei Conferințe de Pace de la Paris. Delegația va fi fost compusă din: Dumitru Drăghicescu, Traian Vuia și dr. Nicolae Lupu. Întâlnirea aceasta-concluzionează mai târziu Drăghicescu! - a fost momentul hotărâtor al luptei (diplomatie!) și... că (după clarificările de aici/ coroborate cu deznodământul înclеștării armate, de la Marna!) soarta drepturilor naționale a fost decisă./ „...când a venit Take Ionescu cu pesimismul și cu frica lui că nu vom fi chemați la masa verde cauza drepturilor noastre era câștigată!” (o va declara într-un articol... D.D, invocat de Liliana Beu într-o cer-

cetare! - vezi revista „Buridava”, a Muzeului Jud. Vâlcea). G. Clemenceau se arată chiar favorabil organizării unui nou congres, la Paris, dacă va fi fost nevoie... Locul favorabil, Parisul, pregătit pentru Conferința de pace... își primise apriori argumentele și tratativele puteau să ... înceapă!

Munca lui Dumitru Drăghicescu se materializează prin publicarea la Paris în limba franceză a unor lucrări de informare: La Transylvanie (1918), La Bessarabie (1918), Les roumains de Hongrie (Paris 1918). Acestor lucrări Traian Vuia, adăuga și el lucrarea „La Bukovine et le Banat”, iar în 1919, după Congresul Naționalităților de la Roma, din 1918, Dumitru Drăghicescu edita și lucrarea: „Românii din Serbia”. Broșurile cu caracter național, puneau în fața opiniei publice internaționale, în mediul francez, starea reală a unei societăți, cu națiuni oprimate, cea a imperiului austro-ungar, rănit mortal de războiul provocat de propriul său orgoliu. Titlurile vorbesc singure: „Basarabia și dreptul popoarelor. Excurs istoric, geografic, etnografic și statistic”, „Problemele națiunilor din Austro-Ungaria - Români”, „Lupta socială și politică din Transilvania”...

Delegația României la Congresul Naționalităților, Roma 9-12 aprilie 1918, într-o componență competentă, formată din experți, chiar dacă oameni ai clasei politice (să ia aminte acea parte a clasei politice actuale, școlită la „facultățile toamnei”, cu doctorate truate și... analfabetă funcțional!), poate constitui un model de reprezentare și de eficiență... prin rezultatele ei. Potențarea voinței românești pentru adunările plebiscitare, care au urmat celor de la Chișinău (27 martie), la Cernăuți și Alba Iulia: asupra intervenției armate împotriva republicii bolșevice a lui Bela Kun; asupra negociatorilor drepturilor românilor la Paris, își are imensa energie a patriotului român, Dumitru Drăghicescu, și a omului slujind umanitatea cu știința sa, în slujba păcii lumii.

În slujba nației, cu țara întregită și recunoscută ca atare internațional, după momentul Trianon 1920, îl vom întâlni, mai apoi, pe Dumitru Drăghicescu în Parlamentul României. În timpul mandatului de ministru de externe, al lui Nicolae Titulescu, îl vom vedea ambasadorul țării în Mexic (1935-1937); În misiune diplomatică, la Viena, la o Conferință de clarificarea raportului româno-sovietic (în...24 martie, 1924) *apără* Basarabia, aflată în trupul țării, de provocările sovietice, într-o acțiune a noului imperialism roșu... Momentul anticipa o situație nefericită și chiar ieșirea marelui om Dumitru Drăghicescu - deopotrivă patriot și cetățean universal! - precum Socrate din timpul imediat, să rămână spirit înalt în istorie: în 14 septembrie, 1945 (când și Basarabia fusese deja înghițită de „fratele eliberator”... sovietic!). În acea zi de ...Înălțare a Sfintei Cruci, constatând că pe pământ nu se poate ridica o cetate a păcii... pleacă la Cer, în Cetatea Ideală a Lui Dumnezeu, cu duhul său (proiectele sale) să le judece timpul... Este vremea ca Duhul său să se pogoare iluminare nouă, printre noi, iar proiectele amânate să edifice: Noua Cetatea a Păcii, pe pământul oamenilor.

Despre ROMA lui... Dumitru Drăghicescu

Dumitru Drăghicescu este un savant român autentic (v. Dumitru Drăghicescu în slujba nației!), căruia cultura română încă refuză să-i readucă duhul, din exilul *siberian*, unde vremurile potrivnice l-au ascuns. Pare un blestem nemântuit precum cel al lui Sisif, să o luăm mereu de la capăt, când se mai ivesc zorii, să ne cărăm crucea pe repetabila Golgotă. Pare semnificativă data de 14 sept. 1945, când Dumitru Dumitrescu și-a abandonat urcușul, tocmai pentru că mântuirea prin semnul crucii fusese interzisă. Opera vieții lui, la care a lucrat vreo trei decenii,

„Noua cetate a lui Dumnezeu”, scrisă în limba franceză, încă nu a putut să fie adusă, integral, patrimoniului cultural românesc, prin eforturile Statului Român, care are instituții bugetate pentru marile misiuni în slujba neamului.

În încercarea de față, ca atragere de atenție și în spiritul lui Anton Pann (să luăm de la ... lumea bună și să reîntoarcem lumii - pentru îmbunarea ei continuă!) vom sublinia câteva idei, preluate de la Dumitru Drăghicescu (op. cit. vol.I/ *Calea*, în traducerea lui G. Anca, Ed. PAIDEIA, Buc. 2015 / în îngrijirea lui Virgil Constantinescu - Galiceni, care îi dedică și un studiu cuprinzător!), în susținerea tematicii cărții noastre despre Roma și... romanizare.

Marile evenimente ale istoriei neamului românesc ascund, mai mereu, eroii în anonimat, apoi uitarea se așterne și odată cu ea povestea pusă în scripturi. Dar la o vreme cele ascunse se ivesc inefabil și își strigă crezul. O caznă uriașă, a celui care a cucerit reduta și trebuie să o apere – în respectul sacrificiilor investite! - împotriva învinsului vremelnic, aflat în pânda revanșei, impune continuității: starea de veghe și adevărul legitimat permanent pe înțelesul timpului schimbător. Atunci când conștiința neamului este ținută trează, reduta - țara lui! - își are voința și puterea să o apere. Patriotul român, filosof, sociolog, istoric, politician, va fi atins conștiința omului eliberat de partizanatele de neam, credință, rasă prin înțelegerea proceselor sociale pe care istoria, în desfășurarea ei (și atâția cercetători remarcabili!) i le-a descifrat. Pe Dumitru Drăghicescu, în slujba neamului său, îl observăm angajat în lupta de idei pentru unitatea lui, cu argumentele necesare, în fața marilor instanțe geo-politice ale lumii. După realizarea idealului unității românilor într-o patrie legitimă îl vedem angajat într-o luptă a planetei, pentru o pace universală pe modelul *pax romana*. În angajamentul său, pentru realizarea unei instituții, garant al păcii

mondiale (Liga Națiunilor) el studiază modelul Imperiului Roman prin „Civitate Dei” (Lucrearea Fericitului Augustin) și propune actualizarea proiectului unei noi cetăți a păcii (folosind modelul iubirii creștine, invocând, nu în spirit teologic, pe Dumnezeu chiar în definierea Lui... funcțională: Adevăr, Cale, Viață). Din conceptualizarea lui Drăghicescu, pe temeiul cercetării științifice (psihologie, sociologie, istorie, filozofie, etc.!) procesul complex al romanizării își relevă legitatea, dincolo de limitarea strict politică al vreunei cuceriri, vremelnice. Deși cercetarea lui Dumitru Drăghicescu susține modelul păcii tuturor oamenilor, în complicatul veac douăzeci, pentru evitarea unui nou măcel mondial, ideile despre romanizare, care ne-au preocupat în lucrarea noastră, răspund unor nedumeriri ale noastre și pot clarifica multe probleme.

Am apelat și la studiul prof. Virgiliu Constantinescu - Galiceni, dedicat primului volum editat - din cele trei! - citat mai sus: „Calea”, care prin subtitlul asociat ne lămurește asupra legitimității unei soluții aplicabile în slujba păcii mondiale - „Calea, sau cum justifică filosofia istoriei societatea națiunilor și ideologia sa: Neo-Creștinismul!”. În opera sa, Dumitru Drăghicescu este lămurit asupra mecanismelor funcționale ale societății omenești, le consemnează în scris, într-o limbă de circulație mondială și le lasă valorificării, unor vremuri mai bune. Plecarea lui abruptă, în 1945, când lumea se polarizase, a lipsit această operă de susținerea necesară - interesul public al celor de acasă, încolonat unui realism ateizant, nu era consonant unor lucrări care apăreau, în ochii cenzurii, cu conținut teologic. Referința la Fericitul/Sfântul Augustin, titlul invocând pe Dumnezeu și predicția asupra unei noi ideologii a iubirii (Neo-Creștinismul!), invocată și de A. Malraux într-o profeție a sa, nu făceau opera aceasta frecventabilă, ci doar... necanonică doctrinar! Virgil Constantinescu forțează intrarea operei lui Drăghicescu, în

interesul general, subliniind actualitatea ei și marile beneficii pe care le poate aduce umanității printr-o valorificare a ideilor sale. Nu vom pleda aici pentru consolidarea Noii Cetăți a Lui Dumnezeu, pe Pământ, ca o Ligă a Națiunilor, condusă pe principii validate de filosofia istoriei și practica socială (mecanica socială!), ci vom prelua din demonstrația omului de știință: judecățile și sentințele care i-o susțin și fac din Roma, un cuvânt cheie și din romanizare un proces complex care include și afirmarea creștinismului.

Dumitru Drăghicescu analizează, punând față în față perioade istorice despărțite de secole. Analogia între fenomenele și procesele proprii Imperiului Roman (urmărindu-i „creșterea și descreșterea„!) și cele ale realității sociale ale secolului al XX-lea, pune-n evidență o legitate valabilă, posibil de valorificat în timpul cu întoarceri. „Analogiile între evenimentele contemporane și cele din timpul Sfântului Augustin sunt desigur frapante...”. (op. cit. p.11). Modelul uman al filosofului păgân care se creștinează,... Augustin (354-430 d.Ch.) ne poate da înțelesul raportului între două procese simultane, care s-au determinat reciproc: apariția milenară a Imperiului Roman și agregarea credinței monoteist-creștină, până la consolidarea ei ca putere receptă. Ne preocupă această problemă pentru că am considerat că apariția creștinismului este parte componentă a procesului romanizării care a depășit granițele politice ale celei mai largi statalități atinsă de Imperiu. În problema noastră internă (de acasă... unde condiționăm, în demonstrații, romanizarea la durată și extensia teritorială a stăpânirii!), deși susținem creștinarea de la Apostoli - deci înainte de cucerirea lui Traian, și asta nu numai în Dobrogea, ci în tot spațiul locuit de români, inclusiv pe acolo pe unde nu au ajuns legiunile roma-

ne - încă punem sub semnul întrebării romanizarea noastră, a românilor (vezi *Basmul Romanizării!*).

Concluzia la care au ajuns cercetările multidisciplinare, privind mersul umanității este că în mecanica ei (evoluție, emancipare de sine...) lumea vrea să-și depășească particularitățile individuale, de grup (vezi, rasă, gen, etnie, crez...) și să se unifice într-o generalitate a principiilor, unanim acceptate. Chiar globalismul de azi, eliberat de efectele perverse, pare să confirme tendințele marilor imperii experimentate de-a lungul istoriei. „... toată imensa operă laborioasă a istoriei are ca scop unificarea, într-un ansamblu mai mult sau mai puțin efemer, cu tot mai multă umanitate posibil (...). Examinați activitatea umanității așa cum o înregistrează istoria universală: este o constantă inspirație la unitatea care o animă, o voință de unificare care se trădează la fiecare pas, direct sau indirect, în toate detaliile, ca în marile evenimente ale istoriei.” (p. 234, op. cit). „La această operă de unificare, popoarele antice și moderne au participat. La fiecare înfrângere, la fiecare insucces, misiunea este reluată; ea trece de la o cetate la alta, de la o națiune la alta, de la un imperiu la altul.” (p. 235, op. cit). „Dar nicio tentativă n-a reușit cât a Romei, niciuna nu a ajuns atât de aproape de scop și nu s-a prelungit atât de mult timp. Ea a cuprins în limitele imperiului său toată umanitatea antică, aceea care era în raza sa de acțiune, și care, aproape singura, avea atunci o valoare; ceea ce excludea ea abia merita să fie ocupat.” (p.235, op, cit)

Trecerea de la cetatea, oraș - stat, cu divinitate ocrotitoare proprie, de la acea cetate care dincolo de ziduri avea străinii, spre imperiul în care cetățile își primeau reguli existențiale, iar cetățenia confirma generalitatea, a însemnat un proces complex, care avea nevoie de timpul, pe care doar Imperiul Roman și l-a putut avea. Imperiul Roman acceptă diversitatea politeistă

și mulțimea altarelor păgâne, cum procedaseră toate imperiile (înainte și după!), în faza consolidării sale. Coincidența între istoria politică a Romei și evoluția ei religioasă este prea constantă pentru a se evita a se stabili un raport cauzal între cele două...” (p. 240, op.cit) „... extensia prin cuceriri, trebuia să ruineze, vechile credințe și vechile culte precum și moravurile.” (id.) „Trebuia dezrădăcinată această opinie că fiecare țară are dumnezeul ei particular, care o protejează și care e făcut pentru ea.” (cit. Boissier). Tranziția de la republica romană - cu aplecarea către politeism, spre centralizarea puterii în sistemul monarhic al Împăratului, trebuia să își asocieze și procesul centralizării puterii religioase. Între etapele procesului sunt identificate de istorici, într-o cronologie: monoteismul primitiv și local care este înlocuit de politeism, urmare a unui sincretism religios prin conexiunile dintre cetățile puse împreună. La grecii, care au fost inspirația majoră pentru Roma, politeismul a fost rezultatul unei „lungi elaborări”(cf. Hetzfeld!). Dar politeismul este considerat o fază instabilă a religiei. Nu mai mult decât oamenii, zeii nu sunt lipsiți de instinctul dominației; ei au tendința de-a se substitui unii altora, sau cel puțin de-a se ierarhiza. Politeismul este un sistem republican introdus în Olimp, sau este mai curând un compromis în genul triumviratului. Or, acest sistem nu se poate menține în cer, cum nu s-a menținut nici la Roma.” (cit. D.D) „Politeismul nu este decât o etapă. Nu se poate crede, sincer și profund, în mai multe divinități, așa cum niciun stat nu are în același timp și fără război civil, mai mulți șefi (vezi lupta pentru putere între facțiuni politice/partide!). Prin urmare politeismul este ca o republică cerească sfâșiată de războaie civile” (p. 243, op. cit). Imperiul își fortifică puterile, subordonând diversitatea prin centralizări simplificatoare și în cer și pe pământ. Întărirea autorității lui Octavian Augustus, primul împărat, coincide cu cea a lui Jupiter ca autoritate cerească.

Iar legătura oficială (dusă-n ritualul curent!) pune împreună, în formula Pontifex Maxim, cele două puteri. Dumitru Drăghicescu, referitor la tranziția dinspre republică spre imperiu ne spune: „La Roma, Jupiter avea o poziție mai bună în vârful ierarhiei divine; era însăși situația Romei republicane, în raport cu provinciile cucerite, dar necentralizate încă, așa cum vor fi sub imperiu. Dar această republică cerească nu poate dura; ea tinde inevitabil spre un compromis ca un triumvirat care, el însuși nu este decât o etapă către monarhie”. Cercetătorul (D.D) constată convergența planurilor (politic și religios) în realizarea, după un proces cu durata necesară, a unui nou profil al umanității și al noțiunii de om: „Iisus și Paul din Tars au completat opera lui Cezar și Augustus, în ordine morală și socială, unde aceștia au eșuat. Dar ceea ce nu trebuie pierdut din vedere este faptul că fără opera lui Cezar, religia lui Iisus s-ar fi născut moartă. La Pharsala și Actium s-a decis destinul, nu numai al lui Cezar și Augustus și a Imperiului, ci și opera lui Iisus și Augustus. Fiindcă fără unitatea Imperiului Roman, sublimul vis al creștinilor nu s-ar fi putut realiza și ar fi devenit o simplă viziune himerică” (op. cit. p.180). Rolul religiei ca liant al diversității în Imperiu este clar precizat: „Religia împăratului și a Imperiului servea la unificarea și coeziunea imperiului deoarece ea devenea legătura care unește între ele atât cetățile cât și diferite popoare. Pe măsură ce aceasta se realizează, coeziunea și unitatea imperiului se hipostaziază în divinitatea împăratului și aceasta contribuie la întărirea și consolidarea acestei coeziuni.” (op. cit. p. 132). În ceea ce privește topirea... diversității, în creuzetul Romei, pentru ivirea creștinismului, Dumitru Drăghicescu spune: „Ideea de unitate divină va progresa și se va completa prin interpenetrarea filosofiei eleniste cu monoteismul iudaic.” (op. cit. p.137). Concluzia savantului, privind finalitatea procesului este clar precizată: „... Imperiul Romei, cetate unică și universală sau

aproape, *urbs* devenea *orbs*, cerea o divinitate la talia sa, unică deasemenea și atotputernică. Aceasta nu putea fi decât dumnezeul monoteist al iudeilor, figură divină profund legată de curentul universalist, care a produs altădată imperii efemere prin Asia și Egipt.” (op. cit. p.138). Consecința acestui paternalism (tată-n cer și tată pe pământ... atotputernici!) ne este explicată: „Paternalitatea divină implică fraternitatea oamenilor în ceea ce nu face decât să traducă în termeni mistici egalitatea de drept a cetățenilor romani înaintea legilor și administrației împăraților. Pentru prima dată noțiunea de om și umanitate se degajă în mod net și clar în conștiințe și șterge sau atenuază mult diferențele de națiune, de popor, de cetate și rasă, astfel că el (omul!) nu va fi nici mai grec, nici scit, nici evreu” (op. cit., p.138)

Procesul tranziției dinspre religia romană, proprie monarhiei cu regi a începutului și apoi a republicii, spre creștinismul incipient ivit la evrei în timpul primului împărat roman, conține ca prim pas: degradarea treptată a celor vechi. („Este cert că de la vremea regilor până la cea a împăraților religia a suferit numeroase și profunde alterări” (după Gaston Boissier/p.237, op. cit). Zeii își pierd prestigiul, prozeliții se împuținează, templele se golesc, indiferența se instalează și scepticismul devine... filosofie. Zeii Romei și ai Greciei fuzionează și....„ cele două religii se confundă atât de bine încât ne este imposibil azi să le separăm” (p.237, op. cit). Secvența politică coincide cu fuziunea religioasă: „această întrepătrundere a celor două religii se face exact în ocazia intrării romanilor în sudul peninsulei (italiace!), sau Marea Grece”. (p.237, op. cit). Pe măsură ce cuceririle măreau cuprinderea Romei, diversitatea zeităților locale, practicile religioase diverse, măreau scepticismul, din ce în ce mai rațional și forțau, necesar, centralizarea împăciuitoare. Structura societății imperiului impunea și ea alegerea noii cre-

dințe, între ofertele adunate în marele creuzet al Romei. Monoteismul iudeu, rafinat de elenismul grec, promovat de cetățenii romani - exponenți ai unei elite cultural-spirituale - va fi fost oferta care se va fi impus, nu fără o luptă politică și o pregătire doctrinară susținută instituțional. Elita antichității, în susținerea ideii creștine - acei cetățeni romani*, de etnii diferite, venind din lărgimea imperiului, la vremea lor! - ne poate susține ideea că romanizarea, dincolo de o administrație, cu legi civile, a însemnat și plămădirea unei credințe pe măsura unui spirit imperial înalt: „precum în cer așa și pe pământ!”

.....

*Paul/Pavel-Saul din Tars, Asia Mică (6/10 – 67 d. Ch), evreu fariseu, convertit la creștinism, cetățean roman, care impune la sinodul de la Ierusalim (49/50 d.Ch.) ideea apartenenței la doctrină a tuturor neamurilor (nu doar a celor din poporul ales, tăiați împrejur!), asemenea lui toți apostolii au fost misionari în, și în afara imperiului; Iosef Flavius (37-100 d.Ch), evreu, care la 33 de ani, după Masada, devine om liber, cetățean roman și consilier imperial; Seneca (4 î.Ch -67 d.Ch.), născut la Cordoba (Spania) cetățean roman, consilier imperial lui Nero; Plutarh (45-120 d.Ch.), grec (din Cheroneea Beoției), cetățean roman, face „paralela” (v. Vieți paralele) între Grecia și Roma, adept al lui Platon, combate pe stoici și epicurieni, este sfătuitor imperial lui Traian și Hadrian; Dionisie Areopagitul (- 96 d. Ch), grec (Atena) cetățean roman, convertit creștin de apostolul Paul/Pavel; Lactantius (250-325 d.Ch.), născut în Nordul Africii, cetățean roman, sfătuitor imperial lui Constantin cel Mare; Augustin (354-430 d.Ch.) „Fericit/Sfânt”, născut în Cartagina/Africa, cetățean roman, filosof, convertit creștin și autorul Civitae Dei; Ioan Casian, născut în Dobrogea/Scithia Minor, 360-435 d.Ch, cetățean roman, misionar creștin în sudul Franței (canonizat

sfânt!) m. la Marsillia; Dionisie Exigul (470-544 d.Ch) din Scithia Minor) cetățean roman, creștin./ decedat la Roma...

Concluzia privind nașterea creștinismului în Imperiul Roman este exprimată clar: „Astfel se nascu creștinismul pe ruinele păgânismului, stabilirea corpului său de doctrină coincidând cu apariția Imperiului (Roman! s.n.). Această doctrină poate fi considerată ca esență, pe care imperiul, creându-se o secretase din el însuși, în profunzimile sale ale disoluției, a fermentării moravurilor și credințelor păgâne. Fiind propria sa operă creștinismul răspunde, de minune la toate exigențele conștiinței umane a acestui timp. Ideea de Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu unic, exprimă conștiința că omul dobândește pentru prima oară unitatea umanității, în fine unită și organizată în Imperiul Roman, fără distincția raselor și popoarelor. Dumnezeu Tatăl este precum conștiința Imperiului, identificându-se cu umanitatea universală. Toți oamenii sunt fii ai aceluiași Dumnezeu, pentru că ei sunt toți cetățeni ai aceluiași imperiu...” (p. 312 op. cit).

Creștinismul născut în Imperiul Roman este și azi în curentul lui doctrinar, asezonat vetrei dacice a românilor. Iată o continuitate a trăirii religioase incontestabilă, considerată fir roșu, neîntrerupt, de la apostoli. Contestarea romanizării noastre, din această perspectivă, este caducă. Studiul aprofundat al operei savantului român, descoperă romanitatea noastră esențială, cuprinzător și pe înțelesul tuturor.

V

DESPRE ROMANIZARE, NAȚIUNE ȘI ALTE PROVOCĂRI, CU...CORNELIU VADIM TUDOR

De la Râm ne tragem... spuneau *cronicarii* moldoveni, întâreau spusa corifeii *școlii ardelene* și toți muntenii, școliți prin Apusul, atins de luminile civilizației unei Rome eterne. Nu sunt încă suficiente sentințele unor oameni cuminecați de un adevăr îndelung studiat și confirmat de cercetarea asiduă a specialiștilor, pentru a crede, fără propria-ți cercetare, un fenomen complex precum romanizarea, adică acea legitate a devenirii noastre românești, printr-o civilizare cu un prilej anume. Un fel de-a fi - nu, desigur al lui Toma Necredinciosul, care putea pipăi în timp real o realitate palpabilă! - cel al lui Gică contra, se pune cu picioarele înainte, chiar dacă botezat fiind, ar trebui să dea credit celor demonstrate cu toată buna credință!

Am ales aici, valoare adăugată, credința unui om de cultură erudit și cu mare vizibilitate în peisajul cultural - spiritual și social-politic românesc: Corneliu Vadim Tudor, pentru a susține romanizarea românilor, atât de pusă la îndoială de teribilismul căutătorilor în apele tulburi ale istoriei, că doar în ele, în cele mocirloase, se poate întina adevărul potrivit.

De ce Vadim Tudor? În 2002, în luna Decembrie, ne va fi dăruit cartea sa: „Aforisme”, Editura Fundației „România Mare”, prefațată, chiar în 2002, de George Sbârcea, cu un imbold irezistibil. Cartea conține 1460 de aforisme (de fapt puncte de vedere asumate de autor, despre chestiunile de mare interes public!) în care am găsit sentințe cu trimitere la Roma, la originea noastră românească, de la confluența/ contopirea daco-romană și ne-am propus să le reluăm ca susținere, subscriind la

ele, în propria noastră argumentație (acolo unde le vom cita vom invoca numărul aforismului!). În partea a II-a (Maxime și cugetări ale altora - alese după gustul autorului) vom fi găsit trimiteri la Roma, dar și sentințe interesante privind: istoria, credința, națiunea, naționalismul, trăirea creștină ș.a., pe care le vom cita, indicând pagina... L-am ales ca... *avocat*, pe autor și la îndemnul muzicologului prefațator, George Sbârcea, care cheamă, pentru rostul culturii și artei, oamenii de cultură autentică, cu un spirit critic ascuțit, pe cei care sesizează esența clipei trecătoare și se angajează să redeștepte conștiințele adormite, cu deplină orientare asupra posibilităților existente. George Sbârcea constată, prin cartea prefațată, în Corneliu Vadim Tudor, pe acest om de cultură, erudit, cu amestecul de rațiune și pasiune, cu puterea rostirii răspicate a opiniilor, apelul la luciditate în evaluarea condițiilor istorice ale momentului, atitudinea militantă față de *manifestările dăunătoare dezvoltării și afirmării destinului nostru etnic*. Ne spune prefațatorul, referindu-se la autor: „Simți în fiecare cuvânt al său curenții subterani ai dragostei de Țară, de Popor, o însuflețire devoratoare (...) el se afirmă prin implicarea totală în lumea în care trăiește, căreia îi descoperă geniul, transformându-i esența în aforism...”.

Decisivă ne-a fost remarca din prefață, a lui George Sbârcea: „Între Roma antică și România de azi se fac permanent legături revelatoare, viziunea noastră asupra prezentului fiindu-ne mult clarificată de detaliile din gândirea oamenilor de altădată. O gândire cunoscută de autor (Vadim Tudor s.n) în amănuntele ei semnificative, toate având rolul de a ne introduce – trup și suflet - în vremea pe care au trăit-o și căreia i-au dat, tonul, coloritul, specificitatea (...) spre a ne întregi viziunea asupra trecutului și a ne ajuta să trăim AZI ceea ce a fost mai tulburător IERI”.

Să dăm cuvântul *aforismelor* și celor alese de Vadim Tudor din spusele altora despre Roma, despre lume și despre noi, românii de ieri și de azi...

159/ Regret că Istoria nu e ca Marea: refluxul ei ne-ar putea azvârli pe stâncile antichității grecești sau romane;

209/ Religia și-a anexat toate artele și nicio știință;

229/ Doctorul în istorie - încă o dovadă că Istoria e o boală;

232/ Cocoșul - ceasul deșteptător al legiunilor romane, care la cântarea lui își schimbau straja;

246/ Imperiu au avut romanii și englezii, nu rușii. Rușii n-au avut un Imperiu, ci un lagăr;

370/ N-am nimic împotriva să cad cu avionul, dar nu în spațiu, ci în timp - de pildă în Roma antică;

381/ Înainte de Iisus s-au înălțat mai mulți la cer: Romulus, Ghilgameș, Enoh... Dar, dacă toți aceștia n-au fost decât niște cascadori ai Istoriei, care s-au antrenat și au obișnuit omenirea cu venirea Eroului principal?;

387/ Nu sunt animalele mai bune ca oamenii? Boii l-au încălzit pe Iisus în iesle, dar semenii Lui l-au dat pradă celei mai cumplite morți. Tot astfel lupoaica i-a alăptat și i-a ocrotit pe Romulus și Remus, după care cel dintâi l-a omorât pe fratele lui;

413/ România se află în Europa încă înainte de nașterea Europei;

508/ Românul e ființă nobilă, chiar dacă au avut unii grijă să-l abrutizeze și să-l aducă la stadiul unei vite de grajd - el tot fiu al Daciei și Romei va fi, acum îl vezi în zdrențe, flămând, cu ochii goi, nebărbierit, dar o dată își leapădă veșmintele mizeriei și cununa de urzici, o dată își îndreaptă spinarea și își drege glasul, ridicându-se pe boltă ca un zeu strălucitor, năpraznic, apocaliptic, și atunci nicio forță din lume nu-l poate învinge!;

680/ Prezența Sfântului Andrei în Dobrogea nu e menționată în Biblie, ci la începutul anilor 200 de Origen, care știa asta de la tatăl său, Panten, care, la rândul lui îi apucase în viață pe ucenicii Apostolului. Dar țăranul român n-a auzit de Origen. și cu atât mai puțin de Panten, el a perpetuat în mod firesc, din generație în generație, legendele despre Peștera Sfântului Andrei și Izvorul Tămăduirii, deschis în pământ de toiagul aceluiași Apostol, pe pământul dintre Gurile Dunării și Marea cea Mare;

717/ Am avut un coșmar: se făcea că locul dacilor și romanilor de pe Columna lui Traian fusese luat de țigani cu săbii ninja, de cerșetori și puradei schilodiți, de ghicitoare cu fuste crețe, iar dedesubt era gravat versul lui Eminescu „Voi sunteți urmașii Romei?”;

725/ Maximele latine parcă sunt bătute în cuie, nu poți să brodezi nimic pe marginea lor;

742/ „Anno Domini” - cea mai frumoasă ruină rămasă, pe frontonul edificiilor, de la Imperiul Roman;

768/ Drama Poporului Român: romanii au fost înlocuiți cu romii, iar dacii cu aplaudacii!;

877/ *Legiunile* romane au dat în limba română cuvântul *lighioană*;

910/ Poporul Român a fost romanizat la prima mână, de către trupele imperiale - nu ca alte popoare, care își strigă latinitatea, deși n-au primit-o de la sursă, ci de la coloniștii spanioli, portughezi sau francezi. Între anii 106 (cucerirea Daciei) și 273 (retragerea aureliană), pe meleagurile noastre au trăit garnizoanele romane timp de 6 generații, o perioadă enormă, mai ales că procesul de romanizare a fost intensiv. Latinitatea și creștinătatea noastră se împletesc, în mod indestructibil, într-o țesătură istorică realizată de romani și daci pe fondul conștiinței unui strămoș comun indo-european;

1148/ Nivelul de trai s-a prăbușit atât de dramatic, încât am senzația că strămoșii Poporului Român n-au fost Traian și Decebal, ci Setilă și Flămânzilă;

1165/ Logosul grecesc a înflorit pe pământul nostru și a dat Logodna - e o dovadă că, la începutul iubirii, ca și la începutul lumii, este cuvântul;

1172/ Iubesc Poporul Român până la venerație, dar am cunoscut în viață câteva exemplare de oameni răi, pizmași, fără Dumnezeu, așa cum n-am mai văzut la nicio nație. Erau aceștia români cu adevărat, sau doar scursura și drojdia atâtor veacuri de migrații, care ne-au atacat fibra daco-romană? În orice caz, sunt mândru că, până acolo unde am putut scruta înapoi, în timp, n-am niciun strop de sânge străin, toți ai mei au fost români din cea mai înaltă aristocrație: aceea țărănească;

1176/ Rușinea cea mai usturătoare a vremii noastre este uzurparea de către țigani a numelui Romei. Țiganiii au legătură cu Roma tot așa cum are lama de ras cu Dalalai Lama. Ei au ajuns în Europa ca robi, în trupele auxiliare ale mării invazii mongolo-tătare de la 1241. În curând va începe seria a II-a a acestui film de groază: invadarea Americii de către „romii” hoți și cerșetori. Iar dacă eu am propus stoparea acestui fenomen periculos, am fost tratat ca rasist chiar de către presa occidentală. Integrarea socială a țiganilor are o condiție vitală: munca. Nu mai că „esența de rom” e lenea;

1211/ Câștigul suprem pe care l-a adus românătății Unirea cu Roma (greco-catolicismul) a fost trecerea de la meschina scriere slavonă la glorioasa scriere latină - întâi în bisericile unite din Transilvania și în „protocoalele matriculare” ale nașterilor și botezurilor, apoi în toate celelalte provincii românești. Primul impuls a fost Uniația, iar al doilea a fost Școala Ardeleană, cu alaiul ei de mucenici. Prin „spărtura” aceasta făcută în blocul încremenit al greco-rusismului, a țâșnit fanta de lumină a obâr-

șiilor noastre latine. O descătușare oarecum asemănătoare a avut loc, în 1989, în Basarabia: brusc, ca izbucnirea zorilor după o noapte adâncă, românii au înlocuit caracterele chirilice cu grafia latină;

1234/ Limbajul corupe adevărul absolut și îl face să devină relativ;

1261/ La moartea lui V. A. Urechia, președintele Ligii Culturale, văduva lui l-a întrebat pe Badea Cârțan ce anume dorește să primească drept amintire de la cel pe care îl prețuise și care, la rândul lui, îl ajutase atât de mult în peregrinările sale la Roma. Răspunsul aceluia țaran frumos a fost o lecție pentru toți parveniții și închinătorii la averi: „Ochelarii lui!”;

1337/ Mă tulbură din cale-afară o statuie mică și veche, pe care o consider cel mai frumos monument din lume: Lupa Capitolina. Ea, lupoaica asta sălbătică și flămândă, cu capul ușor întors, pentru prevenirea unei primejdii, cu coastele descărnațe și cu țâțele căzute, cu care mătură istoria, nu alăptează doi pui de om, ci însăși omenirea. Lupoaca își schimbă părul dar bronzul nu!

1395/ Mulțumesc vine din latina populară: *multi anni irae* (mulțămire!) adică *mulți ani fericiți*.

Îi mulțumim aici poetului, politicianului, Corneliu Vadim Tudor, care a slujit ideea „România Mare”, în felul său pătimăș, și ne-a oferit în aforismele culese... propria sa convingere asupra romanității noastre, venind dinspre obârșia Romei... eterne. Nu ne-am permis atenuarea vehemenței, pornirile emoționale și nici vreo cenzură a celor scrise de omul plecat în eternitatea, în care numai Cel Suprem este Judecătorul!

*

Îl invocăm pe împăratul roman, Marc Aureliu - din cele culese de C. V. T, în partea a doua cărții - ca motto, privind ... temperarea limbajului în adresabilitatea publică:

- În Senat, ca și în relațiile zilnice, vorbește cum se cuvine, nu fii afectat. Vorbește cu mintea sănătoasă (p.188)
- Victor Hugo bătrân, către Elena Văcărescu: - România! Da, îmi imaginez foarte bine: un steag care are la mijloc Roma și în jur numai raze. (p.191)
- Fichte: Limba e naționalitatea (p.197)
- Albert Wirth: Românii sunt cea mai rezistentă rasă din Europa (p. 199)
- Aurel C. Popovici/„Naționalism sau Democrație”, 1909: Dumnezeu ne-a rânduit aici ca să mâncăm, să bem și să fim intermediarii civilizației europene spre Orient. Noi n-am fost aduși aici de marele Împărat al Romei și nu ne-am luptat 2000 de ani cu toți nespălații, ca acum să facem pe comisarii de stradă ai civilizației chelnerești din Apus. Noi nu suntem plojnițe de cafelele, nu suntem comis-voiajori internaționali, care oferă și vând democrație, spirit științific, tras în butelii populare, soluții economice și alte leacuri politice dintr-o civilizație umană în faliment. Neam de oameni, blânzi, și buni, și cu frica Lui Dumnezeu, românii au fost și sunt un Popor de o evanghelică toleranță și înțelepciune, ca puține altele. Neam de păstori și lucrători în via Domnului, ei au crescut și s-au dezvoltat, de mii de ani, în aerul liber al naturii, în codri și pe câmpii, sub cer senin, în căldură, dar și sub cer noros, în crivăț și zăpadă. Ei au cunoscut și cunosc tainele firii mai bine decât toate colegiile profesionale din lume. Popor plămădit în plenitudinea firii, românii au fost și sunt o Nație de voinici. (p.200-201)

- Octavian Goga: Naționalismul este singura doctrină salvatoare pentru un stat începător ca al nostru. Nu se poate concepe liberul parcurs al tuturor forțelor distructive în mijlocul poporului nostru (corectă va fi fost scoaterea în ilegalitate a PCR-ului, în 1921 și a legionarilor, prin 1941, s.n). (p.201)
- Aurel C. Popovici: A fi naționalist înseamnă să te îngrijești în prezent ca viitorul Națiunii tale să nu fie primejduit. (p.202)
- Montesquieu: Europa nu este decât o Națiune compusă din mai multe. (p.203)
- Petru Groza: Ultimul meu rege a fost Decebal, după moartea lui am devenit republican (ciudată confuzia acestui om politic care, vasal devenind imperiului roșu al lui Stalin, travestita Romă a III-a, se vedea republican!./ să înțelegem, oare? că așa am licitat propagandistic, acel dacism identitar, fără romanizare? s.n). (p.209)
- Clement Attlee, prim-ministrul Marii Britanii, 1956: Comunismul rusesc este copilul nelegitim al Karl Marx cu Ecaterina cea Mare (se vădea cununia imperiului țarist cu... doctrina internaționalismului proletariatului s.n.). (p.211)
- Arthur Miller: Europa de Est e un teatru unde nimănui nu-i este permis să iasă afară și toată lumea este obligată să aplaude (*Teatrul...*ca lagăr al socialismului sovietic, cu sateliții săi, până la ruperea... *cortinei!* s.n.). (p.253)
- Eugen Barbu: Ce fericire că suntem latini! Ne salvează cântecul, dansul și un optimism elementar. N-avem nimic mistic în noi. (p.259)

- Fr. Nietzsche: Un popor este ocolul pe care îl dă natura pentru a ajunge la 6 - 7 oameni mari (cu adevărat rari, foarte rari, sunt eroii legendari, descălecătorii, și în modernitate oamenii de stat... autentici! s.n). (p.260)
- Georges Pompidou: Un om de stat este politicianul care se pune pe sine în slujba Națiunii. Un politician este omul de stat care pune Națiunea în slujba lui (aici se confirmă spusa lui Nietzsche privind... *oamenii mari* s.n). (p.266)
- Will Rogers: Comunismul este ca prohibiția: e o idee bună, dar nu merge. (p.269)
- Loyd C.Douglas: O națiune care poartă război împotriva Istoriei altei națiuni nu merită decât dispreț și este formată dintr-o adunătură de lași. (p.298)
- Corneille: Ești tare când în luptă te sprijină poporul. (p.298)
- Dimitrie Gusti: O națiune se exprimă în Istoria Universală mai puternic prin biruințele spiritului și culturii, decât prin izbânzi militare ori politice. (p.298)
- Romaind Rolland: Patria sunt eu, ești tu, e tot ceea ce iubim, tot ceea ce visăm, tot ceea ce va fi când nu vom mai fi noi. (p.298)
- J. J. Rousseau: De îndată ce nu mai are Patrie, omul încetează de-a mai fi. (p.298)
- Richard Wurmbrand/evreu creștin, originar din România, stabilit în S.U.A: Începând cu 23 august 1944, armata sovietică a

intrat în România și, foarte curând după aceea, comuniștii au venit la putere în Țara noastră. Apoi a urmat coșmarul, care a făcut ca suferința din epoca fascistă să pară ușoară. Prigoana fascistă a fost mare, dar a fost doar o palidă umbră față de ceea ce avea să urmeze sub comuniști (...) Americanii trebuie să știe că i-au ajutat pe sovietici să-și impună regimul de crimă și teroare asupra națiunii noastre...(p.326-327).

- Andrei Ianuarevici Vîșinschi: Guvernul Petru Groza va clădi un paradis terestru, încât nu mai este necesar unul ceresc. (p.327)
- Iuliu Maniu: Dacă comuniștii vor fi răsturnați de la putere, în Țara noastră, cea mai sfântă datorie a fiecărui creștin va fi să iasă pe stradă și, cu riscul propriei vieți, să-l apere pe comuniști de furia mulțimii pe care au torturat-o. (p.327)
- Albert Camus: Carevasăzică, va trebui, într-o bună zi, să alegem între Rusia și America? (Se vedește, permanent, în dilema propusă, că nu ne putem convinge, cu toții, asupra aceleiași alegeri... s.n!) (p.328)
- Mareșalul Antonescu: Eu lupt, întotdeauna, cu Rusia. Noi știm că dușmanul mortal al României este Rusia lui Petru cel Mare și a Ecaterinei a II-a, cărora Stalin le-a rămas credincios și, trebuie să recunoaștem, îi continuă genial. Este ursul rus dintotdeauna, care, înveșmântându-se azi în comunism, înaintea în numele unui ideal care corupe intelectualitatea și, ascunzându-și colții după o zdreanță roșie, atrage masele de muncitori și țărani. Eu voi arunca în război, spre a-i zăgăzui pe ruși, toate forțele pe care voi izbuti să le înarmez, convins fiind că acesta este supremul bine pentru România: zăgăzuirea rușilor! (p.322)

Încheiem această „recitare” - a celor culese și editate de Corneliu Vadim Tudor! - într-o altă cheie, sperăm utilă cititorilor, cu spusa lui N. D. Cocea (p.323), ca îndemn la poziționarea pe care o cere vremea noastră, într-o perpetuuă și dinamică tranziție: „În marile epoci de tranziție, răul se confundă cu binele, viciul cu virtutea, idealismul cu patimile.”

VI

SCHIMBAREA DE SENS

În orice ciclicitate între creștere și descreștere avem o schimbare de sens.

Cădem! De prea greu cădem până dăm de tare! Acel tare, foarte tare, ca un Tartar de care vrem să scăpăm, uneori sacrificăți pe vreun altar. Ne afundăm căutând ușurarea de cele grele, prin arderea lentă, ori prin ruguri, să ne eliberăm de tot, odată cu fumul albastru. Descărcarea de păcatele adunate cu sânguință (că nu e om fără de păcat!) este un fel de anulare a legilor gravitației.

Ne minunăm, mereu, de creșterea stejarului din ghinda căzută într-o trecută toamnă. Separarea între cele grele și cele ușoare cere un cântar și un prag să le despartă. Mai cere măsura și măsurătorul, apoi porunca privind soarta celor despărțite și destinația lor. Este o adevărată judecată din urmă în punctul cel mai de jos al căderii. Acolo spațiul s-a anulat în josul cel mai profund și clipa a fost strivită și ea. Acolo susul și josul, balans între a fost și va fi, așteaptă o nouă poruncă. Aceasta va veni. Ne-o spune legea pendulului. O nouă legănare, în sensul opus celei încheiate, va bate gongul, big-bangul unei noi clipe! Un nou joc,

pe aceeași scenă își va desfășura durata unui proces cu tactul propriu. De la mili secunde, ani, veacuri, ere, etc., va pune cineva clepsidra, ori vreun orologiu gigantic să supravegheze... acest du-te vino al creșterii și descreșterii. *Incrementa...! Decrementa...!* Se va tângui pe latinește pendulul! Cineva știe bine cum și de ce funcționează ceasornicul și mai ales regia spectacolului... „Oprește Doamne, ceasornicul cu care mășori destrămarea!” ruga poetul aflat în marea lui trecere și preocupat de mersul lumii, pe marele regizor.

Să ne încredințăm așadar, asupra căderilor abrupte și să cerem, rugându-ne desigur, să ne oprim afundarea pe drumurile povârnite și apucate greșit!

Grea misiunea să ne dumerim și să credem că putem învinge inerția balastului greu și să schimbăm din mers direcția. Infinit mai greu este să schimbi sensul! Ne găsim în funcționarea dialecticii, având în noi înstructurată dualitatea: doi ochi, două urechi, două mâini, două picioare, etc. Pentru sus și jos, dreapta și stânga, dar orientate numai către înainte. Structurarea are și ea inclus sensul. Orientarea spațială și cea temporală stau sub durata oscilației cu întoarcere pe dos, la soroc, a sensului.

Ne dumerim și singuri, după îndelungă trăire, alteori duși de mână și de... nas, că gravitația este a lumii cu timp și spațiu și că aici ne umplem traista cu păcate. Pe acest tărâm ne târâm către un țărm cu Styx, după ce inima se pregătește să-și oprească pendulul și cel de sus își va fi descărcat, la limita de avarie, neuronii. Spre dincolo de prag, de râu, de spațiu și timp privim cu ochii închiși! Ochii minții stau sub acoperirea pleoapelor. Urechile deslușesc vocile interioare. Rar este acest moment al cunoașterii de sine și foarte rar acela când stând de vorbă cu dumnezeirea, demult inculcată în tine, obții delegarea

liberului arbitru și îți poți desluși infernul interior. În lumina cunoașterii, asumată cu încredințare, poți striga cu puterea celui eliberat din tenebre: Am greșit! Doamne iartă-mă! Facă-se voia Ta! Atunci chiar vom și alege Calea cea bună.

Voce interioară? O constată Apostolul Pavel (Rom. 10-17): „Credința vine în urma auzirii, iar auzirea vine prin Cuvântul lui Hristos...”. În dualitatea noastră supremă, ca o sumă a dualităților care ne compun, apostolul neamurilor va fi văzut ceea ce constatase Heraclit, apoi mult după Pavel, Fericitul Augustin și Hegel, mari dialecticieni cu toții: polaritatea interioară a androgenului, acele jumătăți, ca două lumi în sine care își dispută neîncetat împărățiile. Două lumi coexistente în întreg, dar care, în ciclicitate, își rânduiesc sensurile. „Cu mintea slujesc eu legii lui Dumnezeu dar cu firea pământească slujesc legii păcatului...” (Rom. 7.25). Nesincronizarea (lumea lui Dumnezeu, fiind fără timp!) este o evidență a celor defazate, ca o discontinuitate a materiei, pe continuitatea fir roșu a vieții de aici și de dincolo. Între mintea de acum, tarată de cele grele și neluminate cu înțeleșuri și cea de dincolo de veac trebuie să vedem nepotrivirea! Ne atenționează, vizionar, profetic, tot Apostolul Pavel: „Să nu vă potriviți chipul veacului acestuia ci să vă prefaceți prin iluminarea minții voastre ca să puteți deosebi bine voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută și desăvârșită...” (Rom. 12-2)

Cădem! Meteorii grei ne aprindem, să ne arătăm stele căzătoare. Ardem de tot, ne topim, să fim lumină dată de zestre pentru înnoirea celor ce vor veni după. Ne ascundem în sămânță să putem erupe la sorocul unui nou început sensul inversat.

Ne înălțăm! Din ghinda noastră va să se nască sensul cel nou, tocmai primenit cu ultimul ocol al lumii!

VII

ÎNTEMEIERILE DIVERSITĂȚII

Roma, Prusia și Franța lui Robespierre, printre altele, și mai ales Statele Unite, constituie, ilustrează, reprezintă bine unirea, născute dintr-o voință politică de a se uni, pentru a-și croi un destin. Voința unui viitor în comun - exprimată ferm, neechivoc, uneori cu mitologii legendare inventate, cu *istorii* măsluite, ori impuse prin puterea armelor! - și angajamentul ferm dovedit și probat prin forța de lovire, ne pot garanta reușita unității, cum s-a vădit și în lumea aceasta complexă, dinamică și mereu în diversificarea paradigmelor și condițiilor existențiale!

Plutarh (45 - 120) (d. Ch) ne descrie nașterea Romei. Nimic nou sub soarele alegoriei tănuite și permanenta provocare să recitim legendele și să vedem că legitățile acționează fără abatere... «...Romulus s-a ocupat de edificarea orașului. El a făcut să vină din Etruria oameni care l-au învățat ceremoniile și formulele pe care trebuia să le respecte ca și pentru celebrarea misterelor. Ei au săpat un *șanț* (au tras o brazdă s.n.)...

Acolo s-au pus premisele tuturor lucrurilor de care ne folosim în mod legitim ca bune și în mod natural ca necesare.

La sfârșit, fiecare a aruncat un pumn de pământ din țara de unde venise; după care s-a amestecat totul laolaltă. S-a dat acestui *șanț* (brazda în care s-a însămânțat! s.n), ca și u-

niversului, numele de *mundus*" (*lume noua* s.n. - plugul a întors, desigur! o... brazdă, tocmai pentru însămânțare!... Cum să ducem în derizoriu *plugușorul*, rostit ritualic în colinda începutului de lume nouă/an nou, cu: „s-a sculat mai an Bădica Traian!”, când se amintește, tocmai, de trasarea hotarului cel nou al romanizării, în Dacia? Continuă Plutarh: „Apoi s-a trasat în jurul *șanțului*, în formă de cerc, incinta orașului...

Fondatorul a pus o lamă de bronz plugului... El a fost urmat de oameni care au avut grijă să arunce în interiorul incintei toate bucățile de pământ pe care le-a ridicat plugul și să nu lase niciuna în afară... linia trasată marchează conturul zidurilor...”

Dicționarele școlare ne confirmă de asemenea că Romulus a trasat pe Palatin o brazdă, viitoare centură, și l-a ucis (l-a scos din... istorie! s.n) pe Remus care o trecuse în derândere. Suntem de acord cu Romulus că cele consacrate/sfințite nu trebuie duse-n derizoriu!

Noțiunea de *Imperium* se născuse. Prin extensie, în tradiția românească a plugușorului: o... Dacia Felix!

Roma, și mai târziu, Franța, S.U.A, Australia, Prusia etc., au avut ca prime populații un amestec al diversității și al sortii: exilați, urmăriți, reprobați. Sclavi, prizonieri de război, coloniști, militari angajați, într-o stratificare socială inegală ca pondere, dar cu baza largă a celor de-o condiție modestă...

La început, oamenii diferiți veniți din toate părțile vor să-și construiască o patrie. Pentru a urmări procesul formării unei națiuni moderne credem că exemplul Franței ilustrează construirea unei unități, pornind de la o disparitate. Adică unitatea politică s-a obținut, pornind cu începutul unei mari disparități rasiale, lingvistice, (entice) culturale, religioase și

sociale. În antichitate: Soissons, Beauvais, Amiens, orașe istorice belgiene - după *De Bello Gallico*/ Să avem încredere în Julius Cezar; este o sursă serioasă! - mai târziu, în perioada modernă, Franța îi va îngloba pe flamanzii din Lille și Dunkerque, pe germanii din Alsacia, pe italienii din Nisa (?), italienii din Corsica (?), catalani, basci, normanzi, bretoni.

Marii regi ai Franței au făcut, cu acest material disparat, o adevărată națiune, perfect desăvârșită de Robespierre și Bonaparte pe baza sfaturilor lui Sieyès.

Statul unitar francez reprezintă Statul desăvârșit, în sensul unui model al funcționării, sincron evoluției lumii. Ar fi greu să se facă ceva mai bun.

Modelul politic al Statului - Națiune (vezi cetățenia romană dată de Vespasian, în Marele Imperiu Roman, încă nedivizat între *regnum* și *sacerdotiu* - vezi *pontifex maximus*!) este cel care trebuie utilizat pentru a face în viitor o Marea Națiune Politică Europeană. O republică cu destin imperial, în sensul durabilității și al impunerii unor principii ale coeziunii, și care să atenueze diferențele inerente, lăsându-le în subsidiaritatea lor: armonici care susțin bogăția diversității, fără a uzurpa marea putere care le permite manifestarea, în confruntarea cu puterile de același ordin de mărime! Să remarcăm aici că un mare imperiu precum cel al Romei, precum cele ale celor doi, Napoleon, au fost precedate de Republici...

Am inserat acest text pentru a atrage atenția asupra lungului drum străbătut de neamul nostru istoric, din vatra Daciei romanizate, până la Statul modern al națiunii române de azi - deloc întâmplător România! - străbătând prin oceanul diversității cu acel invariant al continuității, unul puternic și nepieritor în milenii: rom(a)(â)nitătea noastră, cu argu-

mentele unei limbi rafinate și al unei credințe, forjate pentru neclintire milenară, tocmai prin vitalitatea lor.

CUPRINS

- De ce așa? - ca o atragere a atenției! - pag. 11

I - DESPRE ROME, LATINIZARE, ROMANIZARE

- Troia- cetate a lumii vechi - pag. 17
- Ideea întemeierii dinspre un ... *descălecător* troian - pag. 19
- Migrațiile italice, premisa viitoarei culturi romane - pag. 23
 - Contextul punerii în scris al Eneidei - pag. 28
- Eneida, între reperele unui lung proces al umanității - pag. 30
 - Călătorim prin Hades, Infern și Iadul atâtor lumi - pag. 33
 - Infernul - locul judecăților și al sentințelor - pag. 38
 - Urmașii lui Enea vorbesc latina... din Latium - pag. 40
 - Înnoirea spirituală a oamenilor nu se poate face decât... pre limba lor! - pag. 42
 - *Pauliada*-epopeea Apostolului Neamurilor pentru creștinarea Romei - pag. 44
 - Latium era pământul făgăduinței, consacrat de legendă - pag. 45
 - Enea, purtătorul ștafetei troiene, transmite mesajul către destinație - pag. 46
 - Venera, Apolo și Marte poartă de grijă neamului roman - pag. 57
 - Alegoria ascunde simbolurile în peșteră, în pădure - pag. 63
- Roma veche a... Senatului devine cetate a omului - Împărat, scurtă istorie a nașterii Imperiului - pag. 67
 - Descreșterea... Romei Vechi - pag. 69
 - In hoc signo vinces! - pag. 73
 - Creștinismul își învinge adversarii și cucerește lumea - pag. 77
 - Roma, centrul unei lumi înnoite de creștini - pag. 80
 - Treimea lui Dumnezeu... - pag. 83

II - ALTFEL DESPRE ROMELE LUI DUMITRU BĂLAȘA - pag. 93

- Altfel despre „adevărurile” contradictorii ale lui Dumitru Bălașa - pag. 119
- Vorbe verzi de iederă... îmbracă momentul/monumentul! - pag. 131

III - ROMA, FASCINAȚIE ETERNĂ! - pag. 135

- Roma este cuvântul care fascinează - pag. 146
 - Romanizarea... Răsăritului - pag. 161
 - Cezar, Terra, Țară, Țar - pag. 161
 - Răstălmăciri, inspirate din poemele lui
 - Cicerone Theodorescu - pag. 164
- Roma, romanizare, latinitatea românilor, temeuri ale Statului Român modern - pag. 168
 - Suficiența... autorității - pag. 170
- Romanizare/sovietizare la cerere, albăstrire - pag.172
 - Columna* - pag. 176
 - Catrene... izvorâte din sonetele poetului Cicerone Theodorescu - pag. 178
- Lupa Capitolină, la Râmnicu Vâlcea! - pag. 183
- Garda pretoriană și cercul vicios – pag. 188

IV - DUMITRU DRĂGHICESCU...ÎN SLUJBA NAȚIEI - pag. 202

- Despre ROMA lui... Dumitru Drăghicescu - pag. 206

V - DESPRE ROMANIZARE, NAȚIUNE ȘI ALTE PROVOCĂRI, CU...CORNELIU VADIM TUDOR - pag. 216

VI - SCHIMBAREA DE SENS - pag. 226

VII - ÎNTEMEIERILE DIVERSITĂȚII - pag. 229

